

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Env. 101

Bongarsius

<36601648240015

<36601648240015

Bayer. Staatsbibliothek

1880. 1881. 1882. 1883.
 1884. 1885. 1886. 1887.
 1888. 1889. 1890. 1891.
 1892. 1893. 1894. 1895.
 1896. 1897. 1898. 1899.
 1900. 1901. 1902. 1903.

1880. 1881. 1882. 1883.
 1884. 1885. 1886. 1887.

1880. 1881. 1882. 1883.
 1884. 1885. 1886. 1887.

101

JACOBI
BONGARSI

ET

GEORGII MICHAELIS
LINGELSHEMI

EPISTOLÆ.

Ex libris Joh. G. Ensmann

ARGENTORATI

Ex Officina

JOSIÆ STÄDELII.

---

clb loc LX..

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS.

TYPOGRAPHUS

Lectori.

Eges hic Bongarsii & Lingelsheimii Epistolas, multa eruditione, & variis prudentiæ documentis plenas, beneficio Nobilissimi Amplissimæque dignitatis viri, qui Inclytæ Reip. ad Helvetios Legatus à Clarissimo viro Dn. Francisco Veyrazio eas, ut lucem viderent, accepit. Has venerandus hic senex, qui in contubernio Illustris Bongarsii, duodecim annos, eidem ab epistolis, vixerat, descripsit integras; Nos autem rationibus quibusdam adducti, quædam punctis
):(2   signa-

signata omittere maluimus,
Quod quo consilio factum, pruden-
tiores facile agnoscent.

JANI GRUTERI

Epigramma,

In effigiem

JACOBI BONGARSII.

A quo candorem poterat sibi sumere
Candor,

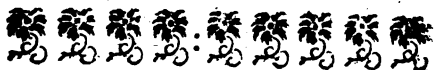
Fidem Fides, modestiam Modestia:
Quoque minus fuerat Pictus pia, Gratia:
grata:

Quo Comitatus minus Comis, minus De-
pos:

Qualibet à quo gauderes Doctrina doce-
ri:

Tali videndus ore erat Bongarsius.

Ex

EX EPISTOLA
FRIDERICI SPANHEMII
Ad
LUDOVICUM CAMERARIUM

*M*atis & quantus
Bongarsius fuerit, illi
norunt, qui aliquam
rerum superioris seculi notitiam
habent. Gallum gente, domo Au-
relitanensem fuisse, & nobili qui-
dem genere oriundum, constat,
quod tamen decus minimum eo-
rum fuit quæ in eo spectari debe-
bant. Plus sua Virtuti debuit,
quàm maiorum imaginibus. Illa
maximi Regis Henrici IV. amo-
rem meruit & favens iudicium.

)(3 Ab

Ab eo etiam ad Germania Prin-
cipes creperis rebus sapius missus,
suam Regi fidem, candorem & in-
tegritatem omnibus probavit, Præ-
legati munere aliquoties, Legati
semel, & quidem pro dignitate,
functus. Judicium ei obtigerat
magnorum negotiorum capax, &
quod caput est, cum singulari pro-
bitate coniunctum, quæ mixtura
rarissima est nostra seculo, quo va-
fra potius quam sincera ingenia
probantur, & quo non nisi illi ma-
gni censentur qui vulpinari no-
runt, & scena servire. Pietati &
integritati Bongarsius eruditio-
nis & eruditorum adiunxerat a-
morem. Nec vel aula, vel negotia,
vel peregrinationes creberrime
intercessere, quo minus & illam
promoveret in aliis; & suam fidem
face-

faceret, quam non vulgarem habuit, & tantò magis æstimandam, quò cum maiori modestià coniuncta fuit. Nectantùm Iuvenis Justinum doctissimis notis à se instructum dedit, sed & senex inter gravissima negotia vulgavit Volumen ingens Gestorum Dei per Francos, quo belli sacri scriptores complures complexus fuit. Alterius etiam materiam collegerat. Sed mors & vitam integerrimi Viri, verum prudentia & probitate exemplar, & tantum eius fructum nobis intervertit. Bibliothecam suam, quam instructissimam habebat, & vel maximè Codicibus manu exaratis, locupletissimam, eruditis semper patere voluit, quorum commoda in publicos usus summa propensione iurvit, nec magnam

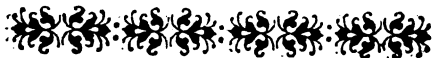
*magnum tantum, sed & bonam
famam apud bonos omnes reliquit.*

*Quanti cum etiam summum se-
culi decus Vir Illustris Cl. Salma-
sius, cui familiaris notus erat,*

*fecerit, faciatque, ex eius
ore non semel intel-
lexi.*

PAG.

GEORGIO LUDOVICO HUTTENO.

Nobilissime ac Generose Domine. Quod postremis ad te meis accepi, præstabo quantum potero, ut quorsum evasurum sit fœderis illius negotium, cognoscas. Deprecati primum Ordines, ne ad se, priusquam in Angliam Dn. de Sancy veniret: futurum hoc vitandæ æmulationi, atque invidiæ, qua iam satis gravarentur. Et memini, tetigisse me hæc posteris meis. Angliæ, vero Regina priusquam Dominum de Sancy admitteret, significandum curavit, velle se de ipso Legato suo Omptono intelligere, quo loco res essent. Omptonus postquam Regi exposuisset, quæ habebat in mandatis & vicissim à Rege accepit, quæ ipsi committenda Rex putavit, ad Reginam litteras dedit, ab eaque responsum accepit, quod bona spe replevit nostros. Ita mutuis hæctenus scriptionibus actum, dum ærario reformando Dominus de Sancy incumbit. Videtur mihi (quod tibi soli commissum velim) Regina expetere Regis colloquium, à
A quo

2 JAC. BONGARSI

quo non est alienus Regis animus: sed Fera, nimis haftenus fera nos tenet. Eâ occupata, spero de colloquio facile negotium futurum. Ex adiunctis miscellis excerptis, cognosces de rebus nostris, varia. Lubet addere, Principis Condæi educationi inspectores constitutos, Harlaum, primum, & Augustinum Thuanum Buerium alterum, Senatus Parisiensis Præsides. Præceptorem datum ei, Nicolaum Fabrum; Viros insignes probitate; Iniunctumque, inculcarent puero; Quoniam scindere Galliarum Regni subditos Religionis diversitate DEO visum, teneri & servari Regnum non posse, nisi utriusque Religionis subditi æquali jure haberentur. Esse præterea jura quædam Regni ipsius Ecclesiæ Gallicanæ, quibus Galliarum Regnum super cætera sit; Ea conservari, non solum ex dignitate, sed etiam ex salute Regni esse. Politica hæc sunt, quæ quidem velim ad DEI verbum peracta, & diligentius: sed nos, ut quimus, quando ut volumus non licet. Vale Amplissime & Nobilissime Domine. Argentina, 20. Aprillis 1596.

Eidem.

Nobilissime & Generose Domine. Heri accepi quas ad me de publicis rebus inter multiplices occupationes, & va-

& valedudine non satis firma dedisti. Expectavit aliquot dies Onoltsbachii tabellarius, ex quo à vobis discessit, nec tamen retulit quicquam certi. — Spem facit VValdensfeldius noster, intra triduum missurum se ab Illustrissimo Marchione responsum. Litteras Illustrissimi Principis Domini Electoris cras ad Regem mittam, quibus addam expositionem eorum, quæ prolixioribus ipsius Celsitudinis ad me litteris continentur: & Illustrissimi quidem Principis Domini Electoris egregium, in publicam rem, animum, ex ipsis illis ad me litteris facile perspicio, atque agnosco in eo studium atque operam tuam, qui fideli & prudenti educatione talem nobis reddidisti Principem, & eum porro regis consiliis tuis feliciter: quod ut quam diutissime facias, & ille te consulente facilius sequatur, à D E O peto obnixè. Consilium Illustris Comitum Mansfeldii, ab ipso cognovi, quod eo facit, ut levius videatur Principibus hoc onus: sed exteris prodit animorum inter ipsos Principes distractionem, quæ iam ex ipso elucet, quod solum hodie ab Illustrissimo Principe Electore responsum habeam, in re quæ tractari & constitui communi consilio debuerat, deliberantibus adhuc aliis, & variantibus. Vellem aliter esset: sed feramus, quod mutari

tare non possumus, & vix aliter potest inter pares. Non potest tamen durare ista distractio, quin fenestram hosti aperiat, ad eam cui iam dudum insidiatur, libertatem invadendum; sed aderit, ut spero, DEVS è machina. Quicquid ab aliis responsi accipero, faciam ut id cognoscatis quamprimum. De fœdere ita res habet: Cum profectioni paratus esset, Dominus de Sancy, & incipere ab ordinibus vellet, quos Hagæ congregatos audiebat, advenit Omptonus, Legatus à Regina Angliæ; cuius eò primum Rex expostulare graviter desertam se à sorore Regina in causâ publicâ, & depositam ab ea, à qua minime oportuerat, & tum, cum minime oportuerat, Rempublicam: & alia huius generis. Ad ea ille & excusare Dominam suam, implicatam rebellionem Hybernica, quâ sibi Hispanus aditum in Angliam comparare conatur: & offerre in posterum, studium atque operam eius: atque petere, ut profectionem Dominus de Sancy maturaret: Rex, generalia esse, quæ afferret à Regina, & incerta: suos vanis ultra & irritis legationibus fatigare non decrevisse: præcederet ipse, & si is esset in Remp. animus, qui esse deberet, & quem prædicaret ipse, è vestigio subsequuturum Sancium. Interim deprecari ordines, ne
primum

EPISTOLÆ.

primum ad se Dominus de Sancy veniret
 ipsorum respectum esse Regiæ Majest.
 animum, cui defuturi nunquam sint. Sed
 abripi æmulatione Angliæ Regiam, quæ, si
 Legationem ab ipsis Dominus de Sancy in-
 ciperet, honori ipsius & amicitia datum in-
 terpretatur, non captatam conventus ipso-
 rum, qui tum habeatur, occasionem. Quid
 præterea actum, nondum comperi: nisi
 quod ex Hollandia amici scribunt, accersi-
 ri ab Angliæ Regina Sancium, & ante ma-
 ium vix in Hollandiam perventurum. Hæc
 ad te confidenter, ut ex iis de statu Reip.
 quæ tua prudentia est, iudices, spargi vero
 nolim. Constitueram excurrere ad meos
 in patriam ordinandæ, rei familiari, & à
 Rege, ut liceret, petieram; sed video, mihi
 actionis istius expectandum exitum; & mo-
 nui huc mittendum, confecta Domini de
 Sancy legatione, Ancelium, qui Illustrissi-
 mos Principes de successu Legationis edo-
 ceat; is comes est adiunctus Domino de
 Sancy. Interim quæcumque cognovero,
 faciam vos de iis certiores. Ultimum, &
 Regis Christianis, & publico nomine non
 possum, quin ingentes tibi gratias agam, pro
 Excellentis tuo in Remp. animo. Novi ni-
 hil habeo, præter vulgata & protrita. Vale
 Nobilissime Domine DEVS te servet, &

6 JAC. BONGARSII
restituatur pristinæ valetudini. Argentorato
24. Martii 1596.

7.

ELECTORI PALA- TINO.

Illustrissime & Potentissime Princeps, ac
Domine benignissime. Litteras ab Il-
lustrissima Celsitudine vestra ad Regem
Dominum meum, & adiunctas ad me heri
accepi, illas curabo cras perferendas: & quæ
p. olixioribus illis ad me Illustrissima Celsi-
tudo vestra exponit, ea adiungam Celsitu-
dinis vestræ ad Regem litteris. Interim &
Majestatis eius nomine, & Reip. meritis ve-
possum, gratias Illustrissimæ Celsitudini
vestræ ago, pro suo illo perpetuo in ipsius
Majestatem Remquep. animo, ad cuius
exemplum effectos alios Principes utinam
cernereliceat. Novi nihil habeo quod ad-
dam, Nam hoc Illustrissimæ Celsitudini ve-
stræ novum non est, Comparare se Cardina-
lem Austriacum quantum potest, ad bellum
nobis inferendum: cui excipiendo paratum
esse Regem confido. Sed opportune sane
accidet hoc Majestati eius ab Illustrissima
Celsitudine vestra aliisque principibus auxi-
lium, sustinendis porro Hispanicis viribus,
quæ

quæ augescunt undique, cæteris neglectis, nos solum petunt. DEVS Opt. Max. & illos tandem pro sua in Rem Christianam benignitudine reprimat aliquando, & Illustrissimam Celsitudinem vestram diutissime servet incolumem: Argentorato 24. Martii, 1596.

7

JOHANNI GUILIELMO STUCKIO.

Reverende, & clarissime Domine. Non teneo me, quin gravissimi in dolotis mei partem effundā in amicum sinum tuum. Erepta est ipsa, die qui nuptiis dictus erat, amata mea Odetta Spisama Chalongia. Mutuus nos amor devinxerat fere sexennium. Nuptias vero utrinq; optatas peregrinationes meæ & Regia negotia hætenus impederunt: & postquā missionem à Rege nō impetro, impetro ab ea, ut Duce parente, iniquissima tempestate, molestissimis & cum periculo itineribus in Germaniā ad me se referret. Locus dictus conventui, nuptiisque, Basilea: sed illa superatis molestiis omnibus, ut Montbelgardum venit, & me detineri Argentinæ, neque ipsi obvium ante octiduum posse cognovit eodem spiritu efficere quod

A 4

resta-

8 JAC. BONGARSII

restabat itineris, Argentinam usque voluit. Excepta summo gaudio, & à me, & ab amicis, & quia abesse mihi tū temporis Argentina non licebat, nuptias facere ibidem placuit. Dum comparantur omnia (ingerit manum D E V S) & octavo postquam advenerat die, febris correpta, quarto demum post, beatam animam coelo reddidit, cum duabus aut tribus ante horis primū pestilentem esse morbum cognovissemus. Ita summu gaudio Dominus summo luctu mutavit, & viduum ante, quam maritum esse voluit. Te vero in partem acerbissimi doloris imprudens an impudens, voco. Publica attingere luctus vetat, defixo penitus in gravissimu hoc vulnus animo. Tu vero justissimu dolorem excusabis, & me miserum, afflictuque amare pergas. Gravestadā prope Argentinam 8. Febr. 1597.

Eidem.

Reverende & Clarissime Domine. Litteras tuas mihi Escherus reddidit, gratissimas illas & optatas, in quibus hoc tamen ingratu, quod de conjugis tuæ obitu significas, grave tibi ista ætate, hoc seculo, sociam amittere vitæ, laboruque. Sed istos nobis veluti aculeos D E V S, immittit, quibus

bus torpentem aliquando virtutem exerceat, & nos, nostri oblitos, admoneat. Sed frustra ego apud te, tanta doctrina, virtute, Constantia hominem, vulgatos consolandi locos usurpem: alia tu à vulgo & supra vulgum habes; quibus iacturæ istius desiderium vincis. Scriptum quod commemoras tuum, nimis valde videre velim, aptum ad tempora, quibus malis publicis ex alto, & remedium, & consolatio petenda est: quæ hic inter nos nusquam reperias, namque inferiora hæc. Quid occurrat aliud, quam vitiorum omnium Chaos? Nec fides, nec probitas (privatorum hominum & magnates iudicant virtutes) nec prudentia illa gubernatrix, nec magnitudo animi, qua se tollere vulgo principum, principes deberent, usquam apparet; itaque ad ipsam Reip. vel levem mentionem totus cohorrresco. Quid dico Reip? Rem publicam dico, dico quod nusquam est, ex publica privata facta est. Privata rem suam omnes agunt; tractant, promoveant, publice incuriosi; Nisi immerentem, D-E-V-S ex alto ruinam sistit, verti & ruere omnia iamam video. Publice loquor, de toto hoc nomine CHRISTIANI misere discripto corpore. Vale Reverende & Clarissime Domine. Argentorato 25. Apr. 1595.

(A) 55

Eidem.

Eidem.

Quasad me dedisti XII. Novembr. accepi heri, & debeo tibi sane plurimum, quod amicum in me animum servas constanter. Sed filium tuum videre, non contigit. Me certe pessime habet, quod usui tibi aut tuis esse non possum: ita me undique destituunt rationes, quibus explicare vobis possim animum meum, tui tuorumque merito studiosissimum; Legationem vestram feliciter re confecta rediisse gaudeo. His locis, ut scribis, turbant non leviter homines inquieti: sed non tam ego horum turbulenta ingenia, quam Principum veterinosam quietem accuso, qui pati omnia edocti, cervices iam aptant iugo. Et ipsa . . . . ., quam prope abest à servitute? Vestrum est, qui libertatem & parare, & servare veteres estis, amicis & foederatis illis vestris, sana & vobis digna subministrare Consilia, & porro ipsis adesse re & ope omni. In Belgio, DEI gratia, salva omnia. Embdanius Comes ab ordinum milite, qui urbi adest, male habetur, exutus castellis omnibus, quæ ad Amasim extruxerat, navigationi in potestatem suam redigendæ, contra pacta: nempe ut postea Hispanis addictus, Ordinum vexaret subditos, iisque negotia-

tionis

tionis cursum impediret. DEVS istis ad-
fuit tempori. Iste tuosque & Remp. ve-
stram servet salvam, florentemque. Franco-
furto 9. Decembr. 1602.

G. L. HUTTENO.

Nobilissime & Generose Domine.
Quod addam iis quæ ad Illustrissi-
mum Principem, Dominum Electo-
rem, Regis Domini mei nomine scribo, non
habeo. Sed præterire te insalutatum non
potui. Statum rerum nostrarum & Regis
consilia cognosces de illis ipsis litteris, & ad-
iunctis excerptis. Sed rogo te, Huttene, ut
nobilissime, ita prudentissime, per excellens
tuum in Remp. studium, per ipsam salutem
publicam, oro atque obtestor, ne prætermi-
tendam hanc tibi Reip. consulendi occasio-
nem putes. De fœdere agitur inter Re-
gem Christianissimum, Serenissimam An-
gliz Reginam, & Ordines Belgicos. Quan-
tum vestraz, Reique pub. interfit, atque adeo
cuius quam prostemur Religionis, vos in id-
convenire, satis ipse intelligis. Qui vos ho-
mines circumstant, quæ consilia agitent, cer-
nis: quanta etiam inter ipsos, unius Imperii
vestri Principes, distractio sit, quotidie ex-
periris. Vinculum aliquod accersendum,
A 6 quod

quod nos adversus illa consilia constringat,
 arque firmet, id in hoc offertur fædere. De
 quo, ut animum mihi tuam explicare, per
 amicorū ex vestris aliquem velis, etiam atq;
 etiā oro: Si quid vobis difficultatis obiicitur,
 id ego si solvere nō possum, ad fontem recur-
 ram, & ipsum Regem consulam; & faciam:
 vobis, ut expedita sint omnia. Per hunc ta-
 bellarium, & ad illas quas Stutgardia dedi,
 & ad has responsum à vobis expeto, & sane:
 expecto. Tu verò Vir Nobilissime Vale.
 Argentorato: Raptim. 27. Februarii. 1606.

1597

G. M. LINGELSHE- MIO.

Amplissime & Clarissime Domine, S.
 Redit tandem domum, confecto iti-
 nere sane molesto, utinam non in-
 fructuoso, sed fructum hactenus nullum vi-
 deo. Tot iam septimanz elapsæ sunt, ex
 quo & Illustrissimus Elector, & Illustrissi-
 mus Marchio Onoltspacensis, litteras à Re-
 ge acceperunt, & quid ab Eorum Celsitudi-
 nibus Rex peteret cognoverunt: Ego ve-
 ro, ne verbulum quidem ab iis vidi hactenus:
 & interim in eos intuentur alii: & adhuc
 quod miror magis, expectant communicari
 sibi

Ibi pro more, quæ agitantur. Repetere Rex iubet, non unis litteris, quæ iam & Illustrissimo Domino Electori, & aliis Principibus exposui: & repetere verbis liberioribus. Id facio uti cognoscēs de adiuncto scripto, quod conscribere constitueram Consiliariis iis omnibus, quos subsistere Heydelbergæ Illustrissimus Elector voluit: sed consultius putavi, mittere id ad te privatim, & ad Pleffenium vestrum, vos ei legendo advocabitis, quos è Rep. visum fuerit. Idem, totidem verbis ad Illustrissimum Electorem, & alios Principes mitto. Vestrum est, qui in magno Principis Consilio estis merito vestro, id Optimo Principi consilium dare, quod sit ex animi vestri sententia: & dignitati Principis & Reip. accommodatum. Addidi etiam excerpta, ex ipsis partim Regiis, partim præcipuorum amicorum litteris, quæ me à pleniori descriptione excusabunt. Tabellarium hunc iussi Onoltzbachium, inde Noribergam, tandem Ambergam, ubi erit Illustrissimus Elector, continere: si expeditior vobis fasciculum meum ad Illustrissimum Electorem mittendi ratio est cum ut à tabellario accipies, peto, pro quo Schedulam Tabellario dabis, ad Hochfelderum, aut alium è consiliariis, quo advenienti huc, & responsum petenti, fides

14 JAC. BONGARSII
habeatur. Vale, Vir Clarissime, & me vic-
cissim utere. Argentorato 27. Febr. 1596.

COMITI ERNESTO DE MANSFELD.

Illuſtris & Generoſe Domine Comes,
Quæ habeo de rebus noſtris, ea cognoscer
Generoſitas tua de adiunctis ſcriptis, qui-
bus addidi Exemplum litterarum, quas ad
me dedit Myronius, conſiliarius Regius,
miſſus conficiendæ pacis Lotharingicæ cau-
ſa, quæ Generoſitati tuæ fidem facient, me
de Benſeldio Majeſtatem eius feciſſe certio-
rem. Monui & Clariffimum Dominum
Reuberum, & Iuntam, ut conſignatas mihi
darent querelas ſuas, quas ab ipsis Germani-
ce acceptas, Gallicas feci, & conſeſtim miſi
ad Myronium, ut de iis agat cum ipſo Lo-
tharingiæ Duce, & filio Cardinali uti à Rege
ipſo in mandatis habet. Sed ab Illuſtriſſi-
mo Palatino Electore & Marchione Onolts-
bacenſi nihil haſtenus litterarum ad Regem
me accepiffe demiror: & obſtare publicis
commodis eum audio, quem etiam non no-
minatum Illuſtris Generoſitas tua facile in-
telligit: captam ille viam pergit, magno ma-
do publico, & aliquando ut ſpero ſuo, Illu-
ſtris

Paris & Generose Domine, Vale. Argent. 17.
Martii, 1596.

G. M. LINGELSHE- MIO.

Clarissime & Amplissime Domine.
Litteras, quas ad te dedi, Kal. Decēbr.
nondum esse redditas, cognovi ex iis,
quæ ad Dominum Doctor. Lobbetium scri-
bis. Nos hic transitu militis Hispanici, qui
Burgundiam ingressus, Montbelgardenses
anxios habet, expectatione suspensi sumus:
Etsi mihi hoc eum iter factorum non facile
persuadēo. Montbelgardenses ne in vicinia
eorum hyemem exigit, videntur timere. Et
hi forte Lucii illi, de quibus Illustrissimum
Electorem consultum audio. DEVS omen.
De Fera in bona spesumus, nec inferri an-
nona, nisi Marte aperto, qui Regi in votis
facile poterit; Solmensis ex vulnere, quod
eo ipso die, quo ad Feram venit, accepit,
convaluit. Tremblecurtium mandato Lo-
tharingæ Ducis interemptum iam omnino
constat, & insolenter dictis, factisque er-
ga Ducem habuisse, & de liberando captivo
Marchione de Chaussii, consilia agitasse
aiunt Remiremontii circa mediam noctem,
obsessa

obsessa in qua divertebat domo oppressus, vim, ferro flammisque iis quibus datum erat negotium parantibus, se dedit, deductus in aperta, iam Duci sistendus, iubetur si quid mandare ultimum vellet expromere, & se ad mortem comparare, è propinquo sacerdotem impetrat, etiam ut liber, solutusque colloqui cum eo possit. Sclopetarii hinc inde dispositi observant hominem, qui effugio occasionem datam ratus, sepimentis qui in proximo saltu superatis, se in Mosellam præcipitat, sed ictibus aliquot, antequam sese in aquam immitteret, in ipsa etiam aqua acceptis, submersus est: hic finis hominis, ut audacissimi ita levissimi: Illis quas ad te dedi Kal. Decembr. adiunctæ erunt ab Ancelio litteræ: Quid audio? Pistorium esse apud Illustrissimum Durlacensem, is ne quod in Religione valde turbet, nimis valde timeo. Vale Clarissime Dominus Argent. 17. Decembr. 1595.

Eidem.

Etsi nihil erat, quod te valde vellem, nolui tamen Dominum de Lantij absque meis ad vos ire; ego in horas exacto Capitaneum Sage, qui litteras à Rege adfert ad Illustrissimos Principes, quarum exemplam accepi, & ille ubi locorum hæ-

reac

est miror. Cardinalem Austriacum aiunt
Vesontium advenire, sub prætextu videndi
sacri Sudarii: tenuit illum in Allobrogibus,
expectatio consiliorum, quæ Massiliæ agi-
tabantur, quæ frustra fuisse spero: nam quæ
muntiarur de Consule oppresso, nondum
mihi plane certa. Quæ de Induciis cum
Sabauda rumor nescio qui, & redire ad of-
ficiū Espernonium, sed hæc coram ut spe-
ro brevi, etiam excusare me hoc tempore mo-
lestis profectionibus velim. Nobilissimos
Dominos, Amplissimum Huttenum, Ples-
senium, Colbium, Loeffenium, Gernandum
saluta officiosissime. Argent. Kal. Ian. 1596.
quem Illustrissimo Electori, eiusque fami-
liæ, & tibi, tuisque felicem à Deo precor.

CANCELLARIO REGNI DANIÆ.

Magnifice & Illustris Domine, Quæ
destatu rerum nostrarum hic, litte-
ris amicorum comperi, ad Generosi-
tatem tuam per scripta mitto. His litteris nul-
lum aliud argumentum, nec alia causa, nisi
forte Generosa Dominatio tua expectat, ut
ei res nostras commendem: atque petam
ab ea, ut in id incumbat, ut Rex Christianis-
simus:

18 JAC. BONGARSII

Simus intelligat non frustra me ab eius Ma-
jestate ad vos missum. Sed ego neque ista
commendatione, neque hac petitione utar.
Scio & res nostras satis commendatas esse
Generositati tuæ, & Generositatem tuam
ea pietate esse, ut quod indicaverit esse in
Remp. Christianam, id in medium consul-
tura sit: sed eam auctoritatem esse scio ve-
stræ Generositatis, merito suo, ut quod opti-
mum, consultissimumque indicaverit, id
etiam effectum datura sit. Itaque nihil ad-
dam, nisi modo licet & decet, salutem Do-
mino Ramelio, Domino D. Petro. Tu ve-
ro Illustris Domine Vale & Salve. DEVS
tibi, Regno, Regique vestro faustum feli-
cemque annum in sequentem faciat. Gu-
stavo ultimo die anni 1589.

HEUGELIO.

CLarissimè Domine, Gratias habeo di-
ligentia tuæ, qua scio procuratas mihi
ab Illustrissimo Principe vestro, ad se-
natum huius Urbis litteras? Ita conceptæ
sunt, ut sperem, non abituras sine fructu.
Mihi quidem nullum nunquam dubium
fuit, quin Illustrissimus Princeps vester, ac-
cedente opera tua, res nostras, favore atque
ope sua, profecturus esset. Sed terrebant
me,

me, nonnihil calumniæ, quibus videbam innocentes nos peti : & vereor adhuc , ne quid illarum auctores nobis ultro noceant : nam de cæterorum Principum auxilio, video Illustrissimum Landgravium frigidè loqui. Tu vero, Optime & Clarissime Vir, si quid scis, quod scire me intersit, ut sane scis, perscribe Francofurtum, quo loco spero me brevi futurum. Imprimis autem dubius sum valde, quid in Saxonia Palauicinus effecerit : Eius subito discessu, quem non additis causis per litteras significavit, nonnihil commoveor. Impeditum me his curis, tu facile expedire potes, si lubet. Peto itaque abs te, ut quæ de his comperta tibi sunt, per litteras mihi significare velis. Tædet iam, Clarissime Domine Heugeli, inanes & verbosas gratias meritis tuis agere. Ago tamen, ut scias me meritorum tuorum, & cum primū se occasio dabit, non verbis amplius, sed re ipsâ gratiam relaturum. Vale, & me amare resque nostras amplecti studio tuo perge. Noriberga 29. Iunii 1590.

ILLU-

ILLUSTRIS SIMO
LANDGRAV. O HASSIÆ.

Illustrissime Princeps, Non fefellit me spes illa mea, quam certam de Illustrissima Celsitudine Vestra conceperam: Sciebam illam nullis permoveri rumoribus posse, ut vel minimam iniectam necessariis Regi Christianissimo auxiliis moram vellet. Et confirmarunt acceptæ hoc mane ab Illustrissima Celsitudine vestra litteræ datæ Cassellis 17. Junij. Adiectum exemplum earum, quæ Amplissimo huius Reip Senatui inscribuntur, legi: & placuit ita pressim & eleganter, quæ justissimæ causæ comendandæ faciunt, expresse continet, ut optari à me, nihil amplius potuerit. Ego vero Illustrissime Princeps, hoc nomine Illustrissimæ Celsitudini vestro summas cum subiectione debita gratias ago; Quid enim possumus aliud, tot ab Illustrissima Celsitudine Vestra cumulatis ingentibus beneficiis, quàm id testari verbis, quod præstare reipsa non possumus. Sed absit, ut ita aversum sit à Regno Francorum Numen, ut non aliquando meritas Illustrissimæ Celsitudini Vestræ gratias Rex referre possit. Animus Majestati eius nec detest, nec decrit unquam: facultatem,

Pax.

Par DE I auxilio constituta, afferet aliquando. Sed litteras Amplissimo huius Viri Senatui inscriptas tradam, ut Illustrissima Celsitudo Vestra iuberet, paucis, iisque quæ ferre optimæ causæ, & optimo Regi bene velle comperi. Spero ex iis fructum, quæ Illustrissimæ Celsitudinis Vestræ maximè meritis suis comparara auctoritas, & hæc ipsa optima causa merentur. Quamdiu quidem hic versatus sum, visus sum notare eam esse Illustrissimæ virtutis, prudentiæq; vestræ apud omnes existimationem, ut quodcumque daret Consilium, id omnes boni, facile sequerentur. Quicquid respondi tulero, id ut resciscat quamprimum, Illustrissima Celsitudo Vestra sedulam operam dabo. Sed quid apud Illustrissimum Saxoniæ Electorem à Domino Palavicino actum, aut transactum sit, id ego hætenus exquirendo investigare non potui. Et ex ipsius Palavicini litteris non sine stupore intellexi, cum in Angliam properare, causas professionis quasi litteris diffidens non addebat. Hoc scio, ipsius illam professionem, quæ latere non potest, non parum detrimenti allaturam rebus Christianissimi Regis. Amici, subditque, nullam hinc opis auxiliique spem amplius esse iudicantes, concident animis. Hostes, quos quæcumque etiam occul-

occultius aguntur, non latent, eadem de causa animos tollent: & si forte aliud agi suspicentur, nec eo loco res esse, ut descrendum sibi vicinum, amicissimumque Regem, Illustrissimi Imperij Principes putent, tamen lente iam agi nec parata prompta que, ut decebat, auxilia esse, facile perspicient. Atque dum illis occasio datur, non deerunt sibi: & tempus, quod nos cunctando terimus, ipsi agendo serio impendent. Certe Prudentissime atque Illustrissime Princeps, undique ex Italia vicinisque locis nunciatur magnas copias in Provinciam Galliarum nostrarum comparari: & præter alia, longas naves sexaginta paratas in Genvensium portu esse, compertum est. Et Sabaudus Helvetiorum opera, componere res cum Genevensibus conatur: ut totum se vertere in Galliam possit. Me verò res Metensis & Marsalium 14. ut ajunt maioribus tormentis validè oppugnatum, graviter afficiunt: & crescere indies Lotharingiarum Ducis audacia videtur. Cæterum in Gallia, ubi rebus ipsis Rex ipse interest præstare, DE I gratia, mediocri loco sunt: sed personam illinc suam avellere, aut vires distrahere non potest: atque utinam pluribus in locis simul esse ipse præsens posset; sperarem non liberum ubique hostibus exteris aditum futurum; sed unum solum.

solum corpus ipse homo gestat, nec adesse ipse omnibus, nec providere copiis suis ubique potest. Ab amicis sperat, expectatque vires roburque, quo munire opportuna loca, & hosti undevis ingredienti occurrere possit. Et inter hos amicos plurimum ab Illustrissima Celsitudine Vestra sperat, expectatque. Ego rebus hic transactis Francofurtum me conferam. Peto ab Illustrissima Celsitudine Vestra submissè, ut quid mihi istic impofterum agendum, quid de Palavicini tractatione in Saxonia sperandum sit benigne significare dignetur. Consilium Celsitudinis Vestræ, ut fidele prudensque sequar, & quantum in me est, exequar. Vale Illustrissime Princeps, Illustrissimam Celsitudinem Vestram DEVS Opt. Max. nobis Reique Christianæ quam diutissime, servet incolumem. Noriberga 24. Iunii 1590.

NICOLA O BENINGER DURLACUM.

Clarissime & Amplissime Domine. Tuas scriptas 19. Martij, misit ad me. Amplissimus Dominus Doct. Reubemus, eas vero accepi Francofurti antepaucos.

cos dies, & ago Illustrissimo Principi summas gratias, quod de Itali illius transitu, admonitum me voluit: & ita illum libere abiisse sane doleo. Sed neque mihi his locis ea auctoritas, ut ea excipere eum facile potuissem, & certe non minus interest vestra, consilia illorum agnoscere, quos æque coniuratos in vos habetis atque in nos esse palam est. Magnum omnino ex disjunctione nostra damnum Resp. capiet; cui mederi ego impar: Et quæ esset sententia Regis Christianissimi, exposui sapissime. Ego functus officio meo, DEO commendo reliqua; & oro, ut Illustrissimum Principem tuum, & te una servare, atque salutaribus Consiliis regere velis. Mihi hinc Argentoratum iter est. Vale. Linckenhem Martij 1597. St. N.

DN. LINGELSHEMIO.

CLarissime & Amplissime Domine. Spem mihi fecit Amplissimus Præses noster brevi te Argentinam venturum. Et nolim certe excedere Germaniâ te invito, cui tot sum nominibus devinctus, quot exsolvere meum non est, sed nec hac iter facere volui te in salutato, & si præter salutem, quod dicerem tibi nihil esset. De publi.

EPISTOLÆ

25

publicis vellem colloqui tecum possem, sed id forte Argentinae, eo utique malo loco. Rex ad Ambianum est, sane diligenter, & certant affectus omnium, Nobilium, Ignobilium: Itaque nondum nobis istic spes omnis decolavit. Sed Atrebatum frustra tentauimus: attamen sine damno nostro, & cum hostium nonnullo, cum viderent enim nostri post occupatam portam adesse magno numero Cives, & nimis dubium fore certamen, receperunt se direpto & exusto opulento, ut aiunt, suburbio. Sed hæc ad summam rei sane nihil. Mihi, à DEO, omnis in diligentia Regis, quam insignis hæc excitavit iactura, reposita spes est. De vestris agam tecum coram, si datur, quod spero, & opto, sin minus agam tamen per litteras. Vale Heidelbergæ 12. Aprilis 1597.

LINGELSHE- MIO.

Amplissime & Clarissime Domine. Quod libere ad me, qui tuus est mos, quid sperandum esset, Illustrissimo Bullonio à Principibus vestris, est quod magnas tibi habeam gratias, & firmas tu opinionem meam quam vero illi non dicam
B iniu.

26 JAC. BONGARSII

iniuste, sed imprudenter faciant, turpse Vir
prudentissime judica. De Fera, spero dedi-
tam iri, intra paucos dies, nisi intra paucio-
res firmiore auxilio liberetur: Et convenis-
se de deditioe aiunt, si intra Natalem non
advenirent auxilia: Moenius cum Rege
fuit, & Majestatem Eius Sueffonem induxit:
in Britannia recruduit cum Mercurio bel-
lum, cui ex vulnere periit S. Laurentius Prae-
fectus Dinani, magni inter militares illius
Provinciae nominis: Conestabilis Mont-
morantias in Castris est. Et Condzum
Lutetiam, aut in propinquam arcem, quae
Sylva Vincennarum nostris dicitur, advenisse
ex eo conicio, quod scribit Ancelius Aure-
liano, Eum transiturum fuisse XXIII. No-
vembris cum Matre, & Marchione Pisano,
qui ei Praefectus additus. Aggerem Rex ad
Rumiolum, qui Feram praeterlabitur insti-
tuit, quo aiunt ita exundasse illum, ut con-
sistere in urbe vix quisquam possit. Quae
de Provincia scribunt, idem ille noster An-
celius, adiunxi verbis ipsius. Vale Claris-
sime Domine, & amicis nris molestum est
salutem. Argentina. XXI. Decembris.
1595. St. Nov.

CA

CASPARI PEUCERO,
PRINCIPUM ANHALTI.
NORUM ARCHIATRO
ET CONSILIARIO.

Clarissime & Præstantissime Domine.
S. Litteras tuas scriptas 20. Septem-
bris accepi penultimo. Tu itaque
Heydelberga discesseras. Et illæ Basileæ,
nescio qua tempestate, eo delatæ ad me mit-
tebantur. De vestris rebus recte iudicas,
opinor; ego certe inter vos nihil reperio
consilii: & distracti sunt animi vestrum
omnium: nihil cohæret, artibus id fit eo-
rum ipsorum, qui res vestras pœne perdid-
erunt: Sed nostra nondum eo loco sunt, quo
putas. Ferimus, quod medicorum plerique,
Extetnos illos dolores mitigavimus, cau-
sam, radicemque morbi nondum sustul-
imus, nec spes nisi in DEO est; qui utinam
diutissime adhuc nobis Regem saluum ser-
vet: Ego etenim ita iudico ab eius vita pen-
dere vitam regni nostri. Si ei vita concedi-
tur; donec aut liberos ipse habeat, aut Con-
dus legitimam ætatem attigerit, spero pos-
se in certum statum res reduci nostras, nisi
nos hæc Iberica tempestas evertit: nam si
imposterum destituti ab omnibus, quomo-
do pa-

do pares esse soli possimus non video. Non possum, Vir Clarissime, quin efferam hoc apud te, qui juvare nos pro Rep. & libertate communi pugnantes debuerant, corpore opibusque suis, ij non modo non pugnant, sed pœne oppugnare videntur; ita gestiunt, si quando levis aliqua maledicendi occasio offertur, desides ipsi, & inutiles, alieni certaminis spectatores, cavillantur, & differunt promiscue omnia. Sed non possum hoc sine stomacho argumentum attingere, itaque mitto, & venio ad alia. Deditam Hispanis civitatem Cameracensem, ad te dolens scribo: Factum id prodicione civium & Helvetiorum, quos cives corruperant. Arx salva est, utinam Regis expectare adventum possit, quo absente, jam dudum experimur, nihil nobis feliciter cedere, quantumvis innocentem cum calumniari vestri homines innocentissimi non desinant. Fateor, perculit me gravius, quam decebat, amissa illa Civitas, Civitas aliena, & quæ Reip. erat quam nobis privatim opportunior; sed video fenestram apertam calumnijs otiosorum hominum. De reliquo Rei nostræ statu, scribam ad te plene, ut primum rediero Argentoratum, quo me revocat illa qualiscumque inita inter partes transactio, quæ tamdiu firma erit, quamdiu nobis res erunt prosperæ,
& vi-

& vidi ipse, quantum in negotij huius transactione, difficiliore facti fuerint Lotharingici, rebus nostris in Picardia parum feliciter cedentibus. Sed nihil æque defuit, ac nota eis Principum vestrorum consilia, parum virilia, de quibus, eorumque auctoribus, (nam noti ij nobis, noti & summo illi, cui ignorum nihil) malim coram tecum, quam per litteras, qui nisi aliam ingrediuntur viam, & famam suam jam affectam conficient, & dabunt in periculum Remp. sed illi D. E. V. M. non latent. Tu verò, Vir Clarissime amorem mihi tuum conserva, & Vale cum lætissima conjugē, & dulcissimis neptibus. Francofurto, Raptim 17. Octobris, 1595.

J. GUIL. STUCKIO.

Clarissime, & Doctissime Domine. Omnino sperabam venturum te Francofurtum his nundinis; & illa me spes recreabat non leviter. DIV enim est, quod te virum summa eruditione, prudentia pietate, videre atque amplecti cupio. Sed quod oculis non datur, id neque porro negabitur animis, quibus ceptam amicitiam percolere licet. De negotio piz memoriz

B. 3.

fra-

fratris tui cognovi de litteris tuis, & VVolffii
 atque Voegelini sermonibus, quid velles, &
 VVolffio quidem, quid^o sentirem, aperui.
 Facilius res esset, si qui tunc militarunt Re-
 gi, conjunctis votis stipendia sua peterent.
 Sed non puto quemquam eorum hactenus
 tam infelicis operæ præmiū petere au-
 sum esse: & si peteret, certe frustra futurum
 puto. Fratris tui, quia Helvetius, alia forte
 erit ratio; Sed ejus non arbitror, ullam tibi
 faciendam mentionem, nisi præsentibus in
 Aula, & ipso Regis consilio ijs, quorum ami-
 citiam certam habes: itaque Domini Sille-
 rij expectandum reditum censeo. Tum de
 ejus & Domini de Vicq, qui hodie legatus
 est, apud nos Regius, consilio rem exponen-
 dam. Ambassadoris titulum, quem mihi
 tribuis non agnosco, legatorum nos habe-
 mus varios gradus, & suis nominibus nota-
 mus: quod nec latini faciunt, nec Germani.
 Veterem Gallicanam Synodum, quam cu-
 ravi hic excudi, ad te mitto. Et DEVM oro,
 ut à nobis abeuntem Veritatem sistere ve-
 lit, & imminentes tenebras propellere. Ia
 & te, tuosque servet. Francofurti Kalend.
 Octobris 1600.

✠(c)✠

G. M.

G. M. LINGELSHE-
MIO.

Amplissime & Clarissime Domine. Quantum tibi debeam, quod & salutaribus alloquiis lenire dolorem meum tentasti, & penultimis tuis, & his ultimis rerum nostrarum statum explicas, explicare ipse satis non possum, malum probare. Et dolor quidem ille iustissimus, me volente ipso tempore vires acquirit, & valetudinem jam tentat. Publica velim, & apud vos, & apud nos esse meliore loco. Conventus Rothomagensis solutus est. Reformatis nostris leviter satisfactum, ij ex eo Vindocini convenerunt. Sed Metensibus concessum, intra moenia, in templo olim ab ipsis ædificato, vacare publicè religiosis Exercitiis, quod jam factum, dissentiente fratre Præfecti absentis. Sabaudus iterum per Sabaudum Præsidentem pacem urget. Mercurius cum jam utrinque denuntiatum esset bellum, prorogari ad trimesse inducias petiit, & obtinuit, certa ut aiunt spe conficiendæ pacis. In hac vicinia nostra aiunt de nuptiis convenisse, inter Vaudemontium &

B 4

Sal.

32 JAC. BONGARSII

Salmensem unicam: suspecta nonnullis bonis affinitas. Frater eius Marchio Regiam Sororem dicitur ambire. Vale & me amantissimum tui. Litteras quæso adjunctas cura reddi Melisso; Is mihi iam pro Epithalamio. Epitaphium debet, mihi inquam, nam ego vix inter vivos. Salutem isthic amicis; addo & Socero tuo, & Hutteno, si quid ad eos dederis litterarum. Argentorato 23. Febr. 1527.

COMITI ERNESTO MANSFELDIO.

Illustri & Generose Domine, Non possum non ferre graviter, quod discedere hinc cogor, non visa Illustri Generositate tua, Multa erant & publica, & privata, de quibus agere cum ea cupiebam; sed vocatus in Aulā, quamvis laborantibus adhuc ex morbo viribus differendum non putavi: Si quid vero sit, quod mihi injungere Illustri Generositas tua velit, habebit me merito suo ad omnia mandata promptissimum. Nuptiæ Regiæ sororis ad diem 15. Nov. dictæ sunt, celebrandæ in arce Fontisbellaquzi cum Lotharingiæ Principe; sed eius Sororem Principis Iuliacensi desponsatam hic Nuncio

deio certò per scriptum est. Conquererer
 hic de eorum, quos publicis rebus præesse
 DEVS voluit, summa & supina negligentia,
 si quid id profuturum Reip. putarem: sed
 fato urgemur, id sequendum etiam invitis.
 Quod unum possum, hoc præsto, ut arden-
 tibus votis petam à DEO, ne ira sua preme-
 rentes velit: sed periculis, quæ & stul-
 titia & improbitate accersivimus, benignus
 eripere nos velit. Cum nos dico, quos in-
 telligam, intelligit ipsa Generositas tua, de
 cujus prudentia, quòd salubria haurire mo-
 nita non datur, hoc vero fero ægerrimè. Eun-
 dem DEVM OPT. MAX. oro, ut Illustram
 Generositatem tuam servare incolumem
 diutissime velit. Argentina: 27. Octobr.
 1598.

G. M. LINGELSHE- MIO.

Amplissime &c. Responsum quidem
 quod tuæ indicant datæ 26. Febr. ac-
 cepi ab Illustrissimo Electore, sine Re-
 sponso. Significabateius Celsitudo scripsis-
 se ad alios Principes super postulatis nostris,
 eorum se expectare sententiam: Cæterum
 paratus Regi Christianissimo ad omnia.

B. S.

Fuit

Fuit hoc litterarum argumentum, spero plenius aliquid & certius, saltem litteras ad Regem ab eius Celsitudine me accepturum per Tabellarium, qui tibi penultimas meas reddidit, quem expecto intra triduum aut quattriduum. De rebus nostris quæ habeo, postquam legeris, peto ut adjungas litteris, quas do ad Hochfelderum & Colbium; in iis exemplum litterarum leges à Myronio ad me. Missus is à Rege Sedanum, ut adjunctus Illustrissimo Bullionio, cœptam cum Lotharingo de Pace tractationem conficeret, & ea quæ Sarburgi super hoc Episcopatu & Civitate transacta sunt, curaret observari. Mihi ego confestim ad eum querelas, & Capituli & Civitatis. Sabaudis difficilior fore pacis negotium, post Massiliam deditam, & Elpernonium reconciliatum arbitror. Silletius tamen Cameriacum adventare dicitur: & difficultas hactenus omnis in Genevensis Civitatis protectione erat, quam deserui à Rege Sabaudus petebat. De libris, si qui mihi forte apud Sylburgium fuerint, quod operam tuam amice offers, & liberaliter, facis pro more; & iam non invitatus scripsi de ijs ad te: sed invitabant me satis vetera tua in me merita, ob quæ æternum tibi addictus sum. Dominio Hungerford,

& Ger.

& Gerando, nisi molestum est, salutem
à me. Argentina 17. Martij 1596.

C. PEUCERO.

R Everendissime & Clarissime Domine.
Grave mihi est silentium tuum accusa-
re, & tumeum potes. sed discurrenti
non se dant occasiones: Attamen si signifi-
caveris, ad quem mitteres Lipsiam literas
debeam, diligentiores me tibi præstabo.
Quid vero scribam, in tanta rerum pertur-
batione? Apud nos Regis beneficio, DE I
verò summa gratia, pace fruimur. Sed ve-
reor, ut nullam, non reddant, ambitiosa
quorundam ingenia, quibus nihil unquam
est satis. Iam quid tu, cum intelliges redi-
tum etiam Iesuitas tentare? & liberum le-
gatis eorum aditum Pontificios à Rege im-
petrasse? Scientes volentes, in perniciem
ruimus. Nihil tamen affirmo, & sperare vel-
lem meliora. Sed nec apud vos sani quid-
quam video. Bellum necessarium quidem
susceptum video. sed ita susceptum, ut omit-
ti satius fuerit. Neque enim nunc deponi
absque certo exitio potest. Ista tu, me me-
lius & certius cernis. Per Lipsenses ad te
scribam, pluribus. Hæc volui dare, discedenti

36 JAC. BONGARSII
optimo D. Petzelio, ne absque mea ad te
salute abiret. D. Gerisio salutem dico, &
DEV. Moro, ut te & lectissimam familiam
servet.. Francofurto 29. Septembr. 1599.

TYCHONI BRAHE.

Nobilissime & Clarissime Domine.
Vix inter varias occupationes, hoc
momentum furripio, quod liceat tri-
bus verbis tibi salutem dicere, & has theses
in fasciculum conicere, quas spero fore ad
gustum tuum. Ego certe & auctori auctori
tui edendi, & typographo excudendi. Epi-
stolarum tuarum volumen primum percur-
ri, & ad hunc Elysium exemplum statim
misi; Is te & colit, & admiratur. Sed tu.
Præstantissime Domine Vale :: & si ego tibi
memoria excidi, velle tibi aurem, & succur-
rent anno 1584. hospites tibi Guilelmus
Curcellius, & ego, qui tui studiosissimus.
Francofurto 30. Martij, 1597.

PETRO SEVERINO.

Excellentissime & Clarissime Domine.
Scelus sit, si hanc abire occasionem
siverim te insalutato; cum maxime se-
theses

theses hæc offerant, quas ad te omnino mittendas iudicavi, sunt enim ut mihi quidem videtur, eiusmodi, ut ad genium illum tuum accedant: profectæ à Viro sane bono, & studiis naturæ sine ambitione dedito. Hoc solum volui, nec licet plura per multiplices occupationes: nisi quod salutem addo. Vale.
 Clarissime Domine. Francofurto 30. Martij, 1597..

PAULO CUPREO,
 CONSILIARIO SLES.
 WICENSI.

M Emini, Amplissime & Clarissime Domine, cum Legatus à Rege Christianissimo apud vos essem, desiderare te valde commentarios, quos conscriptos in consuetudines Brunsvvicenses deposueras apud Fornerium Ictum Aurellan: & spondereme, sedulo de iis quæsiturum, si quando videre Fornerium contingeret: Id verò factum à me, & ex animi tui sententia confectum. Commentarium itaque tuum accepi à Fornerij filio, & ipso Icto, viro sane humanissimo: Eum tu recipies, cum volueris: id est, cum significaveris cui committere debeam: significare autem poteris.

38 JAC. BONGARSII

litteris tuis, quas mittes aut Stådam ad Ioh. Calandrinum, aut huc ad VVechelianos: Librum ipsum reliqui Argentinæ loco certo: Inde curabo adferri, postquam litteras à te videro. Vir Ampliss. Vale, & tuos Collegas Viros Amplissimos saluta nomine meo. Kal. Octobr. 1595.

TYCHONI BRAHE,
IN ARCEM CÆSAREAM.

Nobilissimè & Amplissime Domine, Tres iam septimanæ abierunt ex quo redditæ mihi sunt illæ, quas ad me dedisti 9. Martii. Sed neque eas accepi, quas memoras datas sub finem superioris anni, neque Franciscum Teugnaliū vidi, quem à te tanto viro commendatum, omnibus fuisset officiis prosecutus. Non graueris itaque repetere, & quæ illis litteris erant explicata, & quæ huius fidei commiseras. Me certè, magno tuo merito, habebis ad omnia semper paratissimum. Nec addo plura, mandata tua expecto cupide. Tuas yero tute poteris committere bibliopolæ, qui Claudii Marnii VVecheliani officinæ præest Pragæ. Francofurto 1. Maij. 1599.

P. Pi-

P. PITHOEO. S.

Bibliotheca tua P. Pithoëe fons est doctrinæ purus & perennis: ita auctores ex ea per bonos probosque cotidie haurimus, nec exhaurimus. Et tibi quidem illa meritissimo contigit, qui veluti publicam habes communemque Doctorum omnium. Dedisti ex ea patriæ Reique publicæ scriptores veteres, qui Karoli M. & eius familiæ Francorum Regum memoriam litteris prodiderunt. Damus ex ea ipsa beneficio tuo, auctores qui familiæ huius historiæ conscripserunt quæ tertia Francorum regnum tenuit olim feliciter; tenet hodie, quantum potest, fortiter. Tertia hæc, Francorum Regnum familia possidet, iure, si quod ius inquam Regnis: & possidet annos supra sexcentos, quod vix ulli datum familiæ. Quæ situm virtute, Lenitate retinuit. Lenitate vera illa & nativa, quæ prope extinctum Imperium Princeps noster suscitavit, serîo dico & ex animi mei sententia. Sed pergetu, Vir magne, de litteris simul & de patria bene mereri: in quas conjurato impetu ruentes Barbaros, plerique nostrum aut adjuvant scelerate, aut spectant turpiter. Iam duo hæc, quæ à te legimus histo-

historia Francorum volumina, terram ap-
pellant, ad quod hisce duobus videtur obli-
gata fides tua. Karolinam & hanc stirpem
explicuisti nobis: illa restat vetus Francia
in Gallia nominis Regnique auctor. Scio
esse quibus parum sapiat scriptio hæc, rudis
& stylo barbara, & illius omnino sæculi.
Nimis illi delectari, qui omnia ad Ciceronis
atque Augusti ævum exigant, nec nisi Sal-
lustios ferant, & Cæsares, & Livios. Sed ve-
re tu olim; Historiam omnium ætatum au-
ctores, non solum ferre, sed etiam desidera-
re. Verè & inter antiquos nescio qui, Hi-
storiam quomodocunque scriptam delecta-
re; addo & prodesse, quod caput historię.
Igitur de illorum judiciis parum solliciti, &
hæc à te præclara monumenta, grati luben-
tesque complectimur, & illa expectamus.
Vale:

SENATORIBUS RE- GNI DANIÆ.

Non possum, Illustres & Generosi Do-
mini, absque summo dolore, memo-
riam Nobilis & Magnifici Domini
Dancæi, dum vixit, fidelissimi & prudentis-
simi Legati Regij revocare. Nec omittere:
tamen

nam è possibile, quin à Generositatibus vestris petam, ut chartas quibus litteræ ab ipso datæ, aut acceptæ, & alia legationis eius monumenta continentur, studiosè asservari curent: ne quis eas aut inspiciat, aut avertat, donec de iis Rex Christianissimus statuerit. Sunt enim jam Iuris Regij factæ: nec privatis cuiquam quicquam in eas juris est. Facient hac in re Illustres Generositates Vestre Regi Christianissimo rem gratam. Atque hic, Illustribus Generositatibus vestris res nostras etiam atque etiam commendo: & summum DEVM oro, ut consilia vestra regere, vosque diu servare propitius velit. Hafniâ vestra. 1. Decembr. 1589.

CHRISTIANO DI-
STELMEYERO, CONSI-
LIARIO BRANDE-
BURGICO INTIMO.

Clarissime Domine, Quod litteras à Serenissimo Rege Navarra Illustrissimus Princeps vester tardius accipit, in causa est, primò Majestatis eius gravissim⁹ & periculossim⁹ morbus quo sub finē Ianuar: ita laboravit, ut de eius salute unà omnium nostrum in uno DEO spes esset. Inde, ego

ab eius Majestate ablegatus, in itinere ita male habui, ut mihi nec dum bene sit. Quicquid id est morbi, quod me vexat, malignum nescio quid habet, & pertinax: Ipsi illi, qui medicinam proferunt, quid sit, non satis perspiciunt. Ego rem totam DEO commendo. Ex quo autem à Serenissimo Rege Navarræ discessi, mutata est, Galliarum veluti facies. Erat tamen tum is rerum status, ut quæ postmodum evenerunt, facile serenissimus Rex prospiceret: & pendent omnino ista ab illo Blœfensi divino facinore. Itaque mittendum me Majestas eius in Germaniam putavit, ut certiores vos redderem, mutato Galliarum statu, non mutatum esse animum suum; nec mutatum iri, ullo vento, sive is adversus, sive secundus spirasset. Vovisse se ipsum DEO, & Ecclesiæ commodis: in ea devotione permanens, quicquid tandem evenisset. Hoc ut Illustrissimo Principi Electori Excellentia vestra confirmet, valde peto. Sed singula in Gallia hodie ut se habeant, ea ad vos certò perscribere non possum. Rumores varij sunt, & incerti: eos à me vos non expectatis; & perferuntur ad vos aliunde. Commendo me Excellentia vestra, ab eaque ita amari cupio, uti eam ego colo, observoque. Vale, Vir Clarissime. De slavvia 19. April. 1589.

G. M.

G. M. LINGELSHE-
MIO.

Amplissime, & Clarissime Domine.
 In ipso sum procinctu, & laus DEO,
 qui mihi hanc gratiam conciliavit.
 Visum tamen & posteris respondere, quibus
 me Elector dignatus, & aliquid ad Plesse-
 num scribere, super iis, quæ ipse nuper Gue-
 retino. Hæc verò tibi permisso, tradas, aut
 superius. Vitium ego meum agnosco
 sed tenere me non possum. Tu retine, &
 moderare impetum hunc: qui sane non nisi
 ab animo studioso Reipublicæ. Sed ista aut
 Argentina per litteras, aut coram, apud nos.
 Nam vos complecti, cupide cupio. Ego tuus
 Bongarsius. Multam tibi salutem Casau-
 bonus, 1602.

Eidem.

Amplissime & Clarissime Domine,
 Paucis te alloquar: vulgata cogno-
 sces de litteris quas tabellarius hic
 Lutetia defert ad vos: fortasse & his meis
 secretiora. Malo in hanc sperare. Nuptiis
 Lotharingicis dies dicta XV. Novemb. Vi-
 dit ipse Lotharingæ Dux in Regiæ sororis
 adi.

ædibus Reformatorum ad publicas conciones concursum, & admiratus est sine animæ ulla commotione. Conditiones in rem Regni sunt, insigni Regis providentia, de quibus alias. Regem Hispaniarum diem suum obiisse, in aula nostra, pro certo est. Filium novum Regem, aiunt, donationem à Patre factam filię irritam habere. DEVS nos, si non concordia nostra, saltem hostium discordia tutos præstet. Regis ad Ecclesiasticorum nescio quas varias querelas responsum habetis à Vestris Lutetiâ, rotundum & elegans. Certi aliquid nec pervulgati abs te expecto, de Hungaricis, Danicis, aliisque, quæ ad vos. Rursus in aulam vocor, si quid imperare Illustrissimus Princeps Elector, Eiusque coniux Illustrissima, si quidem, vultis, paratū me ad nutus vestros, omnes habetis: Serio dico, & ex animi certa sententia: Intra dies 12. si DEVS faxit, iter aggre-diar cum optimo Gravissimo. Vale.
Octob. 1598.

JOACHIMO CAME- RARIO.

Carissime Domine, amice colende,
Monstra tibi & spectra narro; Cor-
mutus homo Lutetiæ ostentatur, no-
men

men ei Franciscus Trovillu, oriundus ex pago Mareschalli Laverdini, opificio Carbonarius, eoque vitam ducens in sylvis. Cœpit ei ætatis anno VII. erumpere è summa fronte cornu fabæ in modum; nec excessit usque ad annum ætatis XX. auctum ex eo ad pollices septem, reflexum incurvum, cætera etiam cornu arietinum referens: & cottidie crescere cum dolore ipse affirmat. Latuit hætenus, nunquam nisi operto capite procedens. Forte eò feras persequens deductus cum aliis, Laverdinus inopinanti supervenit; hodie spectaculo est omnibus. Regi ad venationem Fontebellaquum repenti, post decimam nocte illum, audita venantis vox, & canum latratus, (addunt etiam nomine canes advocatos) teneri, adeoque comites Regij gnari, neminem in ea sylva venari Rege inscio licere. Rex vero in arcem reversus, rusticos seniores aliosque incolas interrogare. Narrare ii, solitum intempesta nocte quandoque apparere Venatorem equitem canibus accinctum septem aut octo, eum sylvam percurrere venantis in morem, sine cuiusquam læsione: Addunt quidam, interfectum olim, Francisco I. Rege, eò loci Venatorem: eum esse qui appareat, & inquietam sylvam reddat. Hoc etsi factum 8. Septemb. volui tamen explicare

46 JAC. BONGARSII

care tibi, & te in partem vocare, eorum quæ
agitantur vulgi nostri sermonibus. A Rit-
tershusio nihil responsi me habere super
Servio miror: negare enim etiam licet: sed
si P. Damielē eo juvare animus est, peto
abs te; ut huc ad Doctorem Lobbetium cu-
retur quam primum. Casaubonus in aula
nostra fuit à Rege exceptus, & Lutetiam in-
vitatus, benignissime. Ipse quo inclinet;
non plane constat; scribit enim dubia
Valetudinem tuam &c. Luteriæ 25. Octobr.
1598.

CASPARI SCHOPPIO.

S. D. Augustā hæc ad te scribo, Schoppi
Clarissime, & quidem aliena manu,
cum sim æger oculis à pulvere, iacta-
tioneque itineris. Susceperam hoc animi
vel potius valetudinis confirmandæ causa:
Verum ut video, pene aliter vertit. Et si
enim cætera mediocriter valeo; conspectu
alloquioque magnorum amicorum, addo,
etiam honore publico hujus Reip. vere Au-
gustæ perfruens: tamen de fructu, suavitate-
que huius itineris, non parum deterit illa,
quam dixi, oculorum molestia. Ignosces
igitur, brevitati quam aliās refarciam abun-
de.

de. Interim tamen, non ante putavi hinc mihi discedendum, quam vel pauca, atque incondita ad te scripsissem, imo dictassem, & apud Ampli. M. Velferum nostrum deposuissem ad te curanda faciem, ut intelligeres, quæ ad communem amicum nostrum primo, deinde & ad me dedisti ex urbe, rectè nobis reddita esse. Et ille quidem pro se fortasse quæ volet, & res postulabit ipse respondebit. Ad me quod attinet mallem coram ad ea capita respondere, quibus me in tuas partes pertrahere conatus fuisti, quam litteris tecum contendere. Nam neque epistolica hæc esse videntur, & vero ut essent, volumen non epistolam requirerent: denique actum agere, possem iudicari, si ea revolverem, ac explicarem, quæ jam toties ab alijs sunt agitata. Hoc tibi vere ac breviter habeo dicere: Nondum mihi videri abscessu illata, quæ tanti sunt momenti: ut me à priorē sententia dimovere, aut labefactare possint aut debeant. Ea fuit, & est consentiens dicto Principis Apostolorum, quod ille in conversione Cornelij protulit *In omni gente, quisquis DEUM timet, & iustitiam vult, hunc ipse acceptum esse: consentiens item Aterius Gentium Doctoris verbo: Nosse Dominum, qui sint sui* Neque ego vel antiquitate, vel continua successio-

ne cer-

ne certæ sedis, vel Syncretismo & conspici-
tione eorum, qui eruditione, sapientia, au-
thoritate, dignitate, & sanctitatis opinio-
nem plurimum apud mortales pollent, ve-
ram DEI Ecclesiam metiri didici; cum &
Salvator noster pusillum gregem vocet Ec-
clesiam, idemque dixerit, latam esse viam,
quæ ad perniciem ducat, plurimosque eam
ingredientes. Quid DEVS apud Prophe-
tam? *Reliquis mihi populum pauperem, spe-
rantem in nomine meo.* Quid S. Paulus?
*Non multi sapientes &c. sed quæ mundo,
despecta sunt, elegit DEVS.* Quid Salva-
tor? *an non Regnum celorum puerili sim-
plicitati repromittit? Annon patri suo
gratias agit, quod parvulis mysteria sua, sa-
pientibus occulta revelavit?* Non tamen
ego, dum in quibusdam rebus à vestratum
dogmatis me dissentire profiteor, vel omnes
à me dissentientes condemnare, (id quod
plerique fastidiant) vel omnia eorum, qui
à vobis secessionem fecerunt, dicta factave
probare volo, aut debeo, vel novam sectam
instituendam aio, cui me aggregem: Quin
potius ita sum affectus, ut cum Romanis
velim & vivere, & mori, dum modo vel ma-
teat sententiam de hisce capitibus, quæ ego
ex animi mei sententia nondum amplecti
possum. Primo, de Justificatione, quæ
auto-

autore D. Paulo, non operum meritis, & nostræ satisfactioni, sed fidei veræ, & per opera efficaci. (alioquin enim non tam fides ea fuerit, quam inanis profana & fallax persuasio) Christo meo, eiusque unico, & pro totius mundi peccatis sufficienti merito, atque intercessioni, non cuiusquam hominis satisfactioni, aut deprecationi, Christi sacrificio unico semel in ara crucis oblato, non Missarum toties iteratarum immolationibus & oblationibus tribuere didici. II. de operibus bonis, quæ ego existimo, DEI verbo, non hominum arbitrato, & (ut Græci vocant) ἡμελοφρησικίας, definienda esse, ne audiamus illud, *frustra me colunt decretis & institutis hominum*, neve illud in nos competat, vos traditionibus vestris legem DEI vacuefecistis, &c. III. De invocatione; quem ego cultum, nulli Sancto, nulli Angelo, sed uni & unico DEO, & Mediatori, ac sequestro DEI & hominum IESU CHRISTO defero. præterea autem memini, absque diminutione & læsione Divinæ Majestatis, adeoque Idololatriam manifestam & πολυθεΐαν, meo animo præstari posse arbitror: Nam quem quis invocatur (sive per λατρείαν, sive per δουλείαν, id fiat nihil refert) cum facit hoc ipso καρδιογνώστην, hoc est cordium cognitorem: quod solius est

C

DEI,

DEI, quem unicum agnoscimus IV. De Sacramento cœnz Dominicæ, quam ego absque grandi sacrilegio mutilari non possentio: sentiunt mecum D. Paulus, Irenæus, Tertullianus, Iustinus martyr, & breviter tota vetus Ecclesia, etiam Papa Gelasius: ut demirer, eos qui aliàs semper de antiquitate gloriantur, hîc sui parum memores, recentiora antiquioribus anteferre. V. Sicut etiam alii abusus huius sacramenti & transubstantiationis nescio cuius dogma, primitivæ Ecclesiæ ignotum fuit, cui equidem potius assentior, eiusque sequor simplicitatem, quam acutas & spinosas Scholasticorum hac de re disputationes, quas sæpe est cum Paulino verbo *βασίλειος κενόφωνίας* possis appellare. VI. Quod autem multo maximè alienum me reddit à vestro cœtu, illud est, quod tantam exerceri ab eo crudelitatem constat, in eos omnes, qui de cœlesti veritate in articulis controversis investiganda, deque sua salute solliciti à Romanis dissentiant: dum hosce ferro, fûne, flamma, flumine, fulmine anathematis, exilio, publicatione bonorum, & cæteris, quæcunque excogitari possunt, tormentis ac suppliciis persequuntur, & perdunt. Ego didici, veram Ecclesiam potius persecutionibus fuisse subiectam, quam aliis dissentientibus vim ullam,

ullam intulisse, nec vi externa, sed virtute
 verbi cœlestis homines ad CHRISTVM, &
 veritatis agnitionem perduxisse. Hanc pri-
 scam & Divinam simplicitatem, probita-
 temque ubi videro à Romanis vestris in
 usum & mores resumi, alia vero, hisce &
 contraria reiici, tunc demum inter Roma-
 nos ipse quoque nomen meum profitebor.
 Interea dum hoc faciam eorum quæ supra
 commemorata sunt, cum dogmatum à ve-
 ritate alienorum, tum factorum à Christia-
 na pietate, simplicitateque abhorrentium.
 Neque me dum ita sum, extra Ecclesiam
 esse puto, extra quam nulla esse speran-
 dam salutem scio. Imò vero piis precibus
 DEO meo salutem meam commendabo,
 cognoscenti suos ubicumque terrarum de-
 gant, quocumque nomine aut iure ab ho-
 minibus censeantur. An tu extra Ecclesiam
 esse dices, qui capiti Ecclesiæ CHRISTO
 vera fiducia adhærescunt, nec se alio mini-
 steriali aut vicario capite ad salutem conse-
 quendam indigere existimant? Qui retinent
 fundamentum Prophetarum, & Apostolo-
 rum, præter quod aliud poni non potest?
 Qui commentis hominum Divina præcepta
 sibi existimant præferenda? Qui in Agno-
 DEI illo potius spem & fiduciam collo-
 cant, quem digito monstrabat Ioannes.

Baptista, quam in nescio qua imaginūcula Agni DEI, in cerula idololatrīca consecrati, & de collo amuleti instar suspensi? Qui cœlestis dictata Magistri anteponunt incertis *ἡ ἀποστολική*, quæ sæpe ad Apostolos auctores referuntur, cum constet longè posteriores esse Apostolicis temporibus? Qui verbum DEI in corruptum corde perfectio conservare student, neque ei addere quicquam neque detrāhere præsumunt? Qui Divinitus instituta & nobis tradita sacramenta integra & incontaminata retinent, & quicquam quibus hic mutare aut mutilare Religio est? Qui denique ~~in~~ Sacro Ministerio, reverentiam, honorem, & obedientiam, quam debent præstant? Sed iam prolīxior fui, quam initio constitueram: neque mihi consilium fuit, persequi omnia, quibus explicandis libri aliquot necessarii essent; ac prævideo sanè, quid mihi ad ea quæ attuli possis reponere: quorum illud est potissimum, esse illa antiqua, in Ecclesia universa perpetuo unanimi consensu recepta, patribus SS probata: Hos errare non potuisse, cum habuerint Spiritum Sanctum, non polle DEVM habere patrem, qui non agnoscat Ecclesiam pro matre. Hæc enim & eiusmodi plura perpetuo crepatis &c. De auctoritate Patrum illud primum dico, unicum mihi esse Magistrum,

gistrum, qui prohibuit plures vocari Rabbi, de quo Pater coelitus denunciavit; hunc audit. Deinde & Patres ipsos sibi & alios aliis saepe opponi posse. De antiquitate velim cogites; omnibus esse antiquiorem CHRISTVM: de quo S. Ignatius in Epistolis, *ἐμὸν ἀρχαῖον ὁ Χριστός*, quem nolle audire certa permicies est. Cogites, annon eodem antiquitatis argumento, quasi *μερμερλουκία*, & quidem longè speciosius, adversus CHRISTVM, eiusque discipulos orbis magistros uri potuerint & Iudæi, & Pagani. De universalis Ecclesiæ in rebus hodie controversis, perpetuo consensu qui gloria tur; aut *ἀνιστορησία* peccare, aut quæ scit, nescire videtur: Toties variatum, toties dissensum est. Ecclesiam autem esse *ἀναμάρτητον*, *μέγαλειον αἴτημα* est. *Μηδὲν ἀμαρτάνει ἢ πὶ Θεῷ καὶ πάντες καὶ ὁ Θεός*, inquit Theognis. Etsi enim DEVS Spiritum suum perpetuò Ecclesiæ ad futurum promisit; dūcem ad omnem veritatem: tamen hoc eam vim habere non videtur; quasi Ecclesia quicquid agat, privilegium huiusmodi habeat non errandi. Imò verò Spiritus Sanctus verbo alligatus est; sic enim Propheta, *Spiritus meus, qui in te est, & Verbu meū, quā posuisti ore tuo, non recedent ab ore tuo, &c.* Et annon etiam Veteris Testamenti Ecclesia, quam Spiritu Sancto

omnino privare nemo audeat, erravit, degeneravit? Quod si novi foederis Ecclesiam prorsus *ἀναμάρτητον* ponimus, ubi manet libertas arbitrii? Vbi tot admonitiones Apostolorum ad Ecclesiam, ne seduci, sese patiat? Quorum certe nullus est usus in iis, quæ aliter se habere non possunt. Et annon ipsas illas celebratissimas quondam & ab Apostolis plantatas & fundatas Ecclesias miserrime degenerasse constat? De matre Ecclesia quod dicitur concedo, si rectè intelligatur, sed non ut à vobis. Sed ecce iterum imprudens de labor ad disputationum contentionem, quam, posthac nolim, à me expectes. Recte etiam feceris, si alia scribendi argumenta usurparis, de litteris, de Viris magnis, litterarum in Italia antistitibus, quid meditentur, ac parent luci, & utilitati publicæ. Huiusmodi litteræ nostram necessitudinem conservabunt magis. In diversis scribendi generibus, cuiusmodi nuper adeo usurpare cepisti, video nos nihil nisi operam & oleum perdituros, dum & tibi tuum, & mihi meum pulchrius ac melius. Bene Vale. Augustæ Vindelicorum, 30. Julij Gregoriani. 1599.

Eidem.

Eidem.

VIr Clarissime, Fateor non potui non affici, cum primum Romanam hanc te doctrinam amplexum cognovi. Rescripsi nihilominus, & indicavi verbo, falsò ad vos perlatum de Casaubono, ingenii & judicii solidioris, quam ut lectione Patrum abduci se à veritate pateretur: quaquidem lectione nescio, an quicquam sit, quod vos magis & prodat, & perdat, dum notare ex ea facile est, ut sese errores in Ecclesiam insinnaverint; quidve, & à quo, quoque tempore de verbo Divino demptum, mutatumve: Vnde illa, & quando nata nomina Blasphemix, quibus plena dicitur mulier sedens super bestiam coccineam. Addebam redditam mihi Epistolam, quam Servianis tuis cupiebas proponi tardius, & confecto pæne opere, nec mihi tunc accincto ad iter, inter innumera negotia vacasse, typographum convenire: Renuntiare autem amicitix, nunquam in mente fuit, quam ego cum aliis colo, qui eandem, quam tu nuper ingressus in Religione viam, etsi mihi multis nominibus improbatam, olim teneant. Habeo in illo errore, propinquos, affines, amicos, quos ad veritatis suæ lucem,

DEVS, ut pro sua misericordia adducat aliquando, oro quotidie: & eadem, ut te quoque gratia complectatur oro impoſterum. Sed tu certe nimis injurius es in noſtros, cum perditiffimos vocas, & omni ſcelerum & ſordium genere inquinatiſſimos; cum nescis an ſint miſericordia digni: cum ſtolidos nominas, cum bacchantium furorem, cū veſanas interpretationes illis tribuiſi. Si tenere me iſtis voluiſti, fruſtra es. Neque ni fallor, ego erraverim, ſi vos tales habeo, quales expertus ſum: *qui adſcatis Sion in ſanguinibus, & Jeruſalem in iniquitate*: quorum ego, vere dico, crudeles manus vix evaſi olim, ſed evaſi ſumma DEI gratia: Itaque vos, quales ſitis, reiſſa doctus ſcio, nec id me quisquam docuit; docebitve Prædicatorum; & Romæ vixi, cō me deferente ardore juvenili, & ſtudio rerum locorumque; ſed vixi certe, Conſtantinopoli, quam Romæ ſecurior: Iam verò, ſolū, verum, & unicum DEI verbum auditis, & audientium dicitis? Eo ſi vos animo ſincere eſtis, gaudeo ſincero gaudio, & vobis, atque Eccleſiæ gratulor; ſed id nuperrime Doctores: eſt vſtris quidam non infimi refutarunt. *Ad- di, ſi Eccleſiam non audierit, ſic tibi velut Ethnicus & Publicanus*; hoc verò extra rem eſſe, tu ipſe non nescis: qui ſcis non de-

doctrina.

doctrina illic Dominum loqui, sed de moribus. Sed scriptum esse scio; *Hunc audire* scio & de vobis dictum esse, sine causâ colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Nec Beza, mihi Doctor, nec Augustinus, Nullius, nisi CHRISTI nomen fero, est quod laudem. Pro libello (unum enim accepi, cum tu libellos dicas) gratias habeo: legam; non quidem quia Christianam mihi Religionem Romanorum exponant, quam DEI gratia in fontibus ipsis haurire habeo: sed tamen legam, quia à te missus; quia à te scriptus. Sed cascās & rancidas historias Romanorum, te jam Romanum ita procul ablegare; miror; qui non ignores, esse ex iis pleraque vestræ Religionis externa. Baronium non contemno, hominem diligentem. Augustinos, Hieronymos; & alios Ecclesiæ scriptores veteres, tanti facio; ut puros & incorruptos; uti scripserunt, extare, iudicem Ecclesiæ valde interesse. Illa vero abs te videre aueo, in Apulejum; Varronem, Gellium, aliosque levioris litteraturæ scriptores, quibus tractandis; crede mihi, aptius ingenium tuum, quam hisce Theologicis. Sed cui cui studio te dicaveris. DEVM oro; vitæ auctorem, & veritatis, ut te illam in viam ducat, quæ ad veritatem ducit, & vitam. Vale. 1599.

C. 5.

Hæc

Habes quæ raptim vix vacavit respondere
 Omnibus ni fallor epistolæ tuæ capitibus.
 Me verò certe amicum habes, habebisque tuum Bongarsium.

Eidem.

Mensis hodie labitur, ex quo ad te scripti Ferrariam; interim nihil à Rittershusio, quem super Servio ter compellavi, de quo, ex litteris tuis certam P. Danieli spem feci. Ille vero vel verbulo negare poterat, aut excusare. Iter meum in Galliam suadente valetudine differre in ver proximum constitueram; sed mutare cogor, & jamjam me accingere, vocatus, atque satis facere valetudini. Litteras tuas præmisi per hominem certum. Sed de Servio, adhuc expecto, quid sperare nos jubeas. Litteras huc Argentinam ad D Lobbetium mittas, is certò curabit. Sperabam reddere me libris, à quibus ætatem absum. Sed vereor, ut me in altum, nescio qui ventus, referat. Quid facturus sim, faciam, ut scias. Casaubonus cum Lutetiæ fuit, & in Aula Regia, à Rege exceptus, & habitus benigne, & Lute-tiam ad professionem invitatus: conditionem an acciperet, nondum ipse apud se constituerat, cum litteras ad me daret, sub huius
 men-

mensis initium. Tuas expecto, & cum iis, si quid vis à me, qui tui amantissimus.

ELECTORI BRANDE- BURGICO.

Illustrissime & Potentissime Princeps & Domine, Litteras Illustrissimæ Celsitudinis Vestræ datas 14. Aprilis, accepi hic ante dies aliquot, & adiunctum fasciculum Regi, cui erat inscriptus, reddidi: atque propensum Majestatis suæ, ad ea quæ Illustrissima Celsitudo Vestra petit, animum notare mihi facile fuit. Videtur autem vereri Majestas sua, ne obitus Illustrissimi laudatissimæ memoriæ Principis Domini Marchionis Georgij Friderici &c. novas in causa Prussica difficultates adferat, quas tamen prudentiâ sua Illustrissimam Celsitudinem Vestram superare posse confidit. Ego, si qua in re his locis inservire Illustrissimæ Celsit: vestræ tenuitas mea potest, ut sum Illustrissimæ familiæ eius addictissimus; ita paratus ipsi ero promptusque semper. Cæterum & Rex DEI gratiâ & Delphinus noster valet, & pacata sunt eiusdem DEI benignitate apud nos omnia. Sed turbavit non leviter Majestatem suam obitus ille Illustrissimi Geor-

60 JAC. BONGARSII.

gij Friderici, quem inter primos amicorum
sibi serio Majestas ipsa cognoverat. Me verò
jactura illa Principis optimi gravissime affe-
cit: sed eam DEVS ille faciet, in cuius tutela
Principes, & inter eos Illustrissima & poten-
tissima familia; Is & Illustrissimam Celsitu-
dinem vestrā servare diu velit, incolumem,
florentemque. Lutetiae, ultimo Junii 1603.

DOMINO à STITTEN,
CONSILIARIO AULICO
ILLUSTRISSIMI ADMINI-
STRATORIS BRANDEN-
BURGICI.

Nobilissime & Amplissime Domine, Sc-
quo statu sint res vestrae, cognovimus
ex litteris Illustrissimi Domini Admini-
stratoris, sed & Chaulonius querelas
edidit Lotharingiorum artificiosè compo-
stas, ut eorum est mos. Rex quo animo
sit, ex litteris ad Celsitudinem suam videbi-
ris. Omnino pudendum, rem tanti mo-
menti tam agi à vestris negligenter. Sed
fatum hoc est causae huius, ut eorum opera
pessum eat, quorum eam salvam esse interest
maximè; adeo jam ab ipsis initium nihil pro-
deuter, nihil cordatè in ea susceptū, actum-
ve::

ver: Ego & consiliorum meorum & actionum omnium reddere rationem paratus sum. Nam sugillari eas à nescio quibus hominibus intelligo: qui si bilem mihi moverint, faciam ut temeritatis eos suæ facile poeniteat. Sed D E V S avertat, quæ malis consiliis suis illi mala accersiverunt; & vos, justamque causam serveta. Lutetiâ 18. Maij 1603.

Eidem.

Nobilissime & Amplissime Domine: Datas abs te 6. Ianuar. litteras mihi reddidit N. Dominus VVolmarus. Equidem & dudum professus sum, & hodie profiteor libere, causam quæ vestra dicitur, vestram non esse; Publicam esse, in qua & de Religionis agatur libertate, & de Illustratum in Imperio familiarum dignitate: quam & à Principibus quos à Romanæ Ecclesiæ sordibus D E V S evocavit, & ab Illustribus illis familiis turpissime non tam negligi; quam deferri, non possum non sum in opere indignari. Sed illos suæ pænæ manent. Nos hic, alia agimus, de quibus si loqui malo. D E V S interim iudicii sui negotium agat, & peraget. Si quid hic me curandum, cognosces ab homine meo, cui has

62 -JAC. BONGARSII

ut reddi cures, abs te peto. Me verò, ut amare pergas, etiam atque etiam efflagito. Lutetia 1. Febr. 1604.

G. M. LINGELSHEMI- MIO.

Amplissime & Clarissime Domine, Sal-
vum me è Biturigibus Lutetiam
DEVS reduxit, per Soloniam aqua-
rum exundatio periculo, per Bealsiam lu-
tum profundissimum molestiæ fuit. Ita-
que à defesso homine litteras verbosas non
expectaveris. Sed & Datheni hic diligen-
tia facilè me excusabit. Ille casum Cottoni
Iesuitæ, aliaque aulica, aut horrenda, aut ri-
denda, etsi ridenda omnia, perscripsit. Sed
silentium tuum sane stupeo: quas enim abs
te habeo recentissimas, scias datas esse 25.
Novembr. 1603. Ego tota hac peregrina-
tione silui, advocatus negotiis domesticis,
quæ aliquo modo componere ante disces-
sum, conari saltem debui. Sed istic præci-
pua cura fuit, conquirere reliquias Cujacia-
næ bibliothecæ. Ridebis tu suaviter, hoc
tèpore quo accurrunt certatim huc omnes,
tanquam ad nundinas pecuniæ à Rege
extorquendæ, me aulicum hominem nec
pecu-

pecuniosum, terga vertere, & loca ultima petere, pecuniæ in libros maculatos & semefos profundendæ. Hæc vero avaritia mea est. Nec me laboris nec sumptuum poenitet. Utinam frui istis detur libero & quieto: Rosnij mihi gazas non optarem, nec Persarum montes aureos. Servet nobis DEVS quem dedit: servet nos sibi, & te publicæ rei, & mihi. Salutem amicis &c. 19. Januarii 1604.

Eidem.

AMplissime &c. Is quem Pragæ putas fuisse sub Kal. April. nescio quid minitabundus fecisse dicitur, quod nostrorum animos non leviter affectit, & difficiliorem reddidit causam Parmenionis. Mihi etsi nec illum impudentia nec hunc culpa libero, fons tamen mali esse in Alexandro ipso videtur. Sed nescio, quid nos magni mali expectat, cuius nos nobis ipsi fabri sumus: spes mihi ulla, nisi in summo illo auctore & motore omnium: Sed nec vestra satis firma. Elector delatum ipsi & Bavaro sequestri onus recusat, quo corruunt magno opere à nobis impetratæ induciæ, & cum iis spes omnis servandi rem . . . . . Qui enim non & Rex curam eius omnem de-

deponat, à qua alienos sese ostendant vicini omnes? Roscius sese legationi Anglicanæ parat: Buzanvalii hic præsentiam spero fore cum fructu. De re Genevensi nihil adhuc constituimus, omnium in Angliam versæ sunt cogitationes. Rex cepisse nunc primum videtur, quanti intersit Christianæ Reip. salvas esse res Principum vestrorum: DEVS porro adsit Principi, quantum assequor, non malo, ut oculos intendat seriò, ad ea quæ sunt & publici & privati ipsius boni. Mea omnia in incerto, sperare jubent Regis sermones benignissimi: sed aulæ mos spes nostras arctat, & jamjam me ad domestica convertò, quæ per diuturnam absentiam habent pessime; ea ut curavero, ad vos excurram, ut tecum imprimis de sede certa constituam: DEVS tuis reddat, mihi que servet saluum & valentem. Vestri hic se ad iter Anglicum comparant. Vale. Lutetia 26. Maii 1603.

AD ANONYMUM.

UNis quas ad me dedisti, binas rependi: utrasque ex præscripto tuo inscripsi Hambugensi Syndico Vincenzio Møllerø. Has Germania discedens, debet

Bere tibi videor: nempe ut scias, fore me tui
ubique memorem, ubique paratam prom-
tamque opellam meam. Aula me, ut spe-
ro, non tenebit, ætas namque & fracta vale-
tudo, secessum suadent & latebras, de loco
nondum constitui. Tu vero; si quid ad me,
si quid à me vis, litteras curare poteris Fran-
còfurtum ad Nicolaum Malapertam aut
Claudium Marnium typographum. De
publicis nihil habeo scripture dignum.
Apud nos non pacata tantum, sed lata
etiam sunt omnia. Parantur omnia solemniter
aut Baptismo, aut nominationi Delphini &
sororum. Testes advocantur cum Mantua-
na Pontifex, Lotharingæ Dux cum Archi-
ducissa Belgica, & Hetruriæ Magna Ducissa,
& Ducissa Barri (illa filia, nurus hæc Lotha-
ringi) Quo peracto, nuptias instituet Auran-
niæ Princeps cum Borbonia sorore Principis
Gondzi. Urget & Vendomii nuptias Rex
cum unica filia, Mercurii Ducis, illius qui
Hungariæ rebus præfuit. Ille filius est Ga-
brielæ illius notissimæ: hæc omnium in to-
ta Gallia procerum ditissima & eius cum il-
lò nuptias pactas est Pater cum se Regj de-
derat, fractis conjugationis illius magnæ vi-
ribus, & Ambiano receptor. Sed hæc ego
ad te hominem peritissimum ineptè: nihil
est enim rerum nostrarum non tibi cogni-
tissimæ.

tissimum. Veneta tibi aliunde comperta, iis componendis Rex noster operam seriam impendit, & spero futurum, ut concedat hic aliquid de dignitate sua S. Marco S. Petrus. De Iesuitis, genus hominum, Hispano additissimum, ut scis, quicquid futurum est, adhuc dubito. Serenissimi Regis vestri Britannicam protectionem Reip. Christianæ utilem fore spero. Et tandem sumptuum Regem Britanniz, Rege magno dignos animos: ut illi audacia, ita patientia nostri peccant. Sed ista DEVS vertet, cum voluerit, volet autem, cum nos ii erimus, quos esse in ipsum decet. Scripsi raptim, abitum parans. Argentina 23. Iulii 1606.

C. PEUCERO.

N Vllas ad te cogitabam dare, nisi certis acceptis ex Gallia litteris, quo & certi aliquid ad te de statu rerum nostrarum possem perscribere: Sed me tuæ 23. Octobris scriptæ excitarunt, ita me DEVS amet, ut nunquam sine fructu, tuæ ad me litteræ veniunt, sed illæ meæ quas accusas querelæ non tam in adversa illa, quibus tentati sumus nuper, quam in ipsas adversorum causas insurgunt. Discordiam eorum Principum,

cipum, qui deberent esse coniunctissimi, &
DE I Reique publicæ negligentiam, quo-
cunque me verto, pietatem contemni, lu-
dos fieri officium video: Hoc me de spe
omni deicit, nec me privata mea stimulant,
quibus ut carui tot annos, ita pauculis illis,
quæ mihi forte supersunt, diebus, carere fa-
cile potero. Sed magna illa me magnorum
Imperatorum ruina afficit, quâ siccis intueri
oculis, non constantiæ, sed inhumanitatis
esse judico. Attramen ruant illa, neque
enim ad vitam beatam æternamque, nisi per
istas ruinas iter est; Expecto iam singulis
non diebus sed horis litteras à nostris homi-
nibus, absque iis nihil possum ad te certi
scribere; nam rumores accipitis ab aliis,
quamprimum autem illas accepero, faciam
te de omnibus certior. Hic negotia sa-
tis tranquilla sunt, & satis est avertisse hoc
tempore ab imparatis, & arma fugientibus
vim, quæ certa aderat, absque Domini de
Sancy adventu. Cum Espernonio fortassis
nobis bellum fore arbitror, sed hæc ut dixi,
postquam certiora habuero. Effigiem certo
alicui tradam, qui eam tibi reddat, videbo,
sed si quis forte vestrum huc veniret de eo
ut me moneas, velim. Vale Vir Clarissime
& Excellentissime Domine, & coniugem
lectissimam, neptesque elegantissimas, sa-
luta

luta à me, & Isenburgium. Reineccii obitum nuper cognovi, & indolui, accuratæ doctrinæ vir erat, & inter paucos, eram rogatus ab eo, ut corradèrem quædam, quæ ei ad quartam partem Syntagmatis futura erant utilia: de quæ quæ spes sit, velim de te cognoscere. Iterum Vale Optime Virorum. Argentorato 20. Novembris. 1595.

Eidem.

Litteris tuis nihil mihi accidere gratius potest: Sed tu eas sane aut nullas aut raras scribis, Heydelbergæ datas accepi, interceptas, de quibus quæris, ita vulgatas video, ut jam innotuisse tibi earum sententiam non dubitem. Sunt autem duplices: A. Legatis Sanelemente & Hauræo, quæ Comitiorum Ratisbonensium disceptationes, & placita, & suam in Principum aut Consiliariorum animis corrumpendis operam explicant, & de Imperii successore cogitandum, in eoque laboratum à se strenuè, significat: Aliæ ab: . . . . ., quibus studia sua omnia officiaque Regi Hispaniarum submisisse deferre eiusque commoda, & milite & consilio, si quo valet, promoturum pollicetur. En quo res vestra delapsa est: Turcam habetis ad portas.

portas, imò intra portas, & vestris hominibus neglecta sua re, Indici Thesauri spe alienam rem agere, & sese Hispano subdere lubet. Sed possem hac de re, si velim differe-
re, & vere & copiose. Nec quin faciam, retinet me periculum, quod audio in ora vestra litteris fieri: sed ista non scribere tantum, sed cogitare pudet: & me publicarum rerum tanta cepit satietas, ut in antro aliquo, extra harum societatem, reliquum ætatis agere in votis sit. Publicas res verè dicimus, in quas publice omnes, magno scelere impetum faciunt. Ruunt omnia, nec consilio jam nec remedio locus est: Eorum est culpa, quos præesse rebus deceret: qui omnia, imperitiâ alii, alii audacia, alia ignavia, corrumpunt. Sed tu à me de nostris rebus aliquid expectas: Vienna, quæ est urbs Delphinatum, non procul Lugduno, quam Hispanico & Sabaudico Præsidio Nemursius tenebat, artibus Connestabilis nostri, in Regis potestatem rediit. Bironius vastata Bressia, (Sabaudici Iuris Provincia) castella & oppida aliquot ad Ararim, supra Lugdunum, suscipere conatur, ut Lugdunensibus liberam provinciam reddat. In Lediguierio & Espernonio reconciliandis laboramus, nescio quo fructu. In Comitatu Burgundiæ incerto statu sunt omnia. Nec

Nec Hispanica auxilia tanta sunt, ut liberare externo hoste provinciam adhuc possim: nec ii, qui in provinciam invaserunt, tam validi sunt, ut tenere occupata, nisi novis auxiliis sustentari, possint. Leviter haecenus utrinque certarunt, jam hinc, mox illinc inclinante victoria. Vesaliū oppidum, inter ea quo occupata sunt, præcipuum, sed situm loco sane iniquo, & ab arce leviter munitum Hispani obsederunt, eos eruptione ab obsessis facta, & Regis in Burgundiam adventantis fama discedere coactos aiunt: sed de his proximis quas ad te dabo, certiora. Bullionius ex aula Sedanum ante octiduum reversus est, Regem reliquit Fontebellæ, quæ arx est distans Lutetia itinere unius diei, Lugdunum versus. Britannica dubia sunt. In Scotia turbæ solitæ. Pacem tamen nobis quidem jam dudum prædixisti sed eam ne certa, ne constans sit facit . . . . .
 . . . . , quæ vix coerceri potest, licentia: quæ & Germaniæ vestræ malum dabit aliquando, ni D-E-V-S averterit: quem ego pro pace publica, pro tuæque familiæ incolumitate oro. Vale. Clarissime Domine, Argentorato 10. Maii 1595.

✠(c)✠

GENE

GENEROSIS ET IN BONA SPE ADOLESCEN- TIBUS, HARLÆIS, SAN- GIIS, ET MONGLA- TIO, S.

Iter in Galliam cogito, id scire vos volui, ut si quid esset, quod mihi privatim imponendum, quisque putaretis, id cognoscerem de vobis, quibus ego paratus semper promptusque. Debeo hunc animum parentis vestri, ingentibus meritis: debeo spei, quam de vobis concepi ego certe egregiam. Enimvero si fallitis, vos inetipsum turpiter fefelleritis: ex quo & damnum ad vos redibit, & dedecus. Sed hoc DEVS avertat, quem si ex ipsius præcepto colitis, accedent vobis indubie & succedent omnia. Coletis autem si præfecto vestro & præceptori consultaveritis. Eos, amabò observate & ferre in oculis, ut decet. Ita vos DEVS ille servet, cui studia vestra profectumque commendo, ego Vester Bongarsius scripsi Francofurti ipso die Paschatis 1597.

HUT-

HUTTENŌ.

Nobilissime Domine, Etsi mihi à Nobilissimo Domino VValdenfelsio nostro litteræ, quibus Magnificum Dominum Ancelium, ad Illustrissimum Principem Dominum Marchionem invitat: sed non putat is, hinc sibi discedendum, nisi cognita prius Illustrissimi Principis Domini Electoris voluntate de qua litteras tuas, aut ipsius Celsitudinis expectamus avide. Ego sane, nisi tu aliter censes, judico esse & re communi, non amitti egregiam hanc magnos & amicos Principes simul conveniendi occasionem: sed judicio nos tuo stabimus. Generose Domine Vale. Norimbergæ, 21. Decembris 1596.

COMITI ERNESTO
à MANSFELD.

Illustris & Generose Domine, Meminisse Generositatem tuam arbitrôr, & olim scribere, & cum Rastadii essemus coram dicere, in conficiendo negotio, quod inter Illustre Capitulum & Illustrissimum Ducem VVirtembergicum agitaretur, operam meam

meam necessariam fore. Etsi non ingratum id negotium Regi meo esse satis habebam cognitum, putavi tamen ad Majestatem eius referendum: Scripsi igitur: quo loco res esset, quidve à me Illustris tua Generositas petuisset: Rescribit, non dubitare, quin sciente & volente Domino Administratore id negotium tractetur, & de Illustrissimi Ducis VVirtembergici in se Remq; publicam tanta habeat argumenta, quanta quæ maxima: causam nullam esse ob quam denegare operam meam debeam; & probare omnino, ut me Illustrissimo Domini Administratori, Illustrique Capitulo & hac in causa, & in aliis quæ erant ex re ipsorum accomodem: Significare hanc Regis voluntatem Illustri Generositati tuæ, judicavi esse ex officio meo Vestrum jam videre est, qua in re usui ipsis esse ego possim, idque facere, ut sciam; Meum, rei commodisque vestris obsequi. Et ne studium atque opera mea Illustri Generositati tuæ aliisve improbetur, quos hoc negotium tangit, sedulo curabo. Quæ nova habeo, ea ut soleo, scribo ad Clarissimum & Amplissimum Dominum Doctorem Lobbetium, &c.
Francofurto 1596.

D

ELE-

ELECTORI PALATINO.

Litteras à Rege his adjunctas accipiet Illustrissima Celsitudo vestra, responsum iis quas ad Majestatem eius Illustrissima Celsitudo Vestra postremas dedit. Iubet Majestas eius addere, fuisse sibi gratissimum cognoscere de ipsis Illustrissimæ Celsitudinis vestræ litteris, Illustrissimam Principem Electricam peperisse feliciter: feliciter omnino, quod & ipsa facile liberata & Principem enixa esset, & uterque valeret: Sed editum Principem gratulari Palatinæ domui, Germaniæ universæ, sibi que adeo, suisque omnibus. Palatinæ domui natum successorem, Germaniæ Principem primarium, sibi amicum. Talibus columnis fulciri Rempublicam alias ruat. Et ruat sane, vitio dicam an negligentia eorum, quorum onus illud humeris sit à DEO impositum, qui Reipublicæ incuriosi, grassari impune hostem publicæ libertatis patiuntur. Audere eum destinare iam, atque constituere Imperio successorem, quem impositurum cervicibus Principum confidat, artibus suis & largitionibus. Sed quoniam cognoverit Majestas eius de
litteris.

litteris meis, adfuturos sacro Principis infantis Baptismati multos, eosque præcipuos Principes Imperii, sperare atque adeo confidere, seriò eos de Rep. conservanda deliberaturos, atque manum tandem operi publico admoturos. Facere id Serenissimam Angliæ Reginam, facere Ordines Illustres Belgicos, & se Majestati eius arcto sacroque fœdere ad publicam restituendam libertatem, & fœdissimæ servitutis avertendum jugum, adjungere. Sperare idem & Illustrissimam Celsitudinem vestram aliosque Principes fautores, quos publicus ille hostis uno animo, consilioque, diversis rationibus tentat: Si nihil aliud sit, saltem auxilia Majestati eius ab Illustrissima Celsitudine vestra, cœterisque Principibus, & alia amicitiz officia præstita numquam illum remissurum. Sed & numquam Celsitudini Vestræ ipsisque Principibus cœteris Majestatem eius defuturam, & quæ incertis rebus suis beneficia acceperit ea grato animo reddituram, atque aliis eumulaturam: Sed super his, aliisque missuram, ad Illustrissimam Celsitudinem Vestram, quamprimum quæ ab Illustrissimo Bullionio cum Ordinibus Belgicis aguntur, confecta fuerint, Magnificum Dominum Ancelium. Orare tandem DEum, Opt. Max. ut Illustrissimam Celsitudinem

D 2

vestram

vestram & Charissimam conjugem & ipsum
hunc dulcissimum filiolum, & utrique matri
filioque ipsam Illustrissimam Celsitudinem
vestram servare feliciter quam diutissime
velit, ut ex iis superstitibus diuturnum ca-
pere fructum Respub. possit. Hæc sunt,
Princeps Illustrissime, quæ litteris suis Ma-
jestas eius addere iussit. Vota vero Maje-
statis eius ego lubens atque ex animo sub-
scribo. 29. Octobr. 1596.

MARCO VELSERO, PATRITIO AUGU- STANO.

Boica tua legi cum admiratione & dili-
gentiæ & elegantiz, qua Veteres certe
æquas, veteres inquam notæ melioris.
Itaque & quod me exemplo priuatim dona-
veris exulto, & quod tam accuratum opus,
publicum feceris, huic sæculo nostro gratu-
lor. Gallicanorum conciliorum editio à Fr:
Pithoeo omnino pendet. In Catalogo præ-
teritarum nundinarum puto magno errore
Aureliæ nomen irreplisse: nam istic, qui
hæc curet, novi neminem. Casaubono in-
scriptum exemplum Lutetiam commenda-
vi: &

vi : & ecce hic ab eo ad te litteræ. Hæ nundinæ à bonis libris steriles fuere. Lutetia Artemidorum adhuc expectamus. Francofurto 25. Septembris 1602.

J. G. STUCKIO.

ME vero Germania adhuc habet invirum, non quod me gentis tædeat, sed quod negotiorum & tædeat, & pudeat. Nam horum, ut de nostris taceam, Principum quis ferat socordiam. Eius tibi unum do argumentum. Rem Episcopatus . . . . . , quam flagitiosissime illi desertam produnt, quæ conservari nullo negotio potuisset, sed me teneo. De Vicquo, quod scribis grave est, & spero atque opto falsis illum rumoribus peti. Mauritius magnopere, divinitus dissipata exercitus Archiducis parte, Gravam deditione cœpit, oppidum munitissimum, & ad alia situ opportunum. Nos, Galliam dico & Germaniam, D E V S. Ordinum armis hodie tutos servat: sed valde vereor, ut patientiam Divinam peccatis nostris expugnemus. In . . . . . furiosè debacchantur ipsi Bæchi, ventrisq; alumni. Francofurto 27. Septembr. 1602.

D 3

JO-

JOANNI MEURSIO.

Cogitare me de autoribus Hierosolymitanæ historiæ verum est: sed in iis me esse, non ausim dicere, qui vix mecum sit ipse. De rebus Hungaricis puto me misisse, cui librum tradiderim; sed is si perit, aliud hic exemplum habes. Pro libello poematum tuo & elegantissimo, magnas tibi gratias ago, sed quod reponam nihil est. Tu vero, si quid est, quod hinc velis, id fac sciam, Paratus tibi ego sum ad omnia. Vale & vive bono litterarum. Francofurti 25. Septembr. 1602.

JOANNI ROSINO.

Argentinæ accepi, quas ipsis Calend. ad me dedisti: his respondeo raptim & distractus varie. Quæ ad te misi, misi ut tibi habeas, non ut remittas. Notitia illa non est ullius libri index, namque similem habuit Schönbovius nisi fallor, & Onuphrius: sed nostra plenior quibusdam locis. De conjuratione scelerata & prodigiosa in Regem, vere ad vos perlatum est: de ea verò certiora ad te mittam brevi, tu interim nos
juva

juva precibus tuis. Vitas trium Electorum a vide expecto; sed non nescis quæ fides sit historiis, quas aulicus favor obumbrat. Annales Giliij Gallici sunt, an prostant adhuc, cognoscam Lutetiâ. Historica quæ commemoras à Goldasto & alia quæ excudantur Aurelianis, promissa puto, nondum exhibita: & si quid à nostris illorum prodibit, ea tibi curabo: alia enim sunt ab iis, quæ hic ceciderunt VVecheliani. Privilegium tuum accepi, sed negligentia tabellarii sigillo confecto: Hoc vero nihil de eius auctoritate detrahit apud nostros. Francofurtus, Augusti 1602.

Eidem.

Reverende & Clarissime Domine. Litteras tuas scriptas 3. Maij, 10. accepi Argentinz, nam tardius respondeo. De privilegio, uti nuper scripsi, non despero, præsertim, si quod spero, post proximas nundinas in aulam profectus fuero. Isidorum mittam prima occasione, nam volumen est grande. Frøntini de Coloniis an videam libellum, nescio; est enim nisi fallor, Lutetiæ tantum editus, eum si requiris, mitam. Cum his vero habebis, quæ ex optimo & veteri manuscripto curavi exscribi.

D 4

Noti.

80 JAC. BONGARSII

Notitiam locorum Urbis, & Provinciarum.
hanc quidem pleniorē ea quam edidit
Schonhovius & Onufrius. Nam Urbis ea-
dem est, quæ legitur passim edita: non pu-
tavi tamen separanda, cum illi adjuncta le-
geretur. Vale & me ama, DEVS te tuea-
tur; & animum tibi juvandi Rempubl. ser-
vet. Francofurti 10. Junii 1602.

G.M.LINGELSHEMIO.

AMplissime & Clarissime Domine.
Quid reponam pro tuis, quas Arbat-
notus reddidit, nihil habeo. Gravisse-
to tradidi fasciculum ipsi inscriptum. Bil-
derbeckus hic nobiscum est, Baccharaci sub-
stitit aliquot dies: quæ refert, vetera sunt.
Hollandi Dunkerkensem navim in ipso Al-
bis ostio ceperunt, cæsis ex ea nautis aliisque
LII. De Rege Daniæ, quod ex Angliæ à pri-
mariis viris scriptum fuerat, in Scotia cum
fuisse, falsum. Navigaverat suis insciis in
Norvegiam, ut Anglos quosdam prohi-
beret piscatione: & prohibuit non sine ma-
gno suo periculo. Scribit ad me Middel-
burgo Lesierius de Electore Palatino in
Hollandia &c. Et ego cum nuper essem
Coloniæ viris quibusdam sane magnis fini-
stras.

ffras quasdam de eo opiniones vix eripui.
 Non ignoras Famæ Principibus præcipuam
 esse curam, quam illi pænè omnes leviter
 curant : Sed nos nostra : Tu Vale. Franco-
 furto 26. Sept. 1602.

CHRISTOPHORO COLERO.

V Ir Clarissime, Nihil abs te mihi litte-
 rarum redditum hisce nundinis mi-
 nor: Itaque quod postremis tuis signi-
 ficabas, puto te in itinere ad nos esse. Ger-
 maniam tuam cum epistola tua de studio
 Bolirico Marnius excudir, & Salustius à ne-
 scio quo prodiit Lugduni Batavorum : quæ
 mitterem si mihi constaret, te adhuc in Po-
 lonia versari. Expectabo litteras tuas mis-
 surus illa & scripturus prolixius, cum de te
 certi aliquid cognovero, Vale Francof. 27.
 Sept. 1602.

D S AD

AD ANONYMUM,
ELECTORIS PALATINI
AUT BRANDEBURGICI
CANCELLARIUM VEL
CONSILIARIUM.

Magnifice Domine, Non potui cum
discedere Germaniâ constituissim
non salutare Dominationem ve-
stram, cuius amicam operam eram expertus.
Videat ipsa, an qua in re gratificari ipsi apud
nos, alibi vepossum: & utatur mea opera li-
berè. Experietur me virtutis suæ, merito-
rumque memorem. Cæterum eò lubentius
discedo his locis, quod sciam te apud Excel-
sissimum Principem Electorem, patronum
rebus nostris fidelissimum remanere: nihilq;
passurum desiderari abs te, quod ad rem
Christianam restituendam & constituen-
dam pertinebit: quantum autem in rebus
Gallicis momentum situm sit, non ignorat
prudentia tua. Ignosce, si liberio rem apud
te vocem emisero. Pænè collapsas eas vi-
deo procrastinationibus vestrorum: sed re-
fici & stabiliri poterunt celeritate: Diligen-
tia est opus & robore: seriò res, non per-
functoriè tractanda. Morbi causamagnoscis,
faci.

facile & medicinam noto adhibebis morbo. Hoc ut faceres contenderem abs te multis verbis, & obtestarer per id, quo scio duci te, Reip. studium. Sed facis, faciesque id ipse ingenio tuo, quod natum, comparatumque scio bono publico. Vale igitur, Magnifice Domine, & nos ama. Responsum autem ad litteras expectabo ab Excelsissimo Domino Electore. Id ut quamprimum habeam peto abs te vehementer. Nam hoc solum me tenet: ne redeam vacuus ad Regem Christianissimum, & animi vestri ignarus. Iterum Vale. Francofurto 29. Septembris 1590.

Ad eundem.

Magnifice Domine, Filium tuum hac transeuntem libenter vidi: litteras ei ad amicos in Italiam dedi: & vellem me majus quid eius, tuave causâ posse. Res nostræ eo loco sunt, ut gratificari amicis velimus quidem; sed vix aliqua in re possimus. Succedent & aliz rerum vices, DEO dante. Sed auxilia vestra lenta: & rebus in præcipiti constitutis, parum apta. Scribo ad Illustrissimum Vestrum, ut habeam, quamprimum: hoc me solum moratur. Tu verò Vale. Francofurto, 22. Septembr. 1590.

AD ANONYMUM.

Nobilissime & Amplissime Domine Salve. Liberos tuos reliqui Lutetiae, circa initium Augusti mensis salvos: & iis litteras ad te commisi. Auctor iis fui Saumurium se conferendi, litterasque ad Illustrem Plessæum dedi. Aurelianis autem, quâ iter ipsis faciendum est, eos commendavi Domino Ancelio, quem nec ignotum tibi esse puto. Lutetiam venerunt rebus turbatissimis, quæ DE I summa, & admiranda benignitate nescio quomodo ita composita, ut nihil hactenus eruperit gravius: itaque abitum è Gallia dissuasi, & ut Saumurium se conferant persuasi. Quid porro nobis futurum sit, pronunciare non possum, dubia ubique omnia video. Iesuitarum apud nos auctoritas videtur vires resumere, fatali insaniâ eorum, quorum maxime interest, sectæ nefariæ audaciam non tantum reprimi, sed puniri etiam graviter. Iam in eo erant, ut Collegium, instaurarent Lutetiae, & lectiones inciperent sollemni die Kal. Octobr. volente Regina. Opposuit se Sorbona, & iudicio Parlamenti res commissa, à quo instantibus vacationibus vindemia libus, post Martinalia iussi adesse.

Adve-

Advenit eodem illo tempore, quo isti negotium urgebant, Dux Feriæ, ab Hispano legatus extra ordinem, illius qui conjuratorum factionem Lutetiæ fovit postremo bello nostro Civili, filius: qui vereor, ut novas turbas det. Cæterum cum Britanno & ordinibus, atque etiam Sabauda fœdera renovata. Sed nec hic de obitu Electoris Palatini optimi Principis certa omnia. Bipontinus defuncti testamento Administrationem aggressus est. Neuburgici filius Stutgardæ ad nuntium mortis illius, missu patris Heidelbergam tendens, Durlacum usque pervenit, unde Marchionum Anspacensis & Badensis autoritate persuasus, domum reverti, quam quicquam turbare maluit. Ego hiemem Hanoviæ transigere constitui, & me libris reddere. Tu si quid vis, impera, paratum me habebis ad omnia, quæ quidem præstare tenuitas mea poterit. 1610.

G. M. LINGELSHE- MIO.

Clarissime & Amplissime Domine, In partem gaudii vestri venio, & tuas legens interesse festivitibus vestris mihi visus sum; Illis vero æternum bene sit.

D. 7

Plesse-

Plessenio imprimis nostro. Lœffenii me morbus male habuit, sed bene est, quod illi melius. Ego & valetudinis causa, quam sane afflictam quotidie magis magisque experior, acidulas peto Griesbacenses: ad aquas me, diluendo vino, damnarunt Medici. Ex aula ne verbum quidem accepi à tertio huius mensis. Lutetiz quid actum, cognolces ex scedula adjuncta. Causam tam atrocis sententiz novam nullam video, nisi quod ille publice in partes Hispanorū transiit; attamen laudo Senatus severitatem, quā velim Regis Clementiam temperari. Nec dubito, quin ex eo Moënius turbatior, & rerum suarum incertior; admonabit eum hæc sententia, quid meruerit: Et si nihil aliud, jacentem conscientiam excitabit. Sed currum ego conscendo, & te amicosque istic omnes salvere jubeo. Ar gent. xix. lul. St. Novo.

CONRADO RIT- TERSHUSIO.

Clarissime Domine, Hymnos abs te editos accepi à te, & habeo pro munere magnas gratias. Silerius cui Casaubonus Characteres inscripsit, semper
Pon-

Pontificius fuit, itaque de eo accipiendum non est quod ille scribit. Quod de meo reddito in Galliam scribis, jamdudum sane cupio liberari molestissimo hoc onere, sed impetrare à Rege non possum; spero tamen sub finem hyemis me mihi donatum iri, & publicis rebus, quas ubique administrant qui iis præfecti, turpissimè, dicturum longum Vale, & me mihi ipsi à DEO Principem fore. Vale & tu Vir doctissime. Francosurto .... Sept. 1601.

JOANNI MEURSIO.

Prestantissime Domine, Libellum tuum elegantem & doctum accepi cum epistola, quæ non lecta periit mihi negligentia pueri. Sed & pro libello & maxime pro illa tua in me constanti benevolentia tantum tibi debeo, quantum solvere me non posse, profiteor. In libello tuo, ut primùm aperui, primum incidi in caput secundum Auctoris. & ad legendum, quamvis aliàs occupatum incitavit Epigraphe, & prima vox pagellæ, VIALES. Inscriptio est Albæ Iuliz in ædibus Principis, quæ olim fuerunt Episcopi:

Fortu-

Fortunæ

Reduci, Lari

viali, Romæ

æternæ.

Q. Axius Aclia-

nus, ve. proc.

Aug.

IONI.

Eam vidi & notavi ad res Hungaricas, cum Varronis loco, V. de L. L. Compital. dies attributus laribus, ut alibi. Nemo non videt, legendum Vialibus: quod olim adscriptum oræ libri mei, cui debeam acceptum referre, nescio: à me non esse scio. Vale Doctissime Vir, & me amatuum Bongarsium. Francofurti 26. Septembris, 1601.

CUNRADO RITTERSHUSIO.

V Ir Clarissime, Apologiam tuam misi ad Melissum, & spero redditam: curavi etiam litteras tuas in Galliam ad Mornzum, & alias ad Lectium. Quæ autem à Marnio recepi tua ad Schoppium, ea conjunxi libellulis novis, quos ex mercaturâ misi Gentili nostro. Hæc Schoppi versio
redur.

reducit in memoriam Scriptum breve & luculentum, quod Monachus quidam Provincialis (ut vocant) S. Crucis, qui nupere tenebris Papisticis, DE Igratia, ad nos conversus edit, id paucissimarum pagellarum, opponi commodè posset epistolæ Schoppianæ, solidum nempe scriptum, futili epistolæ: Sed Gallicum est, & unicum ad me exemplar pervenit, quod ad amicos emissum, vereor, ut vix ad me redeat: Videbor tamen, ut tibi aliud comparem, hoc si nobis perierit. Vale. 1601.

Idem

AD AMICUM.

NON possum & sentire ipse ut gravissimi, ita etiam justissimi doloris tui morsus; idque testari pauculis hisce verbis volui. Pauculis, inquam, neque enim multis est interpellandus animus, domestico isto gravi vulnere saucius. Ad cicatricem quiete facilius veniet, quam motu. Neque tu etiam medicaminibus nostris onerandus videris, qui domi habeas prompta parataque omnia, quæ aut hominum lumine naturæ ducta ratio adinvenit; aut Dei benignitas cōsolandis

landis & erigendis afflictis subministrat. Be-
 iſtus quidem ſuz manus nos perſentire, &
 ad eos commoveri, & per eos ipſi admo-
 veri DEVS vult. Ita ut ſub potenti ſua
 manu abjeſtos, ipſe miſericordi dexterâ re-
 levet. Sed cum cadentia circum nos omnia
 video, diſſectas Eccleſias, ruentia Imperia,
 non miror & nos noſtraque univerſitatis
 huius exiguas admodum particulas deperi-
 re. Laus DEO, qui idem nos in ſpem cer-
 tam vitæ melioris produxit: & fide, contra
 omnes & Satanz, & mundi, & vitæ huius
 impetus atque caſus, inſtruxit. Is & te pri-
 vatim Spiritu ſuo confirmet, & jacturam
 hanc gravem gratiæ ſuz bonis reſarciat.
 1609. Argentinâ.

AD AMICUM

Publica tangere non poſſum niſi acri
 quodam doloris morſu. Et abſtineo
 ſanè ab iis quantum poſſum, meque
 quantum poſſum, immergo libris amicis
 olim meis. Abdere me in ſecreta loca &
 avia animus geſtit. Latere hic inter meos
 non poſſum. Et pudet ſclerum quæ pro-
 duxit, producit fœda civilium bellorum
 lues. *Perimam ſibi ſpectantibus & orio-
 ſis*

fit; imò in eadem illa ruentibus per qua perimus. Sed si perimus, perimus stantes aliquo modo certantesque. Et quis ferat amplius vir bonus faciem hanc Christianæ Reipublicæ? Nostre publica res nimis sanè negligentes, & sua quunque diligenter, nescio quas quinquilias movent, & de regni salute, tanquam in quieto portu, non tanquam in vasto mari, & ventorum certantium fluminibus concusso, disputant, &c. Lutetiâ, 1604.

Idem

AD D. LINGELSHEMIUM, ELECT. PALAT. CONSIL. INTIMVM.

Magno & variè implicito morbo laboramus, quos peperit nobis diurnitas & atrocitas civilium bellorum: iis medicinam facere, nisi restituta pace, non possumus. Pacem restituere nisi DEVS, nemo potest. *Et quis conuenire inter nos potest? Fragrantibus, ambitione & avaritiâ Procerum animis, licentiâ militum corruptis, & in sua ruentibus? Principum*

cipum aliorum & opem & consilium ex-
 quisivi sæpiùs frustra. *Laborant & spiser-*
orum & desidram iisdem penè quibus nos
visu, nec mala ipsi sua, aut noverunt, aut
astimant. Itaque ad portum illum confu-
 gio, certam & æternam DEI providentiam,
 certus ipse, nihil accidere nobis posse, nisi
 volente summo illo, itidemque optimo Re-
 ctore &c. Lutetiâ 1604.

Idem

AD PEUCERUM.

Diturnum silentium meum, excusa-
 bit apud te diuturna peregrinatio.
 Pauca hæc ad te in otio in quod ipse
 me vindicavi, ut scias Basileæ, secretum ab-
 ditumque transire hanc hyemem consti-
 tuisse, procul negotiis, solum miserâ am-
 bitione, gravique, superba vitantem Poten-
 tiorum limina. Et quoniam vitam hîc vi-
 vere, quam Poeta dilaudat rusticam, non da-
 tur hoc tempore, libris otium oblectabor, fi-
 dis sodalibus. Ideò autem hunc secessui
 locum delegi, quia alibi turba hominum
 me obruit. Sed hæc nihil ad rem *Scias, Vir*
Reverende eo esse loco publicas res Germani-
æ, ut

via, ut nisi in unum Principes, (qui ut Veritas in religionis sequerentur. Pontifici renuntiarent) conspicerent, magnum sit a Romanis & Hispanicis artibus periculum: quod avertat benignus DEVS, & pacem certam firmamque reddat, fervetque orbi Christiano, &c. Basileâ, 15. Septembris, 1609.

F I N I S.

**GEORGII MICHAELIS
LINGELSHEMI
EPISTOLÆ**

Ad

**JACOBUM
BONGARSII**

GEORGII MICHAELIS
LINGELSHEMI
EPISTOLÆ

Ad

JACOBUM BONGARSIUM.

EPISTOLÀ I.

AMplissime & Nobilissime Domine
Salutem. Quas Gratias tibi agam de
tam multis memorandis perscriptis;
communicavi ea cum nostris, ij gratias ha-
bent quoque, & de Salute etiam dicta. Gau-
deō spem superesse aliquam Patriæ meæ ser-
vandæ, semper ad Regiam Majestatem re-
spexi, & spero legationem illam fructu non
carituram. De vicinis Principibus mihi ad-
huc dubia multa, corrupta sunt ferè consi-
lia omnia. Princeps meus sub finem huius
mensis discedet cum conjuge ad Hesium
Castellas, post & ad alios, Brunsvicensem
imprimis. Rediit, nudius quartus huc Co-
mes Nassovius Iohannes è Batavia, & adhuc
apud nos est . . . . . dicitur
ab . . . . . acriter increpatus in

E

na.

98 G.M. LINGELSHEMI EPIST.

nuptiis. . . . ., quod nimis propen-
deret ad Pontificios, & contrariam viam infi-
stat, quam avus tanta cum gloria feliciter
instituerit, adeò ut etiam . . . . . pu-
blicè defectionem imminere arguerint alia-
que, unde in lacrimas proruperit, & quere-
las; Ille domum reversus delinivit . . . . .
. . . . ., ut retractarit antè sparsa. Gru-
tero ostendi litteras tuas, is gratias habet de-
cura hac tua: Symeonii observationes se ha-
bere dicit, cætera tuo commodo expectat:
Quàm gaudeo Hochfelderum restitui, iste
facit certè maximi. Ego vero quando un-
quam agnoscere poterò tua in nos beneficia,
qui munificentiam tuam etiam in patrem
meum extendas; Largiter per hunc ipsius
morbum muneribus pretiosis & convenien-
tissimis eum prosecutus: zgrè mihi est quod
referendæ gratiæ facultas deest. Deum
comprecabor ut in te thesauros benedictio-
nis suæ effundat, ac te valentem & floren-
tem servet quam diutissime, Ecclesiæ ac Rei-
publicæ. Resalutant te officiosissime col-
legæ mei & amici cæteri. Vale præstantissi-
me virorum & amicorum. Heidelbergæ, 6.
Januarij 1600.

Tui observantissimus

Georgius Michael Lingelshemi

II. Bi-

II.

Binas tuas. xi. & xv. Februarij datas recte cum multis memorandis accepi, & gratias habeo, præsertim de versibus, quibus Scaliger se vindicavit, & quo Florens hominem insectatus. Prælegi nostris, quæ de malis, nostra socordia adscitis, liberè & prudenter differis. De insidiis opido Heusden structis nihil aliud quàm quod abste accepimus. . . . .
 . . . . . per famulum . . . . . indicari curavit, se expectaturum . . . . . quomodo cum . . . . . accepturus sit, & pro eo se . . . . .
 . . . . . retulit, dedit igitur litteras ad . . . . .
 . . . . . quibus explorat, ...
 . . . . . Dominus Eisenus nuper Francofurti non dissimulavit Administratorem nihil opis aut consilij, ad servandas res adferre: Ita omnia ubique misera. Mihi novum erit, si . . . . . inter ludicra quidquam serii tractabitur. Saxo iavitatus erat, sed excusavit se. Quàm vellem adversarios quoque rebus omissis quieti & voluptatibus indulgerent, sed lucemus aliquan-

do hanc securitatem. Dux Carolus Bipontinus hic est, ab it ad epulas natalitias fratris Otthenrici filii recens nati Sulzbachum. In istas res . . . . . : Sed tollo querelas. Resalutat te Socer, amicique, quos salutē tua dignatus Deus te servet incolumem. Vive, valeque decus ævi nostri. Heidelbergæ, 8. Februarii 1600.

III.

PErgratum fuit nobis cognoscere ex litteris tuis Regiæ Majestatis ardorem in juvandis rebus Argentoratensibus, quæ certè ut liberè dicis maiori vicinis curæ esse debebant, sed fatalia hæc videntur, & quamvis . . . . . Argentoratensis Senatus ad Administratorem misit Kettenhemium, Stedelum, & Iuntham. Summa mandatorum fuit, cognoscere quomodo existiment Cardinalem adigi posse ad servanda pacta Sarburgiana, & petere ut reconcilietur Capitulo suo. Ille aliud non respondit, quam sibi à patre iniunctum, ut expectaret iussa ulteriora: Sperare autem, nihil moturum interea Cardinalem. Profecto videntur omnia conspitare ad perniciem. Accipies, ut æstimo, una litteras Senatus

AD JAC BONGARSIIUM. IOR
 natus nostri, quibus nihil addo. De Sabaudis
 tecum existimo, errare ipsum graviter in
 hoc negotio, confisum acumini suo. Cautè
 Rex agit qui conatus hominis eludit. Prin-
 ceptus meus Cassellis discessurus erat 12. Fe-
 bruarii vel ad Brunsvicensem vel si is nimis
 immersus bellicis motibus, recta Dessam ad
 Anhaltinum, quo invitatus sollicitè Prin-
 ceptus, per Iohannem Ernestum Principis fra-
 trem. Hattenus quoque ad Principem ve-
 nit ex aula Brandenburgica; Is refert Moscos
 irruptione in Poloniam facta, exussisse pa-
 gos aliquot; cepisse Castella duo, ideo co-
 mitia Regni indicta, atque evocatos etiam
 Brandenburgicos. Lehendorffius scribit
 Florentia, constare Pontifici, & Cardinali
 Aldobrandino, de adventu VVirttembergi-
 ci; quodque iter ingressurus, dixerit, se Pon-
 tificis personatos ludos spectare velle; Papam
 autem nihil molestiæ creaturum; liberum
 fore omnibus Protestantibus hoc anno adi-
 re Romam, præsertim Principibus. Cum ad
 Florentini ditionem adventassent, unus ex
 eius comitatu dixerat, esse inter ipsos unum
 S. Spiritus equitem: Magnus Dux suspica-
 tus de Duce Mercorio, misit obviam Præse-
 ctum magnum suum Aeneam Pium, qui
 cum acciperet sollemniter: Sed Benning-
 hausius negavit quemquam adesse præter

102 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

nobiles privatos, atque ita dimissi : notustamen dicitur VVirtembergicus familiaribus Magni Ducis, & fore, aiunt, ut pro dignitate accipiat. Cassellis multa ludicra instituta, in iis etiam comœdia recitata à pueris nobilibus, in quibus & Comites fuerunt. Epilogus hortatus est Principes, ad cautiùs suscipienda bella, & multa dixit in proteruiam & licentiam hodiernam militum : Egmondanus ab Alberto legatus, dicitur secururus Electorem meum discedentem Cassellis. A Cæsare hic legatus fuit VVamboldus, petiit, ut ad Deputatorum conventum suos mittat Princeps post Pascha, itemque consensum ad conventionem cum VVirtembergico. Litteras Baroni Donano reddi curavi. Velim scire, num meas 8. huius datas acceperis, suspicor insidias meis litteris strui. Resalutat te focer meus & amici cæteri. Vive felicissimè vir magnifice. Heidelbergæ 14. Februarii 1600.

IV.

AD litteras tuas 17. datas, nihil est quod reponam, nam nullas Argentorato accepi, eò quod tabellarius per inundationes retentus dicatur, neq; etiam quidquam

quam accepimus à Principe meo, qui huius discessurus erat Castellis Mindam, ibique expectaturus ubi Brunsvicensis conveniendi facultas futura post Dessam iturus erat, quo invitatus ab Anhaltino. Salutem dixi abs te collegis, qui te resalutant, ut & amici reliqui. Aulæ nostræ Mareschallus Landschadius LXII. annos natus XIX. huius placida morte vitam hanc finit, nescio an notus tibi fuerit. Præfecturam gesserat simul Mosbacensem, dum familiares ipsam dormire existimant, ferrea morte tenebatur. Polonus Comitibus edixit, atque etiam Brandenburgicos ad ea evocavit, eò quod Moscus irruptione facta, pagos complures exussisset & duo castella occupasset. Vive valeque dulce decus meum. Heidelbergæ 21. Februarii 1600.

V.

T Vas 11. Martii datas rectè accepi. Sollicitum me habet invaletudo tua, nec sat præsidii in medicis, utinam usus tabacci tibi tam salubris esset quàm mihi, ex quo enim, quando me eo pellit necessitas, uti eo coepi, vix catarrhus ullus triduum me tenuit, omnibus superfluis ac noxiis fumo illo extractis, aut siccatis. Sacer meus pu-
E 4
blice

blico abstinere adhuc necesse habet, remittunt quandoque dolores brachii, sed intenduntur post rursus. Irascor negligentiae meae, qui non obsignatas miserim, sed bene habet, quod in manus tuas inciderunt. Spero publicè profecturum, si aperto Marte Hispanicis machinationibus resistatur, nam ab illis nihil moderati expectandum, qui universi dominatum sibi spondent. Anglicae turbæ me sollicitum valde habent, & vereor, ut in discrimine sint ii quoque, quos colo & amo in illa gente. De prorogata Saxoni administratione, nihil nobis constat. Brandenburgicus Elector nulla circuitione verborum apertè dissuadet Cæsari comitia, nisi gravaminibus Principum sublatis, aliter disputationibus inaniter tempus abiturum, nec Cæsarem impetraturum quidquam ab istis, qui querelis suis liberari antè velint; ceterum consensum ad Comititia indicenda reicit ad deliberationem cum collegis, atque etiam Provinciales suos, quando res in contributiones novas exitum habitura sit. A Domino . . . . . habes hic litterulas, affixus lecto iacet vir optimus graviter afflictus, nam ante octiduum, cum in lectum se contulisset noctu, & Bibliis Sacris sumptis legere aliquid porrò vellet, lumine in scamno collocato, & bibula charta supposita,

posita, ne quid sevo commacularetur, somno abreptus fuit, nec evigilavit antè quàm scintilla de lychno in chartam collapsa, iam subuculam, & velum lecticæ flammâ impuisset, arsit & statim sponda, ille territus, manibus pedibusq; diripere alimenta ignis conatus, auxilio alio omni destitutus vix compescuit flammam, lacunaria iam lambentem, implorato tandem vigilum auxilio incendium intra conclave omne sopitum: Cæterum dextra manus omnis ambusta, & cuti omni nudata, spes tamen nervos nil damni accepisse, pes item unus quo nudo conculcare & opprimere flammâ satagebat, eodem modo ambustus, genu alterum, & sinistra quoque noxæ aliquid accepit, ingentes dolores sustinuit, sed graviores in mente, veritus absentis Principis iram; sed placidissime Princeps solatus est, & ipse invisit decumbentem eo quo advenit die, & edixit ut summâ cura valetudinis & medelæ ratio haberetur. Iam melius habet, & dolores remiserunt. Acerbus mihi certè hic amici & viri optimi casus. Sinistra ait se ad tuas rescriptisse, quas iam mitto. Perscriptum ad nos, Frenium transisse & fore ut ad Veneros legatus abeat. Nondum fidem adhibeo, & dolebo vehementer, si vir iste eò infanitiæ devenit, ut dum honores ambit, apud bonos

summam infamiam incurrat Tabellarius Reinhusanus, Francofurto rediens, ante quinque dies occisus est, non procul à pago Loffem, qui ad nostram ripam obiacet Spire: repertus est intervepres, & litteræ omnes ipsi ademptæ erant, ut suspicio, ideò necatum; anne forte Comitum illorum duorum, qui iam tam miserè deseruntur & opprimuntur, litteris illæ insidiæ structæ? metuo autem ut & abs te litteræ fuerint.) Cædes facta in Spirensis Episcopi ditione. Gratias habeo maximas, quod tua auctoritate tandem obtenta tabella. Mitto libellum iam, missurus plura exempla pro amicis tuis, si tanti, & ayeo cognoscere, quid Mercerus, quem ego maximi facio, de mea audacia sentiat, nostri librorum compactores inepti valde, spero nitidius ligata me obtenturum. Socer meus valetudinem rectam tibi optat, qua ipse adhuc destituitur; iussus est à Comite Mansfeldio, suas ad ipsum tibi commendare litteras. Valetudini tuæ unicè inservi, & cum itineris molestias sustinere poteris quæso hospitium nostrum ne dedignato. Crede mihi, omnino nulli molestiæ fuisti uxori meæ, sed adeò omnibus meis carus es, ut infantes mei balbutiant nomen tuum crebrò, & reditum tuum expectent expectant. Deus te restituat. & seruet incolu-

mena

AD JAC. BONGARSIIUM. 107
mem Ecclesiæ & Reipublicæ. Vale magni-
fice Domine. Heidelbergæ postridie nata-
lis Principis mei 6. Martij 1600.

P. S. 1601

ARchidux Maximilianus rediit Merget-
hemum. Daniæ Regis legatus Barne-
covi in Poloniam profectus est, ut
Brandenburgicis adesset. comitatum habuit
centum equorum, & tubicines, tympani-
stamque secum duxit. Angla neminem mi-
sit, nimis neglectum habita, cum litteræ
Brandenburgicæ tantum missæ fuerint per
ordinarios tabellarios, nec quisquam esset
qui responsum urgeret.

VI.

EXhibui in Senatu exemplum littera-
rum ad te Marchionis Onolsbachici, de
quo gratiæ tibi aguntur, ut & de narra-
tione, quæ Principem Condæum attinet.
Resalutant te collegæ mei, & cupiunt, ut tuo
commodo, quæ à Rege in mandatis habes,
vel coràm, vel per litteras exponas. Memi-
nimus te id antea nomine Regiæ Majestatis
pollicitum, ut & de nuptiis Regis, de quibus
E 6 per-

pervulgata Italorum narrationes, iam non dubitant amplius. Socer meus lente nimis restituitur, aura ista incommodior novas defluxiones movet, neque adhuc in publicum prodire potuit: inde fit ut hactenus nulla mihi evadendi spes aut occasio, ac pænè deposui mentem hoc tempore te incommodandi, quamquam durum mihi suavitate illa, quam animo præceperam carere. Athanasij pars prior dicebatur proditura his nundinis, sed titulus absolui nondum potuit, eò fit quod librum illum nondum per me habes. De Principe meo nihil interea habuimus. Eduardus Fortunatus Marchio Badensis Crudenacum advenit 3. Martij cum conjugē sua, inde ibat Kirchbergam, quod opidum itidem ipsi cum Electore commune. magno numero milites ex Moguntino agro decurrunt Lucemburgum versus Hispano servituri. Si vera quæ de Fuentano & Adelantado, ingruet & illis mutatio similis eius quæ in Anglia. De . . . . . aiunt, mentem eius alienatam, adeò ut triduum ignaris omnibus sub summo tecto latuerit, addunt eum angli amissâ . . . . , & alienatis . . . . , Cancellarius Archiepiscopo Primario dicitur exprobasse tractatum cum Maximiliano Archiduce in detrimentum Regni, ille contra ingessit, Cancellarium

capitulum

cum Cardinali Battorio miscuisse Christiano orbi noxia consilia. Cædes etiam dicitur facta inter factiosos, & occubuisse XV. plus minus. Administrator die Dominica prandit non invitatus in tribu Consulibus, per potatum largiter, & acroama præcipuum fuit cantus fessorum metallicorum. Advenit Argentoratum Doctor Glissinus ex aula Cæsaris, quo missus fuerat ab hero suo Duce Lotharingæ, quid ferat, ignorabatur. Melissus noster die Dominica oppressus fuit catarrho, & tussi, ut actum de vita sua existimaret, iam se recolligit paullatim, & evasit periculum. Quod Cæsari gratiæ actæ à Principibus de redditione opidi Reez, nihil nobis constat, nisi forte id factum in legatione, quam ad Cæsarem misit Circulus Saxonicus inferior, cui etiam suos adiunxit Brunsvicensis, non quod legatio ipsi valde grata esset, sed quod suis remoris, plura auderent cæteri. Socer meuste officiosissime resalutat, ut & Gernandus, qui anxius de filii valetudine, cui vires in dies ex tabe deficiunt. Deuste servet incolumem & valentem Magnifice Domine. Heidelbergæ 12. Martij, 1600.

✠(o)✠

E 7 VII. Li-

VII.

Litteras tuas cum iis quas ad Senatum nostrum dedisti rectè accepi, cum aureolo libello Rigaltii, nihil est, quod referam. Eodem die à Principe meo litteræ advenerunt datæ 8. Martij Dessaviæ, ubi Baptismi sollempniaperacta ipso natali Principis mei, & nomen recens nato Principi impositum Friderici Mauritiï, nam Landgravius ipse adfuit, præcessitque Principem meum Törgam, quo venturus erat herus meus XII. huius, invitatus ab Administratore Saxone, qui etiam designatum Electorem fratresque Dresda evocavit, cum mater ipsorum ad affinis sui Iohannis Friderici Pomeraniæ Ducis sepulturam profecta sit. Inde cogitat Princeps rectà domum huc reverti. Legationem misit Elector Brandenburgicus super Episcopatu Argentinenſi ad Cæsarem, & Princeps meus rogatus, de suis addidit quemdam ex consiliariis Ambergicis, incertum, quis ex tribus designatis Beilvittio, Rumrodio, Thungio iurus sit, in aulam adventare debent ultima huius mensis Martii. Mittitur etiam iussu Principis, Iacobus Billius ad Bullionium Ducem, explorandi

AD JAC. BONGARSIIUM. MI

randi certiora de Mercurij expeditione. Tuum studium iam prædicatum Principi, in Rege obsecrando, quo avertat transitum ab istis ditionibus. Civitas Brunsvicensis scripsit ad Electorem nostrum; Brandeburgicum; Landgravium; Mauritium; Anhaltinum; summa est Iudicio se sistere parati sunt, justitiam sibi administrari cupiunt, vim deprecantur, quæ si inferatur, maiorum exemplo, se fortunas, vitam & sanguinem pro libertate exponere paratos dicunt. Typis iam promulgata declaratio rebellionis sollemniter à Duce facta. Melissus noster sese recolligit, de salute dicta gratias habet, ut & Gernandus cum filio, etiam Socer meus, qui iam ad consueta munia redit, sed tamen ego infelix adamantinis vinculis attingeor, nec tui fruendi facultas mihi datur. Vive valeque felicissimè. Heidelbergæ 19. Martii 1600.

VIII.

ET litteras tuas die Paschæ datas, cum plurimis memorandis rectè accepi; & per Cambierium quattuor exemplaria Hungaricorum scriptorum tuorum, credo mihi amicisquetuiste dono mittere; velim
tamen

tamen scire quosnam aureolo munere hoc
 cohonestari velis. Compellatio tua Ance-
 lij profecto insignis, & convenienter ætati
 nostræ, utinam tandem veterum excutiant
 homines. Sed quid dicam? ad conduplica-
 tas & iteratas assidue tuas liberalitates erga
 me aliud, quam infelicem me esse, qui refe-
 rendæ gratiæ facultate destituar. Spera-
 bam indicium aliquod studii mei futurum
 in Athanasio, tandem obtinui nitidius ex-
 emplum, sed sine indice, & cum frontispicio
 non satis conveniente, ut necdum honestè
 offerri aut compingi possit, & tamen audio
 distractam libri partem iam editam. Vti-
 nam feliciter conficiatur Cartusianum ne-
 gotium, & benè sperant nostri, nam à Lob-
 betio, Hochfelderoque litteras accepi, qui-
 bus significant, te adventurum, & Regis o-
 pera per Lotharingum delinitos Molshe-
 menses Monachos. Lesierius ad me quoque
 dedit litteras, eiusdem pæne quo ad te argu-
 menti, & addit Anglam convenisse cum Da-
 no, ut controversiæ per deputatos utrimque
 cognoscantur & componantur. De Moschi
 legatione aliud non habemus; quàm Pilse-
 num accersitam eam nuper Egrâ; de Maxi-
 miliano nihil interea, ex quo Mergethemo
 abiit. Sed heri ad Illustrissimum Principem
 meum litteræ venerunt à Michaelē datæ
 Albx

AD JAC. BONGARSIIUM. 113

Albæ Julæ 1. Februarii quibusdicit, se iam septennium, postquam ab infidelium societate recessit, fortiter & feliciter pugnare contra Christianorum hostem : Sed non sufficere Cæsaris Majestatem auxiliis necessariis mittendis, opus esse pecunia, pudere & pigere tandem debere Christianos Principes, quod tamdiu iugulum Turcicæ immanitati præbeant, & petit ut Princeps, alique largiter pecuniam subministrent: subscriptio horridâ plane & militari manu expressa notis illis ipsis, quæ etiam in sigillo, his nempe
 & MHXAHAB BOI BOAA. A Principe meo nihil interea habuimus litterarum, & speramus ipsum in reditu esse; litteras tuas exhibui in Senatu, gratiæ tibi habentur de studio. Quod Billius missus, iussu id factum, & habet ea res incommoditatem, quam notas, poterat res sine tanto conatu aliter cognosci Cancellarius noster Eberbachius heri huc rediit. Tuum studium iam prædicatum Principi, in avertendo Rege, obsecrando, quo avertat transitum militum ab istis ditionibus, de oculorum dolore queritur, domoque se continet. Resalutat te officiosissimè Socer, amicique. Sed patere, quæso, onus tibi imponi, Magnifico Domino Ancelio me commendandi, veneror ipsum, & colo inter primos, cupidissimus
 ipsi

ipſi obſequendi. Felicem ipſum hoc tuo
præconio in res Hungaricas. Vivet id opus,
DEVS te ſervet, columen meum magnum.
Heidelberga 26. Martii 1690.

IX.

FReherus litteras tuas rectè reddidit, &
ex præſcripto tuo diviſi exemplaria re-
rum Hungaricarum, gratiæ tibi habentur
maximæ: ſed ſuperest mihi unum, nam
quattuor ſimul accepi, quod credo abs te de-
ſtinatum, amicorum alicui, itaque aſſeruo
donec nuncies, quem decorare eo munere
velis. Credo tibi viſum Denasium, ei lit-
teras miſeram ad te. Subscriptionem, &
ſigillum depinxi tibi litterarum Michael
Vaivodæ, in ea, penultimum Δ exiſtimo Δ
eſſe debere, ut BOSBO Δ A, ſit. De Principe
noſtro putamus ipſum eſſe Biſtoni apud
Comitem Iſemburgicum; ſed quid Torgæ
actum ſit nondum cognovimus, uti nec
quidquam de rebus Hungaricis aut Daciis.
Gruterus dolet ſe nesciſſe, quod editionem
inſcriptionum cogitares, habet enim duo
exemplaria cuiusmodi inſcriptionum copio-
ſiora, quæ communicaret libens alterum à
Carolo Cluſio, alterum à Sambuco: nun-
quam

& ibi per diem Paschatis substitit, in hospitio suo per ministrum suum concionem habendam curavit. VVimariz rursus diem unum substitit, & 30. Martii venturus erat Isenacum, inde Birstenium iturus ad Isenburgicum. Ceterum quid sperari possit de hoc colloquio, ne verbum ad me scribitur, reiiciuntur omnia in adventum. Et sanè quotidie exspecto Plessenium Præsidentemque Dux Brunsvicensis petit ab Electore Brandenburgico, Administratore Saxone, Hessis, ne . . . . . civibus Brunsvicensibus, copias adduci per ditiones suas permittat; Illi suadent Duci, vim intermittat, & aliã viã ius suum persequatur, quietis publicæ causã. De Poloniis rebus aut Maximiliano nihil habeo. Denaisius prædicat mirificè tuam humanitatem, & suavitatem consuetudinis, mittam ipsi Hungaria tua. Vbi Egmondanus hæreat, plane ignoramus, nec verbum mihi auditum de eo, ex quo Onolsbachii fuit. Litteræ, tuæ quæ Onolsbachium mittendæ erant, Argentorato ecclâ procuratę, uti mihi significatũ, alioqui fuisset ad manũ tutò hoc tempore eò curare. Iohannem Nassovium iuniorem, Administrator Saxo prosequut^r est singulari benevolentia. Donavit ipsũ duobus ordinibus Saxonis, & effigie suã gemmis exornata. Princeps meus
& Mat-

& Mauritius Landgravius conati aliquid apud Christiani Electoris filios, qui Dresdâ Torgam accersiti, eodem die quo Elector discessit, Dresdam redierunt: Sed quid effectum, uti & de . . . . ., in qua laboratum quoque nondum ad me perscriptum. Resalutat te officiosissimè socer meus, Freherusque. Melissus adhuc decumbit, sed tussi tantùm vexatur & langore attinetur, nihil præterea mali accessit. Salve decus meum. Heidelbergæ, 5. Aprilis 1600.

XI.

Litteras tuas 16. Aprilis datas rectè accepi, gratias habeo maximas, præsertim de scriptis illis contrariis Plessæi & Eurezani, aveo audire exitum, & spero turpitudinem Babylonicæ delectum iri. Video meastibi non omnes redditas, nam certo scio me tibi per litteras gratias egisse de Faucheti libello Originum Magistratum. Sanè lectu dignissimo, quantum ex gusto aliquo, dum libellus ligetur, percepi. Grutero quoque allati à Schotto libri, qui tamen retineri debebant Francofurti destinati volumini operum criticorum. Sed & socer meus rectè accepit libellos quos designas, & cum

& cum Angli libro usus erit, cum gratiarum actione restituet. Denaisius his diebus apud nos fuit, multus nobis de te sermo fuit. Ei exhibui Hungaricarum rerum volumen tuum, de quo munere, gratias tibi habet maximas, relaturus qua poterit. Valde me anxium habet morbus Domini Hochfelder, sed aliud non adfero, quàm vota, nam lamentationum nullus usus. Narrant Norimbergam venisse his diebus ad tria millia militum, qui evocati eò ad stipendia accipienda . . . . . : sed cùm pecunia in promptu non esset, & . . . . . , qui ductor ipsorum fuerat, in alium diem solutionem differre vellet, adeò iam ipsum exarserunt, ut necesse habuerit Senatus Norimbergensis auxilium implorare, quo ipse quidem militum insolentia ereptus, illi tamen iactitant se in . . . . . ditionem invasuros, & omnia vastaturos, donec satisfactum ipsis sit de stipendiis: ô quis risus debetur hostibus ob stultè susceptam, & administratam expeditionem: Nihil habeo memorandi, ideoq; non moror negotia tua, utinam tibi otium detur ad opus tuum perficiendum de Regno Hierosolymitano, iam dudum id omnibus votis expeto. Deus tibi vitam det & otium ad bene merendum de posteritate. Princeps
meus.

AD JAC. BONGARSIIUM. 119

meus 4. huius mensis fuit Birsteni apud
Hemburgicum, 7. venturus erat Hanaiam,
inde Darmstadium, hodie ipsi obviam pro-
fectus Cancellarius, Eberbachius, iussu Prin-
cipis, intra paucos dies adfuturum Princi-
pem, cum omni comitatu feliciter, spera-
mus. Melissus adhuc languet, reliqui te salu-
tant officiosissime. Imprimis socer meus.
Vive valeque vir summe. Heidelbergæ,
2. Aprilis. 1600.

XII.

Redit Illustrissimus Elector Princeps
cum conjuge, & omni comitatu heri
sollemniter acceptus disputatione tor-
mentorum, in comitatu habebat quoque
Iohannem Comitem Nassovium juniorem,
& Ernestam Mansfeldium. Huttenus di-
scesserat domum ob controversiam, quæ ei
domi cum vicinis. rediturus brevi, & posses-
sionem Mosbacensis Præfecturæ capturus.
Quantum ex sermonibus nostrorum præser-
tim Præsidis Collii ac Plessenii percepi, ubi-
que humanissime accepti fuerunt. apud Ad-
ministratorem Saxonem studiosè laborant
Electores ac Mauritius Landgravius, pro . . .
. . . . .
uxorem.

uxorem tamen eius (de cuius carcere aut eius causa nihil audieram) statim custodia solvit. Scripsit autem uterque Princeps ad ordines Saxonicos, & gravissimis usi rationibus liberationem eius viri urgent. . . . .

. . . . . Nihil præterea memorandi hætenus intelligere potui: & sane omnes meas cogitationes occupat consideratio gravis morbi Dn Hochfelderi; quem intelligo, X. huius iam in extremis fuisse amisso usu sermonis: quem civem amittit Patria, quem amicum ego: sed tollo querelas, & scio quanti ipse hunc virum facias, Deus fons vitæ prorogabit eam ipsi, si Patriam respexerit. Melissus noster se recolligit. Illustrissimus autem Elector febriculâ attingitur, ita validus tamen, ut equo surbæ ingressus sit alacriter. Salutat resocermus, & amici illi reduces. Freherus abest, missus cum aliis super controuersis quibusdam cum ordine Theutonico componendis Hailbronnæ. Deus te protegat & tueatur imprimis, vitam & valetudinem rectam

AD JAC BONGARSIIUM. 121
rectam concedat Hochfeldero nostro. Vale
vir summe. Heidelbergæ 13. Aprilis 1600.

XIII.

•
Litteras tuas 14. Maij cum adjunctis
rectè accepi, quæ pro Principe separa-
tim exscripsisti, Cancellario tradidi, in-
dicauique cupere te ne vulgarentur. Gratias
habemus de tot memorandis communica-
tis. Risum nobis præbet Mercurius ad cuius
imaginariam expeditionem tam multi pa-
uebant. Legati Alberti Archiducis, Caro-
lus Egmondanus & Dominus Hatstenus
tandem apud nos auditi per consiliarios,
proposuerunt plane eadem, quæ alibi de
matrimonio, cessione Prouinciarum, studio
pacis & concordiz cum Imperii membris,
rebelles bellum ducere, Regem, seque, pacem
malle; excusarunt & hiberna militis in
Vestphalia, infcio Alberto & invito facta,
polliciti omnia amica: tandem indicarunt se
inter primos Electorem convenire statuisse,
sed per Moguntinum se de absentia Princi-
pis edoctos: responsa generalia retulerunt
cum exprobratione aliqua hostilitatis in Im-
perium exercitz. Statim Spiram abierunt,
nec cibum cum Legatis Princeps cepit. Ibi
F. rela-

solati in catalogum conventui deputatorum,
 & tamen ambo hic præ se tulerunt, se festi-
 nare domum. Qui conventus necdum ini-
 tium cepit, absunt enim præter nostros
 VVirzburgici, Iuliacenses, Hessi, Pomerani
 & Civitatis Colonienſis Legati: mitemus
 nostros his diebus, & speramus adventuros
 quoque post festos hos dies reliquos. Ex
 Cæsaris aula scribitur, ...

. . . . . Expectabatur diu Pragæ,
 sed 30. Aprilis nondum cō venerant, itaque
 etiam nostri oratores frustra hætenus ex-
 pectarunt Diskam, dico, etiam Peluitium,
 a Brandenburgico & Palatino ob Argentora-
 tense negotium missos. De ditione ca-
 stri Andreani iam certi nuncii ad vos quoque
 haud dubiè perlati; sed etiam Groningenses
 sine cæde exuti, & ad obsequium redacti,
 quæ tu aliunde certius. Socer meus in
 Boiariam abiit, rediturus ante exitum hu-
 jus mensis Præses. Plessæus amicique te re-
 salutant. Gruterus simul indicat Apuleium,
 quem ex Bibliotheca Palatina contulit, vix
 esse tanti, ut ratio habeatur, se notasse tamen
 omnia variantia, sine ullo operæ pretio,
 missurus tamen ad te, si nihilominus expec-
 tis: Martialem autem nostrum valde extol-
 lit,

lit, doleo typographos nobis invidere tam
utilem auctorem tamdiu . . . . .

. . . . . suavis, qui videri vult in
publicis commodis promovendis vigilans:
Cum ille omnia ferè recta consilia hactenus
corruperit, & adèd nuperis litteris suis ad
Electorem: nescio an illæ ipsæ sint, quas te-
nui communicavit, censet differendam Le-
gationem ad Regem, donec appareat quid
Cæsar factururus sit ad legationem, quæ iam
in aula hæret, & censet tibi committi posse
rem omnem: Credo ut sumptus vitet. Pro-
fecto *miser statum rerum, ubi consilia apud
singulos ferè Magnates*, sibi ipsis non con-
stant. Gratias habeo de libello auctiore;
nullus finis largitionum. Fræhero tradidit
declamationem cum tabula, Præfidi tradam
etiam sibi donatum abs te libellum, perpla-
cuit prior libellus iam magis placebit au-
ctior. Gaudeo tandem adventare Legatos:
mea obsequia prompta parataque amplissi-
mo Domino Ancelio, cui opto felicissima
quæque. Gothofredus heri in aulam invi-
tatus, adhibitus mensæ Electoriæ, cogitat
mittere filium Lutetiam ob res suas privatas.
Orationem habuit die Jovis præterita, atque
ita exordium recitationum fecit. Tabella-
rius hic est à Principe Anhaltino, ei tradam
tuas mihi commendatas. Vive valeque vir:

F 2

sum.

summe, & labantem . . . . . salu-
taribus tuis consiliis firmare perge. Heidel-
berga, 12. Maij 1600.

XIV.

Scripsi per filium Dn. Gothofredi, interea
venerunt hucè Gallia Barones duo ado-
lescentes filii Domini de Vitry cum lit-
teris à Duce Bullionio, multo ipsos honore
prosecutus Elector Venatum quoque de-
duxit, cui studio dediti ipsi dicuntur, comi-
tatum habent XII. equorum. Hodie Prin-
ceps cum conjuge discedit Darmstadium ad
sollemnia Baptismi. Cæsar dono milit Prin-
cipe equos duos magni pretii, alter coloris
est armelini, quo Cæsares dignari tantùm so-
liti Reges: & quamvis monitus Cæsar eius
rei, tamen in proposito perstitit, dati quoq;
equi sine ornamentis, designandæ libertati
Principum Germanorum: Ità munus ver-
bis ornavit Orator Ulmius. Lentè plane
confluunt deputatorum Legati, necdum
Hessi comparent, metunt ut ex iis, quæ
Francofurti placuerunt offendendus sit Cæsar.
Nec à nobis mittentur, nisi præcipui se stite-
rint. Maximilianum Archiducem iam Ro-
mam ivisse cognovimus ex Italicis novis.
Vale

Vale & amare me perge. Heidelbergæ, 19.
Maij. 1600.

XV.

Stat sententia mittere Præsidentem nostrum ad serenissimam Regis sororem, sed quia honore causâ, interest ut & coniux eius, si forte rediret, interea etiam Socer compelleretur quoque, & inter alia, de causâ Argentoratensi etiam ipsi aliquid indicetur, ad ultimas eius litteras, quibus pacis & quietis studium præ se fert. mihi mandatum, ut ex te intelligam, quid Regij Oratores eo nomine effecerint, & quid responsi tulerint. Id significabis tuo commodo, fortasse hic coram. . . . . 9. Iunii caput ex casu per lapideos gradus Castellauni, ubi familiari suo nuptias fecerat, & ad eas Carolum. . . . . invitaverat, ita afflixit, ut statim cerebrum effunderetur, & ipse paucis verbis prolatis spiritum efflaret. Commendavit conjugem & liberos Carolo, rogans ut operam daret, ne quid innovetur donec à Cæsare rescriptum veniat, quod quotidie expectabat. Princeps meus exspatiatus in novam arcem, credo ad venationes sollemnes. Quod si Mag. Dominus

Ancelius adhuc vobiscum, salutem hic reperiet, & sciet me ad omnia obsequia ipsi paratum. Scripsi tibi 12. huius mensis, & litteras ab Illustrissima Electrice tibi, per eum quem Tossanus ad te ablegavit. Credo rectè reddita omnia. Vale magnifice Domine. Heidelbergæ 16 Junii 1609.

XVI.

Tondorfi nostri nuptiæ dilatæ ob latum Principis, iam supervenit nuncius de sponsæ matris decessu. Soceri mei reditus differtur ob morbum Ottonis sui pusionis, qui variolis laborat. Multum differtur legatio regia ad Cæsarem, spero te hæc transiturum cum Francofurtum pètes, utinam hospitium apud me non tam firmiter recusares: quod animus tuus alienior ab istis publicis, non mihi mirum, & ego abhorreo, & emergere cupio ex istis salebris ad tranquillam vitam, ubi Deo mihi que vivam. Electrix Brandenburgica vidua hic est, cum filiis duobus elegantissimis pueris, Darmstadio venit, ubi filiz suæ commater facta, hinc Stutgardiam abit, soror sua ei scripserat, Principem suum rediisse quidem, sed sibi necdum visum, nunciasse tamen ipsi,

ipsi, donum se insigne ex Italia pro ea attulisse. Gernandus noster heri filium suum qui tam diu in morbo fuit sepelivit, ita restat ipsi par unicum. Lamentabile fuit aspicere puerum tabescentem, frustrata omni medicorum ope. Gruterus ait se quidem à Russato Inscriptiones accepisse sed alterum à Scaligero, alterum à Boissardo, itaque aliud non præstitit Russatus, quam operam in transmittendis. quod si forte & suas commississet viæ, cogitandum erit, cui id datum negotij, ne depereant. Rem miram tibi narro, nudius tertius manè hora quarta, optimus Sindelinus noster ex arce ambulatum pro more abiit, & ab eo tempore nusquam visus, dimissi in omnes partes qui inquirerent complures, nihil adhuc indagari potuit, suspensiones & coniecturæ variae, sed nihil certi habemus. Anxios & sollicitos nos habet mirè omnes hic casus, & veremur, ut in aviis scelerati fures spe prædæ virum optimum confecerint. Deus meliora. Spero intervenisse causam aliquam absentiae, quam coniectura assequi non possumus. Resalutant te amici Præses, Gothofredus, Melissus, Gruterus, nam Freherus à nuptiis necdum rediit. Vale amicorum decus. Heidelbergæ Kal. Iun. 1600.

XVII.

Litteras tuas ad Lobbetium, misi heri per Melissum nostrum, qui missus ab Electore ad Sindelinum, ut ipsum reducat huc, mirabor magis, si redierit, quam quod ita abiit. A Sierio litteras accepi 7. Junii datas, ait die Iovis quæ proximè antecesserat Essexium causam dixisse in ædibus Custodis sigilli Regii apud Iudices XVIII. & Regina datos, de intimis consiliariis, Comitibus, Baronibus & Regni Iudicibus: reperi- tum quod variè contra mandata Reginae in Hibernica expeditione egisset, non quidem ex perfidia in Reginam aut Regnum, sed ex confidentia aliqua, ideoque sententia Iudicium privatus dignitate Consiliiarii, magni Mareschalli & Ducis artilleriæ seu tormentorum: & custodiæ traditus domi suæ, Equite quodam custode, donec aliud Regina statu- at, quod brevi fore putant, ut custodia li- beratus in agris degere possit: nulla facta mentio cæterarum dignitatum ut equitis ordinis, Magni Stabulatii &c. Addit & Re- ginam constituisse, potius quàm ut permit- tat suis cedere primum locum Hispanis in Boloniensi tractatu, suos revocare, & putant
Angli.

Angli, cessuros . . . , cum tanta cupiditate ferantur pacis ineundæ. Quod ego vix adducor ut credam. Dominus Lobbetius mihi scribit, Comitem Tubingensem confossum pugione à Firxio, nescio an certo auctore de nece constet. Iuntha missus erat Haganoam, ubi conventus de Mercorii exercitu traducendo. Princeps meus rediit hennsalvus. Relationem feci in Senatu eorum quæ mihi indicasti, omnia ad Principem perscripta. Denaisius nobis adest adhuc, is te salutatur, ut & omnis amicorum cohors, cum affectu & cultu erga te, ...
. . . . . Vale & vive
vira dignissime. Heidelbergæ, 27. Iunii;
1600.

XVIII.

Quia in nupero colloquio sollicitum te animadverti de . . . . nostro, litterarum suarum exemplum, quas ad Grunradium dedit, mittere tibi volui. Confirmor in opinione mea, radio auxiliæ ipsum abiisse, sed quod ita repente iter inivit nemine salutato, causam fuisse opinor, metum: quem ipse sua confessione meticulosior sibi præsentem imaginatus est
F 5, propter

130 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

propter . . . , cuius consiliorum & mensæ particeps fuit, de quo ad intercessionem Electoris mei & Landgravii responsum, fore, ut brevi ea perscribantur, quibus cognitis posthac omni intercessione indignus iudicabitur. Veritus igitur ille, ne forte . . .

. . . . . ipsum quoque expetant, nō & ignarus parum præsidii in nobis errore quodam mentis tutiorem se alibi futurum existimavit. Certe in hac scriptio-
ne nulla nota alienatæ mentis, quod vulgo iactitant. Is de quo queritur, quod specie amicus, absentem iniuriosè insectatus sit, est futilis homo, medicus in aula, in eum optimus . . . . non nunquam ob imperitiam & stultitiam familiariter & false iocatus, ineptissimi hominis malevolentiam sibi paravit: Pus autem quod evomuerat, quod cum ita aufugerit noster, necesse sit, hominem esse perdidum &c. Principem meum aiunt intra paucos dies reversurum. Spiræ lentè agere pergunt. Socer meus nunciat, Egmondanum non substituisse Spiræ, sed tantum cum Hatkeno, nomine suo dato, postridie abivisse, neque ex eo tempore reversum. . . . .

judicialibus versatus, & eloquentiæ famam ade-

AD JAC. BONGARSIIUM. 137

adeptus, ceterum Reip. administrandæ planè imperitus. Salutant te amici nostri, præcipuè autem nobis in votis fuisti in cæna eod. die quo abiisti, & nudius tertius apud Gothofredum, ubi tui grata lætaque mentio facta, cum amicis votis. Vale vir summe. Heidelbergæ; 15. Julii, 1600.

XIX.

EX quo domo abfui, nihil occurrit descriptione dignum. Nam quæ Monbelgardij jactata de bello Sabaudico, ferè absurda fuerunt, ut fieri solet in locis ejusmodi, ubi nec Principis aula nec frequentia negotiatorum. Ceterùm lautè habitus sum ab adfinibus, qui creberrimam tui honorificentissimamque mentionem fecerunt, præcipuè in convictu, ubi sollemniter pro te vota nuncupata, quibus applaudere solitus Sage, tui quoque per studiosus: cum iam currum conscensurus essem, redditæ mihi à Lobbetio litteræ, quibus adjunctæ erant tuæ 28. Augusti datæ, de quibus gratias habeo maximas, ut & ii quos salutare voluisti, affines, Capitaneus, & Granfemmius; & Sage, quidem totus est in matrimonio quærendo, sed podagrâ alligatus lecto, eo quo abiivi die.

F 6

Is

132 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

Is has mihi tradidit adiunctas. Dn. Lobbe-
tius magnum adhuc animum servat debili-
tato in corpore, Deus ipsum ferver, qui cer-
te publicum commodum. Legatum Re-
gium Boisdaphinum reperi Rastadii, sed is
iam canabat solus, & æcena statim se cubi-
tum contulit, & quia maturè discessi ego, vi-
dere virum non potui, sed Comites sui variè
prædicarunt insolitos honores in Cæsaris au-
la exhibitos, sed scio te omnia ex ipsismet
cognoscere potuisse. Gernandi nostri filius
publicè disputavit 12. annorum puer, cum
laude & admiratione. *Struckius* noster in-
ter eos fuit, qui ipsum oppugnavit. Sed
ecce æm miram & ridiculam tibi nuncio.
. . . . . noster sponsus est, idque pro-
testimonio tibi affirmo: Nam Huttenus
noster sponsalibus interfuit, ducit viduam,
45. annos natam, quæ ut solet, commenda-
tur vehementer à probitate & suavitate mo-
rum. Melissi nostri epithalamia videre ge-
stio, & lusus Poëtarum nostrorum. Itane ex
aula profugus, in matrimonio quietem
quæsitum ivit? Profectò res mihi perquam
ridicula. Cras hic aderit Princeps Elector,
familia præcipua iam advenit. Ego tuus ma-
neo omni studio & observantia, & Deum
comprecor, ut te servet in colu: nem. Vale
magnifice Domine. Heidelbergæ, 4. Sept.
1600.

XX. Lib.

XX.

Litteras tuas XXIX. huius datas fecundas rerum memorabilium rectè accepi, gratiasque maximas habeo, accepi & heri à Magnifico Dn. Ancelio litteras plenas amore & affectu singulari. Spiræ video parum expediri, quod bono publico & Patriæ meæ cedat, video rem reici in alium conventum, & compositionem tentandam videri, sed hæc rectius à vestratibus cognosces, nondum enim ad notitiam meam pervenit. Administrator Argent: heri vesperi huc venit cum Principe meo, in transitu è Durlacho huc: Spiræ locutus est VValdenselzio, istorum mihi consilia deviare videntur. Persica Legatio Cassellis 16. Sept. Landgravio quoque litteras à Rege Persico exhibuit, quibus favorem & amicitiam offert, & petit ut apud Cæsarem efficiat, quo postulatis suis annuat, offert foedus cum Christianis contra Turcam, paratus educere 60. millia equitum, totidemque pedites, si Cæsar bellum continuet, spondet se pacem sine consensu Cæsaris non facturum. Deinde offert Christianis liberum commercium, sed & ditionem suam ut inhabitent, Ecclesias ædificent.

E. 2

privi-

privilegiis & immunitatibus etiam vectigalium fruuntur. Valde sibi placet in eo Landgravius, quod præ cæteris tanto honore dignus visus à Maximo Rege. Camerarius noster cogitat edere avi sui historiam, de fratribus Bohemicis, accuratè scriptam, si quid habes, quod adjungi posset, gratum ipsi officium præstares, paratus & ipse vicissim ad quævis officia. Resalutant te nostri, & in iis Grunradus qui te colit eximie. Vale præstantissime virorum. Heidelbergæ, 26. Octob. 1600.

XXI.

Utramque tuam epistolam XX & XXVI. Novemb. datam rectè accepi. gratias habeo, de duabus narrationibus simul missis. Memorabilis sane conflictus inter Bastam & Valacchum; sed res altera paullò tenuior quod gaudeo, de lite Espernonii cum Dornano. Valde me impellis iudicio illo tuo de Savillii Militia, ad editionem libelli, & summopere gaudeo, non deerrasse me in admiratione doctrinæ illius viri: quare libellum in manus sumpsi, & Græca quoque Latine converti, ne abstererentur lectores, minus eius linguæ periti, sed

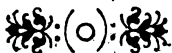
sed quam vereor, ut alicubi doctis fastidio
 sim, inculta & incompta interpretatione.
 O si liberet tibi per otium notare errores
 meos; summo beneficio me afficeres, sed id
 non tanti, præsertim tibi homini occupato.
 A Sierio redditæ mihi hodie litteræ Kal.
 Nov. datæ Londini, ait aulam occupatam in
 festivitate adornanda ad diem 17. Nov. quo
 completur annus 42. ex quo Regina coro-
 nata, & addit numquam ipsam melius va-
 luisset. Litteras adhuc commeari inter
 Richardotum, Anglosque, sed frigidiores
 hac nive. In Irlandiâ redigi in ordinem re-
 belles, cum spe bona conficiendæ rei. Lega-
 tum Barbariæ Regis in procinctu fuisse, ei-
 que satisfactum, comparasse merces pretio
 12. millium librarum anglicarum: arcanam
 valde reineri legationem eius; Moscum au-
 tem legatum hiematurum in Anglia, & pul-
 chrè frigus depellere Hispanico vino. hæc
 ille. Cæsar Badensibus ditionibus, quas
 Fortunatus Eduardus tenebat, Administra-
 torem dedit Maximilianum Bavarum, &
 subditis omnibus edicit, ut iusiurandum illi
 soli præstent, & obediant. Scribitur Argen-
 torato, quod Tabernis expectetur, quo &
 venturus Lotharingus, ut adscito Electore
 Palatino & Durlacensi, controversia inter
 Cardinalem & Administratorem compona-
 tur

tur. Cæsar ad se evocasse nunciatur VVamboldum & Pistorium, & hunc iam advenisse. Carolum Hohezollerium munus obire, quod Rumpsius tenuerat. Dedita Canischâ Archidux Ferdinandus periculum suum & vicinorum Bavaro per Legatum significavit, auxilium & opem omnium flagitans. Quod de Lobbetii in me benevolentia plâne paternais, ea mihi constanter perspecta, ex quo Dei ductu in paternas ædes advenit; nunquam ego assequar merita illius viri in me, vel grata commemoratione, ne dum ut spes referendæ sit gratia in summis ipsius beneficiis etiam hoc colloco, quod conciliator fuit: tui in me amoris, quo nihil in vita mihi cariùs. Vive, vale decus meum eximium. Heidelbergæ, 10. Novemb: 1600.

XXII.

NEcesse est ut deprecer rursus, quod tam tenuiter te accipere ausus: sed pro omni excusatione erit necessitas & confidentia mea de tuo in me favore. Princeps meus adhuc propendet ad iter Lotharingicum, quod dissuademus serio & accurate. Etiam Onolsbachius ipsum ad se invitavit: & responsum hic expectat. Fridericus
Baro

Baro Thruclſius eam ob cauſam huc miſſus, atqui neceſſe foret, ut ipſe rebus maximi momenti, quæ iam incumbunt, vacaret & proſpiceret. Præſidi mandatum, ut in Polonia intentus ſit in Hiſpanicas technas, cogitat paucis diebus iter ingredi. Non dubito, quin narrationem de colloquio Regis cum Beza, amicis quibusdam ſcripto communicaturus ſis. Gratiffimum mihi foret & amicis, ſi eius exemplum obtinere poſſemus, quod tamen ſine ulla tua moleſtia fiat, per adminiſtrorum tuorum aliquem: En audaciam, ſed ea eſt facilitas tua, ut amicis quidlibet in te permittas: Tu viciffim me habes ad nutum. Salutant te caterva amicorum. Columnam Traiani ſumma cum voluptate perluftravi, & gratiam tibi habeo de communicatione, iam Freherus eam habet. Rifi in hac luce litterarum ineptum conatum Monachi in defendenda fabula de Trojani liberatione ad preces Gregorii, & rifi acumen hominis in conquiritendis nugis. Sed & ego hiſce nugis tibi occupato moleſtus. Ignosce & vale amicorum eximia. Heidelbergæ, 18. Decembr. 1600.

Scri-

XXIIL

Scripsi nudius quartus cum discessurus
 putabatur Præses noster; sed ipsi expe-
 ctandæ fuerunt litteræ à Principibus
 aliis, interea redditæ mihi tuæ cum libello
 Elogiorum sane pereleganti & mihi iucun-
 dissimo, nescio tamen an mihi destinatus
 sit & quomodo. Litteræ enim tuæ nullam
 faciunt mentionem. Sed bone Deus quid
 extollis tenuitatem meam in te accipiendos?
 nunquam adsequar partem tuorum in pa-
 tremque meum beneficiorum, & tu minu-
 tias istas, & conatus studii mei tibi serviendi
 & gratificandi exaggeras, tamquam in ære
 meo esses. Deus te servet mihi tantum
 amicum, ego felicitati meæ imputabo, si ti-
 bi grata obsequia præstare licuerit. Quam
 vellem iam comes esse Præsidi, sed inania
 hæc vota, & teneor ego lentis vinculis servi-
 tutis. Dn. Ancelius misit Plessenio, . . .

. . . . . Quod præ hæreditario
 hoste Sabaudiam sibi curæ esse sinunt, non
 sine exemplo faciunt, nam & Carolus V. id
 fecitavit & publicè in Comitibus professus
 est. Iter Lotharingicum hoc tempore vita-
 tum.

tum. De Onolsbacensi nescio quid futurum sit; non tamen puto discessurum Principem, ante conventum Fridberganum finitum. De quo quid sperem, cum propendeant plerique, suadendum . . . . . ut pareat mandatis, ad quam cognitionem horreo, & moriendum satius judico, quam tot indigna, quæ secutura sunt, perferenda. Cardinalitii dimissi, & communicabitur res cum Brandenburgicis. Ancelius scribit se vidisse conventionem VVirtembergici cum Cardinali, & herus meus earum rerum ignarus esse debet. VVirtembergicus nuper scripsit se operam suam coniuncturum cum aliis in aulicis processibus redarguendis: sed quid sperem his moribus. Resalutant te omnes nostri, etiam Camerarius, qui iam scribenti adest. Vive vale decus meum, & hunc annum ingruentem felicissimè transigito, gratias tibi habemus uxor liberique de faustis votis, & regetimus *avtaf tuf miren.* Salve iterum Heidelbergæ, 16. Decembr. 1600.

XXIV.

Litteras tuas proximâ die Dominica datas rectè accepi, Neupurgicus ipse quidem non est, quantum scio, apud Bionti-

pontinum, sed filium suum Augustum cum consiliariis eò misit, à nobis consilium an sequester admitti debeat, petiit: nos suavissimus ne facerent, idque exemplo nostro, qui statuimus sequestrum non ferre: nam actum est de libertate, si talia subeamus. Cæsar per Henricum Neuhausium à Moguntino multis petiit consensum, ut quàm citissimè Ratisbonæ Comitia institui possint: à Turcæ extremum imminere periculum, neque pacis spem ullam. Moguntinus rem reiecit in communicationem cum collegis suis, paratus obsequi in omnibus. Iam expectamus & nos oratorem. Philippus V Vamboldus magnus Præfectus noster nudius tertius decessit, cum 20. circiter dies decubuisset, epilepticos paroxysmos habuit aliquot, sed postea placidè quievit, & spiritum Creatori reddidit, agebat annum 56. Heraldum in Martialem vix inspectum abiecit Gruterus, cum animadverteret non ad suam salivam esse. Ego periculum feci in locis quibusdam, & reperi sicco pede ipsum transire difficilia, contra in pervulgatis & planis ostentare variam lectionem, plane ad normam Lambinianam. Gratia tamen tibi debetur magnæ, & nimis fastidiosus est Gruterus noster, pro ingenio Criticorum. Iuliacensis eiusque uxor Antonetta Legatum habent apud

apud Electorem, & petunt ut Mauriciū de-
terreat, ne vi agat in Moersiano Comitatu
obtinendo: vereor ut tardè nimis, nam iam
Crakavva arx occupata nunciatur. Vale
magnifice Domine. Heidelbergæ, 13. Fe-
bruarij. 1601.

XXV.

GAudeo te ad nos venturum, utinam
liberet tibi hospitio meo uti, sed ve-
reor ut tam frigidè habitus nuper fue-
ris, ut iam misellum tugurium averferis.
Certè voluntas mea recta tibi per omnia
obsequendi, quamvis facultas desit. Militia
Saviliana absoluta iam, sed cum tabula ænea
necdum à Brianis obtenta, libellus neque
conglutinari, neque distribui mancus potest;
rogo rursus Malapertum, ut homines ur-
geat, & exempla huc quàm primùm mittan-
tur. Ob auctorem carus mihi libellus, sed
typographus non eam fidem adhibuit, quam
pollicitus erat, mendis relictis etiam nota-
tis iterum atque iterum. Sebastianum à
Florentino custodiæ mancipatum, & impo-
storem repertum, etiam privatorum litteris
nunciatur: Nescio quo evasura sit res. Pa-
cem inter Regem & Sabaudum abruptam,
multis

multis ex locis nunciatur. Credo ego Regem Mommilianum adhuc tenere ne circumveniat ab infidis illis. Gordonii disputatio valde placet, rectum iudicium & exacta cognitio linguarum & antiquitatis in eo apparet, ideoque gratias habeo maximas, ut & Socer meus Loëfenius: Non ferendi Papicolæ, qui fuleiendis ruinis suis tam inania conquirunt; ô si veritatis studium adesset hominibus, facile agnosceretur error. A: Cæsare Oratorem hic habuimus Iohannem Eustachium à VVesternach: quem Cæsar nuncupat militiæ Imperialis commissarium. Is prolixè explicavit, nullam porro pacis cum Turcassem esse, quæcunque de ea acta simulata fuisset omnia, & tantum occasiones quæsitæ per perfidiam nocendi, & ita ereptam Canissam: iam patere Turcæ planam viam, nullis angustiis auctuminationibus impeditam, ad Viennam obsidendam, & alibi in viscera usque Imperii. In hoc extremo discrimine, omnes considerationes & difficultates alias seponendas, & omni ope ad resistendū crudelissimo tyranno elaborandum. Cæsarem oneri imparem. rebus etiam VValachicis perturbatis & Sigismundo cum Turca perfide colludente, ideoque auxilia ab Imperio imploranda: ad quæ quam celerrimè comitia convocanda,

iduc:

id ut possit Electorum consensum petere ut
quàm celerrimè Ratisbonæ comitia institui
possint. Eadem omnia proposuit Mogun-
tino Henricus à Neuhausen ; utrique re-
sponsum datum, rem cum collegis Electori-
bus communicandam, & operam datum iri,
ut quam primùm Cæsar responsum ferat.
Salve amice magne. Deus te servet Reip.
& amicis. Heidelbergâ, 20. Februar. 1601.

XXVL

UTerque affinis meus Virotus & Mo-
rilotus rectè tuas reddidit, de quibus
gratias habeo maximas tibi de tanta
benevolentia, & munere gratissimo Parasiti-
Bibaniani, qui nos amicos tuos hilaritate
perfudit. Libri manuscripti tibi ergo asser-
vabuntur : tantum metuo ut domo absim, si
tu transieris tempore nuptiarum Viroti, qui-
bus utinam interesse velles aut posses, mihi
Princeps suas vices in illis demandavit. De-
ferrem libros mecum Spiram. De . . .
. . . . optimam spem concepit Prin-
ceps meus, ut antea scripsisse memini: quod
autem à Iesuitis aut Pontificio legato cor-
ruptus sit, nihil cognovi adhuc: pollicitus est
sanctè Principi meo sc. Germaniæ libertatem
& con-

& conservationem summo studio curatum, & extraneorum technasvitaturum: si quid cognovero, vel in tractatione publicorum negotiorum animadvertero, faciam te certiorum. De legatione Præsidis nostri in Galliam, altissimum apud nos silentium iam dudum fuit, & miramur nos unde hic rumor emanarit: si quid forte Princeps movebit, memor ero monitorum tuorum, quæ collegis etiam communicavi iam, ii te resalutant officiosè. Princeps meus die lunæ apud nos erit, ut certi quid statuatur de substructionibus aulicis novis, veniet unà Electrix, cupida hic habitandi. Nostri Oratores qui Pragæ, iam dudum nullas huc litteras miserunt, sunt illic qui pollicentur non ingratam fore Cæsari legationem. Adiunctæ à Barone Rhœdano sunt, eas Plessenius commendavit, ut serias & momenti alicuius, is compater meus factus per nuperum filium suum, te officiose salutat, cum collegis meis ac Præside, cui valde novum fuit audire de legatione in Galliam. Vive vale, vir præstantissime. Heidelbergâ, 13. Iunii 1691.

45(0)20

Litte-

XXVII.

Litteras tuas 14. datas per ordinarium rectè accepi: quod Princeps Mauricius invitatus à nostris Principibus dicitur ad obsidionem Berganam, gloriosius nostris videri possit, quam compressis manibus sedere, neque de dignitate servanda, aut damno vitando aut auerendo curate, cum ipsi ignavia dediti nihil audeamus, saltem alios ad juvandum inclamemus: Verumtamen tanti non sumus, ut vel in tantum assurgamus. Halberstadij in Circulari conventu 14. menses Cæsari decreti, qui faciunt 102. millia thalerorum. Brunsvicensis Civitas ibi querelas suas adversus Ducem proposuit. Ex Austria adhuc ambigua pax nunciatur, & Mercurius Dux supplendis mille equitibus suis, à Cæsare litteras ad Palatinum impetravit, ut Centurioni suo facultas concedatur 100. equites in Iuliacensi agro conducendi, & per has ditiones Ratisbonam deducendi, ubi navibus imponatur; Centurionis nomen est Vom Berghe. De Bergana obsidione cras speramus bonos nuncios, iam enim tormenta collocata fuerant ante osti-
 duum feriendis propugnaculis. Saviliana
 G mea

mea aliter non peto, quàm ut tuo commodo ipse deferas tecum, sive iam ad nuptias Viroti, quod vovèo ut fiat per hunc thedarium tuum, sive tuo commodo. Angit me cura Ecclesiæ Francofurt: sed non video quid commodare possim ego, adeò omnis cura publica reiecta, sed ea de re coram agemus, & nulli labori parcam ego. Ignosce quod adiunctis te onerem, spero per familiam tuam absque molestia reddi posse. Ego totus in spe bona, foro ut brevi te videam. Mareschalla Bokia effusè in laudes tuas evagata, ad stipulatores habuit omnes qui aderant. Vale. decus meum & eximium huius xvi. Heidelbergæ, 22. Iunii 1601.

XXVIII.

ANxij valde eramus de valetudine Electricis, tam enim vicina partui febri attinebatur, ideoque proximè sacræ synaxi interesse non potuit, verum hac præterita nocte, nuncius nobis allatus, feliciter enixam filium. Deus ad suam gloriam faxit, ut vitalis sit & validus, fervetque nobis sociam Principis diutissimè, magnum columnen felicitatis nostræ. Testamentum optimi Lobbetiæ tibi mitto, in quo videas intimi

timtui amici ultimum quoque iudicium. De litteris tuis ad ipsum datis memorero, operamq; dabo ne in aliorum manus perveniant; quod si impetrare potero, magni thesauri loco ducam, tot prudentissimorum virorum quorum familiaritate usus, cum prudentissimo viro comunicata consilia, seria, iocosque cognoscere. Indicem expurgatorium tuum imprimet Voegelinus, memores erimus præfationis: ego notavi tria vulnera Cyrillo illata, nam sumpto è bibliotheca libro, ipse oculis meis usurpavi, tres locos violatos, & ex ipso Cyrilli textu delendos, ibi notari. Item in Alberti Argentinensis Chronico ubi de Romanæ sedis superbia agit caput integrum. Idem in Eucherio aucti; sed eum librum hic reperire non potui. In toto Iunii indice nihil tale repertum. O scelus? quod omnium hominum animos ab ista fæce hominum auertat! Hac nocte, per terræ motum è somno excitatus sum, cum concuteretur lectulus meus acriter, paullòque post, mitius iterum. Sed ego dubius an somnium fuisset, iam cognovi aliis quoque animadversum: nescio an eâ ipsâ horâ contigerit, qua natus Princeps nobis, certè non diu post nuncius nobis allatus. Contigit terræ motus sub horam secundam, etiam in aula terræ motus animadversus, paullò post-

G 2

quam

quam Electrix enixa esset. Deus bene fortunet. Pforzhemi pacata rursus omnia, sicut ex te perceperam. Quattuor præcipui è civibus offensam deprecari apud Pzfe-ctum, qui suam iniuriam remisit, Principi castigationem reservavit. Dn. Castilionus referet, quæ ipsi de Helveticis rebus nota & Genevensibus. Deuste clementer conservet & tueatur. Vive valeque felicissimè amice magne. Heidelbergâ, 8. Sept. 1601.

XXIX.

Iam, video, sollemne tibi est, muneribus me obruere, per tempus nundinarum. Iam binos fascos accepi, Persius sanè ornatissimus est, aliaque addita memoranda: imprimis admonitio Plessæi, quæ sanè gravissima, ornatissimaque: ego quid contra? nudas gratias, & solis verbis rinientes, re ipsa nihil refero, quod doleo sanè & ringor nihil à me proficisci posse, quod tibi vicissim gratum sit. Electori litteras tuas per Cameræ, ut vocant, Secretarium reddendas curavi: Electrici nova misi, quæ eò gratiora, quod nunciat compositionem initam Bulhonio cum Mauleurerio. Ea infansque bel- lè habent. Deo gratia sit. 13. Octobris dicta

dicta iis qui ad sollemnia Baptismi venturi
sunt. Nomina compatrum nondum probè
noviomnium. Princeps . . . . .

ni fallor, id est Auraicus & Hessler. Utinam
modus fieret, inanibus sumptibus, ac post
desiit, ... Pro

certo ad nos perlatum, fore, ut 26. Novem-
bris colloquium Ratisbonæ habeatur inter
Theologos Ducis Bavariz Maximiliani, &
Theologos Philippi Ludovici Comitis Pa-
latini Neuburgici: adiut Hunnium quoque
adhibitum iri. Non . . . . .

Pfortzhemensis, quoque turba erupit in
apertam rebellionem. Nam 11. huius mens-
is tricenti cives coniurarunt sollemniter, id
Marchioni denunciarunt, se alios ministros
verbi non admissuros, neque invicem se de-
serturos, sed si quid uni ipsorum adversi con-
tingat, pro sua iniuria habituros, custodias
ad portas & vigilias collocarunt, opem auxi-
liumque Georgii Friderici Hochburgensis
implorarunt, qui per litteras zelum erga re-
ligionem ipsorum laudavit; sed dehortatus
est ab omni rebellionem, suavitè age-
rent, pollicitus tamen opem & auxilium.
Flabellum huius tumultus dicitur, ...

. . . . Doctor, qui Pfortzhemi habitat,

is quater processus in Camera Spirensi per libellos petiit, sed ii negati. Sigillum usurpant recens sculptum cum inscriptione, sigillum concordie Pfortzhemensis. Nulla adhuc cuiusquam cædes facta, sed minz atroces, crebraque; quamquam in Politicis omnem obedientiam spondeant, & præ se ferant. De . . . apparatibus bellicis iam audivisse te puto, 26. Iunii omnibus vassallis suis edixit, instruerent se paratos ad defensionem Provinciæ, contra quemcunque. & intra 14. dies rescribant, quot equos adducturus sit quisque, si Dux interesse ipse expeditioni velit, quot item, si alium ducere rem mittat. Aiunt hæc apparari, ut Salisburgensis Præsul deiiciatur, & Episcopatus Ernesto Coloniensi tradatur, quod mihi non sit credibile, & puto ob metum Turcæ hæc instituta, per commodam tamen occasionem, etiam aliò usurpanda. Architectus quoque Ant: Vaillant litteras tuas quinto die postquam scriptæ essent reddidit, accepi hominem, commendavi Cancellario, quasi libello desiderium proponeret suum, & instruxi quos adire præcipuè deberet, Marschallum imprimis, sub cuius dispositione talia: & porro qua potero iuvabo hominem. De rebus . . . nihil tangit in suis ad me luntæ noster, nisi quod speret te ventu-

AD JAC. BONGARSIIUM. ISI

venturum à nundinis. Sentiant quid amiserint in . . . felicitis memoriz, cuius desiderium neq; apud me lenius fieri potest. In Sierij litteris nihil omnino, præterquam Reginam bene valentem venationibus indulgere, & provisâ omnia contra conatus Hispanicos. Princeps meus quoque venationibus se oblectatum ivit Friderichsbûhelum: Electrix cum infante valet. Deus te servet eximium decus sæculi. Heidelbergâ
16. Sept. 1601.

XXX.

Institutum servo, quamvis argumentum non sit, & dubitem num abitus tuus has præversurus sit. Retractare quoque volui, quod nuper nunciavi, non enim Mauricius Landgravius, sed Ludovicus Marburgicus, compater delectus, & dies baptismo prolata in 28. Octobris, missusque est Otto Comes Solmensis, qui ordines Mauriciumque ad festivitatem invitaret. Electrix & infans valent. De . . . administrationis exitu nihil adhuc perscribitur, adeo opera nobis data, ne quisquam nobis placere, aut sua consilia communicare velit. Salisburgensis ideo aptus iniuriæ videtur, quod sæpius à

G 4

Papa

52 G.M. LINGELSHEMI EPIST.

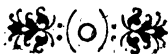
Papa Romam citatus comparere noluerit, tandem anathemate percussus, ideoque . . . . cum deturbare de solio Archiepiscopali & patrum suum illuc ingerere cogitare dicitur. Mihi nondum res sit credibilis. Magni Melitensis magistri nomen & Patriam nuper ex te audivisse me memini, sed non rectè planeque ex ductu scriptiōnis suæ, videtur Trignacourt vocari, tu dirige, si potes, nam respondere ad litteras suas cogitat Elector. Te avidè exspecto, rursusq; hospitium apud me offero, si tantum hospitem meretur, & asseda tuus Gravissetus cum suis, nam & illum exspecto, ostendamque ipsi, posse nos etiam sine exquisitis deliciis, quæ ipsi familiares, hilariter, frugaliterque vivere. Deus vos lætos lubentesque adducat. Vivite felices, tu imprimis vita dignissime. Heidelbergâ 18. Septembr. 1601.

XXXI.

QUod proximè abeunti non valedixi, cò factum est, cum qui in curru vehabantur, avertissent iter. Administrator Saxo scripsit Electori meo, Christianum Electorem Saxoniz 23. Sept. munus & dignitatem

ratem Electoris suscepisse, & se in procinctu esse, migrandi in ditiones hereditarias suas: gratias agit Electori meo pro exhibitis officiis per gestam administrationem: offert vicissim studia, & vota facit pro pupilli felicis gubernatione. Princeps meus gratulatos mittet quoque. Huttenus id præstabit, ni impedimentum aliquod intervenerit. Omnino te quaeso, ut Saxoni scribas, sicut constitueras, fortè id viam patefaciet ad maiora. Comes Palatinus Ludovicus Philippus septimo die post acceptum in oculo vulnus decessit, media sexta hora mane 14. huius mensis: Elector totam noctem ipsi adsedit, quamvis sermo intercidisset: Mortuo apertum est cranium, & repertum, quod digiti minoris longitudine lignum tenuiori ossi oculi infixum hæsisset, quod digitis evelli non potuit, repressa vis sanguinis defluxisse inter tunicas cerebri & cranium, unde dolor gravis in occipitio. Funeri dies dicta 22. huius mensis, idque matri, fratribus sororibus denunciatum, cum . . . . huc accessit, detrectarit, & omnem funeris curam Electori permiserit. Elector in magno luctu, aded abominatur hastiludia, ut statim deiici iusserit repagula ad quæ concursus fieri solitus, professus se potiente rerum, ludis huiusmodi. Heidelbergæ porro locum non fore.

fore. Baptismi festivitas nihilominus procedet, nec enim differri potest, invitatis iam omnibus, quibus renunciari ob longinquitatem non posset. Cancellarius noster semel in Senatu mihi visus, vacat Hendschuchsemanis negotiis. Mareschallus Helmstadius gratias tibi habet de salute per me dicta, spero fore ut incidat reditus tuus in ipsas festivitates, ubi cum iis colloqui licebit, qui ab ordinibus mittentur, unde fructus in publicum redundabit. A Cæsare mittitur huc Landgravius Leuchtembergicus, expectatur hodie, quid ferat, nescio. Credo fore, ut funus istud hominem abigat alioqui hic substitutum ad sollemnia Baptismi: Vitabit enim, ut opinor, molestiam ceremoniarum & concionem sacram. Nihil gratius elogiis Regis, Valleroyque de Lobbetio: maioris ego hæc iudicia facio, quam catenas aureas aliaque, in quibus vulgò gloriuntur: ego asservabo diligenter, atque utinam ad posteritatem propagari possit exemplum tantæ virtutis & præstantiæ. Salutant te amici. Vive valeque amicorum coryphæe. Heidelbergâ 16. Octobr. 1601.

Pro-

XXXII.

Profectò anxium me fecerunt litteræ tuæ super itinere Helvetico, Deus rata faciat vota mea, ut te saluum videam reducem, re ex animi tui sententia gesta, Apud nos est à Cæsare Duce Mutinensi huc missus David Gerinius, qui Pragæ sollicitatorem agere solet, is litteras attulit quibus fidem legationi suæ fecit. Narravit autem quomodo Papa per iniuriam & vim Ferrariensem ipsi Ducatui eripuerit, nec eò contentus, etiam Comachium Imperii Romani feudum unâ abstulerit; iam etiam Sassuolum mortuo Pio sine heredibus, ad se ut proprietarium devolutum, quod & ipsum feudum Imperii, à Papa appeti, missio Aenea quodam Pio, qui tamen familiam suam docere non potuerit: re autem ad Cæsarem delata, artibus Nuncii Apostolici factum, ut Cæsar sequestrum miserit, quod Mutinensis deprecatur, & petit ab Electoribus, ut pro se apud Cæsarem intercedant, quod noster omnino facere constituit. De Dn. Ancelio is omne mihi dubium exemit, florere ipsum & crebrò in aula bene valentem conspici: quod vehementer gaudeo. Abit autem

Mutinensis ille Legatus ad Brunsvicensem, Saxonem & Brandenburgicum : alium autem Pontificiæ religionis missum ad Electores Ecclesiasticos. Aiebat ille Mutinensem ad defensionem instructum, modo auxilium aliunde obtinere possit. Pervulgatæ Italicæ narrationes habent etiam aliquid ea de re. Deus te servet, decus orbis. Heidelbergâ 24. Jan. 1602.

XXXIII.

Rhedarius Argent: non omnino sceleratus, nam Spira & litteras & eistulam illibatâ misit per rhedarium nostrum: 12. Febr. vesperi, doleo te anxium interea fuisse. Sed Capitaneus Sage mirificè agebatur, verùm ea res bene ipsa vertit: nam ab Electore equum præstantem tulit & munera alia, ut plane fortunæ filius audiat: perpetuò deductus ad venationes & epulas, cras discessurus putatur. Illustrissimæ Electrici per Tondorfium exhibenda dedi Coronata; Marechallæ Bockiæ tradidi ipse, quæ tibi ingentes gratias, ut & uxor mea agit, egoque de caseolis aureolis: Carolus Paullus cum uxore sua quoque gustarunt & commendant, cum latis votis pro tua valetudine, quomodo

nomine & vina coronavimus. De comitatu Seinenſi ſic habet, Henricus Comes, ultimus ſux ſtirpis ſine prole, proximum adignatum habet Expræfectum magnum noſtrum Ludovicum VVitgenſtenium, ſed illi, ut ſolet, inſenſus, id iam dudum egit, ut peſſum daret omnia, adeò ut præcipuam ditionem Comitatus, qui feudum ab Electore meo, intervertere in Coloniènſem voluerit, & inveſtituram eius à Coloniènſi obtinuerit. Itaque cùm variè in Principem peccaſſet, & iam fraudare & Dominum & agnatum omnino operam daret, conſultum viſum, occupare Hachenburgum, præcipuum caſtrum & oppidum, idque factum per VWilhelmum Comitem Solmenſem: iam audiri expetit Comes Seinenſis, idquo fiet, & tranſigetur, ut opinor, æquis conditionibus. Gruterum puto fore ſucceſſorem Melſſo in Bibliotheca Palatina; equidem is omnium mihi videtur ad eam rem aptiſſimus. Dn. Pleſſenius cum plurima ſalute mittit nova hæc de rebus Livonicis: ego ſtilum Baronis Donani agnovi, qui hæc Deſſam perſcripſit. A Præſide Collio litteras habeo Bafilæ datas 11. huius menſis, ait ſe confectis rebus ſuis, in iter ſe daturum hæc hebdomadâ, ideoque in horas ipſum expectamus: apud Rhætos per ſententiam ipſi

118 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

adiudicata 8. millia aureorum in liquidis, de reliquo, longior res. Ait istos homines Helvetios valde infensos Gallis, quod necdum nummi compareant, ideoque foedus necdum subscriptum aut sigillis confirmatum. Vive valeque Magnifice Domine, & verbositati ignosce. Heidelbergâ, 18. Februar. 1601.

XXXIV.

FReherum nostrum ut ego sine meis ad te abire patiar, non si duplo districtior sis, quàm hoc tempore soleas: ità novi te, ut quos amas, eorum quoque importunitatem toleres æquo animo. Illusterrimo Bullionio Duci rescriberem libens, sed ante tecum lubens communicarem consilia, illum certè reperi salutis publicæ studiosissimum & consilia ipsius rectissima: valde me sibi devinxit, & in admirationem sui pertraxit. Sollicitè expecto quid Regiæ litteræ tibi adferant, & iam mente præcipio felicitatem meam, si iter illud, quod mihi necessario obcundum, in tuo comitatu, conficere detur. Aveo quoque cognoscere, bene habere Gravissimum cum suis, res ex animi sententia confectas

ſectas in Gallia; cum cum familia ſaluto. Ex Aula nobis nunciatum fore, ut Geitzkofflerus à Cæſare huc mittatur, coniectura facilis, cui fini. Comes Otto Solmenſis reſponſum tulit à Rege per Maſſium, quale tu iuſſu Regis noſtris Fridbergam. euntibus indicasti, excuſationes, ſunt Helvetii, Ordines, Angla, nuptiæ, bellum Sabaudicum. Comes audientiam ſibi fieri ruruſus petiit: ſed illud reſponſo additum, menſe Octobri Regem conſtituturum, unde ſatiſſeri Electori poſſit. Vive valeque magnifice Domine. Heidelbergæ, 27. Mart. 1602.

XXXV.

Salutem dixi collegis meis tuo nomine, qui iam ſolliciti erant de te accipiendo, & quærebant num mandata haberes ad Electorem, imprimis Cancellarius. Grynaus honorificè habetur, in arcem adductus prænſus eſt cum Principe, ſenex dignus omni honore. Tondorſius excuſatum ſe cupit, quod te non adierit, aderat & ipſe Principibus in noctem uſque. multum queritur de catarrhis & tuiſſi, magnam ſpem in fonte ſalubri Mombelgardico collocarat, quæ ex mea relatione & adſpectu oculorum meorum

rum ipsi non nihil imminuta : Comitem sc-
tamen adderet tibi post nundinas Argenti-
nenses. Solmenses Comites hic expectan-
tur : Comiti Ottōni tradam quod à Gravif-
seto per te mihi commendatum. Grutero
misi libellos duos Curtii, sed virum necdum
vidi, in aulam accersitus à Principe. Resa-
lutant Præsides, Grunradus &c. conservet te
Dominus columnen rei labentis publicæ.
Heidelbergâ 27. Maii 1602.

XXXVI.

N Vllum finem tu ponis munificentiz,
pro gratissimo & opportuno munere
gratias tibi agit maximas uxor mea,
quæ & beabit Matronas delictis illis, & invi-
diam sibi attrahet, ob varietatem & peregrin-
nitatem. Insuper & gratias agis, tanquam
egregiè nostro munere defuncti essemus,
cum importunè te abstraximus ad tenuita-
tem nostram : animum illum tuum erga me
diligo, atque utinam factis præstare queam,
quod animo cupio assiduè. Grynæi, Pola-
nique conveniendi facultas non fuit, indi-
cabo ipsis quæ iubes. Princeps hætenus eos
detinet, & quamvis colicis doloribus vexa-
tus, tamen mensæ plerumque adhibuit, pe-
sentia-

tentibus permittit ut die Sabbathi domuitionem suscipiant. Grynæus in Ecclesia publicè docuit heri, cras coram Principe in aula concionem habiturus. Tondorſius incertior est quàm usquam, de usu fontium, quem diſſuadet medicorum unus, & ipsi ex longa deliberatione tædium obrepit; sed si te comitem habere poterit, non morabitur ultra, ô cur non ego affecla vester esse possum, non ob fontes, quorum usus meæ spei non respondebit, sed fontem illum limpidissimum, qui ex pectore oreque tuo profuit, quo nunquam satiabor ego Hermanus Comes Berganus Rhenum traiecerat cum 70. equitibus, infestus Germanico equitatu, sed illius adventus iam innotuit. Aiunt Mauricium Hessum dilectui interesse, id narrat Cancellarius noster: qui te resalutat cum collegis, item Præses & Gernandus. En litteras quas Præses, egoque Argentoratum miseramus, Iunthâ procurante. Deus te servet, eximie virorum & amicorum. Heidelbergæ, 3. Iuni 1602.

XXXVII.

Gernandus Miegiusque salui ad nos venerunt, litterasque tuas tradiderunt, in quibus iter Solodurense reit-
cere

162 G.M.LINGELSHEMI EPIST.

cere videris, ille tamen asseverat te ad Bir-
 nium abiisse. De Domini Tossani obitu
 scripsi festinanter ante octiduum, iam pro-
 grammata de ipso mitto. Lipsensis Magistra-
 tus in conventu Torgano depositus, Consul
 Schoenherr captivus abductus. Alius Magi-
 stratus Civitati datus & Mansfeldius Præ-
 festus, sine cuius scitu nihil porro statuere
 possint. Noster rigide servat institutum.
 Nescio an videris emblemata societatis initz
 inter Administratorem & Electorem Saxo-
 nes, depictum tibi mitto, si fortè necdum
 vidisti. Vidistine Italicum sermonem del
 Stato del Partito Vgonotto in Francia? an-
 non continetur volumine illo relationum,
 cuius usum mihi concessisti nuper in iter
 Halberstadtium, nemo nostrorum hominum
 id habet. Vive valeque amice magne. Hei-
 delberga, 17. Iunii 1602.

XXXVIII.

Litteras tuas Malaperto misi per ordina-
 rium nostrum, de ferina curæ nobis, &
 Præfatus Venatorum iam pollicitus
 iussu mittere Laurisheimensi. De publicis,
 nihil omnino ad nos à discessu tuo perla-
 tum, nisi quod Bilderbekius addidit in
 Ami-

Amirantis castris reperta arma doliis inclu-
sa, instruendis mille hominibus, ad eò fugæ
similis discessus illius. . . . .

Boica Velsæri devoravi, nihil iam diu est, ita
me rapuit in admirationem: mirum mihi
quod toties P. Aemilium vestrum noveret, qui
tamen accuratus valde scriptor: sed istius
hominis diligentiam nihil fugit: & dictio
eius pura, propria, constricta: superat, (ita
rapit me istius hominis vis) antiquos. Salu-
tat vos Præses quoque noster & Sôcer meus.
Vive vale dimidium animæ meæ. Salveat
& Gravissæus, Gothofredus, Iuntha, Hei-
delbergâ, 30. Augusti 1602.

XXXIX.

DOlui, cum ex litteris Malaperti co-
gnovi, iter Domini Ancelii in oſti-
dium prolatum, quod id planè adver-
sum sit rationibus tuis. Litteræ ad Electo-
rem de Comitiis à Cæsare venerunt datæ 12.
Augusti non tantum de bello Turcico, sed
& de Iustitia, & reliquis capitibus consuetis:
sed & de tumultu Belgico deliberationes in-
stituit:

stituit : si ipse adesse non possit, missurum
 dicit Matthiam fratrem, mandat ne quid
 præter illa ibi tractetur. Kal. Decembris stilo-
 novo, Ratisbonam conveniendi proposuit.
 Anxium me habet res . . . . . Cæ-
 sar ad Anspachium quoque litteras dedit,
 petit Administratorem permoveat, quo is
 conventioni Obernehanæ à VVirtembergi-
 co initæ etiam stet : ille verò à nobis consi-
 lium petit, super re quam familia suæ igno-
 miniosam, & publicè irrecuperabiliter da-
 mnosam ait; quia ille . . . . . accur-
 rit, aut idoneos mittit qui Cæsareanis resi-
 stant, Capitulum & Senatum confirment,
 & quod factum opus est, præstent : verum
 dum nos invicem nos respicimus, & per
 summam ignaviam torpemus, res eò dedu-
 citur, ut remediis locus amplius non sit : sed
 querelas tollo. O insigne opus Plessæi ! pu-
 det me sæculi nostri, quod in tanta luce do-
 ctrinæ tenebras quærat. Tibi gratiæ æternæ
 debentur, quæ nos thesauro isto beaveris,
 Durlaci ludi continuantur, præmium etiam
 propositum, vastissimo ori, viro caseus 60.
 pondo, mulieri pellicea vestis : sed & Mar-
 chionis coniux iaculatoribus præmium al-
 terum dedit bovem ingentis magnitudinis
 . . . . . Hæ curæ nostræ, eis ævioribus
 credam. Magnificum Dominum Ancelium
 salu.

Saluto cum affectu, & totius eius sum, uti &
tuus mancipio. Heidelb. 2. Sept. 1602,

XL.

Litteræ tuæ cum variis litterarum fasci-
bus rectè mihi redditæ, distribui statim
omnes, & Anhaltino suum misi. In
Castilionæsi continebantur litteræ Senatus
Genevensis, cum narratione liberationis
suæ, quam non dubito ad te quoque perla-
tam. Hodie in omnibus Ecclesiis nostris
publicè Deo sunt gratiæ actæ sollemniter.
De Republica, fallor, aut isto conventu, fu-
mi tantùm vendentur, causas meæ despera-
tionis nosti. O mores! Excrucior quod pro
Bullionio nihil à nobis præstatur, omnes
nostros premo & capto, sed incassum haec-
nus. Hodie à Bullionia tabellarius ad Ele-
ctricem missus litteras mihi attulit à Tile-
no, quarum exemplum tibi mitto, quid ipsa
petat, nescio adhuc, iam enim omnia turba-
rum plena in arce. Anhaltinus ipse non ve-
nit, legatus vices eius gerit, Donanum vidi
curru in arcem vectum. Ceterùm nulli
peregrino locutus. Datenus misit litteras
Bullionii ad Regem valde accuratè scriptas,
sed quomodo excusari poterit, si Rex nolit
Casse-

Casseroni cognosci causam, ubi legitimus eius Iudices? Freherus nudius tertius primum iter ingressus est, pollicitus tibi scribere Varsoviâ de rebus omnibus. Quinta huius mensis discedetur hinc, ut audio; valde mirabor, si quid in rem communem redundabit boni. Salve decus meum Kal. Ian. 1603. quem tibi reiqué publicæ felicissimum à Deo voveo.

Litteris iam confectis reddidit tuas Dn. Brederodius, gratias habeo maximas de memorandis communicatis, & Bullionii exemplum miserat quoque Datenus. Deus servet porro Genevam bonosque imprimis illos, qui per calumniam premuntur in Gallia. Hodie sollemnia baptismi filii Electoris pro more celebrata, nomen puero inditum Ludovici Philippi in memoriam avi utriusque. Deus te servet incolumem Ecclesiæ & Reipublicæ, atque cœpta tua secundet. Salutat te Socer & utraque domus. Litteras commendatas curæ habebo. Domino Graviffeto reditum felicem gratulor & voveo ipsi familiæque felicissima omnia. Heidelbergâ 2. Ian. 1603.

Tabel-

XLI.

TAbellarius Metensis, hodie sub horam nonam matutinam, fasciculum abs te attulit cum litteris. Ad eas, quas Argentorato & Bipontio ad me dedisti, respondiantea, ac Malapertio misi, quod omnino existimarem Regem Metas non venturum; eò quod Datheni recentiores litteræ, consilium mutatum nunciarunt; qui addit Regem decrevisse 50 millia francorum hoc anno Electori numeranda quattuor vicibus; . . . . . Princeps meus Elector cum coniuge profectus heri ad baptismi sollemnia instituta Kyrburgi à Iohanne Rhengravio Ottonis filio. Dux Bulionius una discessit in novam arcem, inde deflexurus ad Comitum Hanoium, atque ulterius Dillæbergam, unde huc rediturus est. Electrix Gernandum, meque expedivit in Hollandiam, sed ita tamen, ut litteræ nondum omnino confectæ sint; ideoque vix ante sextum abhinc diem ingredi possimus. Dn. Brederodius hodie responsum suum demum tulit, cum eadem animi oblectatione, qua tu tuum, intra biduum hinc discedere cogitat Francofurtum, monui ipsum, si
quid

quid per hanc occasionem ad te litterarum dare vellet. Præsidi necdum fatalis dignitas tradita, remoras iniiciente illo . . . .
. . . , qui omni conatu avertere tentat animum Principis à proposito, qui firmus perseverat. De Comitibus expectamus quottidie propositionem, nam & Archidux Matthias Ratisbonam advenit, & noster Procancelarius Culmanus cum Camerario secutus Baronum Donanum, ut iam haud dubiè illi in mediisundis fluctuum comitialium versentur. Anspachicus tamen Leuchtembergico respondit, non posse non gravissimè queri Brandenburgicos de sententia . . . .
quâ ignominia afficiantur, & nisi retractet . . . . , vix fore ut Brandenburgicus Elector ad Comitatus suos mittat, neque verò ipse etiam pollicitus suos eò ablegare: à nostris tamen nihil adhuc litterarum vidi. Ad Argentoratensem tractatum venerunt Cardinalitii sine alio mandato, quam ad audiendum. Capitulares postulata sua splendidè, ad ea Cardinalitii regefferunt, non se ea initura, si maximè florerent adversarii: placuit tandem diem proferre, itaque 7. Martii nostro stilo alius conventus indictus, ad quem rogatur Elector quoque suos mittere, quod non puto futurum. Itaque miserè concidit res illa tota, quam tu rectè nominas in tuis
ad Ad-

ad Administratorem portam ad servitutem. Ex Hungaria nihil habeo memorandi. Vastationes Tartarorum nunciantur : nostrorum militum dissipatio ob non soluta stipendia : inuasio Pestanorum in Turcicas mulieres quæ thermis utebantur ad Budam : ibi complures occubuisse nunciantur Turcæ & mulieres nudæ in oppidum aufugisse : late vagari Tartaros ut etiam à Grætiis non longè abfuerint. A Frehero nihil habemus, neque ex aula Cæsaris quidquam. Resalutant te nostri, Socer meus Plessenius, Præses, Gernandus, Gruterns, qui magnam salutem à se scribere me iussit. Dominum Gravissetum officiosissimè resaluto eique gratulor quod relatus inter eos qui pecuniam hoc anno à Rege recepturi. ità enim nunciat Dathenus. Salve decus meum : Deus cœptis tuis adsit. Heidelbergâ, 3. Martii 1603.

XLII.

Litteras tuas Lutetiæ datas rectè mihi reddidit Orator Regius, gratias habeo maximas, quod me instruis iis, quæ gratissimum est cognoscere. Heri litteras domo accepi, 9. Aprilis datas, nunciant
H   nuptias

nuptias Landgravii Mauricii cum Iohannis Nassioici iunioris filia 15. annorum, formosissima puella. Dux Bullionius ibi erat adhuc, & legati nostri quatrduo post erant ad vos discessuri. In Comitibus nihil erat actum hactenus, nisi quod disputatum de sessione Megalburgensis adversus quosdam alios, interea Pontificii sollemnes processiones cruciarias agitabant, & putantur machinari exitiosa Evangelicis: etiam Saxonici infensi ordinibus istis, iactant ferendum non esse, ut teneant ea, quæ ad Imperium pertinent, & toties prædas auferant. Anhaltinus 4. Aprilis Ambergâ discesserat ad Imperatorem: Deus bene vertat. Freherus 30. Martii discessurus erat Cracoviâ: Eo res perducta erat, ut Brandenburgici Ducatum Prussiarum retinerent, 50. millia annua Polonia Regi conomine solverent, & iam in numerato 150. millia pro iure tutelæ. Sed inde discessum est re infecta & decretum ut intra annum Comitibus indicantur. Adducit Freherus octo iuges equos præstantes, à Duce Radzivilo missos Electori, aliaque, ipse etiam onustus muneribus. Præses noster tandem Præfectus factus Heidelbergensis. Nimum nos hic detinemur, nec vlla spes ut citò dimittamur, decimus sextus dies, quod hic sumus, nec ullum responsum tulimus: Ceterum
amica.

amica omnia nobis fiunt. Hic consuetudine gratissima fruor Hugonis Grotii ad admirationem docti & politi iuuenis, vix 20. annum complevit. Librum facit de Patria sua Hollandia: legendam mihi dedit partem aliquam vbi Remp. Atheniensem & Romanam, confert cum Hollandica, & per omnia laudanda & culpanda comparisonem instituit, vt speculum quoddam esse videatur virtutis: dictio autem pura, propria, sine calamistris ad normam Ciceronianam, Iulianam: quàm miror iudicium iuxta & doctrinam! Advocati munus habet in Curia ista: Altero mense prodibit *Materialis* Leidæ, nomine cuiusdam studiosi, sed reverà Scaligeri. Scaliger Eusebii *Chronicum* dat; cum operoso commentario. Iam præcipio animo gaudium, quod capturus sum ex complexu tuo, si te apud nos saluum videro. Confido enim omnino fore, vt me hinc extricem, quo ante Mali exitum, domum repetere possim. Cuius desiderium facit, vt ingrata mihi hic sint, aliter valde expetenda. Det tibi Dominus, vt pro voto tuo, reliquum vitæ traducere possis ad nominis sui gloriam, & Reip. utilitatem, siue ea Ecclesiæ & salutis publicæ inserviat, siue per ingenii tui monumenta posteritati. Germandus salutem tibi dicit. Nomen tuum in

istis partibus celebre & in eximia laude. Vale vir summe. Haga-Comitis, 22. Aprilis 1603.

XLIII.

Respondi ad ternas tuas simul redditas 14. Maii. Sed & Vander Mylius reddidit tuas 17. Maii scriptas, quas grates referam pro tanto amore? qui tantum tibi laboris mei causa suscipere adigit, & rursus *χρυσία χαλκείων* permutare, qui pro exiguis libellis thesauros reponis: facis ut ingrato mihi sit moriendum. Parmenio sollicitus valde, nuper rursus ad me scripsit: hic reiciunt omnia in eius reditum, qui Heidelbergam missus; nos hic quantū video, omnem operam lusimus, ac responsum tulimus deterius omnino spe nostra, quamvis ea per exigua esset: hodie, ut spero, abrumpemus, ac domum redibimus: quam toto pectore aversor negotiationes omnes cum Magnatibus, & libellis me dare cogito, in quibus mens mea acquiescere potest. Grotii consuetudo, ægritudinem meam mirè ac pænè unicè lenivit, quem magis magisque miror. Nostri putant me iam in reditu esse, ideoque de Comitibus nihil scripserunt. Audio Solmen-

AD JAC. BONGARSII. 173

Solmensen & Plessenium in Angliam traicisse, & per Galliam constituisse redire, ut responsum in reditu ferant. De Iesuitis in Galliam admissis, rursus, omnium sermo, Deus det meliora: quàm egregie monet Regem denuò Arnaldus, cuius libellum apud Vandermylum legi. In tuo adventu ad nos exulto, & Deum comprecor, ut rebus tuis ex animi sententia confectis salvus incolumisque ad nos redire possis, ubi à me omnia grati animi officia & obsequia exigere debes. Vive valeque vir summe, & decus meum eximium Hagâ Comitis 24. Maii 1603.

XLIV.

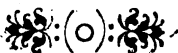
S Alvi rediimus domum, 8. huius mensis, salva omnia reperimus, nisi quod recordatio imminutæ domus obitu filioli dulcissimi gaudium temperat: sed litteræ tuæ amabiles, quæ adventanti etiam de reditu gratulatæ, scriptæ Lutetiæ 18. Maii, dum Hagæ fui, novem abs te epistolas accepi, non credas quanto meo gaudio. Nescio autem an istæ te reperturæ sint Lutetiæ, cum sperem Argentoratum te ad nundinas venturum; quod urinam fiat, & te coram am-

H 3

plecti

174 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

plecti detur. Litteræ Regiæ ad Casaubonum præclarissimæ: amo magis magisque hunc Regem & faveo ei, quàm metuo ut collidantur duo Reges magni. Ordines in magna exspectatione sunt, & videntur plus spei in vestro, quàm in novo illo collocare, ambigua iis planè spes. & metus panè prævalet. A Principe Mauricio id responsi tuli ut putem fore, ut hic acquiescatur: donavit Germandum meque singulos cathena aurea, magnum affectum testatus erga nostros. Comitia necdum finita: octoginta sex menses à plebisque decreti, itemque legatio ad Ordines super pacificatione rursus. Onolsbachium mittitur Huttenus gratulatum, & ut consilio juvet novos Principes. Hic florent Principes, & Bullionius nobis adhuc adest, quàm doleo viri summi casum. De oratoribus nostris avidè exspectamus latiora: sed hæc mitto. Munera tua, Artemidorum & Casares Casauboni hic reperi, gratias habeo maximas: heu quando aliquando relaturus? Sed avocor, vive vale decus meum, & salve, etiam à Præside & Lœfenio. Heidelbergæ, 13. Junii 1603.

Proxi-

XLV.

Proximè significavi me post longum intervallum binas tuas accepisse, iam Argenteorato missæ etiam tertiz 6. Decemb. datæ: gratias habeo maximas de affectu, quem erga me video constantem, utinam & pectus illud tui studioissimum demonstrare possem. Tilenus programma Flexense nobis non misit, mittet fortè monitus à nobis: Quid dicam de peste illa? nisi irâ Dei ingratissimis hominibus immisam: Isti homines & in Imperio omnia turbant. Abbas Fuldenſis mandatis Imperatoriis adigit omnem nobilitatem eius ditionis ad abolendum exercitium religionis reformatæ, itemque Hammelburgum oppidum suum, ubi per 60. annos Evangelium annuntiatum fuit; & urget ille iam, ut is ipse minister Evangelicus, quem eis dederat ipse, eiiciatur, & missificus substituatur. O ignaviam incredibilem nostrorum. Certè nos nihil sumptuum in eam rem erogamus, quam credimus Reip. detrimento cessuram. A Capitulo Argent: hic sunt Dux Lunæburg: Augustus & Dr. Statuarius, ii petunt consilium, & auxilium pecuniarium: ad Saxonem

H 4   profc-

176 G M. LINGELSHEMI EPIST.

profecturi sunt, ad quem VVirtembergicus scribit, & causam commendat: etiam pecunia ipsos iuvat. . . . . dicitur Geizkofflerum, qui Durlaci erat, ad se accersivisse, nescio quid novorum consiliorum agitans, credo ut nummis aliquot obtentis infaustum sibi munus deponat Landgravius Leuchtembergicus postridie Natalis hic erit, metuo quidquid id est, quod huc cum adducit. Servet te Deus, & det ut ex animi tui sententia confectis negotiis salvus & & valens ad nos redeas. Heidelbergâ, 20. Decemb. 1603.

XLVI.

SVperiore septimana ternas ad te dedi, prout supervenit aliquid haud indignum visum tua cognitione. Iam à Frehero nostro adeptus narrationem hanc de rebus gestis hoc anno præterito in Hungaria, ex Cæsaris aula sibi missam, quamvis imperitè descriptam, mittere tamen volui. De . . . . . obitu rescerta, aiunt Capitulares cum minimè lugere, quod innovaturus multa putaretur. Convalescit Princeps Fridericus, iter Sedanum versus ingressurus. 16. Ian. una cum Bullionia. Elector profectus;

cutus Leuchtembergicum, Darmstadium
usque, comitabitur abeuntem filium Lau-
tream usque. Heri litteras accepi à Lesie-
rio nostro Vlissingæ datas 22. Decemb. Cob-
hamo & Rauleigo supplicii gratia facta, &
in Turrim Loadinensem reducti erant am-
bo. Nos suspensos tenet Iesuitarum receptio
apud vos: O si Parlamenti auctoritas Re-
gem excitet ad suam salutem consideran-
dam. Ego cum Præside Gernando abeo ad
fratris Alexandri nuptias institutas in 16.
Januar. Pater meus id vehementer expetit:
Quanto acriore cum desiderio eò exurre-
bam, cum tu illic esses cum felicibus Lob-
betio & Hochfeldero, sed illi cursum suum
cum laude peregerunt, nos nostra manent
fata. Denarius noster iam ultimam ma-
num adhibuit ~~Adm.~~, credo placitum tibi
opus, nihil enim mutavit: & cum conside-
ro aviationes interpretis vestris, animum
inducere non possum, ut credam Regi vi-
sum sine magna indignatione: adeò ne-
mentem quidem sæpius assequitur, quæ
cōsiderabimus aliquando, cum Deus nobis
unà vivere dabit. Salve at Magnificus Dn.
Ancelius, Clarissimus Mercerus & Casaubo-
nus, quorum nova ingenii monumenta avi-
dè exspecto. Tu salve decus nostrum exi-
mum. Heidelberg. 12. Jan, 1604.

H. 5.

Ternæ

Episcopus omni conatu hoc munus appetiverat, multis ante corruptionibus usus, ac tandem ipse Moguntiam venit, ac in comitatu eius notatus currus, auro & argento ita onustus, ut octo equis vix traheretur. Sed collegium illud coruum delusit hiantem. Elector noster adhuc podagrâ vexatur, quæ ipsum arcuit, quo minus celebritati baptismi Lautererkæ instituti à Gustavo Comite Palatino interesse potuerit. Sed omnino confidit, alteri quæ ex eodem capite Darmstadii instituta est, celebritati interesse possit. His Lupercalibus adfuturi putantur illi complures Principes. Turcicus Imperator ad plures abiisse pro certo nunciatur 21. Decemb. filium reliquisse novennem. Scrivanum propendere ad Cæsarianos & Bosnam traditurum, Mauros in Aegypto etiam turbare, & Persam Taurisium vi cepisse, & nescio quæ inde maior spes pacis, quæ serio tractatur Strigonii. Memorandi nihil habeo præterea, & avocor. Itaque vale decus meum, & quod gnayiter facis me tui amantem amare perge. Heidelbergâ 10. Februarii 1604.

XLVIII.

H Eri mihi redditæ tuæ 9. Febr. datæ, una cum regali planè munere, Historia Thuani, tamdiu desiderata. In eovè triumpho, quod præstantissimum librum, unus ego & solus habeo, incomparabilis amici beneficio ac liberalitate. Totus fui in illo, & oculis meis bellum indixi, ad eò de manibus deponere non possum scriptorem planè ad genium meum. Gaudio nos replesti, nuncio certi adventus tui, obsecro te hospitium tibi apud me sūme, ne vadspernare tenuitatem nostram. Tantum desiderium tui impressit diuturna absentia, ut paucorum dierum consuetudine temperari sitis illa non possit. De *Basilica Nova* iacta est alea; liber iam typis expressus est, & considerata fuerunt illa ipsa quæ notas ab interprete, sed vix utilitas libri, & ingenuitas, ut incorruptus proponeretur. De Mauricio illo Auraicensi, & Renaldo video graviora ad vos delata, de illis rebus coram licebit tutius. Princeps meus cogitat adhuc Darmstadtum istis Lupercalibus, quamvis necdum rectè restitutus. Cronebergius, ut proximè scripsi, Moguntia Archiepiscopus factus,

AD JAC. BONGARSTUM. 181

factus, jubet nos sperare . . . . .
. . . . . necdum mitigatus erga
. . . . . , metum adhuc facit, ô . . . .
. . . . . , quoties se politi-
cis negotiis immiscet. Quam doleo refer-
re me gratiam tibi non posse pro innumera-
bilibus beneficiis tuis, & hoc ægritudinem
meam auget, quod sumptu tanto tibi con-
stat amicitia mea, & quod modum excessse-
runt dona tua, ut impar sim referendæ gra-
tiæ: sed quid verbis te obtundo, ubi factis
opus est. Præses gratias tibi maximas de
Militæ Gallico, salutat te officiosè, uti & Præ-
fectus, collegæque mei, Ercherus, Gruterus,
Gernandus, etiam Grunradius. Servet te
Dominus, Ecclesiæ & Reipub. necessarium
virum ac reddat nobis saluum & florentem.
Salve amice magne. Heidelbergâ, 14.
Februarii 1604.

XLIX.

Binas abs te his diebus accepi 6. & 17.
Maii datas: gratulor tibi toto pectore
reditum Lutetiam, sed istud miror
quod ne verbum quidem de tuo ad nos re-
ditu, quem impatienter exspecto. Me quo-
que percurbat & proditio illa consiliorum.
& au-

& audacia Iesuitarum, verum hæc in manu sunt Dei. Summus ille vir Thuanus, per litteras ad Gruterum petiit censuram nostrorum hominum, de rebus Germanicis. Denarius meo rogatu coniecit suam in chartam hanc quam mitto, spero non indignaturum ipsum, & agniturum inductum se auctoribus, qui non satis explorata traderunt: nam hæc ita se habere tu rectissime judicabis, ut pote optimè gnarus rerum nostrarum. Principes rectè valent, neque est memorandi quidquam. Præses nimirum apud Helveticos est, is scribit frustra Badenæ tentatam concordiam inter Bernates & Friburgenses. Per maiora conclusum, ne religionis reformatæ hominibus locus apud Valesios esset; ii ad Tigurenses partim migrant, partim ad Pontificios se congregant. Decreta Helvetiorum splendida legatio ad Fuentanum, de demoliendo castro in limite Grisonum exstructo. Resalutat te Præfectus magnus, ac collegæ mei, itemque studiosissimè Grunadius, Freherus, Cameraarius, Gernandus, Gruterus, Dathenus. Bredierodius has litteras mihi commisit, ab Onolsbachio & VVirtembergico spem bonam reportavit, iam Cassellas proficiscitur. Gothofredum brevi habebimus, ut spero, petiturus erat facultatem discedendi à Scho-

AD JAC. BONGARSIIUM. 183

Scholarchis. Gravissetus mirè officiosus fuit in Socerum meum, Socrumque, quod prædicant vehementer, nota hominis liberalitas & hospitalitas. E Belgica nunciantur prospera adhuc. Deo gratia sit qui suos respicit. Servet te Dominus incolumem & det tibi quæ optas. Salve decus meum. Heidelbergæ, 15. Maii 1604.

L.

Litteris tuis nihil amabilius & tu tamen extenuas scriptiones tuas, pudet me sanè tam inanes tuis rependere. Domino Casaubono en mitto Arabicum librum. Cavendum mihi fuit, id est, cautio præstanda, fore ut intra sex menses restituatur: adeo solliciti sunt nostri ne hi thesauri pereant: qui tunc is cederent absque hoc esset. Quæ pagellæ interiectæ, omnes numeratæ quoque, & opera danda ne quid depereat. Sanè in Flandria, secunda hætenus, Deus porro juvet: apud nos quietæ omnia. Moguntinus colloquium expetiit Principis mei II. huius dicta conventui Alzeiam, Procancellarius & Socer meus unà proficiscuntur. Rumor sparsus, quod defunctus Episcopus strattam montanam, ut vocant, armis à Palatino recu-

recuperare constituit, eos sermones redarguere studet, qui iam præst Moguntinus. Ad res Iuliacenses non eo ardore ferimur quo decebat: refectæ nobis alæ, superiorum annorum culpis, ad restauranda ea, tempore opus est, & industria. Memorabile illud quod narras de Cornelio, simile narrabatur de Petro Paulo Vergerio; ea vis lucis coelestis. De Saxone nihil audimus, uti nec de Paderbornensi re, quam nimis frigide tractat . . . . ., metuens Brunsvicensem. Præses noster ex Helvetia rediit; existimat risum debere . . . . . qui ad Fuentanum legationem miserint, de castro demoliendo, quod cervicibus Grifonum impositum. Deum precor, ut te ex molestiis aulicis liberet, & sibi, tibi que, ac Reip. vivere sinat. Salve amice magne, & me amare perge. Heidelbergâ, 5. Iunii 1604.

LI.

Gratulor tibi toto pectore felicem adventum in Germaniam, omnino occurrere tibi constitueram; sed retinuit me absentia uno tempore omnium collegarum, excepto Procancellario Culmann, ita
spes

AD JAC. BONGARSIIUM. 185

spes nulla fuit obtinendi comitatus. Magnus Præfectus necdum rediit à celebritate baptismi Præfecti Simmerensis Comitis Ludovici VVitgenstenii. Principi meo iam adest in nova arce Landgravius Marburgi, cui ille senex, qui Moguntinum invaserat, Moguntinus sollicitè purgavit rumorem illum vanissimum de montana strata (sic vocatur in antiquis documentis) recuperanda. Sed alium terrorem iniiciunt, rebelles illi Archiducæ, minati invadere Frisiam, & Rhenum traicere, eo nomine Mauricius Landgravius conventus Circulares expetit reprimendis istis. Lesierius noster scribit, fore omnino pacem cum . . . , sed dubiam. Apud nos rumor invaluit, in capitali morbo jacere Mauricius ad Elusam, & inde moram, oppugnationis: O Deus quàm fragiles omnes spes in hominibus collocatæ. Vormaciensis novus Episcopus Ciatzius itidem vitæ finem fecit, non diu gavisus principali dignitate. Sed omnes meæ cogitationes defixæ in eo, ut coram te frui liceat, quàm metuo, ut transcurras tantum promore tuo: ego autem te velim sedes hic fingere, certe non puto in Germania usquam esse plures tibi obnoxios, tuique amantes, quàm hic habeas. Obsecro te, meum Latrem ne sperne, & qui Gravissimum beas tuum præsentem.

præsentia, etiam mēne dedignare: vel fallor
 ego graviter, vel opportunius tibi erit apud
 me degere, quàm in publico, præsertim,
 cum liberius omnia quæ voles, imperare
 possis. Domino Graviffeto salutem dico,
 qui poterit rogatus curare istas Mombelgar-
 dum. Gratias habeo de procuratis iis quæ
 ad me spectabant. Gratias itidem habeo
 de Panegyrico, qui communis erit amicis
 omnibus. Vive valeque decus meum. Sal-
 veat & Dominus Gothofredus. Heidel-
 bergâ 9. Iulii 1604.

LII.

Ignosce quæso importunitati meæ, & qui
 me ferres, si coram adessem, intempesti-
 vè te compellantem, & serias cogitatio-
 nes tuas turbantem, idem litterulis præbe,
 quas abiicere vel non lectas tibi liberum.
 Graviffeti res confecta, nec restat quicquam
 expediendum: Optimè certè cupio optimo
 Graviffeto, & scio quàm ille sit tui studiosus:
 in amore erga te quidem mihi certamen
 cum illo, non eadem facilitas in te prome-
 rendo. Magno mihi tamen gaudio, amor
 ille tuus, qui extollit etiam aspernanda. Sed
 hæc mitto, tuus ego sum mancipio, tot de-
 vincus

vinculus beneficii. In . . . . . re,
 video eo redactam rem ut unicum agant,
 quo ventres ulterius pascere possint, omni
 jure & munere publico derelicto. Quid
 Senatui mentis sit, nondum cognovi. VVir-
 tembergicus rogatus ut Lotharingos ipse
 conveniat, & tolerabiliores conditiones ur-
 geat coram Nanceii, vel per splendidam le-
 gationem Bilderbekins ad vos redit, cui has
 committere volui. Ac iam te ipsum ex-
 spectare incipio, ô si diuturnior fructus tuæ
 præsentia daretur. Salveat Dominus Gra-
 vissimus, itemque Marinus. Tuque decus
 meum salve. Heidelbergâ, 12. Sept. 1504.

LIII.

Octiduum est quod ad tuas respondi
 17. Jan. datas Carolo Paulo nostro,
 interea nihil abs te relatum, tantò ma-
 gis intenditur cura nostra de tua valetudine,
 quam nimis afflictam narrat valde sollicitè
 Paullus. Nos hic habemus Baronem Rei-
 danum & cæteros Brandenburgicos, sed ii
 perendie discedent domum. Carolus Suecus
 per suum petit, ut Elector sororis suæ ex
 Sueco filiam ad se recipiat pro arbitrio clo-
 candam. . . . . ad
 Patrem

Patrem suum rectè proficiscitur, pro 400 millibus, quæ Electori debet, privatim ipsi mutuò data, cum solvere ea non possit, offert famulatum suum in tot annos quot collibitum erit nostro. Sed ad illam Legatorum & Principum frequentiam (nam Saxo Coburgicus quoque nobiscum) accessit etiam à Britannia impostor, qui se legatum dixerat, & nomen sumpserat Roberti Gray ex Baronibus Faulensium. Is ipse qui Colonenses eluserat, & catena aurea emunxerat, is decepto Coadiutore Colonienſi, Trevirensi, & Moguntino, per confictas litteras; huc quoque litteras attulit, in quibus dolus statim deprehensus, itaque seriò interrogatus, & remotis famulis tribus, quos Colonia sibi adſtriverat, custoditus, factus est fraudem, & ex chartis quas apud se habuerat, deprehensus esse Thomas Douglassius Scotus, Regis Secretarii frater, qui ob scelera ex Anglia, profugus, hac se arte ad opus perventurum putabat: & cum superstitiosus Papista sit, conatus suæ factionis hominibus utilem operam adversus Regem suum & Patriam navare. Iam misericordiam Principis implorat, & cum mortem se promeritum fateatur, unum petit, ne ad Regem remittatur, petitque imperitiæ & juvenili ætati ignoscatur, 25. circiter annorum videtur, Latine, Gallicè, Italicè
fatis.

tatis expeditè, sed malè fabulatur. Moguntinus ipsum effigie sua aurea donavit ita fabricata, ut cum recludi possit, in medio habeat . . . . .

. . . . . Credo ego fore, ut tota series ad Britannum perscribatur, & expectetur eius voluntas. In Hungaria idem status rerum. Botskaius offert ad Cæsaris obsequium se rediturum, si perpetuus superioris Hungariæ Gubernator constitutur, libertas & religio ipsis sinatur, & de iis qui harum turbarum causæ fuerunt supplicium sumatur, & iudicandi Hungaris tradantur. Cæsar, ut antehac monui, Circulorum conventus quam celerrimè indici ad decernenda nova auxilia petiit, & ne hora ulla omittatur in rematuranda. Ecce Vormatiensis noster ait sibi videri indicendos conventus in Kal. Maias. Hic scilicet ostendit quam festinandum existimet. Ad . . . . . iturus erat Brederodius, sed illi certiores facti, per amicum quemdam, suadent operæ parcat, non enim receptum ut illi in alios nummos erogent, assueti undique capere: candidè hoc, & fide antiqua, sine fraude dolove. Loisz Christinz Freherz munus à Gravisseto ad me missum tradidi sollemniter matri, illa & splendorem, & pretium muneris admirata, & verbis extol-
lens,

lens, gratias egit studiosissimè. Lipsius iam
edit alteram Divam Virginem asperi collis,
& monita Politica, ità Schottus Grutero.
Grunradius, Gruterus, Camerarius, Gernan-
dus, Dathenus te salutant: Itemque Bo-
schius, is Scultetus apud nos factus: Bakor-
vius enim in consilium rationalium allectus.
Vive valeque beatissime Heidelberg. 5. Fe-
bruar. 1605.

LIV.

ANte quadriduum ad te dedi litteras,
illa vespera accepi Argentorato tuas
29. Ian. datas, & heri binas abs te 24.
& ult. Ian. scriptas. Nihil te amabilius, &
litteræ tuæ mihi præ omni auro: sed tempe-
rat imò aufert gaudium, nuncius de afflicta
tua valetudine: quin tu unice in eius curam
incumbis? non ut mediciste excarnifican-
dum præbeas; sed ut quidquid valetudinem
labefactare potest, vites. Si Lutetiana aura
tibi gravis, quin aliò concedis, & tandem ad
nos redis per mitiorem auram? Certè domi
meæ suppeditabitur, quidquid voles, quod
mea tenuitas non præstare poterit, amici
repræsentabunt, quorum fateris in Germa-
nia te nusquam maiorem copiam habere.

Si ea

Sic ea felicitas mihi contingeret, ut tuo convictu frui liceret, nihil porro expeterem, in tui unius præsentia ac suavissima consuetudine acquiescens. Conspirat mecum Dominus Gothofredus, qui omnino secessum in Germaniam tibi suadet, si valere velis. Fortunarum jacturam te æquo animo ferre posse scio, ita animum tuum novi supra hæc fluxa erectū. Interea Deum comprecor, ut te restituat & confirmet. Quod gratias agis de libellis missis, erubui, qui abste præstantissima & pretiosissima opera habeo, & quotidie gratissima & rara munera accipio, sine spe referendi. Marnius graviter peccat, si Pleßzi opus, non legibus datis suscipit, sed nimis attentus est ad rem. Putschianos Grammaticos deterrimo. & minutissimo charactere exprimere vult, neque uti paullo grandiori; nisi caveatur Genevenses non idē expressuros: qui certè ferendi non sunt cum in aliorum res involant cum damno publico. De impostore scripsi nuper, qui se apud Colonienſes, Electores cæteros Rhenanos, & hic legatum Britannicum simularat, is iam imposturam fatetur, & nomen sibi esse Thomæ Duglassio, quod propter crimen ex Anglia profugus, ex inopia ad hæc consilia descenderit, deprecatur supplicium, impri-
mis ne Britanno mittatur. **Ridiculum est.**
quo-

quomodo ipse Pontificius & Iesuitarum Romæ discipulus, Ecclesiasticos eluserit, Nuncio Apostolico Coloniz persuasit Regem Pontificium in corde, singulis diebus clam missam audire, religionem simulare, donec opera sæcularium Romanorum Imperator fiat: post professurum publice quod animo reconditum gerat, atque id ipsum spondit etiam Electoribus Ecclesiasticis. Si voto potiatur facturum hunc Nuncium Cardinalem, ac sede vacante plane Pontificem. . . . . ipsi præter cathenulam auream cum sua effigie, etiam Ianblancum auro inclusum cum armis suis dono dedit, ob consecrationem ad varia utilem. Vive vale anime mi, & valetudinem unicæ cura. Heidelbergâ, 9. Februar. 1605.

LV.

Experiri libet num hac viâ per Argentoratum certiùs & citius deferri litteræ possint, quàm illa altera Sedanensi, qua indignor cumulari epistolas & gratiam perire tanta mora: quamvis iam non magna seges rerum scriptione dignarum. In conventu Bacharacensi Ecclesiastici nostri liberales sunt, & Cæsari decreverunt menses 10.

ses 10. atqui vicissim duo illi inferiores negant se præstare quidquam posse, et incommoda vicinorum belligerantium: ita quod verbis promittunt, re ipsa negant. Nobis stat sententia, nihil erogare, quod ad oppressi-
nem fidelium convertatur. . . . in
convivio, vino calidus, in Botskaium omne
virus evomit, hominem esse vilis originis,
ne quidem ex nobilitate, negotiationem
boui exercuisse, & cum in opibus vix mille
haberet, fraudibus rem auxit ad quinques-
centena millia: his opibus suffultum, spiri-
tus sumptis ad Regnum invadendum, au-
ro corrupisse Hungaros, & hos motus exci-
tasse, religionis nullam umquam sibi curam
fuisse, esse præterea debilem senem corpore
mutilato, & sanguinarium crudelemque,
adeo ut Germanis militibus desectas auricu-
las donec miserit Turcæ, magno numero. His
ego tamen fidem minimè adhibeo, gnarus
quàm ille audacter asserere soleat, quæ ad
scopum suum facere putat. Anspachicæ co-
piæ, ductore Fuxio, concurrunt agminatim:
& numeri complebuntur, equitatus conscrip-
tio irrita facta: sed Rex præclare, qui tam
liberalem opem ferat, pro publica salute di-
micantibus; nos pro nostro modulo. Præ-
ses noster febricula per hos dies à publico ar-
ceatur: Denaisius noster podagram, incredi-
bili

194 G. M. LINGELSHEMI EPIST

bili abſtinentia domuit, totis 10 diebus, ne guttam bibit, neque liquidis ſorbitiunculis. adeò uſus, ſævos dolores ità repreſſit, ſed ſimul corpus ad ſummam debilitatem depreſſit. A Britanno huc venit cursor Duglaſii cauſa; eum Rex ad ſe mitti petit, caſtigandum ob impoſturam, qua Regis nomine abuſus: litteras necdum vidi. Aveo cognoſcere judicia veſtra de Idolo Hallenſi: Tilenus vehementer probat, ſed & omnes quos haſtenus audivi: Quàm gaudeo Scaligerum in aream proceſſiſſe adverſus mortalium impudentiſſimam ſectam, poſtquam jam alea jacta eſt, pedem referre porro non poterit. Tu vive valeque feliciffime. Heidelbergâ, 15. April. 1605.

LVE

Litteris tuis, Aureliânis datis 17. Apr. nihil amabilius, nihil optatius, & volupee mihi eſt, ſi quid à me proſciſcitur, quod te oblectare poſſit, cùm tu tam affidue me bees. Quàm gaudeo, approbare ſcriptum de idolo, idem omnes boni judicant, etiam Tilenus ac Gentiliſ laudibus in cœlum uſque efferant, & hic quidem Deum reſtatuer, ſe in hoc genere nihil vidiffè perfectius.

fectius, hoc sæculo tam feraci talium. Miseret & me Lipsij, quem veneror, sed potior fuit cura juventutis præcipuè cui fucus detegendus fuit. Quod publicis tricis valedixisti, probo in hac confusione rerum, scio nihilominus opem tuam nunquam Ecclesiæ aut Reip. defuturam, ubi ubi occasio erit. Certe Paullus noster in tenebris, quamdiu tu sol ipsi non luces, sed gaudeo te ipsi adcurrere. Anspachius expectationem de se excitavit, utinam ei respondeat, peracta celeberrime baptismi Därmstadij ad exercitum profectus: etiam Anhaltinus abiit ad Socerum suum, inde huc reversus. Si equitatus quoque instrui potuisset, momentum aliquod rebus Ordinum accessisset, jam metuo ut scopus obtineri possit. Placet quod . . . summam illam auctoritatem corruptionibus obtinere necesse habuit, certum argumentum corrupti regiminis, cum auro venalia sunt omnia: rem magnam ipse præstiterit, si Hispanorum invidiam sustinuerit, & cum . . . non collidatur. Ex Hungaria perpetuò nunciatur, Ungarorum res augeri, Cæsaris ad desperationem redigi. Varadinum Botskaius obsedit, nulla spe subsidij reliqua, cum Bästā destitutus pecunia & comeatu, etiam deserere omnia constituerit. . . . vidua custo-

ditur & qui adulterii in ipsa reus . . .

. . . Zigenhæmi in vinculis jacet, Illa renuntiavit instrumento omnibus quæ maritus in eam contulit, modo custodia solvatur, intelligit illa scilicet, unde ipsi hæc mala. Iam salve amice maxime. Heidelbergâ 24. April. 1605.

LVII.

UBicumq; sis, amorem mei non exuis, qui elucet in omnibus epistolis tuis, quamvis extralucem aulicam jam degas: nam & jam tuas accepi. 21. April. datas Aureliæ plenas amoris. Quàm gaudeo probari tibi scriptum de Idolo, certè omnium bonorum cum magno applausu acceptus est. Sed facetiæ illæ scholasticæ commoverunt nostros Academicos, adeò ut Rector distractionem libelli edicto inhibuerit, & jam vindictam spirant magistri, eò quod nimis contumeliosus sit interpres in totum ordinem, & quia Goldastum editorem huius ludi ex typographo cognoverunt; & stilis & telis in illum insurgunt, atque etiam aulicos in partes trabunt, quos nimis rusticatim ille tetigerit. Sed tu facètè meam miseriam tangis, qui triobolares libros rependo tuis aureis

reis & pretiosis voluminibus, quæ αὐτῷ τῷ
 Συλάκῳ assidue in me effundis. Lentè ad-
 huc procedit conjunctio nostrorum, & Cha-
 ritinus procedit tamen, de Saxone vanè spe-
 rant quidam è nostris, itaque jam spes il-
 la decollavit, superest ut ceteros retineamus
 in cursu, & in eo laboratur, atque adeò An-
 haltinus ipse ad Charitinum hodie profectus
 hac de causa: post iturus est ad Socrum
 suum in VVestphalam. In Franconico cir-
 culari conventu decreti menses 12. Vorma-
 tix adhuc conventus durat, Hessi contra pro-
 missa se molles præbent, ut qui gratiâ se
 Cæsaris indigere faveantur. Hæc cura Reip.
 quæ ad privatos respectus ferè diriguntur.
 Anspachius celerrimè ad Mauricium festi-
 navit, adeo ut ne Colonix quidem pedem è
 nave extulerit. Deus bene fortunet. Illu-
 stris Dominus Magnus Præfectus & collegæ
 te amantissimè resalutant. Mareschallum
 nondum compellare licuit. Denaisius no-
 ster multum debet tibi, de tam amico &
 æquo judicio de suo libello, vides non vane
 me adtea tibi hominis virtutes prædicasse.
 Douglassius adhuc hic exspectat reditum
 cursoris Britannici. Moguntinus misit huc
 exemplum litterarum Britanni, in iis gra-
 tias agit de benevolentia, quam ostendit in
 litteris Douglassio impostori datis, & quam

vis iste omni supplicio dignus sit, tamen gratum sibi esse, quod per hanc occasionem ad amicitiam mutuam aditus factus. Regis ad Palatinum litterarum exemplum nuper misit. Iam quod addam, non habeo, quam nos vota facere pro tua incolumitate & felici ad nos reditu. Vive vale candidissimum pectus. Heidelbergâ, 7. Maii, 1605.

LVIII.

Litteras tuas 20. Maii Fontanoblezi datas rectè ad me transmisit humanissimus Gucretinus, qui officia sua mihi tam amanter & subinde defert, ut valde ipsi commodare cupiam. Ad Pyramidis demolitionem jussu Regis factam stupemus omnes, & quis non prævideat, quos spiritus sumpturi sint, quibus iste conatus successit: sed Deus omnia hæc ad suam gloriam & Ecclesiæ salutem dirigit: dejecta mole illa, non exstinguetur tamen memoria nefandissimi facinoris. Landgravius Mauricius indicavit se optimè sperare, si Elector noster arbitrum se præstet ad controversias quæ sibi cum Brunsvicensi componendas; fore ut firma coeat rursus amicitia, in eam re jam laboratur. Carolus Paullus modum facere
non

non potest (neque sanè reperiri quit) tuis officiis ac virtutibus prædicandis , itemque Tondorfius, atque hi sermones nostri pæne unici fuerunt , dum hodie extulimus Ger- nandi nostri filium minimum. Vota nostra ferè , ut te frui hic incolumi possimus , & molestissimis tricis liberari illuc possis. . .

. . . cum Comitibus mirificè displicuit omnibus nostris, ob factum insolitum, & affectatas delicias, cùm in meridiem stetit, & ex nocte diem facit, quod importunum toti sodalitiò, satis asperè derisus maritus qui indulgeat : ego non minùs rideo eos qui istis de rebus queruntur, quam hermaphroditarum mores ipsos. Certè Satyrica duo scripta in molliem ævi, quæ tuo beneficio habeo, mihi maximopere placent, & si cui hæc scœditas ob oculos posita, nauseam movet, profectò peponem pro corde gerit. Magno cum risu hodie ex Anglicis litteris cognovi . . . . . per splendidam

legationem Britanno obtulisse effigiem suam cum veste torqueata & Panegyricum . . . . . quo nomine merito derisus. Mirum cur hero meo invideat Panegyricum hunc, cùm & . . . . . iter & Italicum dono miserit, ni miserit, faciam ut exigatur. Cras infelix ille Douglassius cum custodibus 6. mittitur secundo Rheno in

2CO G.M. LINGELSHEMI EPIST.

Britanniam , multis verbis per litteras ab Electore liberationem aut supplicium flagitavit , exhorrescens crudelitatem supplicii patrii, verum obsequendum voluntati Regis.

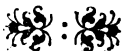
Te salvere iubeo, ac voveo ut tricus libereris feliciter. Vale Nobilissime Domine. Heidelbergâ, 28. Maii 1605.

LIX.

RECTÈ mihi redditæ binæ tuæ 10. & 11. Iul. datæ , etiam opus historicum P. Matthæi, Sedano rectè ad me missum. Profectò stupeo ad illam tuam inexhaustam in me benevolentiam, neque ulli te sumptus deterrere possunt , quo minus in me accumules , quidquid mihi iucunditati aut utilitati esse potest. Suspiciatus fueram priùs esse Cayeri historiam , qui idem argumentum tractavit, sed iste maiore cum apparatu, quem exponit sanè plausibiliter in proemio. Gratias tibi habeo maximas, sed tu jam dudum effecisti , ut ingrato mihi moriendum sit. Grammaticos veteres iam ad Putschium ipse detuleram, sed domo aberat, ô utinam eum ardorem ad opus istud exorandum adferret, quem decet. Queritur de la-

de laboribus immensis in indice conficiendo, & mallet dare notas suas; ego dissuasi vehementer, & bonum indicem pro notis esse dixi, & maximo ipsi levamento fore indicem ad notas suas ritè conficiendas. Ait se unum hoc agere posthabitis omnibus aliis studiis. Verum magna tua felicitas, qui thesauros istos nancisci potes, posteritatis hoc tuum studium erit laudibus extollere. Inerant in bene obsignato fasciculo omnia quorum mentionem fecisti, & dabo operam, ut Putschius salva ea tibi conservet, uti & priora. Gaudeo probari vestris hominibus Anthallense, mitto jam utriusque formæ, quantum tabellario committi potest: meritò gratulatur sibi Denaisius de successu in tam utili opere; Sed de tuarum rerum statu præclaras nobis conceptas spes tu plane infringis: nobis certè omnia propemodum confecta nunciata fuerant, ex veteribus debitis portio numeranda, novum salarium duorum millium aureorum decretum, cum priori dignitate: sed quidquid erit, te tamen nos posituros sub autumnum, confido, ac quod decedet Reipublicæ, si e te subtraxeris, accedet rei litterariæ, quam tuum otium mirificè illustraturum est; tu tantum te tibi vindica; ut Deo, tibi que vivere possis: nam vera, ut te dixisse aliquando memini, publica

blica species prætenditur, privatis cupiditatibus fucandis. Nescio, jam scripserim, Illustrem Comitem VVitgenstenium Ludovicum, qui magnum Præfectum apud nos egerat, animam Creatori reddidisse, vixerat annos 75. & sinceræ, minimæque fucatæ pietatis exemplar fuit: placidissimè extinctus est, inter pias admonitiones, quas filiis suis instillabat. Excessit secunda die Julii, postquam quietam Seinenſis comitatus possessionem per plurimas difficultates adeptus, liberis reliquit. Benevolentiam suam in me assiduitate litterarum, quas eleganter & prudenter Latinè scribere solitus, constanter demonstravit. Genero suo Magno Præfecto, nobisque æternum sui desiderium reliquit. Socer meus Hainhofii in Boiaria ædificat, nihilominus tamen etiam de publica salute sollicitus, in eo laborat, ut . . . nobiscum concorditer vivere persuadeantur: quod etiam Neupurgicus litteris suis ad Electorem datis probat, sed urget ut colloquium instituatur inter . . . ; ex quo nihil fructus sperare possum, adeo stat istis hominibus, minimè cedere. Vale decus nostrum. Heidelbergâ, 16. Iunii 1605.

Ex

LX.

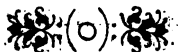
EX tuis ad Colbium litteris 9. Aug. datis, cognovi te in procinctu esse, itaque jam confido te saluum & incolumem Argentoratum pervenisse, & vota mea, rata facta; jam vix me teneo, quin ad te excurram, & candidissimum istud & carissimum pectus amplectar. Gentilis noster Velle- rum invisit Augustæ his canicularibus, qui cum multa de litteris, tum etiam libello de Diva, atque has Lipsij litteras communica- vit, quas Gentilis vetat, ab alio præter me legi, nec pecco in ipsius interdictum, dum tibi mitto, tu enim mihi alter ego. Est ita certè ut isti judicant, libellus ille noster pe- stilens, sed idolis eorumque cultoribus, quo etiam tendebatur. Vellem Lipsius ipse re- sponderet, haud dubiè veritatis lux clarior fulgeret; sed Alex. Romanus Mathematicus celebris, qui ante VVirtzburgi, nunc Lova- nii Canonicus docet, Norimbergæ in Genti- lem incidens negabat Lipsium scripturum, Theologis se disputationem de idolorum veritate & cultu demandasse, ipsum planè af- fectæ esse valetudinis & in horas mori. Scri- bano demandetur ea cura, qui in Amphi-
I 6
thea-

theatro planè Iesuitam egit, id est consti-
tam ex mendaciis & maledictis personam,
cùm plusquam canina impudentia: quis fe-
rat stercus illud, quo Scaliger inviolabilis
hactenus collutatur? Indignum facinus!
sed par tamen est, ut lupi agnis infesti sint.
Ipsi constituit Lovaniensem quoque Di-
vam producere & eam fore postremam ope-
ram suam dicit, ergo trigam habebimus in-
eptiarum & superstitionis. Vive vale decus
nostrum. Heidelbergâ, 19. Aug. 1605.

LXL

Heri respondi statim ad binas tuas 24.
& 25. Sept. datas, & gratias egi de li-
bris missis, non habeo quo par refe-
ram, jam V. Videmarckerus alteras tuas 24.
Sept. scriptas reddidit, cum excerptis de re-
bus vestris, & litteris Sagii Centurionis.
Graviter tu prævides pericula, & indignor
tam parum cordi ea esse, quibus esse debe-
bant. Mulhusianus conventus irritus factus
per Saxonem & Brandenburgicum, *ante idem
tempus*: vix est ut Cæsarianis id deberi cre-
dam, sed hoc indignor, Evangelicorum hic
non vigere curas. Premunt nos fatales pœ-
næ, in quas ruimus cæci, sed hæc mitto.
Denai.

Denaisius tibi de munere Casauboniano, qui gratias verbis agat non reperit, ita enim ille ad me; *Sed Bongarsio qua fronte occurram, aut gratias agam Verbi nudu pro magnis fultu? planè pudore victus abscedo, me oculos quidem contra attollere audax. Decolor mihi videor publicum, Et meritò post columnas lasere, nisi me pinguior quapium Et inspirata sors forore restituat. Bene quod res mihi cum benigno creditore, cur satis facere possim, eo quod facere possim, hoc est animo, aut si rem spectes, nihilo.* Ad Casaubonum en litteras dedi, sed inanes sperabam mittere posse Isidorum Pelusiotam, sed vix puto absolutum: faciam ut primùm licebit, puer certe pro tantis muneribus verba tantùm regerere: sed Schoppius quam intolerabilis, o mancipia foeda quid, quæso, illud est, quod Velferus de carmine Ihuani, quo offensus Bavarus? sed de illis coram. Refutant te collega & Paullus. VVidemarke- rum honoris causa conveni, dignum fortuna sua, Vale maxime amicorum. Heidelbergâ, 18. Sept. 1605.

LXII.

Immensum frigus, & nivium altitudo retinuit hic Præfectum fisci Ecclesiastici per hoc triduum, ideoque has jam addere licet. Hodie à Brunsvicensi venerunt litteræ, quibus Electorem invitat ut ad se veniat VVolfenbutelum, ubi Rex Daniæ eum expectet, cupidus notitiæ ineundæ cum Electore & amicitia contrahendæ. Dux autem etiam suâ causâ vehementer urget adventum, quod id sibi solatio, hostibus terrori futurum sit: sed ego vix fieri posse existimo, ut Elector se in hoc iter det, cum tumor in altera manu nondum decesserit, & pedes adeò infirmi ut sine scipione aut fulcro incedere ne in conclavi quidem possit, adde frigus istud præter huius cœli solitum, acre nimis & constans. Animus tamen eius cõfertur. Saxo quoque venturus est eodem. A Sierio hodie accepi litteras: dicit Northumberlandium è custodia Archiepiscopi Cantuariensis deductum valido cum præsidio in Turrem Londinensem; ac iam existimetur, si non conscius totius sceleris, saltem partis alicuius, & constare non tantum tenuis fortunæ homines huius paricidii reos.

reos. Exspecto ulteriora, & num pro certo
 . . . . . sceleris impulsor, quod Galli-
 cæ litteræ suadent. Princeps noster Fride-
 ricus Sedano gratulatus per litteras Principi
 VVallensi de servato ipso cum patre & re-
 gno, & noster litteras dat, vellem mitteretur,
 qui graviter ad officium Regem illum com-
 pelleret. Te Deus servet incolumem. Hei-
 delbergâ, 27. Dec. 1605.

LXIII.

Iam tandem omnes tuæ, quas ad me dedi-
 sti, plenas prudentiæ & amoris, rectè mihi
 redditæ. Litteræ tuæ copiosè scriptæ, de
 conjunctione nostra cum Ordinibus pro-
 bantur illis, quibus ostendi eas voluisti.
 Hæc una via, quam monstras, est ad salutem
 expediendam, aliter perimus, & ego ex su-
 perioribus tuis etiam litteris ea de re & cum
 nostris & Brederodio ipso accuratè egi.
 Vnum nobis obstat, quod inanibus sumpti-
 bus nos exhaurimus, ac iam supra octingen-
 tos equos hic habemus quotidie pascendos,
 cum innumeris ventribus otiosis si isti sum-
 ptus comparcerentur, quam præclara geri
 possent: sed de abitu cogitare incipiunt, ac
 intra triduum abituri putantur, ità tamen ut
 in no-

in nova arce biduum etiam se venationibus
 oblectent, inde Darmstadium ituri ac Ha-
 noviam. Mauricius Landgravius eos ad se
 quoque invitavit, qui legatos misit. VVol-
 fembutelum, in iis Beinebergium, qui Re-
 gem Danie Cassellas invitarent, eò si pertra-
 hitur Rex, spes est huc etiam venturum.
 Noster cupide eò fertur, & restitutus est
 iam, pedes tamen valde adhuc imbecilli: sed
 quas gratias tibi agam aut referam de tot
 memorandis, quorum me participem esse
 voluisti. Et nos gratulamur Gravisseto;
 ardor tuus amoris in illum elucet nimia illa
 sollicitudine, quæ etiam quietem tibi inter-
 rupit, sic solet amantibus: exosculor hunc
 tuum in illum affectum, & tamquam in
 speculo considerare amorem tuum in me
 quoque, ut qui meminerim te nos duos
 coniunxisse, quos iuxta in his partibus ames.
 Thuanum summum virum restitutum,
 Reip. gratulor, quod etiam nostri memo-
 riam colit, in eo magis magisque nos sibi
 devincit, certè vota ardentius pro ipso ad
 Deum fundimus. Quæ tu communicasti
 Merargiana & de infanti hominis in Regem
 impetu, longè exactiora tuis quæ nos Lutetia
 acceperamus, quamvis Gueretinus accura-
 tissimus sit. Sed de colloquio Regis, cum
 Hispanico legato, varietas quædam est, &
 spero

Spero fore ut mascula consilia locum rep-
 riant. Ex Anglia nihil recentius habeo à
 Sierio, & præter gratulationem etiam ex-
 hortatio accessit ad suscipiendam causam
 communem contra Antichristum, nosterq;
 suam opem offert. Atque ecce redduntur
 iam tuæ 12. Jan. scriptæ à Castilione cum
 excerptis ex epistola Thuani, vide quæ im-
 probitas istorum hominum, qui per calu-
 mñas præstantibus visis metum iniicere
 tentant. Spero ego hæc talia magis aliena-
 tura animum incomparabilis istius viri, à
 factiosis istis hominibus, & censuram Ro-
 manam ferat ille, cui constat veritas rerum,
 quid aliud inde concludat, quàm quod no-
 stri dicunt, sedem esse mendacii & abomina-
 tionis; certe porro locus ipsi non permittitur
 dubitandi, quando in historia sua, nil nisi
 veritatem nimis nudam arguunt. Lipsius
 Grutero scripsit, se Lovanium describere,
 credo illud ipsum esse, quod antea nobis
 innotuerat, velle ipsum Virginem Lova-
 niensem addere prioribus duabus, & quan-
 do tam malè acceptus in Hallensiam alium
 fucum illinet. Sed tua expectamus, ac
 quamvis per intervalla hæc tractes, tamen
 recta & vera dabis. Gravissimo gratulor redi-
 tum è periculoso itinere, & gaudeo vota no-
 stra rata. Tu salve decus meum. Heidelb. 7.
 Jan. 1606. Per

LXIV.

Per luntam scripsi, ac misi à Marnio litteras, iam nil est quod prioribus addam, neque quidquam litterarum accipi ab eo tempore. In Prussia principia sunt dissidiorum, dum nobilitas magis ad Polonos propendet; præsertim qui vicini Masoviis; Civitates & Barones Brandenburgicis addictiores. Magno conatu magnas nugas describunt, qui splendorem nuptiarum Polonicarum nimis operosè narrant, putatur fore ut fraus Demetrii patefiat, quem Iesuitam esse suspiciantur. Dominum Gravissimum officiosè saluto, & eius consilium expecto, in redemptione proprietatis, cuius nos usumfructum habemus. & Numinis tutelæ commendo. Vale animæ dimidium meæ. Heidelbergâ 27. Ian. 1606.

LXV.

Litteras tuas 12. Febr. datas rectè accipi, ac adiunctas statim distribui: sed tu iam iterum rides ineptias meas, quod neminem sine meis litteris ad te abire patior.

tior, hoc tu diligentiam nominas, vereor ut importunitas sit, præsertim cum argumento ferè destituar. Rectè tu de Castilionzi itinere, litteras litteris pensandas fuisse: sed & tu benignè, qui interpretatus hoc factum in obsequium Regis. Cras abeunt hinc qui Principem nostrum Sedano reducant, Baro VVinnèburgicus, qui Præfectus Alceanus, item Starkemburgicus, Carolus Paullus, & juniores nobiles alii: sed miror nondum venisse Bullioniam, quæ expectabatur ante multos dies. Induciæ factæ in Hungaria usque ad exeuntem Junium: spes pacis rursus ostentatur. Quæ à Sierio accepi iam, exscripta en mitto, & Gentilis litteras, veteres quidem, sed lectu non indignas. Velim scire, an revera Iesuita sit ille Mathematicus. Domino Gravisseto gratias maximas debeo de cura in negotio nostro, ipse optimè pervidit rem ipsam, expectandum erit, quid Valentiana scribatur, ipsum & uxorem salvere iubeo. Pro te autem vota facio assidue, non minus quàm pro Patre meo, quem etiam saluto: itaque vale decus nostrum. Heidelbergâ, 6. Febr. 1606.

Desi.

LXVI.

Desiderium grande tui reliquisti nobis: abiens, prosequor te assidue votis & precibus. Valetudo mea confirmatur, ac domum adhuc servo, non quod necesse judicem, sed quia id amici iubent. Ipso quo à nobis discessisti die, à Leserio litteras accepi 15. Febr. datas, quibus multa de suo in te studio dicit, ac optat ut aliquando te Londini videre contingat. Etiam à Gentili nostro eodem tempore litteras accepi, in quibus multa tui mentio. Sedanensia nos in suspensio tenent, neque exitum huius fabulæ prospicere possum. Savilius scribit se notas in Tacitum, si fieri possit istis nundinis mihi remissurum: addit sibi collectas per Darimplium suum supra trecentas homilias Chrysostomi, quæ hætenus lucem non viderint: sed remissurum se esse ipsum Luce-tiam, & fortasse etiam in Italiam ad reliquias conquirendas: laudabile viri institutum. Denaisius queritur de Catoniano rigore tuo, quod non passus tibi persuaderi, ut tecum pernoctares: prosequitur te quoque sanctis comprecationibus. Sierius aliud non nunciat, quam captum Iesuitam Garnet:
proxi-

provincialem, qui diversis in locis docuerit, non idè irritam coniurationem factam, quod Deo cœpta displicuerint, sed propter iniquitatem eorum qui susceperant. Auditores suos ità instruxit, ut si à magistratu etiam iureiurando adacti interrogentur, constanter negent se scire, convicti deinde periurii, Iesuitica distinctione effugium quæsierunt, quod nempe æquivocè ignorarint, non enim sciuisse cum intentione declarandi: ô sacumen pestilens & dignum societate. Salutate Præses, Socer & tota domus mea. Heidelbergâ, 10. Martii 1606,

LXVII

REstè & ordine mihi redditæ tuæ, quibus nihil mellitius, optatiusque, sed in isto capitis pertinaci dolore nolim te laborem scribendi sumere, præsertim tam copiosè scribendi; sed profectò cum te novi, ut tua omnia desideriis amicorum postponere soleas. Casauboni assiduitatem in Polybio laudo, & admiror: eius Gregoriana mirifice placent Socero meo, ob similitudinem argumenti, quod ipse etiam tractat de Concordia. Quàm placet quod Britannus cedere Papæ non vult: ô factum bene: agno-

agnoscat iam Gallus, Hispanusque & Cæsar, adeò se non Majestate vera frui, quando in terris aliquem supra se agnoscunt: heu fœdum servitium meretricis Babylonicae. Nescio unde Pòlanus habeat de concordia Darmstadii aliquid actum. Hoc scio istos in unico potandi studio valde consentire: reliqua impetu & impulsu suorum cæcorum in morem ferri. Ergo Papa Astrologis credit bellè, præclare, & concilio Tridentino convenienter, scilicet: ô rem abominandam, atque ille auguratur haud dubiè Venetias ex tribus istis, interituris esse. Sed metuo ut prolixitate mea, capitis dolores incendam, tu incende potius litteras istas, sed in pectore incendium amoris fove ac vale felicissime. Heidelbergâ, 7. Julii 1606.

LXVII.

Binas hac septimana rursus abs te accepi, 16. & 20. Jul. datas. Sollicitum me facit, quod capitis dolores nondum recesserunt, & tu tamen in iter te dare constituisti, quod ut feliciter & ex animi tui sententia conficias, Deum comprecor. gaudeo *commitem tibi futurum Perrotum*, cuius virtuti, experientiae & doctrinae faveo, ac amicitiam

cum

AD JAC. BONGARSIIUM. 215

eum ipso hic initam colere officiis cupio, eumque saluto amanter. Gravissetum avicè exspecto, nec deerunt ipsi filioque officia mea, ubi ubi usus erit. *Casar Italicus rectè redditus Grutero, & Targerus*, ait, *P. 17. Sitam se cum mercibus suis composuisse, quas in dies exspectat. Burne & Eldius & Meursium huc adventare gaudeo, Meursius Hagæ in me officiosus fuit, reddam par pari, qua potero. Principium Luis Lutetianæ quoque sollicitudinem meam pro te auget, nam commercium tantæ urbis vitari nequit, & metus est ut malum latius propagetur. Spira iam sibi caperat exinanitis duab. domibus, sed iam remisit rursus; in vicinia nostra & præsertim *Sia montana, quam Vocant*, Francofurtum versus, iam pullulat. *Escuyerius feret pramia Virtutis sua digna*, uti conicio ex iis quæ Gueretimus scripsit, sed istius tam spectata virtus & probitas, ut frustra in eum vipeream linguam strinxerit miserabilis ille, qui suo herodedecori est, gnaro satis huius morum: *Qua Carolus Rex Suecorum Principi meo de sicariis interceptis & a Polono, ac Iesuita Barthio submissis scribit*, descripta tibi mitto. Propendebat ad pacem arbitro Electores & Landgravio ineundam, sed quid seriò agi possit, cum ita animatis, videre se non posse:*

ait,

ait. Iesuitarum scelera ubiq; propalantur, & tamen factiones adhuc pestem istā tuentur. *De Demetrio cū suis* Moscæ trucidato etiam ex Polonia nunciatur, & eadem factam, postquam factus esset, se natione Polonnm à Iesuitis ad istud facinus aggrediendum impulsū. *Cesar Electorem* per litteras hortatur ut in Circulo Rhenano, auctoritate sua permoveat reliquos ad præstanda auxilia quæ petit; *ab Electorio Circulo* petit mille equites, à Rhenano superiore, quatuor milium peditum Regimentum ut vocant: exaggerat periculum à Turca & rebellibus, & se constituisse Comitia Imperii indicere in mensem Novembrem. Saxonem Gulgoia statim venturum Moguntiam, & iam metatores ibi diversoria hospitibus assignarunt. Certitamen nihil adhuc habemus: vix puto si advenerit, *ipsum huc concessurum*; adeò sui opinionem malam ipsi de nostris hominibus impresserunt, neque sanè quidquam ex congressu, quod in publica commoda redundare possit, prospicere queo. Rittershusius ad me misit exempla litterarum Scaligeri & Lipsii ad Taubmannum quæ hic una accipies. Existimat ipse tangi à *Lipso auctorem Dissertationis de idolo Hallensi*, quæ de re ambigo ego, neque ratio temporis convenire videtur. Hos Scazontes in Sciopium

AD JAC BONGARSIIUM. 217

ipsum vellet mitti Scaligero, nescio an tantum
sint, nam nec inventio, neque elocutio satis-
facit. Resalutant te ac omnia fausta ad iter
precantur tibi, collega mei omnes, itemque
Grunnadius, Camerarius, Gruterus, Boschius.
Omnisque familiola mea. Deus te ducat ac
reducatur, ac det quæ optas, maxime & specta-
tissime amicorum. Vale vale animæ dimi-
dum mea. Heidelbergæ, 14. Jul. 1605.

LXIX.

A Nte octiduum ad te scripsi, post misse
ad me litteras tuas Gravissetus, quibus
abiens filium eius tanto ardore mihi
commendas, ut curam ipsius meis liberis
præpositurus sim. Gravissetus Buyvinkhusii
adventum expectat adhuc, brevi post filium
adducturus. Gruterus vellet veras esse lau-
des, quas ipsi tribuis, gaudet de iudicio tuo.
& revera talis est, qualem depingis. . . .
. . . . in Circulo Suevico agit, nuper
donatus ab . . . torque ingentis pre-
tium, 80. adamantes numerati, & ille se jactat
tamquam laudabile esset munera capere ab
hoste publico religionis & libertatis. Land-
gravius Mauricius adhuc peregrinatur: cre-
do ut notus fiat: cerre prædicatur litteris
K omnium

218 G.M.LINGELSHEMI EPIST.

omnium prudentia eius & comitas. Gruterus noster totus in indice Tacitiano. Delibellis abs te missis gratias habeo ego, amicique, maximas. Sicrius ad nos scripsit de Balo Hiberno ex Hispanici legati ædibus abducto, & sociis eius deprehensis, quæ scio ad vos etiam nunciata. Mirum si necdum agnosceret infidam ovibus cum lupis amicitiam. Ab Anhaltino Dessâ huc missus, Bila, consiliarius, ut de coniunctione arctiore agat, sed reliqui eo nomine evorati, non suos miserunt adhuc, ita languet ubique publicæ salutis cura. Elector cum Palatino Gustavo & Badensi se oblectat sollemnibus ceravorum venationibus. Te amici omnes officiosissimè salutant, & in omnibus congressibus vota pro te faciunt. Salve decus nostrum. Heidelbergâ, 4. Aug. 1606.

LXX.

Gratulor tibi toto pectore felicem adventum in urbem. Pater Barthius cuius in præcedentibus litteris mentionem fecit, Iesuita est. Bonum factum, quod qui Lojolitarum consiliis reguntur, infelices exitus sortiuntur. Certè Polonus in ancipiti hæret, exclusus, ut nuper scripsi
pca-

penitus è Suecia, Regni procerum decreto, Carolus Suecus unum ex proditoribus illis forcipibus candentibus in minuta frustra discerpendum curavit. . . . aiunt, iam computationes averfari, & aulicam suam familiam omnem ab ebrietate arcere severissimè: quod mihi pæne incredibile videtur: addunt & gratum illum Regem coli à populo Britannico propter comitatem. Utinam serii aliquid agant inter festivitates illas: certè Danus post detectam illam inanem coniurationem penitenter Britannum monuit, ab Hispanis sibi caveret. Freherus dignitate Historici Palatini cum honesto stipendio auctus. Nescio aniam ante tibi significaverim, Moguntinum iussu Caesaris vehementer expeditisse Nassovii patris aut filii colloquium, mira & grandia pollicitus illi familiæ, si pacem cum Hispano ab Ordinibus impetrent. Satis noverunt isti artes, itaque tantos futuros spero. Segetus nobis narravit, Fra Paolo Servitam, illum qui Papæ auctoritatem Venetiis oppugnat, ideoque effigies eius Romæ exusta est, esse virum doctissimum in omni scientiarum genere: trium tamen ignarum penitus esse, poeticæ, musicæ, & amoris. Cetera criticum etiam & antiquitatis exacte scientem: mirificè prædicat hominis præstantiam. Vale docui-

K. 2

meum.

120 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

meum, & rebus confectis feliciter ad nos re-
vertere Nobilissimum Dominum Ancelium
officiosissime saluto. Heidelbergâ , 17.
Augusti 1606.

LXXI

Scripsi nudius quartus ad te festinantissi-
mè per Sedanensem : heri mihi reddidit
tuas 5. Septembris datas , Salmasius :
quem etiam in coena retinui , miratus in
adolescente tam raras dotes , carus mihi erit
& tua , Casaubonique quem veneror , causa ,
faciam quidquid gratum ipsi cognovero :
quod malo ex ipso cognoscas olim , quam ut
ego studium meum iactem. Scribunt Vien-
na pacem cum Hungaris conclusam , & per-
missam religionem liberam : & spem esse
cum Turca tractum iri. Dantisco scri-
bit Keckermanus verbi minister , senatum
Iesuitas omnes urbe decreto eiecisse , illos ad
Regem appellasse. Elector cum coniuge ac
liberis Lautrec id agit , ut Bullioniam ac
Tremoliam variis ludicris & venationibus
oblectet , sed quinque sorores nullam ob-
lectationem gratiorem habent , quàm mu-
tuos sermones , Bipontinus iis adest , uxor
ratione valetudinis se exsuperat. mensam
hunc

hunc ibi transigent. Gravissetus iam nobis adest, te in votis habemus perpetuo, nec abit coena sine tui memoria grata. Deus te reddat nobis incolumem. Sed quid dicam de summorum virorum Thuanæ Casauboni in me humanitate & liberalitate, impar sum referendæ gratiæ, & pudet verba dare, enitar ut non planè indignus ipsorum favore reperi, tu per occasionem me ipsis commendabis. Vale vir magnæ. Heidelbergâ, 26. Septemb, 1606.

LXXII.

ADhuc recordatio suavissimi tui convictus animos nostros oblectat, iamq; totus in ea cogitatione sum, quando iter illud Mombelgardicum vobiscum inire possim. Percurri Scioppiana perfectissimum exemplar sycophantiæ. Si nimios spiritusumpsit Scaliger, profectò nimis acerbè luit. Sed quæ indignitas Thuanum etiam conspuat à Furio isto, Sinonem vocat, & carpit hinc inde, sed offendit certè solido, quàm putidum, quod conatur redarguere eximium illum de Hæreticis locum? Ex Antichristi schola talia prodire debent, aliter non constaret tibi Babylon. Tilenus disputationum
K. 3. theq-

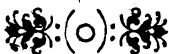
222 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

theologicarum suarum volumen inscripsi Principi meo, ac heri librum exhibendum curavit, nil nisi egregium ab isto ingenio expectandum. Veneris obtulit Ioyesius benedictionem; illi nihil contra gravitatem suam moti, dignitatem & libertatem indelibatam servare student. Salutat te amicorum caterva, domusque mea tota. Salveat & Gravrillerus cum suis, filium, uti petierat, præceptori classico commendavi. Vive valeque beatissime. Heidelbergâ, 20. April. 1607.

LXXIII.

Nescio quomodo semper tota hac septimana mihi visus sum in indigentia, quod nihil abs te litterarum habui, ita iam tamquam victu quotidiano mihi carere videor, si suavissimum pabulum tui alloqui negatur. Genevensis Senatus ad Electorem litteras dedit 21. Aprilis, quibus scribit nunciatum è variis locis, atque etiam à Rege ipso missum Gubernatorem Burgensem cum litteris benevolentia plenis qui certiores ipsos faceret: omnes copias Hispanicas in Italia contractas destinari ad oppressionem Genevensium, Regem autem polliceri

veri omnem opem liberalissimè. Implorant & illi Electoris nostri opem, ac pollicentur se perpetuò certiores facturos Principem, de statu rerum suarum. Certè Veneti se viros præstant, neque delibari minimum patiuntur de libertate sua. Quod si Pontifex ingenium suum sequetur, vix acquiescet actis Ioyeusi. Venit huc studiosus quidam Roma, qui dicit se vidisse magnum librum, magnum malum infamis illius Scioppii in Casaubonum, quidquid mundi reperit canicula illa, inquinare tentat. Indignum, optimè meritos de litteris, expositos esse talibus contumeliis, quas quamvis boni omnes averfantur, tamen improbi qui numero superant, talibus sese oblectant, & à calumniis semper aliquid hæret. Brandenburgicus rursus litteras ad Regem, & Proceres Poloniz, petit, super Prussia ab Electore nostro, nam suos missurus est ad Comitata Polonica 8. Maii indicta. Salutate Socer meus, Præses, Gruterus, Portus, domus mea tota. Vale decus nostrum. Heidelbergâ 5. Maii 1607.

LXXIV.

N Vllum finem tu fasis liberalitatis, quum tamen ego nil nisi verba reponam: profecto eximia gemma illa, qua me donasti, & emblemata ipsum à Gratia & amore confectum: dolerem vehementer, si te ipsum privasses tam rara gemma & artificio, nisi ex obsignatis litteris tuis observassem, te tibi eiusdem typi servasse. Gratissimum mihi munus, quod etiam posteritati meae sanctum esse volo, testimonium sinceri nostri & ardentis mutui affectus: ò Deus fac, ut nunquam indignus hac benevolentia reperiar. Certè iam dudum desperavi, paria reponere posse, animus tibi devotus æternum manebit. Gratiashabeo etiam maximas de communicatis multis præclaris, etiam arcanis, quæ scient tantum boni, & quorum interest. Genevensium periculum me afficit vehementer, certè publica causa piorum, in illo certamine cernitur alacritas Regis, in causa illorum tuenda, profecto admirabilis, confido & Electorem nostrum, facturum officium, & qua poterit, adiuturum. Buzam valium in sanctius consilium, Regium receptum gaudeo, meretur id virtus,

tus; prudentia, dignitas peracta : & gratulor
 Reip. quod veritati cœlesti publicè addictus,
 ad hanc dignitatem admissus. Marchio
 Onolsbachius in se receperat Neupurgicos,
 patrem, filiumque, apud quos gratia valet;
 ad concordiam nobiscum colendam in poli-
 ticiis impellere, id fecit gnayiter præsertim
 apud VVolfgangum Philippum: sed cognov-
 it, litteras Electoris super coniunctione be-
 neprolixas ad Philippum Eudovicum datas,
 traditas fuisse consultandas tum
 tum consiliariis : . . . . dissuaserunt
 omnem fraternam amicitiam cum Calvini-
 stis : consilarii unanimiter suaserunt con-
 cordiam. Pater . . . obsequitur: fi-
 lius consiliariis credit, sed à patre dissentire
 publicè non audet. En quomodo iste capti-
 vus ducatur. Etiam Ioh. Sigismundus Mar-
 chio Electoris filius prædicat, se mitiorem
 nobis Saxonem fecisse : aurea secula immi-
 nent, scilicet : minimè autem languet ad-
 versariorum nos opprimendi ardens deside-
 rium, quod Deus avertat; nam certè in no-
 stris, nihil cerno, cui inniti queamus. Bre-
 derodius Arsenium arguit præcipuum foedi
 consilii de pace auctorem, etiam Buzamva-
 lium incusat iniquiorem Ordinibus : ita fit,
 suspicionibus indulgemus, & culpam à no-
 bis in alios amoliri studemus. Salutate re-

K S

omnis

226 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

omnis domus mea quàm studiosissimè, Sal-
veat & Gravissetus, cuius filius mihi curæ est,
præceptorî classico ipsum commendavi
summo studio: omnino confido publicum
illum ludum & æmulationem æqualium in-
censurum magis magisque studium, quod
in Friderico meo expertus sum. Vive vale-
que felicissimè amicorum coryphæ. Mei-
delbergâ, 6, Maii 1697.

LXXV.

Litteras tuas Caleti datas rectè accepi,
magna cura sublevatus, eò quod anim-
adverti tempestatem quæ Leserium
nostrum iactaverat, iam desævuisse quum tu
ad mare pervenisti: iam Deum veneror, ut
tuum saluum florentemque nobis reddat. . .
. . . in maximis angustiis constitutus refu-
gium apud Saxonem quæsit quod ei nega-
tum, Matthias trium miliarium spatio, ab-
erat Pragâ Brandisii nempe. Maximilianus
Archidux 18. huius venturus est in viciniam
hanc ditionis Teutonicæ, ibi acturus cum
Nostro, Moguntinoque, quomodo sedari
turbæ illæ horum trium interventu possint.
Princeps meus satis commodè valet, totus
in adornando recensu in 12. Iunii ubi exer-
citus

etus representabitur, & omnia adornabuntur tamquam in hostem iretur. Fœdus ætuum initum nobis cum Neuburgico, Anspachiis, VVirtembergico & Badensi, quæ res tamen silentio tegitur, quod cur fiat nescio. Resalutant te officiosè nostri, Socer, Freherus, Gruterus, Gothofredus, Datenus, Paulli, & Portus. Gravissæculus officium facit, his diebus Principi Friderico adfuit in remissionibus. Vive vale, & nos conspectu tuo quamprimùm bea. Heidelbergâ, 13. Maii, 1607.

LXXVI.

R EAT tuas 19. huius datas cum binis Thuani exemplaribus, & Scaligeri Florilegio, cum Casauboni litteris accepi. Denaisio mittam alterum exemplar cum litteris magni Thuani paullo post accepi & Carmelitani monstri Palæstritam, quem itidem cras Denaisio nostro mittam. Sed quas grates dignas unquam reponam? frustra, nec enim verba reperio, & iam modum omnem excesserunt merita tua. Magno Præfecto, Cancellario & Plessenio ostendi tuas, illi benignissime mutuum affectum testantur, & Cancellarius quidem agnoscit sibi apud te

K 6

excu-

excusatione opus esse; cur vocatus se non fir-
terit: sed Princeps ipsum avocaverat. Bene-
Deus, quàm præclara. Casauboni ad Scalige-
num compellatio, jam satisfactum dignitati
Scaligeri: contra latratus sceleratorum. O-
factum, bene! quod ne quidem nominare
dignatus opprobrium hominis. Abripuit
& me totum narratio de lamina apud Thua-
num, puero me illa acciderat, neque aliud
ita sensibus meis. è publicis calamitatibus
impressum: atqui summus ille vir, quàm
candidè omnia recenset, nil veritus, qui con-
traria omnia sibi credi postulabant invi-
diam. Istos thesauros & sanctorum virorum
amorem tibi uni debeo, atque id in maximis
tuis beneficiis numero. Sed asinum illum
de monte Carmelo uncantem quis ferat?
dignus scilicet vindex Lipsii, nil nisi sordes
& monachismus. Itaque Lipsius bonas lit-
teras docuerit, ut alios non reperiat qui cau-
sam suam agant, quàm pecus tam brutum:
convicia & contumelias iacit de plaustris, sed
sine Sale. Indignatus sum, quum reperi-
anagramma Sus Obnigra, ubi monasticus
acumine suspicionem suam prodit, quasi tu
autor esses. Cogitavi, an ne per Oratorem
Regium, qui Bruxellæ est, si is tibi amicus,
negotium bestiae illi creati posset, ob atroces
iniurias quas in te effundit, cum tamen
author

author libri non sis, & quam voluptatem in male dicendo cepit, eadem in lite molesta & infamia, quæ condemnatos iniuriarum manet, perdat; sed tanti non est sterquilium istud, neque lectores reperiet, nisi suæ sortis: Itaque mittamus ista, & nobis gratulæmur lucem, qua Deus nos perfudit, & regnum tenebrarum in factione illa tota agnoscamus. Universi te salutant, & felicissimæ quæque precantur. Salveat & Gravissæus & Gothofredus, Bœsius, alique amici. Vale felicissime magnum decus meum. Heidelbergæ, 13. Septemb. 1607.

LXXVII.

Litteras ad te dederam, via Sedanensium mittendas: quum Gothofredus ab te alias reddidit, & paulo post Gravissæus quoque, Bone Deus, ignem amoris spirantes. Perspectus mihi candor tuus, & tu de fide mea quoque non dubitas. Amemus inter nos, & divulsionem hanc corporum, non animorum æquo feramus animo, quod mihi sanè difficile. Bonum factum, quod examen illud Catholicum Edicti Anglicani Lutetiz publicè exustum. Interest publicè, ut tales chartæ aboleantur: nimis se prodit

K. 7.

spiri-

240 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

spiritus ille Lojolicus. Gravissimus noster heri ad altiore[m] ordinem promotus, primas inter condiscipulos tenuit; à Grunradio, qui eum mihi ignotum putabat, ab alacritate ingenii & ardore præcellendaliis commendatus; magno id mihi gaudio fuit: etiam Delphinus honesto loco inter suos fuit, mihi curæ sunt, uti & Doschius, ac Syvebelii nostri frater, qui faxò sentiat, tuam commendationem multum valere, à fratre Doctore iam diu est, quod urgeor. Moguntinus à Cæsare attulit plumas ardeanas ingentis pretii, ut solent munera regum: etiam mandata à Cæsare habuit super Comitibus. Cæsar vult ut Ferdinandus Archidux vices suas illic gerat. Leuchtembergius pecunia nos emungere laborat, & obtinebit. Cæsareanis permolestum est, quod . . . . . ad nos propendet, & avertere nos moliuntur, prolatis atrocibus, quæ ille antehac in nos conatus in aula; sed hoc ipsum incitamentum erit ad maiorem conjunctionem. Heroas illos vestros demissè saluto, & iam aveo, nuncium audire de confecto feliciter itinere tuo. Det tibi Dominus quæ optas. Vale alter idem. Heidelbergâ, 26. Septemb. 1607.

— (0) —

Litte-

LXXVIII.

Litteræ tuæ ab optimo Gravisseto, huc Mombelgardo redeunti mihi redditæ sunt heri. O quanto mihi solatio fuerunt in miseria mea; nam dolor, qui pedes invaserat Mombelgardo, triduum me lecto affixum tenuerat, neque dum recessit; sed malui itineris molestias perferre, quam in morbo molestus amicis esse, & imminente hyeme maioribus difficultatibus me involvere. Ac quamvis pedibus captus, tamen domum festino, illic quæ Deus porro immiserit, expectaturus. Ceterum negotia mea Mombelgardi pro voto confeci & affinium insignem benevolentiam expertus sum. Nihil autem tam me afficit, quam hic & illic prædicatio tuarum virtutum & testimonia innumera ingentis tui in me amoris, quem tu ubique apud omnes larga manu spargis. O Deus serva mihi incomparabilem hunc virum & amicum. Preces ad Deum fundo pro tua incolumitate assidue, & gaudeo Gravissetum ad te iter suum maturare. Certè nihil illo suavius & tui amantius. Vivite ac valete foelicissime. Argentorato, 16. Octob. 1607.

Heri

LXXIX.

Heri Iuntæ nostro commisi litteras ad te Grāviffeto reddendas, quem ille confidebat omnino reperturum esse: Argentorati, quum ipse litteras ad Regem expediendas habeat pro ipso in Carthusiano negotior. Addidi & librum pro te Richardi Streinii adversus Bellarminum, postsummi illius viri fata, inter scripta eius repertum, mihi perplacuit eius libri lectio. De Anhaltini adventu nihil adhuc mihi constat, neque dum compellare potui Baronem Donanum, sed spes est hoc biduo fore, ut in aulam conscendere possim, iam enim in plano ambulare rursus possum. Praeses noster constituit iter suum ingredi 6, Novembriam & Diltzburgi & Cassellis ipsi subsistendum erit, & difficultas viarum ex continuis pluvris, his brevibus diebus, maius tempus flagitat. De Mansfeldii & Hanaici legatione nihil certius interea didici. Princeps cubiculo se tenet ob defluxiones in pedes. Deus maius malum avertat. Nescio an nunciarim Plessenium nostrum sponsum esse, & ducere Quadri nostri viduam natam ex stirpe Kecleria, quæque iam Gynæceo præfecta
apud

AD JAC BONGARSIIUM. 235

apud nos est. Nuptias institutas audio in
20. Novembr. Deus te servet tamquam
pupillam oculi, ac reddat nobis saluum & in-
columem. Vale. Heidelbergâ, ultimo
Octob. 1607.

LXXX.

Scripsi ad te 30. & 31. Octob. misique
Rich. Strenii fibrum de Bellarmini scri-
ptis, iamque spero, quum hæ reddenturi.
Gravillexum nostrum tibi adfore, quem bo-
nis votis profecuti sumus. De Casaubono
viro incomparabili, nihil adhuc certi scribere
possum, nosti mores nostrorum lentos,
sed ego urgere non desino. De lib. Ecclesi-
æ admirationem rapit omnes qui viderunt,
iam scripsi ante quid sentirem, ô virum !
Peccatur in publica commoda, nisi libertas
ipsi plena datur vacandi huiusmodi lu-
brationibus. De concordia in religione
apud nos, utinam vera essent quæ apud vos
iactata: nihil tale sperare possum ego his
moribus. Genevenses consulti super collo-
quio, quod Neupurgicus urget, & impro-
bant illi id, in quo fundamentum nostri collo-
carant, nempe non resécandas ad vivum mi-
nutas contradictiones, si in principis consen-
sua

sus sit. Certè Hessi adhuc acriter digladiantur, & nostra ad concordiam invitatio, quantum . . . apud illos excitavit, quinis, ut audio, libris contra editis. Denaisius, qui te officiose salutat, mihi scripsit Sciopium Monaci iam esse, & in transitu ius Civitatis Venetæ adeptum, biduana carceratione, cum Paulum Servitam insolentius ac minaciter allocutus, suspectum se fecisset: quam velim scire totam seriem rei gestæ. Cæsar atrociter respondit Neupurgico, VVirtembergensi, Badensi, & civitatibus, qui pro Donavverdanis civibus intercesserant, nolle se de proposito decedere, sibi ac aulæ suæ cognitionem hanc deberi &c. Misera illa Civitas extrema omnia subiit, & iugum recepit. Comitæ Imperiî dilata fore scribunt ex aula: sed nostri tamen sub finem huius mensis se sistere debent. Ii sunt Ludovicus Comes VViegenstenius, Præfectus Simmerensis, Iohannes Engelbertus à Lauteren, Præfectus Lauteranus: Carolus Paullus, Christoph: Reinerus Cancellarius Ambergensis, Ludovicus Camerarius, & D. Schloerius, gener Tossani; iis addentur Secretarii duo. Cæsar cognovit in superiore Palatinatu esse picturam Dureri artificiosissimam in ara quadam Papebergi quod exiguum est oppidulum ad Eschebachum, ea deposita iacebat
 in an.

AD JAC. BONGARSII. 235

in angulo obscurissimo situ penitura. Cæsar
eam magnis precibus ab Anhaltino & Ele-
ctore petit, pro magno munere, quod scar-
tificiosis huiusmodi tabulis oblectare soleat,
Metus est, ut iam producat ad superstitio-
nem, nihilominus Cæsaris desiderio satis-
fiet. Tota domus mea te salutatur. Vale
felicissime decus nostrum. Heidelbergâ, 7.
Novemb. 1607.

LXXXI.

Spero ego fore, ut has meas antevertat re-
ditus tuus in Germaniam, tamen si for-
te ulterius te teneat Patria, malui te scire
nos valere, & Principem quoque restitutum,
nisi quod pedes ad officium nondum re-
deunt. Iam avidè exspecto nuncium felicis
tui ad nos reditus: credo enim Gravissimum
omnem morurum lapidem, ut te in tutio-
rem locum sistat. Nos anxios habet Bava-
rica expeditio: nam constat nobis Monachii
delectum habitum, & recensitos septies mil-
le equos, 16. millia peditum. Hic appara-
tus nimis ad domandum oppidulum Do-
naverdam, & cives illi ad omnia subeunda
parati tamen, neque illis usquam spes auxi-
lii: nam quod VVirtembergicus in 6. Dec.
conven-

conventus habuit Vlmæ Circuli, ad quos
 evocavit Evangelicos tantum, atque ad e-
 Badensis suos non misit, nescio quæ præ-
 texens, inde ego nihil solidi sperare possum.
 Neque tamen assequi possum, quo tendere
 possint molitiones istæ: de labore eò ut exi-
 stimem inanem hanc esse ostentationem
 potentia, & periculum illud facere velle vi-
 rium suarum & metum vicinis inexcres-
 Sunt qui suspicentur Electoratum cum appe-
 tere, nec contentum fortuna sua, amplio-
 rem ambire: nos certè nihil opponimus ad-
 huc, neque tam facile veteris excutiat.
 Hispani molitiones quoque suspicientes au-
 gent: quod aurum tanta copia colligit; quod
 Ruotano exercitum mense Ianuario parare
 iniunxit; quod Dieftanos seditiosos quadrim-
 gentis millibus florenorum placavit. Sed quis
 in coelis est, rider: & custos Israelis suos tue-
 bitur aut castigabit. In eius paterno amo-
 re acquiesco. In Gasauboni magni illius causæ
 si nihil adhuc constitutum, indignor, & len-
 torem istum nostrum abominor, interea &
 M. Præfectum & Cancellarium urgere non
 desino. Camero Scorus, quem mihi ali-
 quando cōmendasti cum Calignoniis, egre-
 giè doctus vir est, & sæpe me frequenter, gra-
 tias tibi debeo de hac concillatione: sed iam
 eludum effecisti, ut tibi uni debeam, quid-
 quid

quid mihi jucundum accidit. Tu vive vale-
que amicorum eximie. Heidelbergâ, 12.
Dec. 1607.

LXXXII

Binas ab te simul accepi, cum libello, pro
quo gratias habeo maximas. Leopold-
dum nunciant Tabernas Alfaticas per-
venisse, quum Tubingam transfret tribus
cum cisis, simulavit se ab Austriacis lega-
tum. Confirmationem habet à Papa, neque
quisquam est, qui se eius dignitati novæ
opponat: dum nos elabi occasiones nobis
prospiciendi, negligimus omnes, ità irreti-
mur & tamquam indagine circumclaudi-
mur, ut iugi excutiendi vix futura poteretur
facultas. DOMINVS providebit. In con-
ventu Vlmensi aliud non actum, quàm ut de
Donaverdâ in Comitibus agatur. Cæsar illuc
suos miserat, qui acce scriptum exhibuerunt,
ne quis omnino proscriptorum causam sub-
levare cogitet: quia & scribunt Cæsareis ius-
sis Vlmenses atque ad r. Neuburgicum adeo
territos, ut suis publicè edixerint, ne quis
quemquam Donaverda profugum hospitio
accipere audeat, annon compendiaria ista
ad servitutem via? Copias suas retinet ad-
huc

238 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

huc Maximilianus Bavarus, itemque Episcopus Augustanus. Etiam Herbipolensis magna tormenta conducenda curat, nuper s- quibus singulis adhibiti 30. equi festinantissime transvexit, noctu itinere per Evangelicorum ditionem facto. Stulti forent, niuterentur occasione in hac omnium nostrorum socordia. Praeses noster nihil adhuc Hagâ scripsit. pr. Kal. Decemb. Brema scripsit, questus de itineris difficultatibus, terrâ illuc Bataviam petere constituerat. A patris illius tractatione, nostra tranquillitas pendet. Gothofredus noster Rector Academiae creatus est in hunc annum. Domino Gravissimo salutem dico, cuius filius bellè habet & officium facit. Litteras se daturum pollicitus mihi est, Portus & Praeceptor eius te officiosè resalutant: periculum de studiis nudius tertius feci & insignem profectum animadverti. Vix fero indignitatem quod specie negotiorum publicorum, & quæ ad Comitia, faciunt: nihil adhuc constitutum certi de Casaubono. Pudet pigetque morum. Tu vive valeque decus nostrum. Heidelbergâ, 16. Decemb. 1607.

Etiam

LXXXIII.

E Tiam tuas 26. Decemb: datas cum Polybianis paginis Marnio mittendis & binis exemplarib. Philostrati Epistolarum rectè accepi. Sed miror nullam te in utraque epistola, etiam, ea quam scripseras 23. Dec. mentionem facere, ego certè singulis septimanis scripsi & proxime Strenii duo exemplaria misi. Gentili mittam suum hodie, nam commodum redit ad eum qui salutem mihi ab ipso dixerat. Totus fui hiis dieb. in Polybio, adeo afficit me & interpretatio, & typorum elegantia: plurimum tibi debeo eo nomine, uti & pro Philostrato; sed quid ego pro ingentib. tuis in me beneficiis reponere possim quam verba. Bonum factum, quod Gravissorum retinuisti à discrimine viarum & tempestatis, cum salvere jubeo. Salvant & hic sui, nec ullæ super sunt in urbe reliquæ luis, quam in unicis ædib. arcularii cuiusdam. A Præside nostro litteras accepimus tandem 20. Dec. datas Haga: Postquam Principem Mauricium salutasset, convenerunt ipsum Franciei Oratores, quod ego tua commendatione factum credo. Archiducalcs nondum advenerant, itaque

itaque ambigua omnia de pace erant. His dieb. Comes Hanovius domum suam rediit salvus, num in Belgicam legatus à Cæsare abiturus sit, ne magnus quidem Præfectus noster mihi dicere potuit: sed ego arbitror, numquam futurum, ut Cæsar tres illos ableget. Onolabacensis arx incendio tota absumpta nunciatur, neque additur quomodo, & num Princeps domi fuerit, magna hæc iactura. Brederodius misit mihi has pagellas tibi mittendas: meo animo non debebat Lojolicum & Italicum figmentum addi, nec puto eam mentem tibi fuisse, posterius enim etiam fidē priori detrahit & in dubium trahit rem totam, existimabam autem opponi hoc debuisse verum, fucato & fictio illo Regis responso. Reuberus his dieb. hic se sistere debuerat ad feudi paterni investituram accipiendam, sed frigus istud amne Rheno gelu constricto iter facientes moratur, ei servo litteras tuas, & curæ mihi est negotium. interea salutem dico Dn. Hotmano quem æstimo & amo & ob patris & suas virtutes. De Roncussio in carceres à Sabauda coniecto, ob structas hero insidias, etiam Geneva scribitur, sed nihil exacti. Nostri qui ad Comitia profecti, quatrīdium insumpserunt, donec Boxbergam pervenirent, quod sesquidiei itinere tunc abest. Propositionem

AD JAC BONGARSIIUM. 241

tionem nondum publicatam puta Comitiorum, sed 30. foliorum eam esse aiunt, & ad recitandam eam sex horarum spatium requiri scribunt, gratulor nostris gaudium illud. Resalutant te Socer, Gruterus, Freherus, omnis domus mea. Vive valeque felicissime, animæ dimidium meæ. Heidelbergâ, 9. Ian. 1608. Princeps rursus publico abstinet, defluxio genu rursus occupavit. Pertinax apud nos frigus & acerrimum.

LXXXIV.

Binas rursus accepi hac septimana 11 & 15. Ian. datas. Pri ad Comitiam missi vix de currû descenderant, quum ad Archiducis convivium invitati fuerunt, id habitum 12. huius splendidissimè, & ab epulis & 40. vini generibus. Ipse Archidux in summa mensa sedebat, à dextris Ecclesiasticorum legati, à sinistris secularium; Perpotatum præclarè, Leuchtenbergius præcentor fuit. Pòst institutæ sunt consultationes. Evangelicorum consensus est maior quàm unquam, etiâ Saxonici consilia coniungunt. Gravamina tolli volunt, nec aliter contri-
buere: sed & Pontificii conventicula sua ha-
bent.

242. G. M. LINGELSHEMI EPIST.

bent. Si in consensu isto perseverabitur, frangentur conatus aliqui. VVirtembergici & Neuburgici. acriores se præbent reliquis. Civitates sollemniter Palatino nostro gratias egerunt, de vigilantia, tempestivè monuisse de istis quæ iam experimento sentiant. Sed audi. Neapoli publicè cremati Baronii Annales, ob revocatam in dubium Iacobi Galæziani peregrinationem, magis ob disputata iura Sicula. Id si verum, per omnes ditiores idem edictum servandum erit, quo capitale, libros habere: si vera res, tu aliunde rem scies. Euentanus minaciter Rhætis scripsit, nisi Curientem Episcopū restituant, & à persecutione amicorum suorum desistant: illi perseverare dicuntur. Durlaci incendio periit, hortus ficuum magno sumptu ab isto institutus: Vorarientem Episcopo horreum in quo 70. plaustra vini fuerunt, damnum datum 10000. florenorum, Deus te & bonos illic omnes servet. Vale amicorum eximie. Heidelbergâ, 23. Ian. 1608.

LXXXV.

PEr hos dies nihil abs te accepimus, necdum venit Sedanensis. In Comitibus unanimiter censuerunt negandum Cæsari.

fari omne auxilium, sed serio urgetur Cæsar pacta cum Hungaris servare, & pacem cum Turcam factam ratam habere: minimè consultum, ut Imperium adversus Hungariam quæ munimentum hætenus fuit adversus Turcam, quidquam conferat. hæc sententia Saxonum fuit, in quam reliqui omnes concesserunt, ideoque idem nostris quoque placuit. iam videbimus an constantiam servaturi sunt, quod acriter præ se ferunt. Badenses, scis, utriusque factionis citatos fuisse ad Comitia, id est Eduardi filios non minus quàm Durlacentem, quumque illi de sessione certarent, iussi utrimque consultationibus interea abstinere: hoc præmii fert iste ob obsequia tam serviliter præstita. Leidæ parant Satiram Menippeam in sceleratum Schöppium, quæ typis mandabitur. Bogardus & Arminius Hagæ Præsidem nostrum adierunt ac rogarunt, ut ipsorum innocentiam apud nostros testari velit, quamvis de prædestinatione, libero arbitrio, & perseverantia sanctorum aliter sentiant, quam in Ecclesiis doceatur, nolle se tamen pacem Ecclesiæ turbare, aut dissidia movere: ipse petiit scripto id comprehenderent, quod melius apud alios excusare ipsos possit, quod illi in se receperunt. Princeps Anhaltinus intra 6. aut 7. dies aderit, evocatus ab Electore.

L. 2.

Ego

Ego satis assequi non possum, quidnam Saxonem ad diversa planè à prioribus consilia impulerit, vix est, ut mihi persuadeam, glaucomam ipsis ademptam, Donaverdensi executione: quamquam ea exacerbatus dicitur. Vive valequequàm beatissime. Heidelbergâ Kal. Februar. 1608.

LXXXVI.

His diebus nihil à vobis accepimus. Dux Ferdinandus Bavarus obiit Monachii relicta sobole ex uxore thesaurarii sui filia, masculos duos sacris ordinibus addixit. In Comitibus præclarus adhuc consensus Evangelicorum, & Saxones cæteris acriores & liberiores, in Iesuiticè Catholicos acriter inveciti, qui tolerari non possint turbarum auctores, itaque ante omnia pacem religionis confirmandam, & quidquid contra eam factum, revocandum, & de pace interna cavendum. Cæsarem pacta cum Turca & Hungaris servare debere: nihil porro contribui posse, popularibus exhaustis tam diuturnis & immensis erogationibus. Pontificii contra ne latum unguem de sententia sua demoveri patiuntur, ideoque fieri poterit, ut re infecta comitia ista dissolvantur.

Hunga-

AD JAC. BONGARSIIUM. 245

Hungari in Comitibus Posoniensibus, Matthiæ Archiduci diadema offerunt, si recuset, alium electuri: Clerus mitior factus exercitium religionis liberum permittit. Princeps noster bene rursus habet, heri hilariter planè apud eum cænavi. Vale felicissime decus meum. Heidelbergâ, 5. Februarii, 1608.

LXXXVII.

Heri scripsi, & quia Elifæus adhuc moratur, addere volui, præclarum illū consensum Evangelicorum labascere, nam iam scribunt nostri, . . . Inferis nostris ac Brandeburgicis, cum Moguntinis transegisse, & de priori fervore recedere, ac quod petunt Moguntini, concedere. Mirabar unde hæc subita mutatio provenisset, iam suspicamus fraude priora omnia ita structa fuisse, ut tanto nocentius fallerent. Leopoldus Episcopus Argent: in urbe fuit, sine sollemni ingressu, divertit apud Iohannitas, dona duplicata à Senatu accepit, & monialibus, quas etiā in visit distribuit, Armentarium vidit, & in Comitatu Iesuitam habuit, qui eum dirigit: hæc facta 18. & 19. Ian. VVirtembergicus Dux, patris sui obitum

L 3

tum Principi per litteras significat, & amicitiam expetit, etiam Ratisbonam suis mandata misit, ut cum nostris consilia communicent. Sed hæc . . . levitas conturbabit omnia; ego dedidici in publicis bene sperare. Sed te sub has nundinas ad nos venturum firmiter spero, & in ea spe recreor. Salve amicorum coryphæe. Heidelbergâ, 6. Febr. 1608.

LXXXVIII.

M Illuc me recrearunt litteræ tuæ 4. Mart. datæ, cum ingentem mihi sollicitudinem creassent priores tuæ de horrore febrili, qui te invaserat. iam sollicitum me habet valetus tuus in Angliam. Deus ductor esto, in cuius manu salus nostra terra marique. iam impatienter Gravisetum nostrum exspecto, ut ex eo cognoscam minutiora, & omnia de rebus vestris omnibus. Tuis litteris nihil mihi iucundius aut optabilius, itaque studiose illas elicio. Mompenserii fatum, nos quoque vehementer afficit. subtrahuntur tales quodammodo reliquæ virtutum, imminetia mala accelerari solent, quæ clementer avertat D. O. MINVS. Turbulenta omnia in Comitibus, atque

atque inde metus maiorum malorum. Bavarus copias novas conscribit. Neupurgicus malè metuit Kaishemio monasterio suo, quod eripere conatur Sacer ordo. Si Saxones firmi manebunt, & irrita fiat pacis actio in Belgio, conturbabuntur rationes improborum Cæsar omni conatu frangere satagit fratris sui Hungarorumque & Austriacorum consensum. Violenta consilia agitant Cæsareani contra institutum antiquum eius familiæ. Scioppius effudit contumeliosum scriptum in Venetos, sub nomine Nicodemi Macri adversus Nicolaum Crassum: putidus omnino est, & pedantismis scatet scriptum: id mittam, ubi recepero. Princeps bellè valet, heri in publico pransus, quod dudum factum non fuit. Misit falconem album Regi, quem mille thaleris æstimant, ob raritatem & industriam avis. Grunradus te officiosissimè salutat, idem Rector Gothofredus, Freherus, Gruterus, Boschius, And. Paullus, & collegæ mei, itemque domus tota. Servette DOMINVS & dirigat gressus tuos. Sierius mihi laudat Regis sui librum, cui titulus Triplici nodo, triplex cuneus, qui Latinè & Gallicè conversus: sed tu forte hæc iam ante coram ex ipso cognovisti. Vale decus nostrum, Heidelbergâ, 12, Mart. 1698.

LXXXIX.

SVavissimas tuas litteras 24. Martii datas rectè nudius tertius accepi, & summo pere affectu me flagitatio mearum litterarum etiam per hoc iter tuum Anglicanum. Rectè tu de Archiducibus; & Soceris mei, mecum eadem suspensiones. Cæsar Austriacis severè edixit ut à pactis Presburgi factis recedant, & obsequio se reddant. ni faciant statim, amissuros omnia feuda, iura, privilegia. Illi longa epistola rationes facti sui reddunt, se semper Cæsarem implorasse in miseriis suis, nupèr adeo per legatos, qui post diuturnam moram Aula remissi fuerint ad Matthiam Archiducem, qui plenipotentiarie eius sit, itaque se cum illo convenisse, petere ut rata illa omnia habeat, & offensionem deponat. In Moravia quoque ordines Vicarium Cæsaris Baronem à Berga, locò moverunt, custodias posuerunt, & ad vim sustinendam se instruunt. In Comitibus adhuc Delegati mandata à suis expectant, interea potatur, & convivia agitantur gnaviter. Iesuitæ fœdis libris & turbulentis concionibus pacem religionis lacerant. Princeps noster bellè habet, magno gaudio affectus, quod

quod Regi gratum munus falconis, & ille coram Rege *κατόρθωμα* fecisset. Heinſius Panegyricum Scaligero dictum tandem mihi miſit heri, inſignè opus, nondum habemus Satiricon. Schoppiana putida miſſus eram in Galliam ad te, ſed quia tu iubes aliud miſſi, quæ ad te ſpectant, iam intermiſſo. Graviffimus ad ſuperiorem ordinem promotus eſt, Patrem eius hodie expectamus, cui tradam rursus. Fu vale ſub Dei ductu. Heidelbergâ, Kal. April, 1608.

XC

Pæſes me certiorẽ fecit de litteris tuis, quas Calero ad eum dedisti, indies nuncios expecto feliciter peractæ navigationis. Princeps, & nos tui, valemus, Dei gratia: etiam studioſi noſtri. Portus tibi inſcribit Homerum. Savilianas notas in Tacitum relegi per hos dies recognitas ab auctore, & omnino puro publicandas, Marthias Archidux Zaſchæ, qui locus Praga diſtat 9. miliaribus, convertus Bohemicos habet, etiam Pragenſes, edevocavit conſultatum, quomodo rata habeantur Presburgi acta, & caſtigentur homines nihili, qui Czarem avertunt. Proteſtatur, ſi repugnanti-
L. 5
bus

bus ipsis vis fiat & clades inferatur, sibi id omne imputent. Brederodius nobis adest, urget foedus cum ordinibus ineundum. Is persuasum sibi habet, non serio dissidere fratres Austriacos, & alios quoque idem sentire vult. Edicta est Apologia Ecclesiarum Hungaricarum, qua profitentur se alienos ab Ariana blasphemia confessionem Helveticam recepisse ac servare, paucos Augustanae confessioni adherere, sine labe fraternae charitatis ac coniunctionis. Vive valeque felicissime, ac latus lubensque ad nos festina. Heidelbergâ 6. Maii 1608.

XCI.

Litteras tuas 5. Maii Londini datas rectè accepi. Deum precor ut te nobis saluum & incolumem restituat, rebus ex amici sententia confectis. Heri huc venit Moguntinus cum Maximiliano Archiduce, hic fratri Matthiae favet, ille Caesari, putant si noster se illis coniungat, posse sedari res turbatas. In Comitibus Pragensibus Matthiae decreta successio Regni, sed ille per legatos in quibus Zerotinius petiit diadema statim sibi sollempniter tradi, ...
 . . . . . Matthias quoque
 maio-

AD JAC. BONGARSIUM. . 251

maiores copias accersit. Matthias queritur Comitem . . . per Italum quemdam veneno ipsi infidiatum, quem convictum in quatuor partes discerpi iusserit. Bavarus hic legatum habuit his diebus, qui nihil aliud, nisi vectigalium suorum augmentum urfit, haud dubiè exploratum missus, quid hic rerum agamus. 15. Jun. delectus habebitur, & novi artificii experimentum fiet, quod Ioannes Nassovius excogitavit curribus cum tormentis concinnatis, in quibus asseres & hastæ tutos reddant musquetarios adversus equitatus impetum. Res magnæ impensæ est. Vale amicorum eximie. Heidelbergâ, 27. Maii 1608.

XCII.

DEo ~~mihi~~ gratia sit & laus in æternum, quod redditus es feliciter Orbi nostro. Iam horas numerare incipio, donec te potiri possimus. Auditor esse cupio novæ tuæ philosophiæ, quam adeptus es hac peregrinatione: iam diu ego ludos istos Principum rideo, sed sæpe malis alienis, cum tot boni evertuntur illorum stultitia aut scelere. Quorsum evadant Bohemica adhuc incertum. Vlmenes à Neupurgico &

L 6

VVitem-

VVirtembergico invitati, petierunt sibi singula explicari antequam in fœdus se darent, cuius rei delegati mandata non habebant. Buuvinkansius in Galliam ad Regem celerimè mittitur, Regem de fœdere edocturus & exploraturus, quid à Rege sperandum vicissim. Principis nostri militia placuit iis qui spectarunt: alacrior fuit, quam per invaletudinem sperari poterat: feliciter omnia peracta. Hodie Principem reducem expectamus. Spectator fuit quoque Marchio Badensis, & agmen comitissarum. Deus te nobis reddat saluum & incolumem, quod & optat omnis famiha mea. Vale Decus nostrum. Heidelbergâ 17. Iun. 1608.

XCM.

Litteras tuas 6. & 7. Sept. datas rectè accepi. Socer te resalutat amanter. Et quia libelli de studiis Ieshitarum abstrusioribus aliunde facultas obtinendi non fuit, suum tibi latine & germanicè editum mittit: ego ut primum legendus obrigit, probare scriptorem non potui: aiunt Scotum quemdam, cuius nomen tamen mihi indicari non potuit, qui apud Lojolicas vixit, autorem esse, & interea amissum, existimatur

matur à Lauginganis Iesuitis interceptus: Ambergæ excusus est libellus. Quod de Veneto nobili scribis, qui callidè in arcana Lojolarum penetrarit, eadem Lutetiæ acceperamus, sed minùs exactè. Certè operæ pretium præstitit iste patriæ. Euphormionem à Brederodio receptum, mihi Richio Ambergam, sed quas grates reddam pro aureo Molinzi libello, qui planè geminus est illi alteri in Iosemanum, tam evidenter demonstrantur fraudes Romanæ superstitionis, & tamen sunt, qui lucem illam aversentur. Pro Gravisseto & Delphino Præceptorum nacti sumus commodum, Scotum quemdam Alexandrum Ramsey medicinæ studiosum. Gothofredus primus eius mentionem iniecit. Camero deinde consultus candidè quid sentiret de eo exposuit. Gallicè & Germanicè loquitur, & Latinè satis doctus, ad principia pueris instillanda, itemque Græcè: modestus est, & religioni addictus: omnem fidem & industriam pollicetur, quæ dere ad Gravissetum nostrum scribo. Deus bene fortunet: ideoque aptior institutioni videtur quod annos iam habet supra 30. Teneat quoque artem Lullii, in qua se iactasse hætenus dicitur, sed monebitur, ne pueros incerta & fallaci illa ratione perturbet. Dilectum Elector trans Rhenum ad Alceam

habuit; adfuisse illi dicuntur Principes 30. & Comites 50. Nobilitatis magnum agmen. Mombelgardi in religione quid turbetur, valde scire velim, sperabam mitiora omnia ab isto, sed demagogi plurimum ubique possunt. Rapini versus miror, quomodo in extremis constitutus, ipse mente sibi constare adhuc potuerit, certè memorabile illud est. Omnes vota coniungimus, ut migratio Basileensis feliciter tibi eveniat. Edunt le-
suisse Virgilium cum commentariis copiosis, quos laudari ait Iungermanus. Vive valeque quàm beatissime. Heidelbergâ, 5. Septemb. 1608.

XCIV.

Dominum dominantium veneror & oro, ut hunc annum, quem ingredimur tibi fortunatissimum esse velit, & te saluum & incolumem conservet: idem yovet familia mea. Tuas 29. Decemb. datas rectè accepi, & gratiam de constanti tuo in me amore ago: Grynæo & Castilionio pl. debeo, qui mei memoriam conservant. De Belgicis nihil habeo memorandi scribere ex ore Præsidis nostri: adeò ipse quoque incertus est, quo res evasura sit: rectum esse animum

num & iudicium Mauricii & Gulielmii Nassoviorum : reliqua valde corrupta aut suspecta. Ianinus non eam opinionem, quam primordio de ipso conceperat, conservavit, sed hæc colloquii potiùs, neque litteris commitenda. Freherus noster ambigit rursus an Cancellarii Ambergici munus accipere velit, ad quod cum omni conatu impellit Dr. Læfenius. Gothofredus noster onere Rectoratus sublevatus, ei suffectus Lucius medicus. Præses non satis testari studium suum erga te verbis potest, iteratò salutem dicere iussit: nondum ad satietatem cum eo fabulari licuit: nam Princeps cum sibi pæne soli vindicavit. Vive valeque dulce decus meum. Heidelbergâ, Kal. Januar. 1609.

XCV.

Litteras tuas 26. Febr. datas quarto die post accepi, voveo ut feliciter tibi eveniat profectio Argentoratum. Car. Paullus noster nondum se extricaverat Lutetia 7. Febr. adeò ut metuam, ne comitem se dare Gravisseto nostro possit. Toletanus tandem abierat cum præclara fama liberalitatis Ibericæ. Addit Polybium Casauboni
non

non proditurum his nundinis, neque quidquam auctarii ad historiam Thuani. Sed quis ferat istos homines apud vos, qui tam parum libertatis ac dignitatis rationem habent, & publicas iniurias, tamquam privati remittunt? tales & multi apud nos, præpostere pacis amantes. In Belgio nondum tractationum de induciis finis, & nunciant Hispanum rata habere omnia ab Archiducib. acta, idque persuasione Confessionarii sui. Ex Anglia nihil accipio, quod mihi. Austriaca quoque in suspenso. scribunt Matthiam Papæ denunciassse imparem se domandis suis, itaque cogi permittere religionem. In Conventu Circuli Rhenani placuit Ordinib. Edictum Electorum de moneta, ego adhuc de executione eius dubitare necesse habeo: interea tota res nos difficultatib. & damnis involvit. Gentili misi tuas, de quo nihil interea accepi. Socer meus catarrhis vexabatur Ambergæ, scribit se tuas pilulas cum fructu usurpasse, & laudib. simul exollit tuum in se suosque amorem & felicissima omnia comprecatur. Aveo ex ipso audire, quid censeat de Veneta censura. Præses collegæque & Freherus & And. Paullus, & tota familia mea te amantissime saluant, & te ipsum votis omnibus expetunt. Vale decus nostrum. Heid. 26. Febr. 1609.

Semper

XCVI.

Semper tu tui simifis, & in amicos beneficuseffe pergis: binas abs te accepi, una cum muneribus trium librorum: gratias agam, & det verba tantum reponere. De Thuani epistola gratias ingentes ago. O virum! qui etiam mei ioci rationem habuit: sed quid reponam ad munus pretiosum historici operis. Epistola Italica elegans est, quæ Iesuitarum beatitatem belle extollit, Præses cogitabat Germanicam reddere, sed labore longiore absterretur. Defensio Lipsiana haud dubiè est Caroli Scribanii Rectoris Lojolitici. Deo gratia, quod ineptiunt ita perditè, qui se veritati opponunt. Vapulat ibi nominatim Goldastus, sed immerito: nullo iudicio præditus sit, qui eum auctorem orationis de duplici concordia asserat. Magnæ Præfecto & Cancellario, quæ iubes indicavi, ii te resalutant officiosè & aiunt Buyvingkausium eadem Principi indicasse cum hic esset. Coadjutor Coloniensis legatos hic habet, qui iussuum in Comitatum Nuenaaræ feudum Palatinum explicarunt, professi nihil commissum, quo ius Palatini immi-
neretur, sed nostrum ius longè apertius &
certius:

certius: atque illi Colonienses turbaverant aliquid ante 200. annos, sed deiecti iam olim. De induciis duodecennialibus res certa, exque publicatæ 4. huius mensis. Deus aderit suis, quidquid callidissimè texat fraudes veritatis hostes. Ex programme isto videbis conatus Christmanni nostri in Arabicis, cupit etiam apud vos hoc innotescere, itaque tibi mittere volui. Remitto Thuani epistolam, quæ mihi fuit optatissima: defero omnia mea viro tanto, in me tam prono, quod idem tibi uni debeo. O Deus serva mihi tantos amicos. Lepidam narrationem misit Camerarius Gœtinga de Bachanalib. Dresdensib. apparatus & ludi equestres fuerunt sumptuosi, & insignes: in foro instituta venatio urforum, & . . . . . , Præfectum venationis egit, quem etiam veste & cultu repræsentavit: accidit ut ingens ursus procurreret, quem canes mordicus tenebant, ibi . . . . . non legatus amplius Britannicus, industriam suam & fortitudinem demonstraturus se ingereret, hunc Dux . . . . . manu in iugulum impressa rector sit, scipione etiam quem manu gestabat verbera intentans, ni abscederet, non ipsi, sed Electori & Principibus hæc oblectamenta instituta, recessit ille & nihilominus venatio.

nationi reliquæ dissimulara contumelia interfuit. Pòst cursu annulari instituto, spon-
sione centum thalerorum provocavit Ele-
ctorem, qui haud abnuit & fiducia peritiæ
suz sponfiones pro more excreverunt, donec
tandem 4000. thalerorum . . . .
Electori deberet: iussus numerare, negavit
se in numerato habere, ibi venator incitare
fratrem, ne quidquam condonet, si sua res
ageretur, potius ad mendicitatem se illum
ædaeturum esse, ibi Elector accensus, mina-
ri, nisi satisfaciatur, se carceri ipsum qui Cæsar
vocatur mancipaturum. Sed ego abutor
otio meo, qui te negotiosum istis nugis mo-
rer/ Ignosce. Resalutant te amantissime
Magnus Præfectus &c. Vale amicorum co-
riphæ. Heidelbergâ, 14. April. 1609.

XCVII.

Gravissetus noster tuas reddidit 29.
Aprilis datas, nos verò ardentibus pre-
cibus te abeuntem prosequimur, &
vota cum tuis coniungimus. Dirigat Deus
tibi omnia in bonum, sive immergaris rur-
sus fluctibus civilibus, sive otia concedat,
quod ego sanè malim. Fiat voluntas D.O-
MINI. Gravissetus se valde durum præbet
& tuo

260 G.M.LINGELSHEMI EPIST.

& tuo exemplo invitatiunculas nostras reicit haftenus, hodie totus est cum quattore Electoris occupatus: filium cum Delphino & praeptore Ramsæo Basileam deducit. Iuliacensia non fluunt pro voto, dum Consiliarii & nobilitas Brandenburgicos agnoscere differunt, donec conveniat inter eos, qui se successores iactant, interea Sacer grex consilia miscet, quomodo arceri possint, quicumque Pontificem Romanum non adorant: Interea iurisdictionem illic sibi paulatim usurpant. Genevenses Principi scripserunt, de Terraillii supplicio & periculo insigni quo defuncta Resp illa, mirum, non posse sapere Sabaudum, toties frustratum. Landgravius Otto Argentorato discessit, revisurus Patrem, inde Leidam iturus studiorum causa. Salve eximie amicorum. Heidelbergæ, 14. Maii 1609.

XCVIII.

E Tiam alteras tuas 19. Maii datas recte accepi, & post ex Gueretini litteris cognovi te Fontibellaquazi detentum, & fore, ut in Germaniam remittaris DEVS te dirigat & custodiat Gravissetus heri huc venit, Stutgardiam abit inde Argentoratum, quo

quo & Datenus, Colmariz, vicinarumque Civitatum conciliandarum in fœdus nostrum. Anhaltinus nomine fœderatorum Pragam mittitur, ei adiungitur Camerarius, & à VVirtembergico aliquis & à Civitatibus Hartliebuis, Donaverdæ & aliorum gravaminum causâ. Serenissimus Elector perrendie prosequi abeuntes constituit, coniugis sorores Bullioniam & Tremoliam. Porrus noster abiit cum familia Cassellas, à Præsede nostro Principi commendatus. Salutant te Præsides, Paullus, qui iam in Electricis sororumque causâ Hagam ablegatur, Gruterus, omnis domus mea. Vive valeque beatissime. Heidelbergâ, 4. Iunii 1609.

XCIX.

Institutum meum servo, ut singulis septimanis certiore te faciam de rebus nostris, ignosce huic importunitati meæ; te frui videor, cum calamus ad te dirigo. A Britanno missus Robenus Aiton, Regi à cubiculis, vir doctus & insignis Poëta, ad Principes nostros, is attulit Electori librum Regis Latinè à Barclæo conversum, litterasque quibus petit ut unanimi consensu obsistatur ambitioni & potentiz Papæ Romani: abiit hinc

hinc ad VVirtembergicum, inde Landgra-
vium aditurus, Saxonem, Brandenburgicum,
Anhaltinos, Brunsvicensem: vir est egre-
gius, cuius consuetudo paucorum dierum
mihi fuit iucundissima. Sed ego Regem il-
lum vellem sua agere, disputationes illas
scholasticis permittere, & iram suam regi-
in hostem publicum effundere. Placuit in
Latina versione addita monitio, quod in Pu-
ritanos dicit tantum suos attingere, qui in
suo regno constitutionibus, quæ de adia-
phoris, ferè obsequium negent: reliquis Ma-
gistratibus permittit libertatem Christia-
nam. Heri Plessenius secundo flumine de-
scendit, missu Electoris in ditiones illas.
Zollerensis qui se Vicarium Cæsaris nominat
in arcem Dusseldorpi non admissus à Prin-
cipibus. Freherus de auro rhenano scriptu-
rus dixit, si miserit his addam. Barclæus mit-
titur ad Cæsarem, Sabaudum, Lotharingum.
quid censes Aquilio mentis fore, si gnarus
est Satyrici? Regi est à cubiculis, & cum li-
bro mittitur. Sed quid sibi vult titulus ille:
(Aulæ Regiæ Præfectus) quem tibi tribuit
Bullionius, quod tamen nos celasti? cur
consilarii Regii non tribuit simul, quem
vidisse memini in litteris Regiis? Te Deus
servet & reducat ad nos incolumem. Salu-
tant.

tant te amici & tota domus mea. Vale felicissime. Heidelbergâ, 7. Julij. 1609.

C.

Iam diu languemus desiderio cognoscendi, te superasse molestias itineris & hospitiorum sine labe valetudinis, quam tibi integram & exploratam comprecamur. Iuliacensia in præcipiti, ob adventum Leopoldi Episcopi Argentinensis, qui Iuliacum arcem nomine Imperatoris occupavit: accedunt mandata Cæsarea atrocia quæ mitto. Bohemi & libertatem religionis, & administrationem Academiæ Pragensis obtinuerunt, litteris eo nomine sollemnibus traditis. Silesii pariter exercitium religionis liberum, & ut Capitaneus porro iis sit secularis, & hoc tempore Carolus Dux Münsterbergensis. Anhaltinus 10. huius audientiam nondum habuerat apud Cæsarem; Brandeburgicus Dr. Sigism. Goëtio mandata dedit, ut nostris se adiungat; isque approbat hætenus gesta omnia. Hispanicus Orator magna cum honoris significatione Anhaltinum salutavit, etiam Florentinus Orator, atque ad cò Persici legati. Pragæ conciones habentur cum ingenti concursu.

Homi.

hominum. Socer meus Noribergæ iam cum Civitatibus agit, inde ad nos huc venturus est, sed ad paucos tantum dies substiturus. Antverpia nunciatum Papam, Hispanum, Sabaudum uno tempore Regem Galliarum per legatos adiisse, ut protectioni Genevensi renunciet & vires suas cum ipsorum ad obsidionem perficiendam coniungat: quod Rex statim negavit se facturum. Vale decus nostrum. Heidelbergâ, 21. Iul. 1609.

CL

Languemus tui desiderio hic, & qui sunt tui amantes Argentorati, hoc indignamur, quod tibi extrema Prussiarum adeunda, quum Principis Electoris illius interfit, ad has potius regiones accedere. Deus det tibi molestias legationis feliciter superare. Iuliacensis ob adventum Leopoldi vacillant, quadringenti è Mosæ traiectu Hispanienses in arcem Iuliacum inducti nunciantur, & expectari 200. alios inde. Dum nostri Oratores Pragæ expectant, donec pandere eloquentiarum vela possint. Cæsar suos delegavit Donaverdam, quibus Bavarus suos adiunxit. Convocatis civibus indicatum, respexisse Cæsarem preces eorum; & quamvis

quamvis graviora meritos, solvere tamen proscriptione, itaque de novo recepti, præstiterunt Imperio iusiurandum: sed quia immensos sumptus domandis ipsis fecisset Bavarus, tantisper in eius potestate futuros, donec sumptus reluantur, itaque iussi, etiam Bavaro iusiurandum præstiterunt. 18. huius Cæsar nostros audivit, Camerarius cum laude peroravit. Cæsar nullum indignationis signum edidit, quæsitum anne de Camerariis Norimbergensibus esset. En quo ludibrio habeamur maximo nostro merito. Læse-nium in horas exspectamus, qui Norimbergæ cum Civitatibus Franconicis transegit de foedere: Boemi pergunt in instituto, & ob-tenta libertate religionis etiam in reliquis sibi satisfieri petunt, ut loco moveatur Popelius Cancellarius Bohemiæ, cuius . . . ordine recensent, ut Iesuitis adimantur possessiones, quas in Bohemia emerunt, & in æternum acquisitiones immobilium ipsis interdican-tur, aliaque. Ab Hispano non-dum approbatæ induciæ, unde de mutatis illic consiliis suspicio, & Zelandi intenti ad instruendas naves bellicas. Deus te servet, decus nostrum. Heidelbergâ, 28. Iuli 1609.

nos (o) son

M

Quarta

CIL.

Quarta huius ad te scripsi & respondi ad tuas 24. Iul. Berolini datas. Præses noster ad Regem Christianissimum mittitur, suasu V. Virtembergici & Badensis, rogatum ne Rex se à proposito dimoveri patiarur. legatione Cæsar, qui dicitur Zollerensem cōmissurus. . . . legationem nostram eludit, & tantū abest, ut à proposito demoveatur, ut exemplo Donavverdz, eandem viam insistat contra Civitatem Kaufbeuram, itaque credō, nostros responsum non expectaturos, sed domum repetituros. memini prudentis tui moniti. Brandenburgicus Orator post mensium moram, non auditus Praga abiit, idem & Florentino evenit. A Sierio habeo litteras, ait Archiducem Regis librum accipere recusasse: iidemque Hisp. Oratorem qui in aula Britannica: sed Regem vestrum legisse statim avidē, eius iudicium scire velim. Castilionius Basilea scribit conventum Badensem solum, nulla rememorabili constituta: amicissimē hinc inde discessum, & poculis sanctitam amicitiam, quamvis atroces querelæ proposuissent super Martini du Voisin
suppli.

supplicio, ad quas Lucernenses non responderunt, mandatis destituti. Rex Betunio & Castilionio mandavit, ut cum copiis suis ad iussa præstò sint, & apud Metenses confluunt armati, Espernonius ibi expectatur. Te Deus servet & reducat incolumem. Vive valeque decus amicorum. Heidelbergâ, 11. Aug. 1609.

CIII.

Litteræ tuæ 19. & 16. Octob. datæ simul mihi reddiæ fuerunt: ergo involveris rursus civilibus undis, Deum precor, ut tibi det superare molestias legationis, & ut fructus uberrimus in Remp. redundet ex tuis gravissimis curis & laboribus. Præses noster in suis litteris perpetuò laudibus ad cælum effert tuas virtutes, in se benignitatem comitatemque, & incredibile studium erga publica commoda: cum in dies expectamus, & vovemus ut saluum amplecti possimus, coramque audire narrantem de suavitæte vestri convictus. Socer meus, qui nobis adest, bonis quoque votis legationem tuam prosequitur, mecumque gaudet ac gratulatur Reip. tali viro ad eam adhibito iuvandam, quæ certè opus habet. Ipsi ne-

M. 2

cessi-

cessitas imponitur prosequendi Anhaltinum ad nuptias Stutgardianas, non ut nugarum spectator sit, sed publica dirigat consilia Principum. De nuptiis istis varii sermones, & notantur multa in instituendo apparatu *σφάλαρα*. Brederodius totus in eo, ut nostris excuset, cur Ordines nihil hactenus præstiterint Principibus, qui sibi ipsis non consulant. Vive valeque beatissime cum tuis. Heidelbergâ, pr. Kal. Novemb. 1609.

CIV.

Litteræ tuæ 8. Decemb. stilo novo datæ, novam mihi curam iniecerunt de valetudine tua, quum iter tibi faciendum sit hac aurâ brumali, Deum precor, ut te servet, ac reddat nobis incolumem. Saxo asper est in proposito rerum Iuliacensium, neque se flecti patitur: regitur consiliis cuiusdam . . . . . qui stipendia à Cæsare habere dicitur. Venetiis scribitur, Ordinum Legatum ea magnificentia, quæ Regum Oratores solent acceptum esse. *Car. Paullus noster Hagâ discessit 24. Novemb. convivio ab Ordinibus acceptus & honorificè dimissus: itaque brevi hic adfuturum speramus.

Te

Te quaeso, ut valetudinis curam omnibus rebus præponas, nam ut propter publica campericliteris, cur id facias, quum quidvis aliud agere videantur qui publicas curas præ se ferunt. Itaque Deo exitum commendemus, qui suos servabit, etiamsi corruat tota ista Principum moles. Vive beatissime & vale, Heidelbergâ, 8. Decemb. 1609.

CV.

Ternas abs te Argentorato accepi 6. 8. 9. Martii datas. Deo gratias ago, qui usum thermarum salubrem tibi fecit; Is porro te servet, & reddat incolumem, & restituat ita ut plurimum commodare publice privatimque possis. Boissius illud ipsum de quo locuti eramus coram, tandem proposuit, & acriter institit, ut Principes foederati scripto sponderent se non adiuturos, si quid in religiosos susciperetur: post varias concertationes, ut cum Principes quidquid salva conscientia & estimatione sua fieri posset, pollicerentur, tamen maluit ille discedere, & rati habitationem Hallæ actorum retinere, quàm honestis promissionibus locum dare; putatur callide illud postulatum reservasse, donec omnium consiliorum

M. 3   gna.

gnarus fieret, & ad iniqua adigere posset nostros: quos ego rectè atque ordine fecisse arbitror, & consultius esse ope Gallica destituri, quam ut postulato absurdo satisfacerent. Deus aderit suis, & ego existimo etiam absque illa ope, posse tamen nostra sustineri. Badensisabit ad Saxonem illic quoque tentaturus, si expugnari pertinacia illa possit. Anhaltinus ad Regem redibit, ego valde vereor, ut mora illa incommodi summæ rerum inferat: sed exitus est in manu Omnipotentis. Trautmansdorfius Tribunus pro Cæsare copias colligit Ratisbonæ, minas spirat, uti & Bavari, nimis proterve. Insignis est consensus Principum istorum hactenus & ardor pro Patria & religione certamen in-eundi. Per totum hoc tempus, quo hic fuerunt, nulla facta compositio, sed à diluculo in noctem usque deliberationibus vacaverunt, non servata consueta cibi capiendi hora, iam plerique abierunt. Heinssio tradidi munus tuum, nimis magno tibi constitit libellus exiguus, nolim factum, sed ru sollemne tuum servas omnes beneficiis accumulandi, quicumque vel minimum pro te præstiterunt. Speramus Regem ipsum æquiores futurum, neque aures præbiturum esse Pontificis mancipiis. Quas gratias dignas referam unquam, ob aureum libellum

Moli-

Molinæ, qui à Spiritu sancto dictatus videtur; ô utiles meditationes, quibus tota vitæ dicanda: ego lectione tuis satiari non possum. De Heraclito eius nihil memini me audivisse, sed quidquid istius auctoris vidi summopere admiratus sum semper. Vale amicorum decus. Heidelbergâ, 4. Martii 1610.

CVI

BEas tu nos assidue scriptionibus tuis, tam amicis, tam prudentibus. Domino Denaisio mittam descriptionem medicamenti adversus hydropem, eum invisi his diebus, nec unquam tam exhaustum vidi. Iam aliud non expectat, quam ut vel peritonæum dirumpatur, aut aliter finis vitæ acceleretur: interea fidem in Christum servat, & æquissimo animo liberationem suam expectat, pertæsus huius vitæ tam ærumnosæ; pransus tamen nobiscum est, & pro te quoque vota fecit, ac Præside, multum prædicata tua virtute, & in se ipsumq; filiū beneficentia, unicè optans gratias referendi sibi suisque obtingere posse occasionē Galilæi liber huc allatus est: iā maioris facere incipio, quando Paulus Servita approbat. A Venetis Orator ad ordines missus, Thomas Contarenius.

tenus, nobis adfuit superioribus diebus, litteras reddidit à Duce Venetiarum valde humanas, ipsi locutus sum diu, id urgebat, ut dissidium Vnitorum cum Cæsare amicabiliter componeretur: nihil se vidisse apparatus bellici in Pedemontano agro, quæ transierit. Oratorem Venetum ad Britannum aliud in mandatis habere negabat, quàm ut officia mutua deferret. Secundo Rheno iter facturuserat, & Francofurtum petiit, in comitatu habuit sex Venetos nobiles, & Comites Veronenses tres: tota familia fuit quinquaginta capitum, in arcæ splendide hic habitus. Copiæ Cæsareæ quæ Passavii conscribuntur, minantur superiori Palatinatui, instruuntur omnia ad defensionem, neque omnia pro voto fluunt hostibus, ut qui & pecuniæ & armorum penuria laborent. Credo ego Anhaltinum, iam Dusseldorpium pervenisse, si Ordinum & Britanni copiæ coniungantur, confido fore, ut rem gerat, & levi momento Iuliacum recipiat. Confluunt magno numero copiæ pedestres, in equitibus maior difficultas. Elector omnes Vasallos suos pr. Kal. Maias in armis instructos esse iussit Germershemi sed spero opus non fore. Badensis à Saxone nondum rediit, sed Saxonis frater Culmbachiano Marchioni scripsit, frustra omnia per alios tentari, quando ipse nihil
 obti-

obtinere potuerit. Landgravio Mauricio scriptum, ut is 250. equites conscribat nomine unitorum. Brunsuicensis quoque Pragam iter instruit, vestes holosericas rubras, certâ formâ suo comitatui nobilium præscripsit, spe proseriptionis obtinendæ adversus Civitatem. Magno Thuano pl. de-
 beo, qui mei memor sit, & tam liberaliter sua largiatur, gratias maximas habeo. Eius ἀληθεία divinum opus, ô auream eius carminis clausulam. Vive valeque, magne amicæ. Heidelbergâ, 16. April. 1610.

CVII.

Conturbata est ratio nostra mittendarum litterarum, dum Sedanensis ratio omissa, & extra ordinem litteræ mittuntur nobis ferè ignaris, inde factum, ut iam diu nullas ab te acciperim, ego tamen singulis septimanis litteras ad te dedi. Anhaltini principia valde læta. Nam quum Hagæ ab Ordinibus obtinueret equites mille quingentos securitatis causâ, recum Principe Mauricio consulta, visum est aliquid tentare, itaque additus peditatus quoque ducce Ioh. Ernesto Nassovio; & Leopoldianæ.

M. 5,

dianæ.

dianæ copiar, quæ grassabantur securè in Leodicensi agro, oppressæ, octingenti equites dissipati, 300. equi abducti, cæsi 600. equites & totidem captivi abducti, cum Enhautio ductore & centurionibus: id factum 21. April. ad Mosam. Leopoldus statim ad Anhaltinum litteras dedit-, questus quod nulla iniuria provocatus, hostiliter egisset, eius facti rationes Cæsari reddendas, petiit ut de redimendis captivis mentem suam declarare velit. Anhaltinus statim respondit, se non posse nisi consultis Principibus possessoribus Iuliacensium ditionum, certi quidquam statuere. Ceterum facti sui rationes se Deo & cuicumque reddere posse, nec potuisse causam hanc deferri, sine pernicië publica omnium Imperii ordinum, quum . . . . . pravi consiliiarii privarint avitis ditionibus, & Regno, & porro seducant. Magna clades illata hosti & vix reparanda. Hic omnia scatent militibus qui coniungi debent cum copiis Ansbachici, ad infringendos conatus exercitus, quem Leopoldus collegit Passavii. Pragæ convenit Cæsarem, Moguntinus, Colonienfis, Archiduces duo, Saxo-Elector, Brunsvicensis & Darmstadiani fratres duo, nondum ad nos perlatum quid constituerint. Deus te ab omni malo custodiat.

AD JAC. BONGARSIIUM. 275
custodiat. Vale decus nostrum. Heidebergâ, 5. Maii 1610.

CVIII

RECTÈ mihi redditæ tuæ 10. Maii datæ, tantò gratiores, quod de adventu tuo ad nos, asseverant; faxit Custos Israël, ut saluus & incolumis quamprimum fisteris, & laudatissimum opus tuum perficere possis. Publica nos anxios habent & oportet ut maiora mente agitet Rex quam Iuliacensia, quando tam numerosas copias ipse adducturus scribitur, Deus dirigat bono publico. Cæsar Electoribus tribus Moguntino, Coloniensi, Saxoni, duobus Archiducibus, Maximiliano & Ferdinando, itemq; Brunsvicensi & Darmstadianis scripto proposuit, super quibus consilium eorum flagitat: primum caput esse aiunt, quomodo recuperare possit à fratre Matthia sibi adempta: alterum de Iuliacensi negotio, super quo omnes propendunt ad amicabilē compositionem, nisi quod Saxo impunitam esse non vult pervicaciam istorum, qui se Cæsaris desiderio, armis arreptis, opponunt. Copiæ militares hic collectæ, mittuntur ad Anspachium, unâ cum duobus vexillis VVirtembergicis, ut Passa-

M 6

viano

viano militi occurrat, imminenti Palatina-
 tui. Ex Italia habemus, Venetos negasse
 transitum copiis Hispanicis ex Tirolensi
 agro, per suas ditrones, & Papam monuisse
 Galli & Hispani legatos, se in eo esse, ut le-
 gatione extraordinaria, utrumque Regem
 ad pacem & concordiam hortetur. Hispani-
 cum respondisse, nihil opus ea esse, nam
 suum Regem, nil nisi quietem cupere; Galli-
 cum itidem, nil opus legatione esse: arma
 enim suum Regem non depositurum nisi
 Condæus ipsi reddatur, Iuliacensia possesso-
 ribus Principibus relinquuntur, & sumptus
 in hos bellicos apparatus facti refundantur:
 nihilominus Papam celeribus equis legatos
 suos ad utrumque misisse. Sed quas ego
 gratias tibi agere habeo, pro epistola Pauli
 Veneti: gratissima fuit eius lectio, & magis
 magisque virum admiror, eiusque exactum
 iudicium. Thuanum admirari satis nequeo,
 quomodo tot negotiis sufficere possit, cum
 litteris meis avocare à seriis suis non audeo,
 gratias acturus, pro constanti sua in nos be-
 neficentia, tu nos ipsi excusa, & officia no-
 stra sponde. Molinæ pro Britanno ad Cœs-
 etzum impatienter expecto, ita admiror
 omnia illius viri, tum verò in illa causa.
 Landgravius Mauricius adfuit Electori in
 Nova arce, indigne fert sui rationem non
 cam

eam quam vellet habitam; fuisse, sed placatus, suam quoque operam in hac expeditione pollicitus est. Thuani ultimam partem perlegi maxima cum voluptate & fructu; eadem iam fabula agitur, & metuo parem exitum. Sed quæ spes est de ceteris? Stat ne ipsi sententia, reliqua premere? quin pergit, quum improbos ita infestos iam habeat, ut accedere ad odium, vix quidquam possit. Eum officiosissime saluto, & Deum nostrum veneror, ut te saluum reddat nobis feliciter. Vale eximium decus nostrum. Salutat te omnis familia mea. Heidelbergâ, 7. Maii. 1610.

CIX.

Perculsi sumus omnes improvisa cæde Maximi Regum, Deus vindex esto, & sceleratis consiliis exitum det, quem merentur. Quinto die post patratum facinus, nuncius Metis huc allatus est, quod Arguienus Regi adfuisset, & celeribus equis eò venisset. Petunt abs te collegæ mei cum officiosa salute, ut duo hæc celeriter ad nos perscribere velis, quid Sicarius ille confessus fuerit, nam vivum captivum deneri aiunt; & quid sperandum de gubernatione.

M. 7.

tione sub Rege puero, & quomodo status
 firmatus sit. Ad primum horrorem abomi-
 nandi nuncii statim pro tua salute cura &
 sollicitudo animum occupavit, itaque pro
 vobis preces quotidianas ad Deum fundo:
 quàm velim te creptum flammis istis turba-
 rum. De Romanorum Regis electione tu
 prudenter monuisti, locutus sum multum
 ea de re cum Socero meo, hætenus consilia
 eò directa, ut quando invito Iovi, successor
 obtrudi non possit à Pontificiis, res ad Vica-
 riatum deveniri permittatur, quod ipsum
 agnoscimus esse plenum difficultatis. Saxo
 alienissimum se ab omni electione instru-
 da ostendit in Fuldensi conventu, & accerti-
 mè sese Ecclesiasticis opposuit. Iam certior
 factus sum de Car. Paulo nostro Sedanum
 ablegando, super Principis Friderici reditu
 cum Bullionio agendi. Heu quot misérias
 & clades prospicio sub Rege puero, & quam
 infringuntur & conturbantur consilia Prin-
 cipum! Deus aderit suis in quem confidi-
 mus. Læta principia Anhaltini, secuta alia
 itidem prospera, nam Principum copiarum ad
 Iuliacum confecerunt 300. circiter 400. ca-
 ptivis cum magna præda abductis. Sed hic
 casus omnia consilia conturbabit. Praga ni-
 hil habeo, post illa quæ proximè scripsi.
 De tua securitate unicè sollicitus sum, & vo-
 vco,

veo, ut te in tuto collocatum esse, quamprimum cognoscere possim. Pro Thuano & Casaubono, aliisque bonis vota quoque facio ad Deum, in quo confido. Vale decus nostrum. Heidelbergâ, 11. Maii 1610.

CX.

DUm suspensis animis nobis adhuc blandimur, deque atrocis casus veritate ambigimus, redduntur tux 16. Maii datæ, quæ nimis veram Tragœdiam nunciant. Preces meas cum tuis ardentè coniunxi, & pergo porro, per fugium meum & solatium in publicis privatisque malis, in vero illo, omnis misericordiæ fonte collocare. Quot mala prævideo, sub pueri Regis Imperio? quot impedimenta obiciuntur molitionibus Principum nostrorum. Ad Deum igitur mentem convertamus, & cœlitus opem speremus: etiamsi libertas omnis ruat, tamen servabitur Ecclesia. Proximè per Car. Paullum; adducendi Principis nostri Sedanum missum scripsi, maximè operè te rogare collegas meos, ut ad nos perferibas, quo auctore cædes facta, & quid de statu regiminis sperandum; Vides igitur abs te nos certissima sperare. Gucretiniana nondum vidi,

vidi, neque scio an Villaregius scripsit: sed tuum ego vaticinium in initio litterarum tuarum admirari satis nequeo, qui istum hunc clare prospexisti. Iustus es DOMINE, tecum exclamatione, & cetera fervidè precor. Quum regimen apud vos iam stabilitum sit quodammodo, spero etiam fore, ut consilia à Rege incohata, non planè omittantur, sed promissa à Rege auxilia Principibus præstentur, avocando hosti, qui Condæi prætextu conabitur omnia perturbare. De Dano paucula nuper scripsi, non committi chartæ possunt talia, sed video impedimenta varia. Id seriò egerant Vniti, ut Saxo arbitrium cõpositionis amicabilis super Iuliaceis sibus Dano permitteret: sed reiecit ille penitus omnem actionem, uti & proximè Badensis nihil apud . . . illos promovere potuit. Videntur administrari illi corrupti auro Hispanico, adeò Mercenarios Austriacis se ostenderunt, adeò ut . . . etiam omnem ulteriorem sermonem de istis rebus averfatus fuerit, & Iuliacensibus dixerit, malle se ut Cæsar ipsi iniuriam inferat, quàm ut Cæsari resistat. Pragæ quid fiat nondum cognovi. Maximi Regum cædes, animos istorum inflabit, sed in Deo confido, qui difflabit conatus. Serenissimus Elector valitudine meliore utitur, ad nuncium abominandi

AD JAC BONGARSIIUM. 281

nandi facinoris, planè consternatus fuit quoque, & iam serio tristem casum luget: & quis non cohorrescat, ad tanti Regis, qui parem hoc sæculo, & superioribus etiam non habuit, tam horrendum casum? Tu vale animæ dimidium meæ. Heidelbergâ, 13. Maii 1610.

CXI.

INgense est nostra de te & statu Reip. sollicitudo, itaque cottidianos, si fieri posset, nuncios de vobis expectamus. Vidi litteras Ratisbonæ datas, quibus scribitur, intra quadrieum advenisse Bruxellis curso-rem, qui lætum nuncium adferat . . . de parricidio illo, supervenisse statim duos alios summè festinantes, gaudia ista improborum nunciare. Additur Baronem Schyvartzeburgium è Carinthia, Lojolitismire addictum, ante dies aliquot quàm nunciùs allatus esset, dixisse, iam provisum, ne Gallus nocere causæ possit: in Alsatia iidem sermonès auditi ex Felschio quodam è nobilitate Episcopali, & Leodici 12. ante eandem perpetratam diebus, inter Sacerdotes, eosdem susurros auditos. O Deus vindica, & exempla statue. Anspachius, assumptis quoque:

quoque nostris copiis profectus est in Alsaziam, illic fortunam tentaturus, equites habet mille ducentos, peditum legionum duarum. Iohannes Nassovius in superiorem Palatinatum profectus. custodiendæ Provinciæ adversus vim à Passavianis aut Bavaris. Pragæ deliberant Electores & Principes, quomodo Cæsar ditiones suas Austriacas à fratre ademptas recuperare possit, & de Juliænegotio super utroq; capite Leuchtemburgius putabat, incassum laborari, ac frustra consultationes institutas: nihilominus convivium, ingenti cum luxu agitantur, & per ebrietatem, multa stulta fiunt, & dicuntur. Anspachius V Virceburgico Præsuli interceptit 70. millia florenorum, quæ sub specie vini honorarii mittebantur ad Bavarum: accidit autem cum in pago Anspachiano, rota currus confRACTA esset, & populares in auxilium attollendi currus vocarentur, admirandum ipsis visum pondus tantum vini, quumque adessent illic quoque viri militares, visum est explorare, & fraude detecta Anspachicus argentum retinuit. A Præside litteras Londino accepimus pr. Kal. Maias scriptas, cum Rege collocutus fuerat per horam integram, quæ negat litteris committi posse. Ceterum magnis honoribus à Rege, Magnatibus, aliisque mastari, idem scribit

Leslie-

Leserius, qui levatur hoc tempore legatione Florentina. Leopoldus paratum se decedere bonis conditionibus nunciavit, & paratum fide publica data ipsos convenire: isti responderunt, ubi decessisset omni ditione quam violenter occupaverat, fore ut honestis cum eo conditionibus conveniretur: nescio an nuncius atrocissimi facinoris rationes mutaverit. Brederodius cogitat apud nos sedem figere aliquandiu. Deum veneror, ut te bonosque alios, Thuanum, Casaubonum, Gueretinum, aliosque incolumes conservet, & mala imminetia avertat. Vale decus nostrum. Heidelbergâ, 19. Maii 1610.

CXII.

Litteras tuas copiosas rectè & celeriter accepi, statimque tuarum litterarum, quas ad Landgravium dederas exemplum ad VVirtembergicum & Badensem misi, tibi que maximas gratias eo nomine ago. Quid non speremus boni, si Regina Thuani consiliis dirigatur? sed fluxa sunt omnia Aulica, & sanè perculsus est non mediocriter Anhaltinus, eò quod Boissisius indicavit, nihil certi sperandum de auxiliis Gallicis. Deus, meliora! sed hoc Nuncio
Papa-

Papali debemus. De te sollicitus sum, donec proripias te ex discrimine illo. Quid tandem de impulsoribus execrandi facinoris seriò confessus fuerit perditus ille, cognoscere desideramus: satis est quod constet, ex qua schola imbiberit extremum hoc scelus. Anspachicus cum copiis suis, quæ sunt duorum millium equitum, & septem millium peditum: læta quoque habuit initia, oppressa cohorte una, 90. captivis etiam abductis Balhemi, quod non longe à Molishemo. Passavienses nihil adhuc movent. Cæsar novam legionem conscribi iussit, & quia Magnus Rex occidit, spiritus refumit. Brunsvicensis obtinuit proscriptionem urbis suæ, eamque signavit Moguntinus. Dux ille vicissim Cæsari pollicetur se suis sumptibus præbiturum mille equites, duo millia peditum. Danus Rostochii convenit Brandeb. Electorem, & approbare fœderatorum causam dicitur, uti & Mechelburgicus. Utinam, quod tu tam seriò & sæpe inculcas, seriò ageretur à nostris, sed indicavi proximè, quid nostris spectent. Iam alius nuncius adfertur ab Anspachio, quod alteram cohortem ceciderit & obtriverit equitatus eius, & supremus legatus Lucelburgii Orsbekius captus sit, vexillo etiam reportato. Veyrasius noster constituit Argentorati subsistere, & Anhalti.

AD JAC. BONGARSIIUM. 285

hactino se excusatum cupit. Tu decus nostrum vive valeque beatissime. Heidelbergâ, 29. Maii 1610.

CXIII.

CAROLUS Paullus cum Illustrissimo Bispontino ad vos iam abit, doloris testandi & gratulationis causa ab Electore nostro ablegati. Tres exercitus iam alunt foederati Principes, in Iuliacensi, in Alsatia & in superiori Palatinatu, quod iam quoque deducuntur equites Landgraviani 400. quos ducit Canis. Ioh. Nassovius Dux esse debet eius expeditionis. Colonienſes edicto vetuerunt, ne quis suorum sacras conciones audiat, Mulhemii, multam ponunt 100. aureorum rhenanorum, secunda vice delinquenti ius Civitatis adimunt, & criminis reos statuunt. Domino Casaubono scripsi, multum debeo illi viro, & admirator sum eius doctrinae eximiae. Deus bone, quàm insigne est & exactum scriptum illud pro Britanno, cuius mihi initium misisti, agnovi statim auctorem Molinæ, auidè expecto reliqua: magis magisque virum admiror & suspicio. Vale decus nostrum eximium. Heidelbergâ, 30. Maii 1610.

Litte.

CXIV.

Litteræ tuæ 6. Junii datæ, nobis magnam lucem attulerunt ad ea, quæ cognoscere avebamus maximè, & gratissimum id officium tuum collegis meis fuit, qui te resalutant amantissimè & vota porro pro tua incolumitate faciunt. Gratulor tibi hanc magnanimitatem, qui seiungere à sociis fidei tuam causam non vis, confusus in Providentia diuina. O si publicetur aliquando, quod innuis, ut pestifera secta magis innotescat. Socer meus molitur aliquid, ut publicè constet, unde manarit parricidiale facinus istud. Verum à vestris ingeniis potiora expecto. Præsidis nostri hoc est :

Cor Regis Iesuita petit, cur? maxima causa est, -

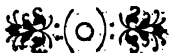
Quod cultro petiit, cor Iesuita petit.

Iure pari dentem poscat, debetur eadem,

Debetur totum denique corpus ei.

Summopere placet Molinæ de usurpationibus Pontificium. Nostri Dachstenum deditione acceperunt 4. Junii, milites egressi 400. gladiis accincti, ii deducti Bensfeldam usque, iam Molzheimum aggressi sunt. Lotharingus ablegavit huc unum è suis consiliariis

harius Myronum, ac suadet ut vicinia ista
 bellicis turbis liberetur: se effecturum esse,
 ut & copiae militares statim excedant ex Al-
 fatia, si modo nostri pariter recedant. Con-
 sultum videtur accipere conditionem, qua
 etiam defertur V Virtembergico & Marchio-
 nibus duobus. Leopoldus cum Comite
 Ridbergio celeribus equis Pragam petit.
 Nunccei fuit ante dies 10. & Praga nuncia-
 tum eo ipsum advenisse. Illic potatur stre-
 nuè, & pacis viam amplecti velle videntur.
 Colonienſis & Brunſvicenſis concordiam
 tentare debent, ita ut in possessione ma-
 neant, qui tenent: & si res decidi non ita
 possit, cognitioni Principum Imperii per-
 mittatur. Cæsar dicitur Passavianas copias
 Bavaro permississe ad tuendam Donavverdam.
 aut invadendum Palatinatum superiorem,
 cui iam præest cum imperio Comes Ioh.
 Nassovius. Auxilia Gallica vereor, ut lentè
 subministrentur, ob artes & molitiones.
 Nunciorum Pontificis, ac legati Hispaniei,
 qui ostentatione pacis morabuntur ea.
 Vale decus nostrum eximium. Heidelber-
 gâ, 8. Junii 1610.

Tuas

CXV.

TVas 4. Iunii datas rectè accepi, neque mirari satis possum, quomodo fiat, ut parricidalibus hominibus derur accessus ad novum Regem. Bonum factum quod Marianæ liber publicè exustus, sed dicent supposititium esse. Illud magno mihi gaudio fuit, quod Buvinghusius certa omnia spondet de auxiliis. Incidit in manus nostros Iesuita qui se primum professus est Italum nomine Alexandrum Brounum, sed ex dilaceratis & sub fimo in stabulo absconditis epistolis, suspensiones nobis ortæ sunt, ut indagare potuerimus, quod etiam postea fassus est se esse famosum illum Gulielmum Balduinum Anglum, consciuum coniurationis pulveratitiz illius, à Rege expetitur, sed negatum ab Archiduce; is hic in arce custoditur, donec Britannus certior fiat, & quid eo fieri velit, rescribat: nam ex Garneti accusatione, & aliunde constat, ipsum inter conscios & adiutores atrocissimi sceleris fuisse, & interest publicè, ut pestes istæ aboleantur. Gretseri Vespertilionis duo exempla nactus sum beneficio Denaisii nostri, eorum unum iam mitto, ne fascis nimium cresce-

audimus. VVirtembergicus iunior. hic est per dies aliquot, Dusseldorpium petit militaturus, in comitatu habet octoginta. Paulus noster ait, se ipsis comitem Sedanum usque futurum: itaque dubito an hæ ad te perventuræ sint, felicissima omnia tibi à Deo comprecor fonte omnis boni Socero meo misi, quæ ad Lojolitæ pertinent. edetur quod colligit ipse, De Aphorismis Anglicis videbitur, credo Socerum meum abste ministratos habere. Denaisius in unica vestatione levamen valetudinis invenit. Resalutant te collegæ mei, M. Præf. Canc. & amici, totaque domus mea. Deus faxit, ut brevi nos amplecti detur feliciter. Vale decus nostrum. Heidelbergâ, 4. Iulii 1610.

CXVII.

DElphinus iam indicat se ad te cõtendere, nefas sine litteris meis ipsum dimittere. In extremis Princeps noster, & nihil aliud loquitur, quam suum finem imminere, & cupere se liberari turbis mundanis & Christo coniungi. Ratio ipsi constat, sed respiratio perquam difficilis, & pectus obrutum defluxionibus. Instruuntur omnia
in.

in omnem casum. DEVS misereatur nostri. Bipontinus celerrimè huc accersitus. Basileæ ad Zuingeri iacturam, iam accessit luctus novus Grynzi, cuius uxor quum quinque dies decubisset, decessit: miseret me optimi senis, qui orbatus in extrema ætate, gratissimo subsidio. Tu vive, vale & precibus tuis nos iuva. Heidelbergæ s. Sept. 1610.

CXVIII.

Litteras tuas d. 16. Oct. datas rectè accepi, adiunctas distribui, vicissim has à Veyrazio mittere statim volui, heri vespèri redditas, misit & mihi Elogia. Heri huc venerunt Bullionia & Tremolia, aiunt Bullionium ipsum subsecuturum, si Regina permiserit, Rectè turides me valde applaudente, inane hoc totum, propter quod desudant mortales. Legati nostri à Bavaro patienter auditi, & ex sermonibus præcipuorum videntur opportunè advenisse, neque minus belli tædere Bavarum, quam nostros. Deus pacem reddat, in bello nulla salus, præsertim istis nostris ductorib. neque nos sufficiens sumptibus. Tibi gratulor reditum ad libros & otium eos tractandi, omnib. votis.

N. 2.   tecum

tecum sum, & adiutor esse velim. Missi sunt ad Moguntinum, Lauterius & Camerarius, ut obviam eant conatib. Neuburgicis & isti persuadeant, ut nostras partes amplectatur. Socer meus Norimbergæ valetudinis curam gerit, queritur medicamenta hætenus non profecisse: molestum ipsi quod Brederodius, ipsius in Cottonum ediderit, quib. extrema manus imposita non fuerat, nam tua monita inserere voluerat, aliaque addere. Sed intelligo, Anticottonum recudi Sedani auctum. Resalutant te collegæ mei, imprimis præses, & tota domus mea, atque Denaisia cum filio, multum tibi debemus omnes ob constantem hunc amorem. Etiam Grunradius te resalutat peramanter. Vale felicissime compater venerande. Heidelbergæ, 10 Octob. 1610.

CXIX.

PErgratum mihi fuit cognoscere sermones tuos cum VValdenselio habitos, eos explicavi Illustrissimo Administratori, & Senatui, ita tamen ut ἀντίγραφον non dederim, quod nec opus erat. Gratum his omnibus fuit, uti & scriptio tua ad eius Celsitudinem. Rectè tu omnia VValdenselio proposui.

posuisti. Ego vereor ut totum Iuliacense negotium ruat. Boissisius indignatur gravissimè, dimitti exercitum sine consensu Regum, neque etiam pacem in Alsatia ipsis inconsultis fieri debuisse queritur. Anhaltinus Hagam abiit. Moguntinus nostro Administratori titulum dat & promittit omnem opem & amicitiam. Ad Neuburgici litteras quas in Thuringiam obviam ipsi miserat, non dignatus est respondere. Cæsar litteras Administratoris, & Neupurgici, Consilio Aulico tradidit consultandas, & putatur res moram latura. Badensis huc venit, à reliquis legati. Brandenburgicus Elector peramicè scripsit, & egregium affectum in defunctum, viduam & liberos demonstrat. Vale Domine colende. Heidelbergæ, 17. Octob. 1610.

CXX.

NVncio tibi Monachii conventum esse, ut intra tres septimanas utrimque copiæ dimittantur, omnis hostilitas cesset, amicitia colatur: ita tamen ut integrum sit præsidia, ubi necesse videbitur collocare. Damna perpeffa quisque ferat, aut iudicio repetat, non autem vi. Petebant Bavari, ut

N. 3, nostris

294 G.M.LINGELSHEMII EPIST.

nostris copiis cum suis cōiunctis Leopoldiani profligarentur, quæ res tamen difficilior viâ. Hæc ita peracta 14 huius mensis. Postridie legati nostri à Neupurgico évocati, ad ipsum profecturi erant. Enshemenses spondent, non se permissuros, ut copiarum Leopoldianarum Badensi in sua ditione damnum dent. Funus pro dignitate Electoris sanctæ memori deductum. Palatini Principes frequentes adfuerunt & Badensis. Cras Gruterus orationem à studioso recitandam habebit. Heri peroravit Copenius professor Theologiæ in magna frequentia Principum & Magnarum. Vive foelicissime, decus nostrum. Gravissetus ad nos remisit filium cum Delphino & Præceptore, ii sollempnitatem funebrem spectarunt. ego quidquid in me erit, ipsorum commoda promovebo. Vale iterum. Heidelbergâ, 19. Octob. 1610.

CXXI.

Dedi ad te litteras per Maussacum. Patruelist tuus salvus huc venit, Gothofredi opera hospitium nactus, & victum apud Gravissetulum in ædibus Lucii professoris medici, cum eo huc venit Baronis de la Nove filius cū præceptore Everyno Geldro, egre-

AD JAC. BONGARSIIUM. 295

egregio iuvene. Obtuli ipsi omnia mea, & faciam quæ potero. Pacem factam Monachii, nunciavi antea, non ea quidem ex dignitate nostra, sed nobis necessaria est pax. Landgravius Mauricius magnum affectum in nos abundè demonstrat, sed in publicis quandoque occasiones de ipso querendi præbet. Quod Villarocus tibi nunciarit, gratum est, & Bullionio obviam missus Car. Paullus Lautream, is mandata habere dicitur Regia, ad alios quoque principes. Neuburgicus nihil non intentatum relinquit, & cum atrocitate verborum etiam minas violentas spargit. De Sabaudicis omnia videntur fallacia, & scribunt, 6000. Hispanorum recens advenisse in Italiam. Salutant te collegæ & tota domus mea. Vive valeque foelicissime Compater venerande. Heidelbergâ, 24. Octobris, 1610.

CXXII

FOELIX iter confectum tibi gratulor, & toto pectore voveo tibi foelicissimum, quæ iam ingredimur annû. De Anticottono & aphorismis gratias habeo maximas. Gratum erit Socero meo, labores suos tam grata mente accipi, ei mitto eos. Maximilia-

N 4 nus

nus Archidux per legatum gratulatus est
 Electorio Administratori, & solatus viduam.
 Rudolphus Cæsar Spira citationem promul-
 gavit in qua Nostrum vocat Tutorem & Ad-
 ministratorem, quid restat, quàm ut Pra-
 gensis non dissentiat à seipso Spirensi. Ans-
 pachicus lecta Adsertione iuris nostri, quam
 fecit Lœfenius, approbat causam nostram,
 paratus Neuburgicum à proposito dehorta-
 ri, re cum VVirtembergico & Badensi com-
 municata, cuius istius Cancellarius fatetur
 iam sibi de nostro iure constare. Neuburgi-
 cus pergit omnia movere, etiam Helvetios
 obtestatus, suam utique causam probent.
 Nudiustertius redditus nobis Princeps Ele-
 ctor saluus & incolumis, egregiis moribus,
 & proceritate pro ætate. Iter fœlix fuit, &
 sine ullo periculo aut incommodo. Lotha-
 ringus magnam benevolentiae significatio-
 nem præbuit. Deus porro adsit, & spirita-
 sancto suo ipsum regat, & reliquos Proce-
 res. Vale Compater venerande. Heidel-
 bergâ, 31. Decembris 1610.

A. discessit.

CXXIII.

A discessu tuo statim in aulam adscendi, ubi vidi extemporalem epistolam, quam Princeps Fridericus ad Landgravium filium confecerat, mirificè gavisus sum, videre eum in litteris profectum, qui optima quæque sperare nos iubet: diu postea Latinos sermones cum eo miscui, & singularem peritiam & ingenii promptitudinem animadverti. Deus porro adsit, & servet rem Palatinam miris difficultatibus involutam. Hallâ re infecta disceditur, hodie nostros reduces expectamus. Neuburgici hac lege conveniri posse dixerunt, si Neuburgicus cum Bipontino rem Palatinam coniunctim administraret, iura Electoratus solus exerceret. Id totum reiectum penitus. Postea arbitri hæc nostris proposuerunt: anne pecuniola Neuburgico oblici posset, ducenta millia florenorum: aut feuda Iuliacensia, ipsi concederentur, aut mutuum ad Iuliacensia, à Palatinatu datum remitteretur: aut tandem in suis teloniis subditi Electorales cogantur vectigalia solvere, super quo diu lis fuit. Nostri hæc reiecerunt omnia. Neuburgici petierunt: ut unionis conventu

N. 5.

proxi.

proximo actio illa continuaretur. Illustrissimus Administrator legit epistolam tuam in Senatu, uti & ea quæ adiunxeras, sanè memorabilia. Pro Præside solliciti sumus, Rainxus Pragā invasisse dicitur, & Ratibinum tenere. Tua consuetudo per hoc longè suavissima, acerbum tui desiderium animo meo infixit. O si daretur, unā vitam degere, dirigeret Deus hæc & alia nostro bono, ità confido. Iste servet, & valetudinem exploratam tibi concedat. Vale decus nostrum à me, & tota familia. Heidelbergâ, 8. Februarii 1611.

CX XIV.

REcitè tuas 2. Martii datas accepi, spero te & meas vicissim quas eadem die tibi dederam, in quibus significavi, quod Præside acceperamus, iam ab Ehemio quoque litteras Ambergâ accepimus cum quibus, & missæ familiarium Præsidis, Præses ipse nihil dedit. Consilio 9. Febr. audire ipsum Cæsar constituerat, quo die Ehemius eius suasu cum Landgravii Leuchtenbergii uxore, Praga discessit navi. Leopoldus ad Henkelium quoque divertit, hospitem Præsidis, & mensæ ferè adhibuit, omnia amica polli-

pollicitus, etiam si abire vellet litteras & tubicinem, sed itinera intuta tam à milite, quàm rusticanis. Prælagit mihi animus, fore ut expugneris tandem studio iuvandæ Patriæ, & adhiberi ad eam te sinas rursus, quantum vires & ætas tua ferent: quidni enim æquo animo reddere te publicis negotiis possis? aut quis à te requirat eos labores, quos florenti ætate sustinuisti: amanuensis aliquis industrius multum te sublevarit, itemque nos amici, si nobis te sis: nam quod de memoria quereris, quamvis tibi non satisfaciatur ea, omnibus tamen admirationi est, & vigor iudiciumque inest tibi. Stantem mori Imperatorem decet, & tu totam vitam Patriæ devovisti, cur non & ultimum actum? Anhakinus 21. Febr. Iossà scribit, Saxonem à Pragensibus consiliis determinum, meliora sequi. & iam de cognitione, cautione, & instituenda possessionis ratione agi. Misisse Principes istos ad Matthiam, ut eum erigant, & ad recta impellant: optimam spem omnino facit. Colonellus de La Nove Genèvam venit, comitatus 10. equitibus, Bernates 600. musquetarios submisserunt, Helvetii instructas habent copias. Sunt, qui dubitent, sincerè protectionem suscipi à . . . Te Deus servet columen nostrum. Heidelbergâ, 6. Martii 1614.

CXXV.

RECTÈ tuæ mihi redditæ 9. scriptæ: Gravissetum monui te significasse. fore ut intra triduum Francofurtum proficisceris, ne deflecteret Hanoviam, is iam se abiturum dixit: has ego Brederodio committo. Stat ergo tibi sententia non misceri porro publicis? Fiat cum Deo, nec sanè quidquam est, quod virum bonum eò vocet, quam cura pro patria, quam aliter tractant homines cupidi, ne quid gravius dicam. Casaubono gratulor sedem quietam, & voveo ut bene ipsi, bene rei litterariæ eveniat. Per hoc biduum Princeps Elector Fridericus, professionem fidei suæ fecit, ad sacram synaxin aditurus hoc Paschate: respondit de omnibus capitibus fidei Christianæ, & maxime de controversiis exactè cum admiratione omnium, qui adfueramus, in quibus etiam fuit Brederodius, ex quo plenius cognosces. Deo laus sit, & gloria, qui pectus istud perfudit tanta lucē divinæ sapientiæ. Magnus Præfectus quoque Francofurtum abire, ob privata sua maximi momenti negotia: ita collegium nostrum ad paucos reductum. Suinfurti nihil alicuius momenti statuetur.

Civi.

AD JAC. BONGARSIIUM: 3011

Civitates, querelas de Principum prava militia fundunt. Neupurgici directorium magnis conatibus affectarunt, frustrati tandem discesserunt. Neupurgici delegati, Lutterboka præminentiam adversus Saxonem & Brandenburgicum affectant ratione Administratorii tituli, ea ratione offensionem fecerunt, & causæ suæ nocent. De Præside solliciti sumus. Rosenbergius Princeps acceptis nostris litteris statim cum Herbersteinio Mareschallo Matthiæ commendavit, & Præsidem monuit, ut ad se veniret, inde tuto ad nos iter facturum. Vtinam recipiamus eum incolumem. Anhaltinus litteris 8. Febr. datis bonam spem fecit de Saxone. Datus consiliarios misit Lutterbokam, qui Brandenburgico in hoc negotio adessent nil metuens offensam affinis. Sed ego te obtundo aliis iam intentū & variè distractum. Valetudinem, quæso, cura diligenter, & accedet spero fulcrum ex convictu optimi Grayisletii. Gratias tibi habemus maximas ego, puerpera, tota domus de tam piis votis & benevolentia. Vota regerimus, & obsequia deferimus. Deus te servet incolumem. Tu vale & lætus dege, magnum decus nostrum. Heidelbergæ, 13. Mart. 1611.

205 (0) 900

N. 27

Etc

CXXVI.

ET ego tecum laudes gratesque pando Deo Patri luminum, qui eripuerit è spelunca latronum Præsidentem summum illum virum & amicum. Idem det, ut feliciter ad nos redire & diu ipso frui possimus. Sed tu porrò pergis, non tantum beneficus in nos esse, sed magnificus: doleo sumptus te fecisse, uxor tibi habet gratias maximas, & agnoscit muneris grande pretium: fecisti iam dudum, ut ingrati notam effugere nequeamus. Ago & ego gratiam de donis literariis. Tua benignitate facis ut quidquid bonum & eximium est in re litteraria, ego primus & solus habeam. Savilius ad me scripsit Londino his verbis:

Iac. Bongarsium, ut tu rectè bono litterarum natum, rogabis meo nomine, ut Volumen epistolarum tradere cures Norronianis Bibliopolis, in nundinis Francofurtensibus, fide optima restituendum post sex menses: nundinis scilicet proximè sequentibus: habet enim ipsius codex aliquanto plures, quàm noster, & in iis quas habemus epistolis, quadam supersunt emaculanda.

Verba ipsius ponere malui: iam scio te non
rogan-

rogandum, qui monitus tua voluntate ruis ad gratificandum omnibus, qui bonas litteras iuvant. Rectè tu de rebus Bohemicis, utrimque nihil prudentiæ apparet, & in istorum prædonum cœptis & consiliis nil nisi levitas. De . . . . . constat hominem infestissimum bonis, & Hispanicæ factioni mancipatum qui que turpiter se dat, quoties publica tangit. De Principe nostro, negotiis adhibendo, rectè tu omnino, & ego apud Serenissimam Electricem iam dudum id urgeo, illa nuper in colloquio mihi indicavit, fratrem suum Mauricium super eo consultum, sua manu conscripta copiosa epistola, diligenter id suadere. Evincet confido tantus auctor, præsertim quum quæ contra adferuntur, futilia sint. Deus nobis adsit, & det ut Princeps factis exprimat, quibus mens ipsius tam probe imbuta. Colbius ait se tuas litteras Principi legisse, qui gratissimas habuerit. Vive, vale beatissime, benefactor noster. Heidelbergâ, 21. Mart. 1614.

CXXVII.

Rectè mihi Denaisius reddidit tuas, cum libellis sanè gratissimis. Gratias tibi maximas habeo, heu mihi, quod refer.

referre non possum. Narratio à Lesierio nobis communicata, planè memorabilis, & quæ . . . . ., eiusque iuvenilia consilia pandat, quanta levitas ubique, & tamen isti terrori sunt omnibus. Ab Ordinibus Bohemicis missus advenit huc Handelius cum litteris. Is ait Bohemos instructos esse 6. millibus peditum, duobus millibus equitum, totidem ab Hungaro submissos, Regem Matthiam tum in limite fuisse Iglæ, missam ad eum ab ordinibus formulam, quam si obsignaret, ac sponderet, hac sua expeditione nihil facturum contra privilegia Bohemica, fore ut Pragam deduceretur. Rameum Baderveißæ munitiones agere, & in duos menses com meatum intulisse: obsidionem parasse copias ordinum, & Hungaricas, & iam obsidione cinctum Rameum, se existimare; cladem aliquam Bohemos accepisse, sed non pro fama magnam, ...
. . . . .
. . . . . existimare, se potiri iam omnium Matthiam, & omnibus viribus incubiturum, ut prædonibus liberetur Patria. Bohemici ordines scribunt Illustrissimo Administratori, ... ad se misisse Cubicularium suum intimum Comitem de Mirabaldo, qui indicarit, pravorum virorum consiliis se deceptum, petere veniam & tutum

AD JAC. BONGARSIIUM. 305

sum transitum, ut proficisci possit ad Matthiam Regem apud quem deprecaturus sit culpam. Quid autem responderint Mirabaldio non addunt. Quis hæc credat? Levitati huic quid addi possit? Et nisi isti categoricè hoc scriberent, fabulam putarem. A. Genevensibus Argentoratum missus Sarazenus, huc venturus quoque. Sabaudus apertè Pontificiis Helvetiis indicavit Genavam se obsessurum. Deus frangere pergat consilia impiorum. De nuptiis Sabaudicis mirum, quod V. Vottonus quoque eas promoveat, vix sine Regis iussu id fecit, ubi assertio illa in Basilica sua? sed Reges alia viâ grassantur. Coràm malim de istis omnibus. Ego tales affinitates, nostro non expectendas puto, & mediocria nostris rebus aptiora. DOMINVS providebit. Vale amicorum spectatissime. Heidelbergâ, 23. Mart. 1611.

CXXVIII.

Litteras tuas 9. Apr. datas rectè accepi: gaudeo opus tuum non retardari per typographos, Aubriani debebant hoc tibi ob merita tua in Patrem. Gravissetus per biduum nobis adfuit, filium cum Delphino,

phino & præceptore abduxit ob causas, quas iustas existimaui. Deus faxit, ut bene eveniat hæc migratio, & plurimum proficere possint. De Præfidis adventu monueram te, salvus ad nos & incolumis rediit, ac narrat, sibi omnia secunda fuisse, præterquam in terrore illo occupatæ urbis: magno se in honore fuisse apud Cæsare, Regem, optimates, utriusque partis: spectatorem se fuisse fabulæ, eo loco ubi omnia percipere quàm rectissimè potuerit: sed hæc non sunt epistolæ, sermonis potius: Quorsum evadant motus isti incertum est, Nuncius & Hisp. Orator laborant, ut fratres reconcilientur, & . . . quoque excusatus habeatur. Cæsar super investitura concedenda, rem distulit, donec Electores super controversia Administrationis sententiam suam explicent. Cæterum memorandi nihil. Vive valeque beatissime. Heidelbergâ, 3. Aprilis: 611.

CXXIX.

Tercia huius ad te scripsi, post Durlaco ad me pervenerunt hæc à Veyrazio ad te, cum magno fasce pro Saraceno, qui hinc discedens me rogaverat, ad te omnia mitterem, quæ ipsi inscripta ad me perven-

perveniant. Tribuendum hoc amicis, quamvis invitus te istis onerem. Francofurto is ad me scripsit, se recta petere Principes illos, quos vereor ut una reperturus sit, quum Præses noster referat Anspachicum prope Norimbergā pernoctasse in vicino loco, ubi ipse diverterat. Hungaricū legatum Baronem Starrembergium in horas expectamus, qui tertio huius fuerat Stutgardiae, existimamus Badensem ipsum in itinere convenisse. Leopoldus dicitur prope Ratisbonam, in cœnobio quodam convenisse Bavariae Duces. Quid reliquis Passaviensibus fiat, ignoramus, uti nec quid fiat istis, qui in custodiam à Bohemis deducti. Comes Emdanus Ordinibus cognitionem & executionem suæ controversiæ cum urbe Emda penitus tradidit, & in eum finem arcem suam Aurikam Ordinibus tenendam præsidio suo dedit, ut re decisa, facilius ipsis esset executio. Duo egregia dicta Saxonis mihi retulit Præses, quorum unum accepit ex ipso Comite Frederico Hohenloio, qui cum apud Saxonem Neuburgici causam urgeret ac quereretur Bipontinū propria auctoritate possessionem Palatinatus arripuisse, respondit, non iniquum id ipsi videri, quum rectè factum iactaret, Iuliacensia pari audacia arripuisse: ad quod nihil reperit, quod responderet Comes.

Alte.

Alterum est, ... Acumen certè de quo dubitare non licet, isto . . . . Implendæ chartæ hæc sunt, cum memorandi nihil nunciare habeam. Te Deus servet incolumem & florentem. Vive valeque beatissime. Heidelbergâ, 6. Apr. 1611.

CXXX.

S Alvus ad nos rediit Brederodius, & tuas rectè reddidit; postea etiam per ordinarium allatæ tuæ 21. datæ. Quàm vellem te nobis adesse posse, nullus enim mihi in vita dulcior fructus, quàm consuetudo cum sinceris & fidis amicis. Præses iam abest, in Præfecturæ suæ negotiis, indignante Illustrissimo Administratore, quod necdum frui eius colloquio nequit. Rectè tu differis, de publicis, nec excusari potest socordia Electorum, præcipuè Moguntini, qui ludos istos Præfessores spectant tantùm. Anhaltinus brevi nobis aderit, tum licebit illa aggredi, quæ dudum curanda fuerant, aderit ut confido, & socer meus qui queritur in litteris suis labilem memoriam, commune senū malum. Casaubono quum proximè scriberem, gratulatus sum illi sedem stabilem & quietam, & vehementer hortatus sum, ut omnes in-

geniti

AD JAC. BONGARSIIUM. 309

genii vires ad gloriam Dei propagandam,
 & Antichristum convincendum intenderet.
 Sunt apud nos qui vehementer flagitant, ut
 de libertate Ecclesiastica coeptum opus ab-
 solvat. Profectò tecum sentio, astutè re-
 moveri Thuanum à melioribus curis, dum
 ei demandata cura rei nummaria, spero fo-
 re, ut se inde extricet brevi. Non desinam,
 ipsum hortari, quia in ære eius sum gravi,
 ob opera sua pretiosa mihi donata, valde ve-
 lim occasionem mihi præberi, bene de ipso
 merendi. De Bohemicis nos nihil certi:
 vulgò iactant, magos quosdam in custo-
 diam datos, in quibus Capellanus . . . ,
 qui canem . . . nomine baptizavit,
 & duos dæmones vitris inclusos habuerit.
 Quàm hæc sunt abominanda, & ultricibus
 flammis vindicanda! Starrembergius hodie
 hinc discessurus est, ei promittitur auxilium,
 si reliqui foederati consentiant & offeruntur
 equites, qui in Superiori Palatinatu aluntur.
 Metuo, ut Saracenus Principes unà offen-
 derit. Intellego Ordines pronos esse ad
 iuvandos Genevenses pecunia, itaque ve-
 lim ipsum maturare suum in Hollandiam
 iter. Resalutant te, collegæ mei & amici,
 imprimis domus mea. Vive valeque fœli-
 cissime, decus nostrum. Heidelbergâ, 17.
 Apr. 1611.

Nudius

CXXXI.

N Vdius tertius ad te litteras dedi, & mihi Veirazianas, iam alteræ eius mihi redditæ postridie priorum datæ, quibus adiunxit ista Genevensia tibi transmittenda, unde apparet, necdum propositum mutasse Sabaudum; aliunde etiam nunciatum Barauldo legato Francico respondisse Sabaudum, paratum se dimittere exercitum, sed ea lege, ut eodem tempore Helvetii quoque suum dimittant, deinde ut Rex amicè impetret à Bernatibus, ut de iis quæ sibi erepta tenent, secum transigant. Interea magni sumptus sunt, & in limite Gallico, alendis præfidiis. Socer meus misit mihi, quæ de Anhaltino ipsi nunciata Hatzgeroda; de Saxone iam prædicant secunda omnia, tantum potest amor & odium in iudicio immutando, itaque sub Pentecosten Ambergæ futurus putatur, inde huc venturus, in id differuntur curæ publicæ. Pragæ maximas nugas agunt, Ordines cum Cæsare litigant de quisquiliis, interea exercitum inutilem alunt, & hosti tempus & occasionem sibi cavendi præbent. Miror ego silentium Moguntini de toto hoc negotio, & inducor ut
existi-

existimem, Pontificios alium aliquem Matthiæ præferre constituisse: ego nihil firmi video, neque quid in ista animorum & studiorum distractione, in commune consuli possit, reperio. Vive valeque foelicissimè. Heidelbergâ, 19. Apr. 1611.

CXXXII.

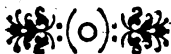
RECÈTUX 20. Apr. mihi redditæ sunt, missæ quæ aliis inscriptæ erant, quod decebat; mihi verò ut grave sit, ad te litteras mittere, aut pro te, quidquid id sit curare, crede mihi nihil optatius mihi contingere potest. Nos Pragâ nihil memorandi aut recens habemus. Dilabitur Passaviensis miles, præsertim si qui prædam copiosiorē obtinuerunt, & singillatim per nostras superiores ditiones elabuntur. O virtus, quoniam recessisti, veremur istos castigare, aut saltem iniustè extorta adimere. Dum ordines Bohemici cum Cæsare de minoribus quibusdam cavillantur, prædæ cedit Regnum, & miles ob non soluta stipendia, minatur exemplo Passaviensium, sibi cavere de stipendiis velle, occupatis oppidis quibusdam. Plessenius noster Dusseldorpium redit intra paucos dies. Gothofredus generum.

rum reperit Hallerum , illius Caesarum quondam secretarii & Palatini consilarii filium, ante generum Reuberi : gratulor utrique, & voveo ut fœlix sit coniugium. Casaubonus rectissimè fecerit, si ut suades, in Baronium, omnem vim ingenii & doctrinæ convertat; scribo Lisierio, de quo nihil adhuc accepi. Deus te servet incolumem, decus nostrum. Heidelbergâ, 24. Apr. 1681.

CXXXIII.

Litteras tuas 8. Maii datas rectè accepi, & adiunctas epistolas distribui, iam simul binas à Veyrazio accipies, Plessenius noster abiit heri, recepturus legationem Dusseldorpiam quam per biennium ferè gesserat. Præses narrat nobis se cum Cleselio multum locutum esse, qui suam familiaritatem valde expetierit, dixit se olim, pro Theologo sensisse, non ferendam aliam præter Catholicam religionem, iam se aliter sentire, & iudicare, servanda esse reformatis sua iura, idque se Regi suo suasisse, qui & firmum id propositum habeat; petiitque à Præsidente, ut istud, & suo, aliisque Principibus referat, scire se quo in odio apud multos versetur, sed nullo suo merito. Quæsit deinceps -

deinde quantum Heidelbergæ distaret à Rheno; quumque Præses respondiſſet, ſpatio trium aut quatuor horarum itineris; ille, hoc nempe erat, Rhenus quidquid præſtantium eſt virorum, eò tamquam per alluvionem ducit. Hominem eſſe ait procerum, fulco colore, mediæ ætatis. Sed proſectò nugæ maximas agit . . . . . qui occasione non utitur, & cum fratre tricarur, quemiam ſervatum cupiunt Sileſii, averſati Matthiam. Saxo & Moguntinus quoq; Cæſarem fulciunt, ac Brunſuicenſis nihil movetur Bohemorum precibus & minis, ſed Cæſarem qua poteſt, ſublevat. De Caſaubono gaudeo, quòd proſpere agat, & perſeverat in propoſito ſerviendi Deo. Heri convivio nos accepit Gothofredus ob novos nuptos, celebritatem nuptiarum inſtituit in 20. huius menſis. Tu crebro in votis fuiſti, & ſperamus pro amore tuo in optimum ſenem, te huc venturum, quamvis comellationes averſeris. Reſalutant te amantiſſimè Præſes, Freherus, tota domus mea. Vale foeliciſſime decus noſtrum. Heidelbergâ, 4. Maii 1611.

CXXXIV.

RECTÈ & sapienter differis, de urgendis publicis negotiis: sed differre necesse fuit Rotemb. conventum hoc tempore, neque dum à Brandeburgico responsum habemus. Anhaltinus nondum venit, Anspachii retentus per Cæsaris legatum, Baronem Gunterodium, ipse hic expositurus quid Cæsar perat, hodie venturus huc est. Administrator Illustrissimus se instruit ad iter Mülhusinum, præmittitur Camerarius Moguntinus 2. Jul. iter ingredi constituit. Saxo sexcentos equos adducturus nunciatur. Ego vellem Nostrum hoc iter omittere, nam incommoditates multas prævideo, fructum vix spero, satis foret monere illos per legatum, inania fore omnia quæ statuant, absente de collegis aliquo: sed de his quum Anhaltinus venerit, statuetur: ego adhuc confido, elabi hinc posse Argentorat. Saxo benignè habuit Præsidentem, supra se in convivio locavit, amice quoque respondit Administratori, nihil magis sibi in votis esse, quam ut statim ad petitionem ipsius respondere liceret, sed rem in Mülhusinum conventum dilatare, polliceri interim.

amica

AD JAC. BONGARSIIUM. 315

amica omnia. Pro salute Principum nostrorum bibitum. Præses 2. Jun. Pragæ abiit Dresdæ. Freherus ad Episcopum Spirensē missus, ius nostrum ipsi expositurus. quando à Cæsare ad Conventum illum delegatur. Moguntinus noster est, alienus à Neuburgico. VVolfvvilhelmus Berlinum profectus est, agmine centum equitum, in quibus Comites quoque. Sexaginta millia florenorum mutua extricavit. Te Deus servet incolumem. Vivite foelices. Heidelbergâ, 24. Junii 1681.

CXXXV.

RESTE reddidit tuas 7. Julii datas Castil- lionæus noster, cuius consuetudine iucundissima per triduum frui datum. De Leopoldo securos nos esse iubet Præses à Collibus, litteris Pragæ 7. Julii datis, se enim ex Mirabaldo Leopoldi Camerario maiore cognovisse, Leopoldum postquam omnes res ipsum deficient, etiam spes Gallicæ, constitui in Hispaniam abire, & illic 60. milibus annuis frui, donec per biennium Episcopatus sui sese recolligant. Brandeburgicus illic Orator hætenus decessit Præsidi in omnibus conventibus, id Neuburgicus

. . . cum vidisset, is quoque proferre se in convivio conatus Brandeburgico, quod antea tentaverat nunquam, sed conatu excidit, cum rivaliorum: ita isti homines conestantur minuta ista ubiq. Neuburgicus ipse spiritus retinet, & omnia querelis replet, vix putatur Rotenburgum venturus, quum consensum ceterorum videat in Nostro agnoscendo, omnes unitos obtestatur, ut a conventu isto abstineant, sed ipsi tamen venturi sunt: Culmbachicus suos mittet, ipse non se sistet. Elector deliberationibus iam interesse solet, *ἡμεῖς ἴδμεν ποῖον*, quod foelix faustumque sit: quæ in Anhaltini adventum dilata, iam maximam partem constituta. Casaubonus uti Lescierius scribit 15. Junii, febris tertiana liberatus, in magno honore habetur ab Episcopis, qui eius operantur ad controversias Ecclesiasticas. Genevensium desideria proponuntur in conventu illo, & nostri curæ habebunt. Gothofredi opus absolvetur intra paucos dies, quod mirifice probatur Socero meo. Vxor mea totaque domus te salutat: etiam Miegius, Bakoviusque, qui & Gravisseo mecum gratias agit de hospitalitate eximia. Vivite felices. Deus tibi salubres faciat thermas & te nobis reddat valentem. Heidelbergâ, 14. Jul. 1611.

Litte-

CXXXVI.

Litteras tuas 24. & 25. Jul. datas eodem die accepi. Gallicos illos nobiles quos mihi commendasti, deducendos in Aulam iussit Illustrissimus Administrator, atque ibi prandio accepit. Salutarunt Principes nostros & Anhaltinos, videruntque seriem Principalium mulierum & puellarum, ostensa illis quæ memoranda & bibliotheca; unus ex illis sapientior ceteris videri voluit, & Papæ auctoritatem propugnare conatus in Aula à prandio, acceptus est pro merito, & risum debuit nostris, absque acerbitate tamen, & ea moderatione, qua in hospites utendum est. Ceterum ostenderunt grata nostra ipsis fuisse officia. Hodie Principes, Administrator, & Anhaltinus discesserunt, etiam focer meus, qui præter solitum firma est valetudine. Ego persuasi nostris, necesse non esse ut ego agmen augeam. De nuptiis Illustrissimi Administratoris cum prima filia Electorali Loyſa, iam non obſcure amplius sermones. Deus bene vertat: post luctus tempus de ſollemnibus conſtituetur. Brederodius ſalvus & alacris rediit, ei tuæ
 O 3 tradi.

318 G. M. LINGELSHEMI EPIST.

traditæ : narratis in Saxonia vulgo iactari

Mareschallum, illum apud quem ultimum
epulatus defunctus, in custodiam dedit, re-
poscens ingentem vim argenti, quam inter-
ceperit, eadem minari ipsum ceteris hirudi-
nibus aulicis. Hæssum Mauricium non ven-
turum Rotenburgum: suadere ut Electori
nostro venia ætatis impetretur. Gothofredi
liber necdum absolutus: Socero meo per-
placet, quod scribacibus istis Neuburgensi-
bus, materia præbetur. Quum Præses Saxo-
nem convenerit, sciemus quid de illo spe-
randum sit. Seryet te DOMINVS, & red-
dat nobis incolumem. Heidelbergâ, 19.
Iul. 1611.

CXXXVII.

QUas 21. Iul. ad me dedisti, eas rectè
hic accepi, nam ut ante significavi,
Rotenburgensi itinere sublevatus
fui. Super tuo reditu ad nos exulto, & spe-
ro fore, ut te aliquamdiu frui possimus.
Deus te saluum nobis reddat. De Dano
planè alia nobis Colonia nunciantur, victo-
rem Colmariam occupasse & Elseburgum
obsidere: contra Landgravius Brederodio
asse-

asseveraverat, Danum 18. millia perdidisse: nescio an unquam tantum exercitum habuerit. Memorabile illud de fraude Hispanorum in æternis odiis ferendis inter Sabaudos & Gallos; sed illud magnæ commotionis signum, quod accepto nuncio de desponsata Tertia Sabaudica, Duci Nemoursio, Condestabilis Castiliæ, pileum solo illi sit, hoc enim volunt Hispanica illa. Rotemburgum non venit, neque suos misit Neuburgicus, tantum ibi Secretarius VVidmanvisus, qui fortè protestabitur: necesse est, omnes spes ipsum deficere, quando illic nihil tentat. Principes ipsi venerunt & Marchiones duo, multos ductores & Centuriones secum adduxerunt. Præses 14. Iul. scribit, sibi spem factam responsi à Cæsare, quod existimant fore, ut durante controversia, Noster habeatur pro Administratore salvo iure tertii. Quæ antea ad te perscripti, spero eum Dresdâ ad nos reversurum. Deus te saluum & incolumem nobis reddat. Has ad Gravissimum commendavit mihi Colbius, qui te officiosissimè salutatur, non deerit tibi commoditas mittendi, volunt enim has antevertere ipsius adventum. Vive valeque beatissimè 25. Iul. Iacobo sacro die 1611. Heidelbergâ.

CXXXVIII.

Scripsi ad te Nobilissime Domine per Barrerium, quem Amplissimus Ance-
lius mihi commendaverat, iam te ipsum
potius expecto, utinam saluum & incolu-
mem. Tabellarium hunc, quem Ioh. Ca-
rolus Bozemius, cum litteris Regiis, quas te
impetrasse prædicat, aliisque ad me misit,
iussi Badenam deflectere honorario etiam
præbito, ut per ipsum litteræ Colbii ad Gra-
vissætum, si alia occasio nondum obvenit,
Argentoratum mitti possint. Præses decre-
tum à Cæsare impetravit 20. Iul. quod mit-
to, ut & Veyrazio quoque exemplum misi.
Hic tibi copia fiet, quantum lubebit. Ipse
Præses Dresdam petiturus erat 25. Iulii, ac
indè huc rediturus. Inter fratres convenit,
restant minutæ; 300. millia annua Cæsari
præbentur, & tres dynastia. Rex in Sile-
siam abit. Rotemburgi propositio solle-
mnis fuit sine contradictione 23. Iul. Prin-
cipes Administratorem domo deduxerunt
in Curiam sollemniter. A Neuburgico Se-
cretarius VVideman litteras habebat ad uni-
tos, quas resignare Anspachicus detrectavit
absente Electore Brandenburgico & VVir-
tem-

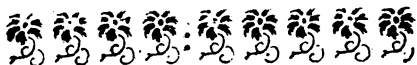
tembergico, quibus inscriptæ quoque fuerant, postridie venturus iste erat, districtus venationibus. Elector Saxo litteras ad Cæsarem dedit studii plenas, monet ne calumniatoribus suis aures præbeat, eandem in Cæsaris voluntatem suam esse, quam fratris defuncti fuerit. Videbimus, quid Præses sit relaturus. Rotemburgi decretum, ut unio conservetur & augeatur, in rationibus probandis difficultates se ingerunt, & in Civitatum gravaminibus. De clade Dano illata, confirmatur rumor recentioribus nunciis, sed de ipso Regem nihil certi adhuc, sed de istis omnibus coram. Vale felicissimè magnū deus nostrum. Heidelbergæ, 29. Jul. 1611.

O

S

EPI

EPISTOLÆ
ELECTORUM ET
PRINCIPUM &c.
GERMANIÆ,

Ad

JACOBUM BONGARSIIUM.

Monsieur de Bongars, i'ay sçeu par le rapport de mes Ambassadeurs, & de Dathenes mon Secretaire, les bons offices que me-continuez faire par de la, ie vous en ay de l'obligation, & fay ce mot pour vous en remercier de toute affection, & pour vous prier de continuer, & comme vous sçaucez plus que nul autre, l'equité & iustice de mes demandes, & la sincere affection que de tout temps ie porte à ce qui est du bien des affaires du Roy vostre Maistre, le vouloir aussi remontrer, & en ce me faire sentir les effects de l'opinion que i'ay conçue de vostre integrité. Vous assurant
qu'en

AD JAC. BONGARSIIUM. 323

qu'en toutes occasions ie seray porté & prest
à m'en reuencher. Je suis

Monsieur de Bongars

De Heidelberg ce 10.

Nouembre 1603.

Vostre affectionné

Frederic Electeur Palatin

Monsieur de Bongars, Mon secretaire
Dathenes ma rapporté que luy auez
tesmoigné beaucoup des assistances
en la poursuite qu'il a faicte des debtes qui
me sont deubz par le Roy & Couronne de
France. Je vous en remercie bien affectueu-
sement, comme aussi de l'histoire du Sr. Pre-
sident de Thou, qu'il a eue par vostre moyen,
laquelle pour le merité dudit Sr. i'ay com-
mandé estre mise en ma Bibliotheque; Vous
me ferez plaisir de continuer vostre af-
fection en ce qui sera de mes affaires, & ie le
reconoistray aux occasions qui se presen-
teront. Sur ce vous priant de croire que ie
suis.

Monsieur de Bongars.

De Heidelberg ce 8.

de Maii 1604.

Vostre affectionné amy

Frideric Electeur Palatin:

Monsieur de Bongars. J'ay veu par vos deux lettres, & celles qu'il a pleu à la Roynne de m'escire, la peine qu'uez prinse d'asseurer leurs M^{tes} de mon tres humble service. Et ay sceu d'abondant que le Roy auroit eu pour agreable mon hardiesse. Je me serviray donc de l'occasion pour vous en remercier d'une bonne volonte: & pour vous prier, que comme j'ay vne fiance particuliere en la vostre, à cause de la constante affection que me faictes paroistre, ainsi vous me la continuiez es occasions qui requerront assistance en mon affaire. Vous assurant que ie n'en perdray point la souvenance, ains rechercheray les moyens pour resmoigner l'estat que ie fay de vos offices, & que ie m'en ressentiray de bien bon coeur: duquel me recommandant à vostre bonne grace, ie prie Dieu, Monsieur de Bongars, qu'il vous continue & augmente les siennes saintes. De Heidelberg, ce 19. Avril, 1603.

Vostre tres affectionné amy

Louise Iulienne Electrice Palatine.

Monsieur

Monsieur de Bongars, les souvenances que me resmoignez par tant de demonstrations, m'assurent de plus en plus de vostre bonne volonté. Qui me fait aussi vous continuer ma priere bien affectuée de seconder mes lettres au Roy, & à son conseil, de vos prudentes recommandations, & assistances au Sr. Dathenes en ce que iugerez pour le mieux. En quoy estant bien certaine de vostre affection, j'obmettray toute autre instance, & vous assureray que ie desire vous faire cognoistre par effect l'estat que ie fay de vos merites & bons offices, & m'en reuancher d'aussi bonne volonté que ie vous remercie du bon liure que m'avez enuoyé, & que ie me recommande à vostre bonne grace tres-affectueusement. Priant Dieu Monsieur de Bongars vous conseruer heureusement sous la sainte & digne garde. De Heidelberg, le 10. Novembre 1603.

Vostre tres-affectuée amy

Louise Iulienne Electrice Palatine.

JOACHIMUS FRIDERICUS,
 Dei gratia, Marchio Brandenburgensis, Sacri
 Romani Imperii Archicamerarius, & Ele-
 ctor, Prussiar, Stetini, Pomeraniar, Cassu-
 biorum, Vandalorum, & in Silesia, ac
 Crosnar Dux, Burggravius Norim-
 bergensis, Rugiarque
 Princeps.

Magnifice Domine, amice plurimum
 dilecte, S. De optima vestra in
 nos nostramque familiam animi
 propensione & studio, apud nos dubium
 fuit nullum: ideoque dedimus Domino à
 VVallenfels in mandatis, ut vobiscum de
 legatione Regia ad Serenissimum Poloniar
 Regem, in nostro negotio Prutenico ageret:
 verum & Serenissimus Rex Franciar Domi-
 nus cognatus noster plurimum colendus, &
 vos apud nos propter impedimenta & an-
 gustiam temporis facile excusati estis: Pro-
 movebitis tamen, intercessionem ad Regem
 Poloniar in meliori forma, quam primum
 certiores redditi fueritis, tam de responso
 Regio, quam expeditione nostrorum lega-
 torum; Erit ère nostra: omnia enim prius
 consilio, quam armis sapientem experiri
 oportet, nobis gratissimum: recompensare
 stude-

studebimus diligenter : ostenderis eo ipso
 voscupere , ut arctius etiam benevolentiam
 nostram vobis devinciamur. Vale rectissime.
 Dabantur ex Arce nostra Electorali Coloniae
 ad Sprevam 15. die, Februarii, 1601.

Magnifice Domine, amice plurimum
 dilecte, S. & constantissimam be-
 nevolentiam nostram. Literas quas
 Serenissimus & Christianissimus Galliarum
 & Navarrae Rex, Dominus, Affinis, & Ami-
 cus noster plurimum observandus ad Sere-
 nissimum Regem, Amplissimosque Regni
 Poloniae Ordines pro commendanda causa
 nostra Prussica rogatu nostro, superiore
 mense Ianuario exarauerat, statim ad lega-
 tos nostros ad Comitiam Cracoviensiam iam
 profectos transmisimus, & ex iis paucis die-
 bus antehuc reversis, cognovimus recte cu-
 ratas fuisse, ad quas, cum duo responsa, unum
 Regiae Serenitatis suae : alterum vero Can-
 cellarii Zamoiscii, ipsi retulissent: visum no-
 bis est in iis una cum adiuncta epistola no-
 stra, in Aulam Regiam transmittendis, po-
 tissimum Dom. V. opera uti, de qua ante-
 hac, nobis aliquoties navata, benignissimas
 eidem & maximas gratias agimus, & ipsam
 adhuc benigne rogamus, ut iterum sese haud
 difficilem praebere, & causam ipsam nostram
 Regiam

Regiæ serenitati suæ quàm accuratissimè commendare velit de nobis ipsis verò etiam, uti iam pridem cœpit, bene mereri pergat, nec dubitet quidquid huius fecerit, se in Principem gratissimum, & Dom. V. benigne deditum collaturam esse. Ac quo rectius Epistolæ nostræ tenorem Dom. V. intelligat, & sic maiores Serenitati suæ stimulos & re nostræ admoveere possit, idcirco eius exemplum cum Dom. V. communicamus. Quam rectè valere cupimus, & benigna propensione nostra semper prosequemur. Dabantur Coloniae ad Spream 14. Aprilis 1603.

Magnifice Domine, amice plurimum dilecte S. Quantum & religionis Evangelicæ, & salutis publicæ interest, negotium nostrum Prussicum, rectè tandem constitui & firmari, non latet Magnificam Dom. V. nec opus est de eo cum ipsa prolixius agi. Omnia enim illius momenta pro sua prudentia, explorata habet, & de his antehac quoque ad ipsam nos scripsisse recordamur. Eo autem loco id iam est, ut etiam & solidam decisionem in proximis Comitibus Polonicis (quibus 10. mensis dies Ianuarii anni sequentis, stylo antiquo destinatus est) sonetur. Id quod amici in
Regno,

Regno nostri sperare nos iubent. Illuc igitur cum nostros legatos omnino mitti oportet, tum aliorum Regum & Principum consanguineorum & confœderatorum nostrorum dilectissimorum consiliarios præcipuos, nostro rogatu, venturos confidimus. Cum vero Serenissimi etiam & Christianissimi Regis nomine adesse, tunc aliquem cuperemus, qui nobis & legatis nostris assisteret, ac prudentiâ & intercessione sua communem causam tueretur; ea de re iam per Nobilem fidelem nobis dilectum, Iohannem Christophorum à Volmar, aulicum nostrum, ad Regiam Serenitatem scripsimus, & ut nobis ipsa vel in eo gratificaretur, vel saltem literis accuratissimis serenissimo Regi & Ordinibus Regni Poloniæ propensionem suam erga nos & familiam nostram pluribus testificaretur, rogaremus: nec dubitamus in alterutro nobis à Regia serenitate sua satisfactum iri. Quod si autem Regiæ Serenitatis suæ legationis destinandæ consilium persuaderi posset: quod nos certè malleamus, simul ipsa de nobis quàm optimè mereretur, si Dom. V. provinciam hanc eundem in Poloniam demandaret. Itaque ab ea benignè contendimus, ut omnem operam nostra causâ det, quo celerius à Regia Serenitate sua hoc impetretur. Quo nomine nos Do-

mina-

minationi vestrz magnopere obligatos censuimus, & gratiam illi prolixam referemus. In cæteris, quæ dicto aulico nostro expedienda erunt, si Dominatio Vestra Magnifica illi operâ & consilio suo non defuerit, nobismet ipsis id præstitum esse putabimus. Cui & propensionem nostram constantissimam commendamus & cuncta fausta precamur. Dabantur Coloniz ad Spream, ex arce nostra Electorali 17. Nouemb. 1604.

Monsieur, Mes gens reuenus de Heidelberg, m'ont rapporté deux choses, l'une que touchant le different arriué sur l'administration du Palatinat, il croit de iour en iour, le Duc de Neubourg tentant tout ce qu'il peut pour obtenir son dessein, pour lequel obtenir il negotie à Prague d'une facon assez dangereuse: pour laquelle contrecarrer mon cousin L'Administrateur faict appeller son Excellence Le Prince Maurice, comme Coadiuteur constitué par le testament, Lequel on espere qu'il viendra en personne pour executer le contenu dudit testament. C'est à vous donc à iuger laquelle mine de ces deux iouera le mieux: Dieu vucille conseruer és terres du Palatinat son vray Euangile qui a este iusques à

ques à present bien fondé & conserué par des braues & fidelles Ministres, lequel aussi vueille empescher toutes occasions qui pourroyent causer une rupture de l'union. Le second point qu'ils m'ont rapporté est que Bauiere aye faict vn accord avec les Deputés de l'union, si bien qu'en peu de iours on licenciara d'un costé & d'autres les troupes. Ils adiouttent, (comme il m'a aussi esté escrit de Prague par mon Secretaire du cabinet) que les troupes Passauiennes comme mutinées marchent par la Boheme pour estre payées de 700000. Reistalers qu'ils pretendent leurs estre deus: mais que les Bohemiens sont tous prests pour se battre avec eux, & les payer avec l'espée. Voilà tout ce que ie vous puis dire pour le present. Le conseil de Heidelberg n'ayant communiqué aux miens que telles generalités. Si vous auéz quelque chose de plus, & principalement concernant le sacre de Reims, ou autres Particularités de France, il vous plaira de me les communiquer. Et vous ayant escrit ce mot en continuation de nostre correspondance. le demeure. *Monsieur*
De Marbourg ce 26.

Octobre 1610.

Vostre tres-affectioné
Maurice Landgraue de
Hessen.

Monsieur

Monsieur, Vostre dernière datée de Hanau m'a esté rendue ce matin : mais ie n'ay pas encoresceue le paquet de mon Cousin le Duc de Bouillon, il m'a esté fort agreable d'entendre par la vostre, vostre heroux retour de Heidelberg. Quant aux matieres contenues en vostre lettre, elles m'ont d'une part conforté, d'autre part esbahi, combien que le cours de ce monde tant peruers ne me deuroit occasioner ny à l'un ny à l'autre. Le propostenu à Madame la Regente Mere du Roy par l'Ambassadeur, &c. semble nous descourir à plein les dissimulations de la grande maison, Dieu soit loué que cela se discouure a bon temps : Le feu Roy me l'a escrit il y a deux ans : la responce a vrayement esté Royale, Dieu vueille qu'on tienne bon. La France a bien faict de ne luy auoir rien accordé. La crainte qu'à la Ville de Geneue est raisonnable, mais plus raisonnable, qu'on y remediast. Touchant Monsieur l'Administrateur ie m'appreste pour l'aller voir, & vous verray en passant par Hanau, & de là me rendray à Vmbstat, ou i'espere auoir l'honneur de renouueller nostre vieille cognoissance avec mon Cousin Le Duc de Bouillon, ou i'apposteray vne
 estran-

estrange relation de ce que les Ambassadeurs de . . . . .
 proposé à Friduald, qui tendent à la ruine de nostre Germanie, laquelle est desia bien assez troublée. Si le Conte de Zollerén n'a desia passé outre, ie desireroys fort de conferer avec luy en mon passage. Remettant le surplus à vous dire de bouche arriuant chez vous, ie vous assure cependant.

Monsieur que se suis & demeure,

De Marbourg ce 16.

Nouembre 1610.

Vostre tres affectionné

Maurice Landgraue
 de Hessen.

Nobilissime Domine S. Ex litteris quas ad te mittit cognatus meus Otto Comes Solmensis cognosces eum ex Gallia rediisse, & à Rege mandata ad Illustrissimos Principes Evangelicos habere: quæ nisi communicato cum utroque nostrum consilio exponere iussu Maiestatis eius vetitum se mihi confirmavit: ideoque eum te rogare non dubito, ut si quo modo fieri possit, huc ad nos venias. Etsi igitur te perpetuo tuo in Remp. studio, propensaque in Regis commoda voluntate adductum, omnia

omnia post habiturum scio, quoad nos venias: idem tamen precibus abs te contendendum existimavi. Multæ sunt causæ quamobrem nostro congressu opus esse putem. Primum Maiestatis eius mandatum peculiare, communi enim consilio, quod præsentibus multò commodius capiemus, quàm per litteras, res commodæque Maiestatis eius longè celerius promovebimus. Deinde perscripsit ad me Rex, se ea viginti duo florenorum millia, quæ Illustrissimus Princeps Georgius Fridericus Brandenburgicus à Capitulo nostro petenda Maiestati eius impetivit, militi Germanico oppigneraſſe, serioque à me petit, operam dem, ut ea dicto militi intra huius anni exitum persolvantur, quo Maiestatis eius fides liberetur. Ei rei ut maturè prospiciamus, & tuo consilio aliquam rationem inveniamus necesse est. Nam Præfecti militum solutionem urgent, & se impetraturos sperant. Tertiò quæ de Illustrissimo Duce VVirtembergico nostroque Administratore ad te perlata sunt, tantum abest ut confecta sint, ut etiam sine aliquo mediante transigi posse exigua spes sit. Itaque quod VVirtembergicum tibi uni omnium aures præbere & assentire, nos non præterit, è re nostra & Rep. futurum indicamus, si tuo aditu colloquioque Celsitudinem

AD JAC. BONGARSIIUM. 335

finem eius ad aquas rationes permoveris: quod facile te confecturum spero: modis occupationibus tantum otii eripere liceat. Denique congressu nostro Illustrissimorum Principum Evangelicorum conventum maximè promotum iri certum est. Is enim quod in dies differatur, culpa non est mea, sed eorum qui cùm in ea re plurimum possint, minimum tamen de ea laborant, neque alios agere patientur. Quamobrem si huc venire non sit commodum, locum qui tibi maximè visus fuerit quo te adire possimus, constitues, nosque quàm primum certiores facies. Vale vir Nobilissime. Argentorato, 25. Augusti, 1596.

Tui perquam amantiſſimus.

Ernestus Comes Mansveldius.

Nobilissime Domine S: Reddita est mihi heri noctu abs te epistola hesternâ die scripta. Salvum te Argentinam rediisse gaudeo: tibi que, qui pro tua humanitate, huc ad me velis te conferre, gratias habeo. Equidem cùm tuo congressu nihil mihi sit gratius, neque iucundius, libentissime te hodie expectassem. Verùm audius tertius in eo conventu qui Offemburgi

burgi est habitus, permissum est Imperatori delectum militum quos in Vngariam conscripsit, habere in his locis, quæ partim ad Episcopatum pertinent. Itaque necessario mihi constituenda sunt hodierna die plurima in Præfectura mea, quæ ante vesperam confici non possunt. Qua de re abs te peto congressum tuum in crastinum diem differas quo te sub vesperam hic expectabo. Vale Nobilissime Domine. Oberkirchio sexta Aprilis 1597.

Tui peramantissimus

Ernestus Comes Mansveldius

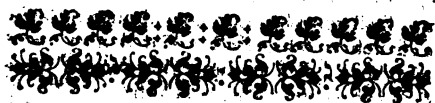
S.P. Nobilissime Domine, amice peramantissime, Ex tuis 13. die huius ad me datis intellexi, habere te, quæ cum affine meo Ernesto Comite Mansfeldiæ & mecum communicata cupis: Verum cum ille sexto die Iulii ad me scripserit se in Comitatum Schavvenburgensem abiturum, hactenus mihi constare non potuit, utrum adhuc ibidem commoretur nec nẽ: Vbi verò de reditu ipsius certior factus fuero, cum tibi significare haud gravabor, & literas adiunctas, quam primum affinis meus Marpurgum vel alibi appulerit, ad ipsum transferri curabo. His paucis

AD JAC. BONGARSIIUM. 337

paucis te protectioni divinæ commendo.
Dabantur Butzbachii 7. Augusti, stylo Vc:
seri Anno 1601.

T. Peramantissimus

Hermanus Adolphus
Comes Salmerus,

Benigne Lector.

PAucas has magni Scaligeri,
aliorumque celeberrimæ doctrinæ
virorum epistolas, pagellis qua
vacabant implendis si adiunge-
rem, rem tibi non ingratan-
ne facturum pu-
tavi.

P

A Mon-

A Monsieur de Bongars, à Strasbourg.

Monsieur l'ac receu la vostre, par laquelle vous me donnez aduis de Georgius Monachus Syncellus continue par Theophanes, qui auroit beaucoup de Fragmens de Chronicon d'Eusebe, & qu'il en ya un en la Bibliotheque du Roy. Cela m'a faict venir la salive en la bouche. Mais c'est desirer sans effect. Car il n'ya nulle esperance, d'en pouvoir rien retirer. Veu qu'en plus legeres choses Monsieur de Thou President en la Court, & grand Maistre de la librairie n'a voulu rien faire pour moi. Parce- ie vous supplie de chercher ces eschantillons, que vous en auos recueilli de la Vaticane. Vous nous ferez beaucoup d'honneur & de profit au public. l'ai retire le Grec & plus de trois quarts de ce Chronicon: & faict bien vn iuste volume. l'ai confere le liure avec plusieurs manuscrits. Nous y adiousterons pour contenter les gens de bien, quelques notes. Et oserai bien dire, que la faulx vaudra bien le chapon. Si vous pou- uies trouuer ces Extraicts, nous l'enuoier au plustost seroit le meilleur. Il faudra adresser le tout a Iehan Commelin, que vous cognoisses, oncle de Iude Bonnenuict. Mon-
sieur

AD JAC. BONGARSIIUM. 319

Je prie Dieu, vous maintenir en sa
garde. De Leyden ce 16. Juillet 1601.

Vostre tres affectionné a vous servir

Joseph della Scala

A Monsieur,

Monsieur Bongars, à Paris.

Monsieur. Je vous renvoie vostre
Eusebe, en vous remercient infini-
ment. Vous le receurez par les mains
de Monsieur Casaubon, vous auez toute
puissance sur moi. Je prie Dieu Mon-
sieur vous maintenir en sa garde. De Ley-
den ce 19. Novembre 1607.

Vr. bien humble a vous servir

Joseph della Scala

A Monsieur,

Monsieur de Bongars, Sec. à Strasbourg.

S. P. Binas tuas, quarū his adscriptus
dies 17. Iulii, illis 8. Augusti,
• eodem die receprante quinque
sex dies. Ex quibus liquido apparet amor

P. 2. tuius

tuus in me magnus, cui non sufficiebat differ-
re excusationem epistolæ amissæ in adven-
tum, nisi id & altera interim prævia enixe
præstares. Quod ipsum te mi Domine mul-
tum amo, magnasque ago atque habeo
gratias. Interim gratulor etiam mihi te
nobis viciniorem, futurumque uti paulo
mox beer desiderabili vultu. quem dum
de die in horam opperior, libet etiam tribus
verbis representare sermonis hanc qualēcun-
que imaginem. De Vulcanii Cyrillo spero
rem fore Reip. Christianæ utilissimam, eaq;
secundum Deum tibi debetur à doctis &
bonis. Adveniat modo, liber ergastulo suo
longo panegyri proxima. Ad Rigaltium
quod attinet, acquiesco eius voluntati. neq;
enim aliud mihi curæ, quam ut auctores illi
videant lucem publicam. Ad eam rem cum
offerent operam suam Commeliniani, non
videbatur mihi prætermittenda tam bona
occasio, hac Typographorum annonâ.
Verum de eo, si Deo videbitur, coram.
Nam è bibliotheca Viennensi nihil dum re-
cepi Heronis, adeo ut nullum sit in mora
periculum. Ita est. Grammaticos aliquot
à te misit Dn. Marnius communicandos
Putshio, iuveni admodum adhuc adole-
scenti, sed egregie docto, nec minus bene
morato, quantum licuit colligere ante an-
num,

num, uno alteroque colloquio quod mihi
 heic cum eo Heidelbergæ, quo excurrerat
 Francofurto: eum à Belgio quotidie heic
 iterum expectamus. Non frustra quæris quis
 sit. nam non quivis sane par tanto oneri.
 Metuo ne & ille succumbat, nisi nobis det
 auctores illos per partes. nam vel unus Pri-
 scianus ætatem hominis sibi postulet: adeo
 in eo multa mendosa & mutila. Ego iam to-
 tus sum in prostituenda fama mea conci-
 liandaque mihi insigni infamia; publicando
 Dissertationes in Tacitum: alienissimæ
 meo tempore. Iam enim penè tertius est
 mensis, quod misere affliget & ægrotam in
 multiplici morbo filiolæ infantis; quæ ani-
 mam tantum habere videtur ut agat; ante
 septimanas aliquot fuit epileptica: unde co-
 lica est an paralytica, imò & (nisi fallit tumor
 ventris) hydropica: siye domi adsum, siye
 foris; non possum excutere auribus tristes
 eulatus quibus cœbile suum implet. Hinc
 collige quàm industrie manum admoveam
 operi illi meo. Ita me Deus amet, coniec-
 sem collectanea omnia in ignem; nisi veri-
 tus fuisset ne fidei sublestat me postulaffe-
 ris; imprimis Typographus. Sic fidei meæ
 velificot ad infamiam. O infelicem naviga-
 tionem! Sed & hoc mihi in-fatis. Ades dum
 igitur mi Domine, & Discursus illos varios

(ita enim Latine nomino) lauda, prædica, non ore modo, sed vultu & manu & scripto, ut à tuo favore impetrent, quod à merito suo nunquam impetrabunt, non si voto meo æque haberem obsequentem Bacchum, quam habuit Midas, ante natas sibi aures asini. Sed & de his plura coram. Veni modo & hanc animam sole tuo refove, mi Bongarsi, ut solitus es. Præcipitabam die 4. Augusti Juliani Heidelbergæ. Salutem pl. adscribo Dn. Gothofredo., Dn. Hartlieb-
bio, & si quis isthic præterea mei amantiss. Imo & Dn. hospitem tuum Dn. Gravissetum his adnecte.

*Devotus nomini amabilissimo, tanquam
si orbi esset delictis Bongarsiano,*

I. Gruterus.

A Monsieur,

*Monsieur de Bangars, Seigr. de Chesnaye &
Consr. du Roy. &c. Paris.*

SAlve plurimum mi Domine. Ante tres quatuor dies scripsi tibi de Gyrilli libellis Vulcanianis subobscore, nunc ut res tota liqueat, Scias de eis constare etiam Dn. Casaubono ex quo rescibis unde petendi. hoc temporis articulo respondere nequeo literis Dn. Morelli, ob multiplices occupa-
tione.

tiunculas quibus intritor. itaque si per occasionem ei significaveris non potuisse me ei submittere Libaniana quæ penes Hoeschelium (quod de hac eius voluntate serius me docuisset epistola eius) rem mihi feceris gratissimam, obtinebisq; antiquum, iuvandi scilicet ornandique amicos studium. Scripsi tamen è nundinis eidem Hoeschelio, & communicabit quidem, scio, quæ cupit. si per ipsum modo steterit; & Schottus etiam assentiatur. Inclusam item non gravaberis per tuos tradere Dn. Casaubono, unum exemplari Inscriptionum, quod amori eius debeo lubens merito: accedit eidem item Seneca Schotti, quem nescio tamen an tibi potius quam ipsi donatum volebat Schottus; amisi enim epistolam eius, scioque petiisse duobus viris mitterem, Fabro & siue tibi siue Casaubono & memoria quidem propendet in Casaubonũ. itaque si forte ipse deinde tibi quid scripserit, unde detegatur meus error, ignosce quæso oblivioni meæ. Alterum exemplar si optimo virorum amplissimo Dn. Nicolao Fabro communicare item non dedignaberis, levabis me scriptionis onere, quam hoc articulo temporis quo domum cogito, vix expedio. adde quod nulla mihi cum tanto viro notitia. Scis autem auspicales illas literas de-

bere aliquid in se habere aut venustatis aut gratiæ, at hoc tumultuario & loco & tempore, utraque se à me segregavit; quam tamen nunquam visam mihi dicere debebam, nisi in somniis. habitat enim triga ille Charitum & Venus unica, in pectore, in corde, in cerebro mi Bongarsi tuo, contubernium scilicet indivisum. Iam defunctum te putas? non es mi Domine. Ecce enim & ad virum incomparabilem Dn. Thuanum vestrum epistolium istud, cui adiectum item velim inscriptionum exemplar, devoti & observantis animi arrham, quam diu est quod virtutibus eius ac doctrinis debeo. Dn. Mercero tuo meo non minus quam Phœbi ac Palladis plures meas salutes tuâ Suadâ propinabis spero. Francofurti ex templo planè die 24. Septemb.

*Tum sine exceptione totus totus Iunus.
Gruterus, O S præsidium S
dulce decus meum.*

S. P. Vir summe. Et si ante tres quatuorve dies tuis exoptatissimis responderim plane exemplo, iterò tamen scriptionem; ideoque iterò. nam dum nimis festino, id potissimum oblitus sum, qua de causâ te alloquendum puta-

putabam. Nimirum iam videtur pulcra esse occasio mi Domine, describendi duos tresve libros illos Miscellaneorum Iohannis Brodxi, quos nunquam editos esse, & tamen adservari apud Amicum aliquem tuum, aliquando te exaudiri memini. Exciderunt quidem rancofurtani libros eius sex, priores ex sed possent postumi illi commodè subiici, aut reservari editioni secundæ. Hanc rem tu nobis curabis scio, si modo curari potest. itaque non in isto pluribus, Wouvverii Minutium tradidi una cum literis Dn. Druarto, & reperiet ipse alibi inter chartas si quæ siverit, scio. nam Marnio nihil tradidi. De Nicolai Fabri, viri plane eximii Notis in Senecam, quid sit? imo quid non sit? Si dignaretur mihi transmittere, insererem suis locis, ea mentione nominis ipsius, quam virtute ac doctrina meretur. Nos hic recudimus, imo non nos sed Bonutius Senecæ controversias Schotti: quæ misellæ prorsus periissent, nisi me nactæ fuissent Vindicem. nunquam pervenerunt ad Candolam. Alium fasciculum librorum, earum loco receperat à Kalandrino, qui eas domi suæ relictas iam non meminerat amplius; imo paratus erat dare iusiurandum Romanum, nisi casus quis supervenisset. Est ergo quod mecum lateat, istudque pulerum facinus.

P. S.

Da.

Dn. Schotto per occasionem communice-
 forſan commodiora habes itinera: hæret
 enim Inſulæ in Flandria, ultimamque im-
 ponit manum Photii Bibliothecæ Latinæ.
 Dn. Morello plurimam adſcribo ſalutem
 cum prece ne negligat compellare. Hoëſche-
 lium per literas, & per Indiculum ſignifica-
 re, quænam habeat Libaniana Græca. Scripſit
 enim mihi heri plurima habere quibus edi-
 tionem reddat ornatiorem. & verò ego ei
 ante 4. annos aliquot centum epiſtolas Li-
 banianas miſi, quas Schottus reliquerat pe-
 nes Commelinum piæ memoriæ. Si & mi-
 hi ſubmiſerit ſinem initiumque opuſculi
 cuiusque & Epiſtolæ, libens iterum perlu-
 ſtrarim Codd. Bibliothecæ Palatinæ in quo-
 rum quinque ſex plurima Libaniana. Syne-
 ſium apud vos excudi ſignificavit Druartus
 & vidi ſpecimen, nō dubito quin auctiorem
 eum haberent, ſi de hac re conſtaret Schot-
 to, qui iam ab aliquot annis illud agit. Scri-
 pſi ei in Nundinis, ſed nescio an etiam rece-
 perit. Hæc habebā, mi Domine, quæ tecum
 garrirem vocibus iſtis plumatis. Salutem &
 obſervantiā nuncio viris magnis, Dn. Præſidi
 Thuano, Dn. Caſaubono, Dn. Rigaltio &c.

Tuum iſto merito totius

Gruterus.

Lauren.

Laurentius Bochellus C. V.

Iacobo Bongarsio suo. Basileam.

NAE, mi Iacobe, cum à nobis discederes, & de aulicorum nostrorum bullis meritò succenseres, ex animo Vale non dixisti: qui iamdudum animus tot fallaciaram, opinor, Gallicarum pertæsus Hierosolymis degebat. Quid ni tuum nobis de expeditionis Hierosolymitanæ scriptoribus in publicum emittendis institutum non aperuisses. Voluisti, scilicet, quem profanum & litium miserabilibus nugis implicitum compereras à sacro Sionis limine arce-
re. Absit, Bochellum adprime nosti, qui sibi res, non se rebus submittere suetus, variis istorum *δικαιολογημάτων* procellis iactari quamdiu Musas in portu securus videbit nullus patietur. Ergo tuum hac de re consilium ut primum per Fr. Pithæum innotuit, Roberti cuiusdam Rhemensis qui octo libris Hierosolymorum historiam descripserat, & quam è direpta nequiter bibliotheca nostra fatalis rabies reliquam fecerat, in mentem venit, eamque tibi perferendam lubens dedi. Quis & cuius notæ Robertus iste, iudicii tui erit; forsitan eo seculo non indi-

indiligens scriptor fuerit. Ego ne diutius in publica peccem commoda Eusebii Chronicon emendatius paro; de illius prope diem editione fidem habe & Vale. Lucteria Parisiorum. a. d. 12. Kal. Iunii. clō IIDC.

H. A. Iacobo Bongarsto, Serenissimi Galliarum Regi Consiliario

Thomas Seghetus S. P. D.

Iamdudum ad te V. A. scripturienti defuit argumentum, quod ecce subministravit mihi benigna in literis tuis ad D. Boissium memoria, & amicus apud amplissimos A. Collibus & Lingelshemium de me sermo; quod ex Lingelshemii literis cognovi. Liceat mihi sine assentationis nota verum & sincerum animi mei candorem per epistolam aperire, quod coram facere prohibebat pudor. Ego te V. A. iamdudum ex famâ notum ob insignes virtutes suspexi, & tacitum cultum dicavi nondum viso. Postquam vidi, &

— — coram data copia fandi, & sermones tuos degustavi (neque enim haurire licuit per temporis angustiam & occupationes tuas) adeo exarsere in me hi affectus, ut illud scintilla, hoc incendium videas

deatur. Quia verò reges Persarum nemo sine munere adibat, volui & ego apud te hoc usurpare, cuius pluris facio virtutem quam regum fortunam. De alieno liberalis fui, quia mihi curta domi supellex. Gratiā & dono & danti conciliabit accipientis humanitas. Vale V. A. & usu me tuum fac qui animo sum. Francofurti Kalend. Junii clō 15 CVII.

PVteanus ad me scribit LIPSIOMNEMA suum cudi sive λόγοι μνημώτιω quem habuit cū anniversarium Lipsii obitus diem Academia Lovaniensis celebraret.

F I N I S.

